తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 24

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1983
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 28-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా వినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి, దేహాత్మైక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపదగేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978వ సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుతున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రించబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రించబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తల పీఠికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాన్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు
సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

అశ్రితవాత్సల్యనివాసపరబ్రహ్మపరాయణః ।
మోక్షప్రాప్తిం దిందిరానాథం రమ్యవాగ్భి ర్నమామి తమ్ ॥

1401 నుండి 1500 వరకుగల రేకులలోని 600 శృంగార
సంకీర్తనలు గలది ఈ సంపుటము.

ఈ సంపుటమునందు 1. "అన్నమాచార్య శృంగార భండారము."
2. "అన్నమయ్య మనస్తత్వము" అను నంశములనుగూర్చి లఘువుగ
చర్చింప దలచితిని.

లోకసాధారణమైన నాయికానాయకుల విషయమున
శృంగార రసమును వర్ణించిన మహాకవుల ధోరణికిని, తాను నాయి
కగా, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి నాయకుడుగా అన్నమయ్య
సాగించిన శృంగార వర్ణనకును చాలవ్యత్యాసము లున్నవి. ఇతర-
మహాకవులకు అన్నమయ్యకు అలంకారశాస్త్రమొక్కటే యైనను,
ఆ శాస్త్రమును అన్నమయ్య మూడుపూవు లారుకాయలుగ దాని
కొక వింతసొగసు సంతరించినాడు. కవులందరకు ఈ గుణము కొద్ది
గనో గొప్పగనో ఉండక మానదు. అయినా అన్నమయ్య
హద్దుదాటి ప్రవర్తించినాడనుట అసత్యమైనమాట. ఇతరకవులు
లోకసాధారణ నాయికానాయకులను తమ యందారోపించుకొని,
వారే తాముగా మారి ప్రబంధములందు సంచరించినారు. అన్న-
మయ్య తానే నాయికగా, తన ఎదుటనున్న వేంకటేశ్వరస్వామి
ప్రతిమయే పతిత పురుషోత్తమ నాయకుడుగా చరించడంవల్ల, ఈయన-
రచనలో కొంత స్వాతంత్ర్యభావము, పచ్చిదనము, దుందుడుకు
దనము, సొల్లుంతనపు మాటలు ఎక్కువగా కనిపించుచున్నవి.

మామూలు ప్రబంధ శృంగారమునకంటె దాక్షిణాత్య కావ్యములందు. శృంగారమువచ్చిదనము కొనగొమ్మలెక్కినదని చెప్పక తప్పదు. ఆవచ్చిదనమున కంతటికి మన అన్నమయ్యయే గురుపీఠమాయనిపించుచున్నది.

మన అన్నమయ్యలో మామూలు కవులు వాడెడి ఉపమాన ద్యోతకములకంటె, చాలా సాధారణములైన లౌకికములైన ఉపమాన వాచకపదములు అగుపిస్తుంటాయి. సహజముగా, పెద్దరాసిని (గుంపును) చెప్పునప్పుడు మామూలు ప్రబంధకవులందరు 'రాసులని' ప్రోవులని, గుంపులని వాడుట సహజము. అట్టి స్థలములలో మన అన్నమయ్య కుప్పలు, లేక కుప్పలు వాములు, మందలు, మొదలైన తన స్వతంత్రపదములతో పాటు, మామూలు కవులు వాడెడి పదములు కూడ వదలిపెట్టడు. అన్నమయ్యకు, లౌకికమైనపదములతో ప్రజలకు దగ్గరగా నుండదలచెడి ఒక సహజ లక్షణమున్నది. దానివలన ఆయన అనుకున్న తత్త్వము, పాఠకులకు చాల శక్తివంతగ సాక్షాత్క-రింప చేయగలడు. నాయకుడు నాయికను, నాయిక నాయకుని ముద్దుముచ్చటలతో పై పై వలపులయందు సంపూర్ణముగ అనుభవించునపుడు "నన్ను ఇంతవద్దు చేసితివి" "నన్ను అడుసుండు చేసితివి" వంటిపదములు అన్నమయ్య వాఙ్మయమున అంతటా సాక్షాత్కరిస్తాయి. ఈ వచ్చికోలుపు. బంధుసేయుటవంటిపదములవిలువలు సాహిత్యములకు వివరింపనిలేదు. ఈ వచ్చిదనము మాటలందు, చేతలయందు, మనోభావములయందును ఆయనవాఙ్మయమున అంతటా తొంగిచూచుచుండును.

హద్దుమీరి నాయిక నాయకునితో మాటలాడిన వచ్చిందు — తనవు మాటలకు

ఆహిరి

లంజకాఁడ వౌదువురా
లంజకాఁడవౌదువు నీలాగులెల్లఁ గానవచ్చె
ముంజేతఁబెట్టినసొమ్ముల కద్దమేలరా ॥ పల్లవి ॥

కొంకక యెవ్వతోకాని కోరి నీయురముమీఁద
కంకణాల చేయివేసి కాఁగిలించఁబోలును
వంకలైన వొత్తులెల్ల వడిఁగానవచ్చె నింక
బొంక నేమిటికిరా నీబూమెలెల్లఁ గంటిమి ॥ లంజ ॥

ఒద్దిక నెవ్వతో గాని వోరి నీపురముమీఁద
నిద్దిరించఁ గంఠమాలపేరులు లొత్తినది
తిద్దినజాణవుగాన తిరిగి తిరిగి మాతో
బద్దనేఁటికిరా నేఁ బచ్చివేయఁజాలను ॥ లంజ ॥

వేడుక నెవ్వతో తిరువేంకటేశ్వర నిన్ను
కూడిన నీమేనితావి కొల్లవట్టుకొన్నది
తోడనె నాకాఁగిటిలో దొరకొంటి వింక నిన్ను —
నాడనేమిటికిరా నాయలపెల్ల దీరెను ॥ లంజ ॥

(12 సంపు.84 పాట)

ఉదాహరణముగా చూపవచ్చు. ఇట్టిపాటకు దాక్షిణాత్యశృంగార-ములో ఒకవిత్తుకు పదిమొలక లెత్తినవి. అన్నమయ్యలో ఎంత శృంగారము తొణికిసలాడుచుండినను, పరమాత్మపై భక్తి పట్టుదప్ప-కుండ కన్పట్టుచునేయుండును. నాయిక విరహములో అధ్యాత్మ భావముతో పలవరించినందుకు

కాంబోది

తమ్ములాల అన్నలాల తల్లులాల నే
నెమ్మనపు హరిఁబాసి నిలువ నేఁ గను ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మలాల మరుకోటకొమ్మలాల వో-
 యమ్మలాల కొలదె నాయక్కలాల
 తమ్మి రేకుఁగన్నులయాతఁడు గాని నే-
 మమ్మం బొమ్మలచేత మందలేనిఁకను ॥ తమ్మి ॥

చెలులాల కలికితొయ్యలులాల, వో-
 యెలజవ్వనముల మోహినులాల
 చెలువంపుహరిఁదలఁచినవాఁడ నే (?)
 మలఁకుఁగన్నీ రాఁపకుండలే విఁకను ॥ తమ్మి ॥

బోఁటులాల జవ్వపుమేటఁటులాల వో
 గాఁటపుఁదురుములచీఁకటులాల
 వాఁటమైనవేంకటేశ్వరుఁ గాని నే-
 నాఁటదాననై జన్మమందలే విఁకను ॥ తమ్మి ॥

(12 సంపు 90 పాట)

ఉదాహరణముగ చూపవచ్చు. ఈయన తనసీమలో వాడిన భాషను వాడుటకు వెనుకాడడు. అట్లులే తన గ్రామముచుట్టును ఉన్న పదార్థములను ఉపమానించుటకు జంకుగొనడు.

వరాళి

సొంపుల నీ వదనపుసోమశిలకనుమ
 యింపులెల్లఁ జేకొనఁగ నిల్లు నీపతికి పల్లవి ॥

కలికి నీపిఱుఁదనే గద్దెరాతికనుమ
 మొలమూళ్ళలతలనే ముంచుకొన్నది
 కలయఁజొకముడినే కల్లువడ్డది
 అలరునిలుకుదాటి కడ్డము నీపతికి ॥ సొంపు ॥

ఇదివో నీకెమ్మోవి యెఱ్ఱశిలకమును
కదిపి లేఁతగురులఁ గప్పుకొన్నది
పదలకింతకుఁ దలవాకిలై నది
మదనుని వారికి మాఁటువో నీపతికి ॥ పొంపు ॥

కాంత నీ చిత్తమే దొంగలసావికమును
యింతటి వేంకటపతికిరవైనది
పంతపు నీగుబ్బలే గుబ్బలికొండకమును
మంతనాలకమమాయ మగువ నీ పతికి ॥ పొంపు ॥

(12 సంపు_116 పాట)

పై విషయములు ఈ పాటతో గుర్తింపవచ్చు. ఈ కమమలన్నీ తాళ్లపాక చుట్టూ ఉన్న వే ఆ ప్రదేశజ్ఞానముంటేగాని పాఠకుడు పోల్చుకో లేదు.

అన్నమయ్య కొన్ని వేల ప్రబంధకవులకు ఊహాల కందని వర్ణనలు చేయుటలో మేటి అనటకు:—

ముఖారి

చెప్పరాదీయింతి సిరుల—దీని—
వొప్పులిన్నియుఁ జూడ వొరపులోకావి ॥ పల్లవి ॥

ముదితజఘనముమీఁది మొలమాలిగంట లవి
కదలరవ మెట్లుండెఁ గంటిరే చెలులు
మదమఁదుండెడి హేమమందిరము దిరిగిరాఁ
గదిసి మ్రోసెడి పారిఘంటలోకావి ॥ చెప్ప ॥

కొమ్మపయ్యెదలోవికుచమూలరుచి వెలికిఁ
జిమ్ముటది యెట్లుండెఁ జెప్పరే చెలులు
యిమ్మైన మరుధనములెల్ల రామలువోసి
కమ్మకోవి చెంగావి గప్పిరోకావి ॥ చెప్ప ॥

నెలఁతకంఠమునందు నీలమణిహారములు
అలరు పెట్లుండు కొనియాడరే చెలులు
లలితాంగి ప్రాణవల్లభుడు వేంకటవిభుఁడు
నెలకొన్న కాఁగిటనె నిలిచెనోకాని ॥ చెప్ప ॥

(12 సం_259 పాట)

రసికులకు విచ్చివివరింప వలసిన పని లేని ఒక ముగ్ధమనోహర శాయిశా పదబంధములను గుర్తింపుడు.

శ్రీరాగం

మరువినగరిదఁద మాయిల్లెఱఁగవా
విరులతావులు వెల్లివిరిసేటి చోటు ॥ పల్లవి ॥

మఱఁగుమూఁకచింతల మాయిల్లెఱఁగవా
గుఱుతైన బంగారుకొండలపంది
మఱపుఁ దెలివి యిక్క మాయిల్లెఱఁగవా
వెఱవక మదనుఁడు వేఁటాడేచోటు ॥ మరు ॥

మదనునివెదనంత మాయిల్లెఱఁగవా
చెదరియు జెదరని చిమ్మఁజీఁకటి
మదిలోన నీవుండేటిమాయిల్లెఱఁగవా
కొదలేక మమతలు కొలువుండేచోటు ॥ మరు ॥

మరులుమ్మెతలతోఁట మాయిల్లెఱఁగవా
తిరువేంకటగిరిదేవుఁడ నీవు
మరుముద్రలవాకిలి మాయిల్లెఱఁగవా
నిరతము నీసిరులు నించేటిచోటు ॥ మరు ॥

(12 సంపు_262 పాట)

శంకరాభరణం

మదనభండారము మగువమేను
పొదిగొన్న వలపులఁ బొవఁగెఁగాన ॥ పల్లవి ॥

మరువీయాయుధశాల మగువకొప్పు
తొరలించి విరులెల్లాఁ దురిమెఁగాన
యిరవై కీరములాయ మీపెగళము
సరసపుమాఁటలెల్లా జరపెఁగాన ॥ మద ॥

కామునిసాముగరిడి కాంతపురము
ఆమనిచనుసంగడా లమరెఁగాన
ప్రేమపుఁగేళాకూళి గంభీరనాభి
తేమచెమటలచేత దిగుపారెఁగాన ॥ మద ॥

కాంతుపవేఁటపొలము కన్నెపిఱుఁదు
బంతి మొలనూళ్ల వోఁగువారెఁగాన
అంతటివానితల్లి యీయలమేల్మంగ
యింతలో శ్రీవేంకటేశు నెనసెఁగాన ॥ మద ॥

(సంపు 29–108 పాట)

దీనిలో నితని శృంగారసామ్రాజ్యము ఎంతగొప్పగా వెలసినదో శ్రీ వేంకటేశ్వరునిచేత ఆశృంగార సామ్రాజ్యమునకు వసంతోత్సవము సేయించినాడో గుర్తింప గలరు.

అన్నమయ్య స్త్రీవర్ణనలలో కొప్పునే ఎక్కువగా వాడినారు. ఎక్కడనోగాని జడలు కనపడవు, జడలకంటె కొంచెమెక్కువగా ముడులుకూడ కనపడుచుండును. ఆయన శృంగారభండారములో నాయకునిచే నాయిక కప్పురము (పచ్చకప్పురము) గొనుట, ఒక అంగీకారముద్ర. ఒడివట్టితీయుట, పంతాలాడుట, కొంగువట్టి తియ్యుట, కొప్పువట్టి తీయుట, పయ్యదగుంజుట, చన్నులుపిసుకుట,

కుచ్చెలలాగుట, పచ్చడము గప్పుట. ఒద్దనే కూర్చుండుట, ఒడబర చుట, కాళ్లుపిసుకుట, కాళ్లుగుద్దుట, వాసివంతులాడుట. వలపులు చల్లుట, కొలువులో సైగలుచేయుట, అనురుసురగుట, సేసఁబాలు పెట్టుట, ఒడలెల్ల జడివానగురియుట మొదలగునవి అన్నమయ్య శృంగార సామ్రాజ్యములో మేటి విభావానుభావ సంచారిభావములు. ఇందులో కొన్ని సత్యములు.

కొన్నిపట్టులందు వానకే సామ్రాజ్యము. కొన్నిపట్టులందు భాగ్యములకే సామ్రాజ్యము. ఇట్టులు అన్నమయ్య శృంగారము సాగుచుండును. ఉదాహరణమునకు వాన:

సౌరాష్ట్రం

పొలఁతికి నీతోఁబొందు పొసఁగఁ బుట్టెఁదాయ
  మొలమి నీభాగ్యమింక నెంతైనా గద్దయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పడఁతిచెక్కులవెంటఁ బన్నీటివాన గురిసె
  వడి నందె మెఱుఁగులవాన గురిసె
  విడివడి తురుమున విరులవాన గురిసె
  బిడుమూడి జవ్వనము బిగిరించెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

మొలకనవ్వులనె ముత్యాలవాన గురిసె
  వలపులఁ జెమజడివాన గురిసె
  కలికిసిగ్గులఁ దొలకరివానలు గురిసె
  పలుమారు జవ్వనము పదనెక్కెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

సొరిది మోవితేనెల సోనలవాన గురిసె
  వరుస రతులఁ దతివాన గురిసె
  యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతివిట్టె కూడితివి
  పరగినజవ్వనము పచ్చిదేరెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

(29 సంపు-66 పాం)

అట్టులే భాగ్యమునకు.

మాళవిగౌళ

చెలులాల చూడరే యీచెలిభాగ్యము
    అలమేలుమంగ యీకె కబ్బెను యీభాగ్యము ॥పల్లవి॥

పతిదయగలిగినపడఁతి దీభాగ్యము
    అతఁడు మాటమీరఁ దది భాగ్యము
    సతతముఁ బాయక జంటైవుండేది భాగ్యము
    అతివలెందరుగల్లా నది యేమిచెప్పేరే ॥చెలు॥

మగఁడు మన్నించిన మగువది భాగ్యము
    పొగిసి యాతఁడు మోహించుట భాగ్యము
    వెగటులేనిరతుల వేసరనిది భాగ్యము
    మగువలవలపులు మరి యేమిచెప్పేరే ॥చెలు॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె మచ్చికనితిది భాగ్య-
    మావేళనాతఁడు మెచ్చుకొటిభాగ్యము
    తావుకొని యెప్పుడూఁ దనవాఁ డౌటే భాగ్యము
    యేపవితలనేరుపు లిఁక నేమిచెప్పేరే ॥చెలు॥

(ఈసంపుటము-పాట274)

అన్నమయ్య మనస్తత్వము

అన్నమయ్య నాయికగా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు నాయకుడుగ సాగిన విరహావర్ణనమంతా మూడవచరణము వరకే. మూడవచరణములో ఏదో ఒకవిధముగ సంయోగముతో ముగియవలసినదే. రెండు చరణములవరకు సాగిన వియోగమే అన్నమయ్యకు భరింపరానిది. వియోగమున ఆయన మనస్తత్వమును ఒక పాటలో స్పష్టముగ చెప్పుకొన్నాడని తెలియుచున్నది.

పాడి

మొకమోటములకెల్ల మొదలు నేను
వెకలినీతమకము విడిపించఁగలనా ॥పల్లవి॥

ముద్దులనీమోము చూచి మొక్కకుండలే (ను) నీతో
గద్దించి నే నలుగఁగలనా
పొద్దు వొద్దు నేఁ దలఁచి పులకించకుండలేను
వద్దని నీగుణములు వారించఁగలనా ॥మొక॥

చేరి నేను ముచ్చటలు చెప్పకుండలేను నీతో
ధీరత నేఁ జలము సాధించగలనా
పేరుకొని పారెపారెఁ బిలువకుండగలేను
దూరిదూరి నే నిన్నుఁ దుచ్చమాడఁగలనా ॥మొక॥

సతమైననిన్నుఁ గూడి సంతసించకుండలేను
ఇతరులవలె నెగ్గులెంచగలనా
రతివేళ నిన్నుఁ గడురాయడించకుండలేను
పతిగా శ్రీవేంకటేశ పంతమియ్యఁగలనా ॥మొక॥

(ఈసంపుటము—పాట 75)

శ్రీవేంకటేశ్వరుడనే నాయకుని తలచుకొన్నచో అన్నమయ్య అనే నాయికకు ఒడలుపులకరించి, దేహము ముచ్చెమటలుపోసి, కనులనీరు గ్రమ్మి, వింత వింత భావములు ఆనోటినుండి జాలువారు చుండును. చూడుడు

ముఖారి

చక్కనిమానిని నీవరి యెవ్వరే
యెక్కువై ననీభావ మెంచిచూడవసమా ॥పల్లవి॥

కోమలి సికురములకొండలకొనలపొంత
వోముచు మించి నిలిచె నొకసింహము
కాముఁడు జఘనమనేకట్టుబండిమీఁద బెట్టి
దీమముతో వేఁటలాడీఁ దేరిచూడ వసమా ॥ చక్క ॥

పడఁతి లేఁజిగురులపాదపుడవిలోన
వడపులయేనుఁగలు నటియించఁగా
తొడలరటికంబాంతోఁ గట్టి దీమాలుగా
బడి బడి వేటలాడీ భాంచవసమా ॥ చక్క ॥

అంగనముఖమునేటి అంబుజాకరముపొంత
ముంగిటఁ జూపులలెల్ల మోహరించఁగా
సంగవి శ్రీవేంకటేశు కాఁగిటిబావానఁగట్టి
చెంగటనే వేటలాడీఁ జిత్తగించవసమా ॥ చక్క ॥

(ఈసంపుటము-పాట 195)

ఈ పాట కొంత వ్యాఖ్యాన సాపేక్షమైన కుంటాను. నాకు తోచిన-విధముగ వ్యాఖ్యానిస్తాను. సహృదయులు పరిచూడగలరు. ప్రతి పాటలోను పల్లవిలో, భావములు సంగ్రహముగ చెప్పి, చరణములతో ఆ భావమునే విస్తరించుట-పరిపాటి. నీవు చాలచక్కనిదానివి, నీతో సమాన మెవ్వరే, నీకుగలగొప్పభావము ఊహించవశమా, అని పల్లవిలోనిభావము. పలువురుసవతులు నిర్మత్సరభావముతో ఒక నాయికను గూర్చి మాటలాడే మాటలుగా తోచుచున్నది. దీనిలో కొంతవేట, వేటకాని పరికరములు వగైరా పద్ధతులు తెలిసిననేకాని భావము బోధపడదు. అందుకని మొదట వేటపద్ధతిని నిరూ-పించెదను. వేటకాడు జంతువులనో పక్షులనో పట్టుకొనుటకు జంతువులను పోలిన జంతువులను, పక్షులనుబోలిన పక్షులను సాకి, వాటిని ఆయా ఉపకరణములపై ఎక్కించుకొని, ఈ జంతువుల పక్షుల ఎలు-

గులతో అడవిలోని జంతువులు పక్షులు వీటిని కూడరాగా, ఈ జంతువులదగ్గర ఆ యా జంతువులకు పక్షులకు సరియైన ఉరులొడ్డి, వీటి దగ్గరకు వచ్చిన ఆ అడవి జంతువులు ఆ వురులలో తగులుకొనగా వాటిని బంధించి తీసికొనిపోవుట వేటకానిపని. ఇక పాటలోని భావము.

ఇక్కడ మొదటి చరణములో ఒకసింహము అనుపదమునకు రూపకాతిశయోక్తితో నడుము అనునర్థమురాగా, అనడుము కుచము లకు జఘనమునకు మధ్య వుండుటచే, కవి తన ప్రతిభతో రూపకము సాగించినాడు. మొదటి రెండు పాదములలో రూపకాతిశయోక్తి ప్రక్రియ, తరువాత రెండుపాదములలో వేటకానికికావలసిన రూపకము సాగుచున్నది. సింహము కొండలలో నుండుట సహజము. ఇక్కడ కుచములకొండలకొనలపొంత వున్నది. అసింహమే(నడుము) జఘనమునే పట్టుబండి (వేటకొరకు వేటకాడు తయారుచేసుకొన్న బండి) దానిపై నిడుకొని దానినేదీమముగా చేసుకొని ఇంకొకసింహమును (మగసింహమును వేంకటేశ్వరుని) వేటలాడుచున్నాడన్నమాట. ఈ కాంత మధ్య, జఘన, సౌందర్యముతో కాముడనే వేటకాడు పురుష సింహమైన (పురుషోత్తముడైన) వేంకటేశ్వరునికి ఉరులు పన్ను—చున్నాడన్నమాట. ఈ ఉరితో తప్పక పురుషసింహము కాముని బారికి చిక్కవలసినదే. ఇది చాలదూరమైన రూపకాతిశయోక్తి, ఇక రెండవచరణము. లేతచిగురులనియెడి పాదములుగల యడవిలో నడకలుఅనే ఏనుగులు తిరుగాడగా, ఇక్కడకూడ నడకలతోనే ఏనుగలు పురుషశ్రేష్ఠులు (పున్నాగములవరకు) రూపకాతిశయోక్తి, ఆ ఏనుగలను పట్టుటకు నాయికయొక్కతొడలనే అరటికంబములతో దీములుగాకట్టి కాముడనే వేటకాడు వేటలాడుచున్నాడు. పూర్వచరణముకంటె ఈచరణములో పున్నాగములవరకు రూపకాతిశయోక్తి వాటినిబంధించుటకు స్త్రీఅవయవములైన తొడలు అనే అరటి—

కంబాలతోదీములు సిద్ధముచేయడము కొంత సులభతరమైన రూపకముఇక మూడవచరణము ప్రతి మూడవ చరణము దగ్గర (అంటే కడపటి చరణములోనన్నమాట) అన్వయము ఏదో ఒక విధముగ సమన్వయము చేయడము ఆయన రచనలో వింత. స్త్రీముఖమనేతామరకొలనుదగ్గర, ఆమె ముంగిటిచూపులనేలేళ్లు మోహరించినాయట. ఎదురొడ్డి నిలిచినవన్నమాట. ఆలేళ్లను కంగుతినని శ్రీవేంకటేశుని కాఁగిటిలో కట్టి కాముడనే వేటకాడు వేటలాడుచున్నాడు. ఈ చరణములో అంతారూపకమే కాని రూపకాతిశయోక్తి కానరాదు. ఈ కాంత కలిగినందుననే శ్రీవేంకటేశ్వరునివంటినాయకునికూడ సునాయాసముగ లోగొనుటకు మన్మథునికి సాధ్యమైనదని ఈ పాట పరమార్థము. తక్కినవ్యాఖ్యానము సహృదయులవంతు. కొన్ని పట్టుల ఈయన వ్రాసినదంతయు కవిత్వమే. ఈయన పుట్టుకతో మహాకవిగ జన్మించినాడా అని తోపించును. చూడుడు.

నాగగాంధారి

విపరీతము లివి వినరాదు
　　వుపమలెల్ల మీ వొద్దనె కలిగె　　॥ పల్లవి ॥

వువిదవదనచంద్రోదయవేళను
　　రవియగు సూర్యప్రభ నీవేఁగగ
　　యివల నవల మీయిద్దరి వలననే
　　దివమును రాతి దెలియఁగఁ గలిగె　　॥ విప ॥

అంగనతురుముమహర్ని(హావి?)శివేళను
　　రంగగు సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
　　సంగడి వెలుఁగున సరిఁజీఁకటియును
　　చెంగట మీ యందే చెప్పఁగఁగలిగె　　॥ విప ॥

కాంత మోవి చుక్కల(బుఁ)నిండువేళ
వంతుల సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వర మీయందే
కాంతులుఁ గళలును(ఁ) గలయుట గలిగె ॥ విప ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 197)

పగటివేళనే రాత్రింబవళ్లుగా, రాత్రివేళనే వెలుగుచీకటులను. చుక్కలు మొలచినప్పుడే మంచిప్రకాశము కళలు కలిగినట్లు అలంకార శాస్త్రముతో సమన్వయించి వర్ణించినాడు. నాయికావదన చంద్రోయముతో సూర్యప్రభవంటి స్వామి కలియగా వారిద్దరివలననే రాత్రి పగలు కలిగినదట. చంద్రోదయమువలన రాత్రి సూర్యప్రభ వలన పగలు. చంద్రునికి క్షీణదశ వృద్ధిదశ రెండు కలవు. సూర్యుని కెప్పుడు ఒక్కటే కాంతి. స్వామి శాశ్వతకాంతి ప్రవాహముగా, నాయికావదనచంద్రుడు ఉదయచంద్రుడుగా వర్ణింపబడినవి. కాంత వెంట్రుకలు అనే అర్ధరాత్రి చీకటివంటి సమయములో, స్వామియనెడి సూర్యప్రభ కలియగా సూర్యప్రభవలన వెలుగు, మహానిశివలన చీకటి కలిగినట్లు వర్ణింపబడినవి. కామినిపెదవిపై చుక్కలు (అమృత బిందువులు) నిండునప్పుడు స్వామియనే సూర్యప్రభకలియగా, సూర్య ప్రభవలన కాంతులు, మోవిపై యమృతబిందువులవలన కళలు కలిగి నట్లు వర్ణింపబడినవి. నాయికానాయకుల సమాగమము ఈ విపరీత సృష్టికి కారణమని పల్లవిభావము. సహజముగ ఉత్పనములందు ఉదయపువేళలనే సూర్యప్రభ. ఇక్కడ రాత్రిసమయలందే సూర్య ప్రభనువర్ణించుటచే విపరీతభావము. కాంతవదనచంద్రుడు, అంగవ తురుము, చుక్కలునిండువేళ ఇవియన్నియు వచ్చుచుపోవుచునుండెడి పదార్థములే. కాని శాశ్వతప్రభ సూర్యప్రభ ఒక్కటే.

ఈనాడు మరల మనదేవస్థానములో జరిగెడి పుష్పయాగము అన్నమయ్యకాలమున ఎట్లు జరుగుచుండెడిదో గమనింపుడు.

సామంతం.

సకల లోకేశ్వరుఁడు సరుసఁ జేకొను వాఁడు
అకలంకముగఁ బుష్పయాగంబు ॥ పల్లవి ॥

వివిధపుష్పములతో వేదఘోషములతో
అవల దిరువాముడియు నంగనలయాటతో
కవివందినుతులతో కమ్మఁబూజలతోడ
నవధరించీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

కప్పురపుటారతుల ఘనచందనములోడ
తెప్పలధూపముల తిరువందికాపుతో
వొప్పుగఁ బణ్యారములు వొగిఁ బెక్కువగలతో
అప్పఁ డందీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

తగు చ(ఛ?) త్రచామరాలతాంబూలములతోడ
పగటుతో నీరీతి పదిపూజ అందుకొని
జిగిమీరెఁ జూడరే శ్రీవేంకటేశ్వరుని-
అగణితంబగుపుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

(ఈసంపుటము-పాట 209)

అన్నమయ్యలో శృంగారమునందు అధ్యాత్మము తొణికిస లాడుచుండునని పలువురి పెద్దల మాట. ఆమాటకు ఋజువుగ ఈ పాటను గమనింపుడు.

శ్రీరాగం

ఇప్పుడు నీవు వచ్చితి విది చూచి నాకదివో
చొప్పుగా రెండుభావాలు చూపిచెప్పరాదు ॥ పల్లవి ॥

తక్కక యెడపి విన్నుఁ దలఁచఁగాఁదలఁచఁగా
యెక్కడచూచినా నీవై యిదే తోఁచేవు
వెక్కసపునీసుద్దులే వేమారు వినఁగాను
మక్కువ వీనులకు నీమాటలే వుండీని ॥ ఇప్ప ॥

వరుసతో నీరూపు వ్రాయఁగావ్రాయఁగాను
అరుదై చేతికిఁ జిక్కినట్టె తోఁచీని
సరవి నీగుణములు సఖులతో నాడుకోఁగా
తొరలి నీపేరే నాతుదనాలికకును ॥ ఇప్ప ॥

కందువ నీకొఁగానే కలఁగనఁగాగనఁగా
అంది కాఁగిటఁగూడినయట్టె తోఁచీని
విందుగా నన్నిపుడె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
చందముగా నాకన్నిటా సతమై యేలితివి ॥ ఇప్ప ॥

(ఈ సంపుటము-పాట 242)

అన్నమయ్య ఈ శృంగారతపస్సు ఎందుకు చేసినాడో మనము ఒకపరి కన్నులుమూసుకొని ధ్యానించినచో అర్థమగుచున్నది. ఆయన, తాను ముక్తుడు కావలెనని యే అధ్యాత్మశృంగారసంకీర్తనాత్మకమైన తపస్సు గావించినాడు. ఒక వేళతప్పితే తాను అలమేలుమంగయే కావలెనని ఆయన భావము. గమనింపుడు.

సామంతం

ఎంతప్రియము గలిగెనంత పొదలు వలపు
　వింతలే కాఁటదానికి వినయమే నేరుపు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమురా మాటలాడి చెలువునిమీఁదట
　బత్తిమాపవలెఁగాక పడఁతికివి
　కొత్తగా నేరాలువేసి కూనిమిఁ గొసరుకొంటా
　హత్తి పెంగెములాడేది అది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

సముకాన నిలుచుండి సరసములాడి పతిఁ
　దమకించవలెఁగాక తరుణికివి
　జమళివద్దనే వుండి సారెకు నలుగుకొంటా
　అమరనికాఁక చల్లేదది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
　గలయఁగవలెఁగాక కామినికివి
　పెలుచఁదనాన రతిఁ బెనగులాడుకొంటాను
　అలయించి చొక్కించేదది యేఁటి నేరుపే ॥ ఎంత ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 447)

ఈ పాట కడపటి చరణములో

" అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
గలయఁగవలెఁగాక కామినికివి "

అని చెప్పడముతో అలమేలుమంగ సారూప్యమును తాను కోరుకున్నట్లు వ్యక్తమగుచున్నది. అయినజీవితములో సగభాగమునకు పైన శృంగారసంకీర్తనలే రచించి, అందులో నాయికగా, ప్రతినాయికగా, దూతిగా, చెలికత్తెగా, తానే బహురూపములు ధరించి,

వేంకటేశ్వరుని శృంగారసర్వస్వముగా తానే నిలిచిన అన్నమయ్య, తన శృంగారారాధనకు ప్రతిఫలముగ అలమేల్మంగాసారూప్యమును కోరుకొనుట అసంభావ్య మేమీకాదు. అందువల్లనే ప్రతిసంపుటము నందును అలమేలుమంగకు సంబంధించినపాటలు కనీసము ఇరువది రైన యుండుట కన్పట్టుచున్నది. ఇట్లు అన్నమయ్యకోరుకొనుట అలమేలుమంగమ్మను త్రోసి తానచట నిలువవలెనను భావముకాదు. ఆమెకువలె తనకుగూడ శ్రీవేంకటేశ్వరమనోహరాంగసంబంధము శాశ్వతముగ ఉండకోరుటమాత్రమే అని దీనిపరమార్థముగ మన మూహింపవచ్చును.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను బయటిజగమునకు అందివ్వవలెనను దృఢసంకల్పము, దానికై ధనమెంతయైనను ఖర్చు పెట్టుటకు వెనుకాడని దీక్ష కలిగి రూపుదాల్చినఉత్సాహమో యన్నట్లు అగపడుచున్న కార్యనిర్వాహణాధికారులు శ్రీ జి కుమారస్వామిరెడ్డి ఐ. ఏ. యస్. గారికి నా కృతజ్ఞతాభినందనలు. ఎంతపనియైనను తృటిలో జరిపించు స్వభావముగల టి. టి. దే ప్రెస్సు మేనేజరు శ్రీ ఎం. విజయకుమారరెడ్డిగారికిని, వారికి అన్నివిధముల చేదోడు వాదోడుగా నుండి మాపనిని త్వర త్వరగ ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధ శాఖాధికారి (P. R. O) శ్రీ R. సూర్యనారాయణమూర్తి, M. A. గారికిని, అడుగడుగున మాకు తలలో నాలుకవలె సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు, M. A. గారికిని నాధన్యవాదములు. నాకీ పరిష్కరణకార్యమునందు సహాయకుడుగ నాలుగుసంవత్సరముల కాలముగా అన్నివిధముల నాకు చేయూత నిచ్చుచు శ్రద్ధావిధేయతలు తన సొమ్ములుగా గలిగి పనిచేయుచున్న చి॥ J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M. A. కును, అచ్చుపని వీలైనంత నిర్దుష్టముగ కొనసాగించు

నేర్పరులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు. నా బుద్ధి బలమునకు తగినంతగా జరిగిన ఈ పరిష్కరణమునందు గుణదోషములను గమనించిన పెద్దలు దోషములు తెలిపినచో పై పై పరిష్కరణములందు మెలకువగలిగివుండగలమని మనవి.

కట్టమంచిసుధీ ర్యస్య ప్రతిభాపాండితీవశః।
మహీశూరపురీసూరిం తం వందే కృష్ణదేశికమ్॥

విధేయుడు,
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కరణశాఖ,
అన్నమాచార్యప్రాజెక్టు.
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
5—4—83.

శ్రీరస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల

శృంగార సంకీర్తనలు

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేటి క్రోధి సంవత్సరమందు తాళ్లపాక-అన్నమాచార్యులు అవతరించిన పదారు యేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అది మొదలుగాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటిదుందుభిసంవత్సరఫాల్గుణ బహుళ ౧౨ నిరుధానకు[1], తిరువేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపము చేసిన శృంగార సంకీర్తనలు.

రేకు 1401 అహిరి

ఇద్దరిగుణంబు లివి ఇంతులాల
చద్దికివి వేఁడికివి సంగడించీని ॥ పల్లవి ॥

వాలసి మాఱ్యవిలోన మందేటియలవాటు
గలదుగన విరహాగ్నిఁ గలఁగఁ దతఁడు
వొలఁతిదేహము మొదలఁ బూఁదిగగవక ఇదె
వలరాచకాఁకచే వాడఁబారీని ॥ ఇద్ద ॥

1 ఈ శబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాఁడు కడపటి దినమని తాత్పర్యము కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యము గానవచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో ''ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు'' అను తరిగొండ-వెంగమాంబగారి ప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారిజాతము' 56 పుట. నేనీ ప్రయోగ మివ్వఁగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, ''విఱుత్తం'' అను అరవ పదముగూడ 'నిఱవు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడునని.

సరిలేనిపంచశరగురుఁడుగన పైకొన్న-
విరిబాణములకెల్ల వెఱవఁ డతఁడు
గరిమ నీచెలిమనసు గంటిలేనిదిగనక
వరుస లోలో మెఱుఁగువలెనె దాఁగిని ॥ ఇద్ద ॥

శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జెలఁగుదేవుఁడుగనక
యీవనితకుచగిరుల నిటు మరిగెను
యేవంక నీచెలిము ఇందుకే కోరెఁగన
భావమున సంతసము పచ్చిదేరీని ॥ ఇద్ద ॥

ముఖారి

[1] ఎంత గబ్బితనమే నీకింతటిలోనే । తొల్లె
యింత నీ కుపదేశ మిచ్చినదె కదరా ॥ పల్లవి ॥

పడఁతి నాపేరు నీవు పాదమున వ్రాతురటె
అడియాలముగ నింతె అందుకేమిరా
వొడికములైతే నీవురమున వా(వ్రా?)యరాదా
యెద చాల దండఁ గుచా లిమ్ముకొనెఁగదరా ॥ ఎంత ॥

నీలపుఁబెండెములోన నీడ భావింతురటే
తాలిమి నా ప్రియమింతె దానికేమిరా
అలాగైతే నాయద్దపుఁజెక్కులు గావా
చాలుకొన్నకళ లందే సందుకొనీఁగదరా ॥ ఎంత ॥

కూరిమి నా చెక్కు కొనగోర నంటుదురటే
అరసి కూడితివి వన్నందుకేమిరా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ గాదా
తేరకొన విన్నియు నీ తేకువ గా దటరా ॥ ఎంత ॥ 2

1. ఇది వాకోవాక్యము.

గుండక్రియ

నే నెఱఁగనా వోరి నీ మహిమ
కావనా యిన్నిటాఁ బాలు కడుఁదెల్లనొట ॥ పల్లవి

ఇంతలో నాతో నీ వేడలేవిబీరాలు
కొంత గొంత వాఁడిపేసి కుమ్మరించేవు
యింతటివాఁడవు నీ విటుగాకుండితే భూమి-
వింతటాను ముంటికొవ కింతవాఁడి గలదా ॥ నేనె ॥

కానీ కావిమ్మని కమ్మరఁగ్రమ్మర దూరి
పావిపట్టుక నన్నుఁ బగచాటేవు
యేనెలవున నీకు యింతపత్తి లేకుండితే
మానిపై విమ్మపండు మరియేల పులిసె ॥ నేనె ॥

నీవిట్టె నన్నుఁగూడి నివ్వెరగైన నా-
భావమిదేమని పలికేవు
శ్రీవేంకటేశ నీచేఁతే కాకుఁడితే
మోవితేనెకు గంటి మొదలఁ గలిగెనా ॥ నేనె ॥ 3

రామక్రియ

అంత సిగ్గువడకువే అతివ నీవు
పంతమునఁ దెలియవే పాయమెల్ల గడువు ॥ పల్లవి ॥

గొంది నొక్కసింహమట కొండలు మోచినదట
ఇందుముఖులనడుమె యిరవట
కందువ యీ పొదుపుదుఁగత యిది !
అందముగ నానతీవే ఆరునెల్ల గడువు ॥ అంత ॥

మొగి నొక్క తామరలో మోవిపండు పండెనట
　చిగిఁదేనె వానాతఁ జిందెనట
　మగువ యీయారడి మతి నీవు దెలియవే
　తొగరునీపలుకులంతదదాఁకా గడువు ॥ అంత ॥

కంతునిగురుతు రెండుగంబములమేఁదట
　దొంతివలపులసిరి దొలఁకునట
　ఇంతి నేమ శ్రీవేంకటేశ్వర యీకత
　మంతనాన విన్నఁ గూడి మరపించేగడువు ॥ అంత ॥ 4

ఆహిరి

తురితివలపు లొకటి కిసుమదాయ। విభుఁడ
　కోరికలు కోటానఁగోటి సతికాయ ॥ పల్లవి ॥

సుదతి నీరాక కెదురుచూచేటియాసలను
　కదిసి నగుమోమెల్లఁ గన్నులాయె
　యిదె నీకథలు నాకె యేతెంచుఁదమకమున
　అదన మునిముంగిలెల్ల నడుగులే యాయ ॥ తురి ॥

వెలఁది నీముద్దెల్ల వివియేటివేడుకల
　వెలలేనిపులకలే నీసులాయె
　పలుమారు నీతోడఁ బలికేటికాంతలను
　విలువెల్ల సంగతుల విన్వేరగులాయ ॥ తురి ॥

కమలముఖి నీరతులఁ గలయువిభ్రమమున
　కొమరై నటమ్ముఁగన కొండలాయ
　చెమటచే విద్దరికి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ
　తమకమలు తనువులును తడఁబాటులాయె ॥ తురి ॥ 5

సామంతం

చెలులాల వూహించి చెప్పరమ్మ
విలువెల్ల మురిపెమే నిండకుండీనా ॥ పల్లవి ॥

అంగన విభునిఁ జూచి పరవశ్యా నవ్వె విట్టె
యింగితానఁ గడమన వ్వేందు దాఁచెనే
అంగమెల్ల మెఱుఁగులే అందు దాఁచ విమ్మలేదు
వుంగిటఁ గనుగొనల నుండకుండీనా ॥ చెలు ॥

జలజాక్షి పతిఁ జూచి సగముమాటలఁ దిట్టె
యెలమిఁ గడమదొడ మెందు దాఁచెనే
తలఁపెల్ల దమకమే దాఁచఁ జోటు లేదెందు
పలుకుఁబంతములోనె పైకొనకుండీనా ॥ చెలు ॥

కోమలి శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి పరవశమందె
యేమరి కోరికలెల్ల నెందు దాఁచెనే
ప్రేమలెల్ల పెనపులే పిరిదియ్యఁ జోటులేదు
దోమటిరతులలోనే తోఁచకుండీనా ॥ చెలు ॥ 6

రేకు 1402 దేసాళం

అన్నియు నీయందే అమరెనట
కన్నియ ఇందుకు మారుగత చెప్పవే ॥ పల్లవి ॥

కలువలు వికసింపఁ గమలములై తోఁచె
గలికి విన్నిట నీకత చెప్పవే
అలలంటా బడిఁబోతే అన్నియు నీలములాయ
కలగాదు ఇది యొక్కకత చెప్పవే ॥ అన్ని ॥

జక్కవలు గండుమీరి సరిఁ బైఁడికుండలాయ
గక్కన విచారించి కత చెప్పవే
మక్కువతోఁ బులినాలు మదనచక్రములాయ
కక్కసము మాని నాకీకత చెప్పవే ॥ అన్ని ॥

ఆకసము చూడఁజూడ నదె సింహమాయ నట
కాకుగాదు ఇది యొక్కకత చెప్పవే
యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడను నే విన్న
పై కొన్న దిది యొక్కకత చెప్పవే ॥ అన్ని ॥ 7

మాళవి

పొలిఁతి జవ్వనమునఁ బూవక పూచె
యెలమి విందుకు మనమేమి సేసేదే ॥ పల్లవి ॥

సతి చింతాలతలలో సంపెఁగపూవులు పూచె
మతివిరహపుమేన మల్లెలు పూచె
అతనువితలపోఁత నదవిజాజులు పూచె
హితవు తెలియ దిఁక నేమిసేసేదే ॥ పొలిఁ ॥

తొయ్యలిచెమటపీట దొంతిదామెరలు పూచె
కొయ్యచూపుఁగోపములఁ గుంకుమ పూచె
కయ్యపువలపులఁ జీఁకటిమాకులు పూచె
నియ్యెడఁ దెలియదావ మేమిసేసేదే ॥ పొలిఁ ॥

మగువరతులలోన మంకెనపువ్వులు పూచె
మొగిఁ గొనగోళ్లనే మొగలి పూచె
పొగరు శ్రీవేంకటేశుపొందులఁ గర్వము పూచె
ఇగురుఁబోండ్ల మిఁక నేమిసేసేదే ॥ పొలిఁ ॥ 8

ఆహిరి

కాంతయేమీ నెఱఁగదుగాని
చెంతల సిగరి చెప్పరే చెలులు ॥పల్లవి॥

చిత్తజు నమ్ములు శిరసున మడవఁగ
గెత్తుకెట్ల దాఁకెనో గాని
గుత్తపుఁజెక్కుల కుంకుమచెమటలు
జొత్తులు గారీఁ జూడరే చెలులు ॥కాంత॥

చలువమేనిపై సరులహారములు
చెలఁగి నాని మొలచెనో కాని
పులకలమొలకలఁ బొదలినపయిరులు
వెలసె నిదివో భావించరె చెలులు ॥కాంత॥

ఘనుఁడగు శ్రీవేంకటపతి గూడఁగ
చెనకి గుఱుతు సేసెనోకాని
వెనకముందరల వింతలు వొడమెను
కనుఁగొనరే యిది గక్కనఁ జెలులు ॥కాంత॥ 9

ముఖారి

నగవింతే యేమనినా నాకుఁ బోవునా
మొగమేడ అద్దమేడ ముచ్చటలుగావా ॥పల్లవి॥

మగువ నాతో నలిగి మారుమంచ మెక్కినాను
తగిలి నామన సందు దగ్గరిరాదా
తగులుగలచోటికి దవ్వేమి చేరువేమి
మొగులేడ నీరేడ మొత్తమై తిరుగవా ॥నగ॥

పైపై నాచేత నన్నుఁబట్టనీక తోపినాను
చూపులైనా నిన్ను నవి చుట్టుకొనవా
పావరాదు పాలఁగలపాయపువారిపొందు
తీపు లేద పూవులేద తేనెలై ఊరియవా || నగ ||

చాయపాటై నన్నుఁగూడి సరిమేను మఱచితే—
నేయెడ నారతిచేఁత లెచ్చరించవా
పాయరాదు శ్రీవేంకటపతినై నన్నును
రేయేడ పగలేడ రిచ్చలఁ బైకొనవా || నగ || 10

ఆహిరి

నాకెట్లఁ దెలుసు నిన్ను నమ్మఁగలదానఁగాక
యీకడాకడ నీయిత వెట్లున్నదో || పల్లవి ||

శిరసువంచుక లేమసిగ్గే నినుఁ జూచి నవ్వె
అరయ నీవాకె కేమౌదువోకాని
వారసి నాపై నీవు వద్దనుండు వింతేకాక
యిరవై యెఱఁగకుండ యేమిసేతువో || నాకె ||

మచ్చిక నొకవనిత మాట దగుఁగ నాదె
యిచ్చల నీకును నాకె కేపొందులో
వచ్చి నాయెదుట ముగుదవలె నుందు వింతేకాక
యెచ్చట నెవ్వరియిండ్ల కేఁగుదువో నీవు || నాకె ||

నిక్కుచు నొకసతి నీకాలు దొక్కెనిదె
యెక్కడ మీయిద్దరిలో నేపంతమో
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
యెక్కువ నీతమ వెట్ల నెందెందు మోచెనో || నాకె || 11

దేవగాంధారి

నవ్వకురా నీ నటనలను। నీ–
జవ్వన మందే చక్కనయ్యీఁగావి ॥పల్లవి॥

మఱవకురా నీమాఁటలు యీ –
జఱపులలోనే సరిచూపేను
వొఱగకురా సారె వొఱపులను। తెర –
మఱఁగుల మొఱఁగుల మంచిదయ్యీఁగావి ॥నవ్వ॥

చిమ్మకురా చూపు చివుకనను నీ–
దిమ్ముఁగాఁకలనే తెలిపేను
కమ్మకురా నీగర్వము యివి
కమ్మర నీరతిఁ గందముగావి ॥నవ్వ॥

బిగియకురా కడుఁబ్రియమునను యీ–
బిగువుఁగాఁగిటనే పెనచేను
తగు శ్రీవేంకటధరణీశ నన్ను
మిగులఁ గూడితి విది మెచ్చేఁగావి ॥నవ॥ 12

రేకు 1403 శ్రీరాగం

[1]సూడగదవమ్మ సొక్కు యేల తంగీ
జేడుఁగోనేటిసెలమకరతమ ॥పల్లవి॥

కూపెట్టుసదువులకొనలపేరిటివాఁడు
పూపకొడుకుఁ గవి బూము రేలేటివాఁడు
సావనీటికిందిపతి సంకఁబెట్టుక
తీపుల తిరుమలదేవరైనాఁడే ॥సూడ॥

1. ఈ ప్రహేళిక సరిగా వీడుట లేదు.

పుల్లవెలుగులోపిటోనపుతరివాఁడు
తెల్లవిమెఱుఁగుల తెరలఁ దేలేటివాఁడు
గుల్ల సేఁతఁబట్టి కొండపై విలునుంది
వల్లెవాటువేసి షరము లిచ్చెను ॥ సూడ ॥

సీఁకటిమైవాఁడు సీలపసపువాఁడు
అకుదండలే తలనటుమోసినాఁడు
దీకొని పాముపై తేలి వుండినవాఁడు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డైనాఁడె ॥ సూడ ॥ 13

ముఖారి

చెక్కిటిచే యిదియేల చింతయేల
చక్కనయ్యా విన్నియును చాలుఁజాలు నుండరా ॥ పల్లవి ॥

మేరతో నాయాసలకు మితిలేదు తతిలేదు
వోరి నీమాటల కెందు నూరటలేదు
దూరలేను నే విన్ను తొరలింపువినయాలు
సారె నీవుఁ జేయలేవు చాలుఁజాలు నుండరా ॥ చెక్కి ॥

దోమటినాచూపులకుఁ దుదమొదలును లేదు
గామిడినీచేఁతలకుఁ గడ లేదు
వేమారు విన్ను నిఁక వేసరించలేను నాతో
సాముసేయలేవు నీవు చాలుఁజాలు నుండరా ॥ చెక్కి ॥

మమత నాకాఁగిటికి మట్టులేదు గుట్టులేదు
తమకపునీమతికిఁ దవివి లేదు
చెమరించె మేనెల్లా శ్రీవేంకటేశ యిది
పమరతులాయ నింక చాలుఁజాలు నుండరా ॥ చెక్కి ॥ 14

ఆహిరి

అందరికి నావంటిఆసే కాదా
యిందుకేల వెఱపు నీ వెదురేఁగవయ్యా ॥పల్లవి॥

మగిడి మగిడి చూచి మాటలాడ నూఁకించి
చిగురుఁబెదవి వంచి సిగ్గువడీవి
మగువ నొయ్యనే చేరి మంతనాన బుజ్జగించి
పగడవాతెర నొక్కి పరికించవయ్యా ॥అంద॥

పొలసి పొలసి ఇంతి బొమ్మముడి వచరించి
మలసి పయ్యదకొంగు మాఁటుసేసీవి
నెలకొన్నతొల్లింటినీయాకెయొడఁబాటు
సలిగెతోఁ జెల్లించి చనవియ్యవయ్యా ॥అంద॥

ఇక్కువల నాకె విన్ను నెలఇంచఁగానే వన్ను
మక్కువచేఁతల నిట్టె మన్నించితివి
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కపటము లేఁక మాని
అక్కరదీరఁగ నాకె నాదరించవయ్యా ॥అంద॥ 15

రామక్రియ

నాకు వివియే నవ్వులూ। వీరు
దాకొని కదిపినదవ్వులూ ॥పల్లవి॥

మానవయ్య నీమాటలూ యేల
తేనెలో వివె తేటలూ
నేనెఱిఁగినవె నీ చేఁతలూ భువి
మోవములలోనిమోఁతలూ ॥నాకు॥

చాలుఁజాలు నీసన్నలూ। కడు
పోలఁజూచినవెన్నలూ
సోలి మును నేఁజూచినవే నేఁ-
డీలాగై కడునేఁచీ నివె ॥నాకు॥

చెల్ల నిఁక నేల సిగ్గులూ। నేఁడు
మొల్లపులకలే మొగ్గలూ
వెల్లవిరి శ్రీవేంకటేశ మన-
చల్లఁగూటమే సంతసేసె ॥నాకు॥ 16

శంకరాభరణం

[1] నెమ్మది నున్నాఁడ విదె నీకేమయ్యా మంచి
నెమ్మిపం డారగించేవు నీకేమయ్యా ॥పల్లవి॥

నీలీల నీళ్ళపై తేట నీకేమయ్యా। యీ-
నేలకింద నుండితివి నీకేమయ్యా
యేల విన్న మరుతాప మేమిసేసిని। నీ-
నీలిమేను కందులేదు నీకేమయ్యా ॥నెమ్మ॥

విక్కుము బొంకుసేసేవు నీకేమయ్యా యిట్టె
నిక్కిచూచి దాఁగేవు నీకేమయ్యా
యెక్కడిమోహములు నీకేమియు నేల
విక్కసగ్గు లెఱఁగవు నీకేమయ్యా ॥నెమ్మ॥

విద్దురఁ గంటఁబెట్టవు నీకేమయ్యా। వట్టి-
విద్దురేల పొయ్యేవు నీకేమయ్యా
గద్దరి శ్రీతిరువేంకటవిభుఁడ। నన్ను
నిద్దపుఁగాఁగిట గూడి నీకేమయ్యా ॥నెమ్మ॥ 17

1. దీనిభావము స్పష్టమగుట లేదు.

సాళంగనాట

కాయముఁ బ్రాయముఁ బో కలిగినది
యేమెడ నాతఁడు నీవు నెంచినను ॥పల్లవి॥

చెక్కిటి చేతితోఁడ సిగ్గువడే విదియేమే
చొక్కపు విభుఁడు నిన్నుఁ జూచెనంటాను
వొక్కనిమిషములోనే సు(పు?)డివోవు నివియెల్ల
గక్కన నాతఁడు నిన్నుఁ గదిసినను ॥కాయ॥

మంతనాన మాఁటలు మాఁటాడ విదియేమే
పంతపువిభుఁడు నీతోఁ బలుకఁగాను
యింతలోనే యనుమాన మిఁకనేల తగులాయ
చెంతల నాతఁడు నిన్నుఁ జెనకఁగను ॥కాయ॥

వెలరేఁగే విదియేమే శ్రీవేంకటేశుఁడు
మెలమిఁ గూడి చన విచ్చెనంటాను
తొలుత నే నిందుకే పో తొడఁగి చెప్పినదెల్లా
మెలుపున నీదేరె మీకిఁకను ॥కాయ॥ 18

రేకు 1404 శంకరాభరణం

అతివ యేగతినైనా నలపినాను
యితవై కొన్నిటికైన యింపాయఁగా ॥పల్లవి॥

మేఁ(మెం?)దైన విరహాన మెలుఁత కన్నులనీరు
నిండుఁగొలఁకులై నిగుడఁగాను
గంపు మీలకైనాఁ గడు నందులోనుండి—
వొండొకటికివి దా నొకమన నవుఁగా ॥అతి॥

పరిపరివిధములఁ బానుపుపైఁ బొరలఁగా
 శిరసుతురుము పీడి చెదరఁగను
నిరతి సలులకైనా నెలఁతమైవానన
 సరుసఁ గైకొనఁగ ముచ్చట దీరెఁగా ॥ అతి ॥

కరుఁగడుఁదమకాన కదిపి యింతలోనె
 పదఁతి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడఁగా
జడియుఁ బరవశాన సారెసారెకు మేన
 యెడలేవిపులకల కిరవాయఁగా ॥ అతి ॥ 19

ముఖారి

ఇది ఇట్లనౌత నే నెఱఁగఁ గాక
 తుదిముట్ట నప్పుడే తోవ గనుకొననా ॥ పల్లవి ॥

సొగసి నా కడియాస చూపేరుగాక నమఁ
 దగిలి విక్కము నతఁడు దాఁ దలఁచెనా
మిగుల మీమాట నమ్మితిఁగాక ఇంతలో
 మగుడ నే నొకతెగువ మది నెంచుకొననా ॥ ఇది ॥

యెదమాటలోననే యేమితమకమోకాక
 వెదఁ గుఁబతి విచ్చేయ వేళలేదా
బడలితిరి చాలు వీఁకఁ బట్టుకున్నప్పుడు
 అదరి నాలో నెవ్వనట్లనే కానా ॥ ఇది ॥

చెలఁగి నామనసుఁ దెలిసితిరి మీ రిటుగాక
 సొలపి శ్రీవేంకటేశుఁడు మానునా
చెలులాల మీపలుకు చెల్లె నే మిద్దరముఁ
 గలసితిమి యిట్లైతేఁ గలకలన వగనా ॥ ఇది ॥ 20

గుజ్జరి

చూడఁజూడ విది వట్టి జోలి గాక । నీ—
జాడ లివి మంచివై తే సమ్మతులుగావా ॥ పల్లవి ॥

లాగుల వింటటనుఁ దెల్లవివెల్లాఁ బాలై తే
యేగతి భూమిలో నే మేమి గాదు
అగతినే పెట్టుకొన్న అనలే నిజమైతే
వేగుదాఁకా మరునికి వేదములై యుండవా ॥ చూడఁ ॥

సారెకు దిక్కులనుఁ బచ్చవిదెల్లాఁ బైఁడై తే
కోరి యవి యెంత సేసుకొనరాదు
కూరిమితో నీవాళ్లిగుణములే చక్కనై తే
సారపువలపులకు సాకిరులై వుండవా ॥ చూడఁ ॥

పొందినకాఁగిటిలోవిపులకలే పూవులై తే
చెందిన శ్రీవేంకటేశ చెప్పరాదు
కుందణపుఁగుత్తికలో కుసుకులే కతలై తే
పందెపురతులకివి పచ్చియై విలువవా ॥ చూడఁ ॥ 21

శ్రీరాగం

ఎట్టయిన నేమి నీవు యేమన్న నేమి నీవు
యిట్టె లోనయ్యేవు యింత చాలదా ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మ నీచే నాతఁ డంత కోపానఁ బడెనేమి
తమ్మిపువ్వు వాటు నొవ్వఁదాఁకివనేమి
అమ్మ నీ వవ్వలిమొగమైనా నాతవికేమి
ఇమ్ముల యెదుట నున్నాఁ డింతచాలదా ॥ ఎట్ట ॥

మగువ నీ కతవితో మాటాడకున్న నేమి
నొగిలి యాతఁడు నీచే నొచ్చిన నేమి
మొగమోక నీవెంత మోవఁగ నాడిన నేమి
నగకున్నఁ గన్నులనే నవ్వు చాలదా ॥ ఎట్టి ॥

అది గాక నీ వతని కద్దము లాడిననేమి
వేదనల నిప్పుడెంత వేఁచిన నేమి
ఆదరించె వేంకటేశుఁ డలమేలుమంగనా దా—
రీదెనఁ దిడవుమనీ వింత చాలదా ॥ ఎట్టి ॥ 22

శంకరాభరణం

ఇప్పుడే విచారించుకో యింతయు నీవు
అప్పుడు నాతో నొఁగా దనరాదు నీకు ॥ పల్లవి ॥

యిందరివలెనే నీవిప్పటికిఁ గూడి నన్ను
నందడిఁ బెట్టేనంటే నమ్మతించ రా
పందెమాడినట్లనే పదియుఁ బదియుఁగా । నా—
కందువనే వుండవలె కలకాలము ॥ ఇప్పు ॥

తక్కులుఁదెక్కులు నాకి తగులఁ దీసుక నా—
యిక్కువలంట(టే?)నంటే నియ్యకొన రా
వొక్కటినొక్కటి నా వొడఁబాటు నాకంటే
మక్కువ నితరుల మన్నించరాదు ॥ ఇప్పు ॥

యీయెడనే శ్రీవేంకటేశ నాకు దక్కితివి
నీయింతులు వరుసంటే నే నియ్య రా
మీయెడఁ బలుకుఁబంత మేకముగ నా కాఁగిట
రేయుఁబగలుఁ బాయక రిచ్చవడవలెనా(రా?) ॥ ఇప్పు ॥ 28

శ్రీరాగం

ఎఱిఁగించవలయు నిప్పుడిపుడే నీ-
కఱకఱి విన్నియుఁ గసరకుమీ ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీపతిపై చిందులపాటలు
పలుమఱు నీలోఁ బాడఁగను
అలులివి విని తానటుఁ దమపిల్లల
పిలుపని మూఁగినఁ బెదరకుమీ ॥ ఎఱిఁ ॥

అందపునడపుల నటునీపలికెదు-
రిందువదన నీవేఁగఁగను
కందువవంచలు గతియిది దమదని
సందడిసేసిన జడియకుమీ ॥ ఎఱిఁ ॥

వోడక శ్రీవేంకటోత్తముకాఁగిట
మేదెపుఁగుచములు మెరయఁగను
యీడను జక్కవలివి తమజాతని
జోడుగవాలినఁజోఁపకుమీ ॥ ఎఱిఁ ॥ 24

రేకు 1405 సామంతం

ఎవ్వరము నేమిచెప్పే మిటమీఁదను
నివ్వటిల్లుచునుఁడవు నీచిత్త మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

విలువెల్లా వలపులే నెలఁతకు నేపొద్దు
పలుకెల్లా నీమీఁదిపాటలందునే
తలఁపెల్ల నీపైతమకమే కలదెల్ల
నెలకొన్నపనులకు నీచిత్త మిఁకను ॥ ఎవ్వ ॥

చూపులెల్లనీపైనే సుదతి కిపుడు కం-
మోపులెల్లా నీమీఁదిమోవిదింపురే
తీపులయాసలు నీతేనెలమాటలందే
నీపాదమానసుమ్మీ నీచిత్త మిఁకను ॥ ఎవ్వ ॥

కాయము నీకాఁగిటనే కలికి యిప్పుడుఁ-
రాయమెల్ల నీరతిబంధములనే
యేమిటి శ్రీవేంకటేశ యీకెకు నీకుఁ దగు
నీయిచ్చలాయ నేఁడు నీచిత్త మిఁకను ॥ ఎవ్వ ॥ 25

పాడి

ఆతురమే నెలవాయనమ్మా యీ-
యేతులునుఁ దాలిములు తొరవాల యరుదా ॥ పల్లవి ॥

దిండుపడి పొరఁగులకు ద్రిష్టిదాఁకినయట్లు
అందమే పరితాపమాయనమ్మా
చెంది హృదయము(యం)బెల్ల వేగొప్పరమునఁదే
పంచెమునిచినయట్ల వగయౌల ఆరుదా ॥ ఆతు ॥

సొలపులఁ గమదాపులకు సోఁకు దోఁకినయట్ల
అలవక మైమరపు దాయనమ్మా
నిలిచి [illegible]
కలలోనిజెలిమి నవల కడకేఁగు టరుదా ॥ ఆతు ॥

చెప్పనరుదగుమరునివేఁడవలెఁ దరియితరు-
మప్పుడే బిందువందాయనమ్మా
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశుకాఁగిట నింతి-
వొప్పులే తప్పులై వొత్తగిలు టరుదా ॥ ఆతు ॥ 26

పాడి

[1] గరిమతో విన్నిటాఁగలనీకు
వెరపిననామీఁదఁ బ్రియమున్నదా ‖ పల్లవి ‖

తనరోమరోమరంధ్రములను బ్రహ్మాండ-
జననసంహారవిచారములు
మనసున నీకివి మంత్రములై నన్నుఁ
గమఁగొని కరుణించఁగలదా వేళ ‖ గరి ‖

కన్నుల శీతోష్ణకారణములు దోఁచి-
యున్నచంద్రుఁడు రవియును మించఁగా
నన్నుఁ బాయుచుఁగూడ నలిరేఁగనేకాక
యున్నిటాఁ బనులు నీకేఁకఁ గలవా ‖ గరి ‖

కదలేవినిమేనఁ గలుగుదేవతలను
బడిబడిఁ బలుమారుఁ బలికింపుచు
విచుచక నమఁగూడి వేంకటేశ్వర నెత్త-
మదరి యాడఁగ నీకు నదమున్నదా ‖ గరి ‖ 27

శంకరాభరణం

[2] మంజుతనౌ పరిమళతి సతి । సు-
ధాంజనం తే విహరణ మిదం ‖ పల్లవి ‖

గమన మయతి సతి కబరి చలతి పతి
కిమితి కిమితిముఖే విరతి సతి
కమలాననే త(వ)గతిః కథం భో
ముముఖమయా వద సుకరమి దం ‖ మంజు ‖

1. ఇది ఖండితనాయికావచనము. స్వామియధ్యాత్మస్వరూపమును నెపముచేసి నిందించినతీరు.
2. ఇది స్వచ్ఛందసంస్కృతరచన. ఇట్టి దానాడు సంకీర్తనములం దుండెనేమో! అక్కడక్కడా చివ్వగుర్తులోని నాపవరణలు ఘుణాక్షరసాధుత్వసంపాదకములే.

మహతి పీఠజే మదం కిరతి సతి
రహసి మనసి సంభ్రమతి సతి
మహితే తే గరిమావం కిం మా-
మిహ వద భవదిష్ట మిదం ॥ మంజు ॥

స్వయంస్వయం సంశయో హరతి సతి
నయనా(నే?)కించిన్న మతి సతి
శ్రీయఃపతి స్తే శ్రీవేంకటపతి
ఆ (ర?)యం ప్రియ స్తే యత్నమిదం ॥ మంజు ॥ 28

మధ్యమావతి

నమ్మరా నామాట నీవు నగవు గాదు
కమ్మర నాబలిమెల్లఁ గనుకొనరా ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలాడి మాఁటలాడి మగిడి చూచేవు నీవు
యేఁటికి నీకింత వెలిపేల వచ్చెరా
నీఁటున నెవ్వతెనైనా నిన్ను నేమి సేసినాను
గాఁటముగ నేపిట్టె కాచుకొనేరా ॥ నమ్మ ॥

చేరి చేరి నావొద్ద సరసమాడేవు నీవు
వారించి యిది నీకెవ్వతే చెప్పెరా
యీరీతి నిందుకఁగా నెవ్వతె గోపించినాను
ఆరసి నే నీసంది కడ్డమయ్యేరా ॥ నమ్మ ॥

కూడిమాడి నాగోరికొనలకే యలికేవు
వోడక శ్రీవేంకటేశ పూరకుండరా
అడపిడ నెవ్వరు నీ కడ్డముగా వచ్చినాను
వేడుక నే నాడుకొనే వేపరకురా ॥ నమ్మ ॥ 29

శ్రీరాగం

[1] దేవదుందుభులు నలుదిక్కులందు
తావులనే వేవేలు ధ్వనులియ్యఁగాను ॥పల్లవి॥

వేంకటాద్రిదేవుఁ డదే వేడుకతోఁ బెండ్లాడీ
లంకెల విప్పుదే కమలాదేవిని
కొంకక ముప్పదిమూఁడుగోట్లదేవతలాల
వుంకువ యిచ్చేయరో మహోత్సవవేళ ॥దేవ॥

వనజనాభుఁడు నిత్యవైభవానఁ జేకొనె
అనయము యిదివో యాదిలక్ష్మిని
మునులాల ఋ(ఋ?)షులాల మంచిభూసర(రు?)లాల
సొనిసి యిందరుఁగూడి సుముహూర్త మనరో ॥దేవ॥

సురకన్యలాల భూసురనాగకన్యలాల
మరిగికూడీ నలమేలుమంగ నితఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటనిలయుని నీకెను
యిరవుగ దీవించి యిందరునుఁ బాడరో ॥దేవ॥ 30

రేకు 1406 సామంతం

ఒక్కటికి నురిగట్టీ నొంటికి [2] దాయిగట్టీ—
వెక్కువ గోవాళవిద్య లీడఁ జేయవలెనా ॥పల్లవి॥

నిక్కినిక్కి యూకెఁ జూడ నిదివో యాడకు వీడ
అక్కడికే పోరాదా అంతగలితే
మొక్కీమొక్కి నన్నుఁజూచి మూఁగసన్నలేలసేయ
అక్కడికే రారాదా యింతగలితేను ॥ఒక్క॥

1. ఇది అధ్యాత్మ కీర్తనల ఛాయలోనిది. 2. 'దాయఁగట్టుట'యా?

చెప్పిచెప్పి వంచనేల చెలువుల నవ్వనేల
అప్పటి నీ వేఁగరాదా అంతగలితే
తిప్పితిప్పి నాతోఁ దెగి తారుకాణమేల
యిప్పుడే మన్నించరాదా యింత గలితేను ॥ ఒక్క ॥

పూఁచిపూఁచి మాటి నాతో బూమెలు సేసేదేల
అదాయ మందవా నీ వంత గలితే
చేచేతఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
యీ చలమే నీకు దక్కె నింత గలితేను ॥ ఒక్క ॥ 31

ముఖారి

అరజమైతివి అంగడికెక్కితి
తారుకాణ లికఁ దనతో నేలా ॥ పల్లవి ॥

పూవక పూచెను పున్నమవెన్నెల
కావక కాచెను కంతుబాణములు
యీవల నిఁక మరి యేలా మాఁటలు
ఆవలఁ దనచెలు లాడే రదివో ॥ అర ॥

కానక కనెనట కమ్మఁజెఱకువిలు
పూని వినకవినెఁ [1]కొత్తలగాలెట
నానాఁటికి నివె నటటి ముద్దులు
తానే యెఱుఁగును తమకములేలా ॥ అర ॥

పాఁకెను తీగెలు బయలుపందిలులు
మూఁకలు పన్నెను మొకరితుమ్మెదలు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁడు గాఁగిటఁ
జేకొనె నిదె మదిఁ శంకలవేలా ॥ అర ॥ 32

1. కొత్తలగాలితట.

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇదియే దిష్టము భూమి వింతలుఁ జేసినచేఁత
యెదురెదురనే కాఁక నెఱఁగరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

పంచబాణములు నేఁడు పతిపై నేసెఁగాన
పంచమహాపాతకుఁడు భావజుఁడే పో
యెంచ విందువఁ (వం?)క నేపో ఇందరిలో రూపురేక
అంచెల నంతరభూతమై యుండవలసె ॥ ఇది ॥

విరహపుటింతి వింత వెరపించెఁగాన రెఱ
సరిలేవిరాకాపి చందురుఁడే పో
తిరమై నేఁ డిందువంక దినములు నొక్కకళ
సురలెల్లఁ దినఁగాను సుక్కవడఁగలిగె ॥ ఇది ॥

కందువ నేటియింతి కాఁగిటఁ గలయఁగాను
యిందు జాణ శ్రీ వేంకటేశుఁడే పో
మందలించి ఇందుననే మగువలపాలిటికి
ముందుముందే పురుషో (షో?) త్తముఁడు తానై వెలసె ॥ ఇది ॥ 33

సామంతం

మరలి యేపవియైన మమ్మిరుగవే। మీరు
గరిమఁ గలసి ఇంకాఁ గలవా యెన్నికలు ॥ పల్లవి ॥

కామిని నీపతి నీతోఁ గడుసరసమాడితే
యేమే నామోము చూచే విరకాన
యేమేమో మీలో సుద్ది మీరిద్దరే యెరుఁగుదురు
కాముకతంత్రములపైఁ గలవా యెన్నికలు ॥ మర ॥

కలికి నీపతిఁ బీతోఁ గన్నులనే నవ్వితేనే
యెలమిఁ జెలులము నే మేమి సేతుమే
నెలవైనమీపన్నులు నేఁడు మీకే తెలుసును
కలిమి పూఁటాటాలపైఁ గలవా యెన్నికలు ॥మర॥

యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి నిన్నుఁ గూడితేనే
మేకొని మమ్మెల్లా నీవు మెచ్చేవేమే
యేకమైనరతుల మీరిద్దరునుఁ గంకణాలు
గైకొని కట్టినమీఁదఁ గలవా యెన్నికలు ॥మర॥ 34

శ్రీరాగం

మించి కాలము కిందుమీఁదాయనే
ఇంచుకంత దెరఁగు లే దేమి సేతమే ॥పల్లవి॥

ధరలో మరునెలవు తలఁపులో చిత్తరువు
తరుణిమాటలలోనే తలచాయనే
విరహపుటెండవేఁడి విరులకోవలవాఁడి
ఇరవాయనా యెందు నేమి సేతమే ॥మించి॥

కట్టలేనిగాలిమోపు కదలేనివినుకులు
దట్టమాయ నీమగువతగువులనే
గుట్టులేనితమకము కోవిలలో సముకము
యే(యి?)ట్టె నాకిది యబ్బె నేమి సేతమే ॥మించి॥

వానలేనివరదలు వదలేనిదప్పులును
మానినికాఁగిటిలోనే మక్కళించీనే
పానివశ్రీవేంకటే(ట?)పతిగాన నన్నుఁ గూడె
యీనెలఁత మెప్పించె నేమి సేతమే ॥మించి॥ 35

రామక్రియ

తనిసితి నీకు నవి తడవకువే వాని—
మనసు దెలియఁ గంతుమాయలయినఁ జాలవు ॥పల్లవి॥

చిత్తరువుమాఁకులకు జిగురులు గలుగునా
హత్తినతనవలపూ నటువంటిది
పొత్తుల నటుండనీవే పొందగుపతిగుణాలు
యిత్తల నే నెంచేనంటే యిసుమైనఁ జాలదు ॥తని॥

నెమ్మి నెండమావులలో వినుపునీరుండునటే
అమ్మలాల తనబాస లటువంటివే
కమ్మర చింకా నేవే కాంతునిమోవిమీఁద
సొమ్ములవి యెంతమంటెఁ జుక్కలైనఁ జాలవు ॥తని॥

కందువైనకతలకుఁ గాళ్లు గలుగునటే
అందమైనతనసుద్దు లటువంటివే
పొందినశ్రీవేంకటేశుభోగము చెప్పఁబోతే
యెందును రేలుఁ బగళ్లు నెన్నియైనఁ జాలవు ॥తని॥ 36

రేకు 1407 శంకరాభరణం

రమ్మనీ రావయ్య రాఁపు వొద్దు
కొమ్మ మనసు విలిపె(పెఁ?) గొంతవొద్దు ॥పల్లవి॥

సమ్మతి నీరాకకు సకినాలు చూచి చూచి
కొమ్మ మనసు విలిపెఁ గొంతవొద్దు
వుమ్మడి నంతటఁ దనవొరపుసింగారాల
ఇమ్ములఁ బొద్దు గడిపెం తనివొద్దు ॥రమ్మ॥

గారవాన(జెలుల నీకడక(పి, నీరూపు
కూరిమితో(దలపోసె(గొంతవొద్దు
ఆరని నీముద్దులెల్లా నందరితో(జెప్పి చెప్పి
యీరీతి(జొక్కుచున్నది యింతవొద్దు ॥ రమ్మ ॥

చిప్పిలేటితమకాన(జిత్తములో సమరతి
కుప్పవేసె(గోరికల(గొంతవొద్దు
ఇప్పుడే విచ్చేసి నీవు ఇంతిని శ్రీవేంకటేశ
తెప్పర(గూడితి విట్టె దినము నేపొద్దూ ॥ రమ్మ ॥ 37

ముఖారి

ఇంతలోనే విభుడ మా కేమి దప్పెను। నేడు
వింతలుగా(దిన(దిన వేము దీపువో ॥ పల్లవి ॥

నీవు మమ్ము(జెనకక పిలిచితే(జాలు(గాక
భావజు చెఱకువింట(బండు వండె(టో
తావుల నీదాన నీవే తప్పితేనే చాలు(గాక
పూవుబాణములపంట పొల్లువోదు వో ॥ ఇంత ॥

కదువింతదీమసము గలిగితే(జాలు(గాక
చిదుముడి చిగురుల చేగలెక్కె(టో
వడి నీమాటలు ముంచకవుంటే(జాలు(గాక
గుడిగొన్న వెన్నెలతే కొంగుముడి వో ॥ ఇంత ॥

శ్రీవేంకటేశ నన్ను(జేరితేనే చాలు(గాక
సోవల మోవుల బిట్టె జాణ్మ వెట్టె(టో
తావి నాకా(గిట బిట్టె దక్కితేనే చాలు(గాక
యేవేళ(బులకలే ఇరవై వనేసవో ॥ ఇంత ॥ 38

సామంతం

పడఁతి ఇటువి సన్నపము సేయవే[1] తాఁ
గడదాఁకా విందుకైనఁ గలఁడుగా తాను ॥పల్లవి॥

సరి నిపుడైన విచారించెఁగా నన్ను
కురిపి విరహమే పై కుప్పసేసెఁగా
మరునికాఁకల నామనసిది యేమైన
గరిమతో సూడువట్టఁగలఁడుగా తాను ॥పడఁ॥

తలఁచి తనకు నాపై దయవుట్టెఁగా; నాకు
వలపులు మించనైన వరమిచ్చెఁగా
చెలఁగి యావలచే నాజీవ మెంతబడలినఁ
గలిమితో సేకరించఁగలఁడుగా తాను ॥పడఁ॥

గక్కన విచ్చేసి నన్నుఁ గాఁగిలించెఁగా నేఁడు
యెక్కువైన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
దిక్కయి నన్నిట్లానే దినదినమునఁ గూడ
తిక్కసము గావివాఁడు గలఁడుగా తాను ॥పడఁ॥ ౪౯

సామంతం

ఒక రొతరికె మన మొద్దిక గాదా। నీకు
వెకలిరతుల ముందువెనక గానా ॥పల్లవి॥

కోమలి నీకుచములు కొండలైతే నామీఁది-
చేమల చెల్లుఁబో నా చేతు లివి
యేమిటా నీజవ్వనమే యెక్కుడుఁగా నెంచుకొంటే
ఆమీఁదిఫలభోగ మది నేఁ గానా। ॥ఒక॥

---

1. రేకులో 'సేయవే'కు తర్వాత పాదపూర్తిగుర్తగుగీత యున్నది. ప్రాస-లఘు భంగము.

కలికి నీకన్నులివి కమలము లనుకొంటేఁ
దొలకు నాచూపులునుఁ దుమ్మెద లివి
చెలువాన నీవెంత చెలరేఁగినా నీకు
అలరి యెవ్వరివను లంతకు నేఁ గానా ॥ ఒక ॥

అంగన నీచెమటలే అంబుధులైతే నేఁ
జెంగలించి వోలలాడే శేషశాయిని
సంగతి నీకూటమే సారెకు [1]మెచ్చవు నేఁ
గంగులేని శ్రీవేంకటపతిఁ గానా ॥ ఒక ॥ 40

తెలుఁగుఁ గాంబోది

తరుణి కిచ్చకమే తగిన దిది
విరతము వనితలునేర్చినప(ఫ ?)లము ॥ పల్లవి ॥

అంగన నెవ్వరు నవ్వుఁగాదనకురే
తంగి విరహమునఁ గాఁగినది
చెంగటఁ బతితో చెలి నొనగూర్చితే
సంగతి మన మిచ్చటఁ గనుఫలము ॥ తరు ॥

ఇంతి నెవ్వరును యిది యేమనకురే
సంతాపుటాసల భ్రమసినది
యింతి నంతటా యెడమాఁటల మతి —
చింత వాపుటే చెలులకు ఫలము ॥ తరు ॥

వెలఁది యిదివో శ్రీవేంకటపతితో
మలయురతుల మెయి మఱచినది
చెలువునిమర్మపుచేఁతలు చూచేటి —
చెలువములు మన మిటు సేసినఫలము ॥ తరు ॥ 4.

1. మెచ్చు+అవు

భైరవి

ఇటమీఁద మీచిత్త మెట్లోకాని
కుటిలకుంతలిపొందే గుణము వో విభుఁడా ॥పల్లవి॥

యింతి నీకు మేడమీఁద నెదురుచూచినచూపు
దొంతులై పెరిగి మరుతూపులాయను
యింతట విచ్చేయకున్న యివి యిన్నియును నీపై
చెంతల వద్దికిఁ బారు చెప్పితిఁబో విభుఁడా ॥ఇట॥

వాలినయాసలతో వనిత వలపులెల్ల
చాలుకొని శాఖోపశాఖలాయను
తాలిమి నింతటనైనా దయదలఁచకవుంటే
కాలఁ జేతఁ బెనగొను కనునో విభుఁడా ॥ఇట॥

మెలుఁత జవ్వనమెల్ల మించినసొబగులెల్లాఁ
గలయురతులఁ జెప్పఁ గతలాయను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్లఁ గూడకుండితే
తలపోఁతేఘనమవుము తప్పదువో విభుఁడా ॥ఇట॥ 42

రేకు 1408 సామంతం

ఇన్నిటా నే నీకు లోనయినదానరా
పన్నిన నీచిత్తము నాభాగ్య మింతేకాని ॥పల్లవి॥

పెలుచనానడుము నీపిడికిటిలోని దింతే
చెలఁగి నీవెటువలసినఁ జేయరా
మొలకలనాకుచములే కడుఁగల్లరులు
వులుకనినీవావివోపి కింతేగాని ॥ఇన్ని॥

కడు నాచెలువము నీకనుచూపులోని దింతే
 అడరి నే విన్నవుఁగానదవఁ గలనా
 కొడిమిగిలిననాగోళ్ళవి కముచాఁడి
 బడిబడి నీవావిబలిమింతే కావి ॥ ఇన్ని ॥

కమ్మనినామేను నీకాఁగిటిలోని దింతే
 నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీయిచ్చరా
 దిమ్మురేఁచి మఱపించేఁ దియ్యనినామోవి యిది
 తెమ్మలై ననాలోనిదిమసమే కావి ॥ ఇన్ని ॥ 43

తెలుఁగుఁ గాంభోది

ఏడఁ గన్న నీకు మొక్కే దింక కింతేటో
 అడుకోకు నీవంతా లందు విందు వీఁకను ॥ పల్లవి ॥

వడుమేల బడుగాయ నవ్వులేల తెలుపాయ
 పెడఁగునీగుణములు వినివినిటో
 జడిమాట తెందాఁకాఁ జాలించు మిఁక గోర
 గడిగితే వపలేటో ఘనుఁడ ఇన్నిటాను ॥ ఏడఁ ॥

కురులేల చీఁకటాయ గోళ్లేల వాండ్లాయ
 పొరిది నిచేఁతలు నేఁ జూచిచూచి పో
 వారిత నీయూవలు నోట్లు నాతో నేల
 సరిఁ విప్పి వమలితేఁ జప్పనే పో విభుఁడా ॥ ఏడఁ ॥

చెక్కులేల చెమరించెఁ జిత్తమేల మదమంచె
 నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడే పో
 తక్కిన విన్నియు నేల తప్పు లవే వొప్పులాయ
 చిక్కినపులకలెల్ల చేపలే పో ఇఁకను ॥ ఏడఁ ॥ 44

శంకరాభరణం

ఇంతిచెలువమే యీతనికి
కంతునిచేతలఁ గలసినవేళ ॥పల్లవి॥

చిత్తజుకేళి నీచెలికుచగిరులివి
హత్తివరమణులి కాధ(ద?)రువు
నెత్తమితాపులనిట్టూర్పుగములు
కొత్తగుబదలికకును పరిహారము ॥ఇంతి॥

వలపులాకటికి వనితలధర మిది
చెలువునికిపు డమసినవిందు
చెలపచెలపమైచెమటంపన్నీరు
తెలియఁగ చలివందిరివో పతికి ॥ఇంతి॥

పట్టుగొమ్మ యీపడఁతి దేహలత
గట్టిగా శ్రీవేంకటపతికి
యిట్టె యిన్నియు నీకెను నితనికి
పట్టినవెల్లా బంగారములు ॥ఇంతి॥ 45

లలిత

అంత సిగ్గువడక నీవానతీవయ్యా నీ-
యంతరంగమేల దాఁచ నానతీవయ్యా ॥పల్లవి॥

కడుపరుసుఁడవట ఘనుఁడ నీమోమందు-
వడరిన కళలెల్ల నానతీవయ్యా
వాడికమై నీమోవిమన్న కెంపు లవి యెన్ని
అడియాలముగ నాకు నానతీవయ్యా ॥అంత॥

మిక్కిలిదాఁచవట మేఁటిమీఁదిచెమటలు
అక్కట యెందుండి వచ్చె నానతీవయ్యా
గుక్క కిక్కి యేయింతిగుబ్బలపైకుంకుమో పీ-
యక్కమీఁద నంటినది యానతీవయ్యా ॥ అంత ॥

యెనఁగి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె కాఁగిటిలోన
నమరుసురేల వచ్చె నానతీవయ్యా
ముసిముసినగవుతో మునిఁగి నాకొనగోరి-
కనమిచ్చి యేల లోఁగె నానతీవయ్యా ॥ అంత ॥ 48

మంగళకౌశిక

తెలిసెఁ బతివై తెలిసి గాక
గతిపించినఁ గడుఘనమా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చూచినవెల్లా సొంపుముత్యములు
పూచినపువ్వులె పుష్పములు
లాచినవెల్లా లాగవేగములు
యీచెలిసొబగుల కెదురా నీవు ॥ తెలి ॥

పలికినవెల్లాఁ బవవిత్రములు
నిలువునఁ దురమే నీలములు
కలిగినపులకలె కనకపుమొలకలు
జలజలోచనకు సరియా నీవు ॥ తెలి ॥

కాఁగిటివెల్లాఁ గంతువిరచనలు
మూఁగినరతి విటు ముంచె విదె
చేఁగల చిగురుల శ్రీవేంకటపతి
నీఁగేటిరమణికి నింకా నీవు ॥ తెలి ॥ 47

సామంతం

ఊరకే మరునిపోంజు లూరంగూటాలు
ఆరసితే పట్టిజాలు లవి నీకు నెదురా ॥పల్లవి॥

కొలనిలో తుమ్మిదలు కొమ్మలపై కోవిలలు
బలము లింతేపో భావజునికి
నెలంత [1]నిక్కంబైతే నెరిగలతుమ్మిదలుం
బలుకుంగోవిలలునుం బంతమాడీంగదవే ॥ఊర॥

తీగలపై పిరులును తియ్యనితుంటవెఱకు
చేగలయమ్ములు విల్లుం జిత్తజునకు
సోగలబొమ్మలవిల్లుం జూపులయమ్ములు నీకు
యీగతుల నింత నీకు నెదయవుగదవే ॥ఊర॥

యెక్కడో చందురుండును యెదపుల చల్లగాలి
మక్కువైన తోడు దొర మదనునికి
గక్కన శ్రీవేంకటేశుకాంగిటనిట్టె తేసు
వొక్కచో వదనచంద్రుం డూరుపే గాలిగదే ॥ఊర॥ 48

రేకు 1409 మాళవిగౌళ

ఆతికాండవట యింతటికి
జాణవు తెలియము సరిగొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

ముంగిట చెమటలముత్యపుంబూసలు
అంగన లోలో నమ్మినదె
ఇంగితంపువెల లెరుంగుదువటవో
యంగడిబేహారి యవి గొనవయ్యా ॥ఆతి॥

1. నీ+అందైతే. వింత్రకేశసంధి.

మొల్లమి మాచెలి మోవిమాణికము
అల్లవెంతు నీ కమ్మీనదె
తొల్లి నీవు సూదులవాట్లచేఁ
గొల్ల లడిగితట కొనవయ్యా ॥ అలి ॥

విడుదలచూపులవిలంబులు నీ-
వడిగివంతకే యమ్మీనదే
వడఁ తిదె శ్రీవేంకటపతి నీ విదె
యెదయవికాఁగిట నీటు గొనవయ్యా ॥ అలి ॥ 49

నాదరామక్రియ

ఊరకున్న నుండేఁగాక వోరుపునను
గారవించి చేకొనవఁ గాదనఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

అలిగినప్పటివేళ ఆసుఁబోయఁగాక నీవు
చల మిట్టె కడదాఁకా సాధించేవా
చెలి నీకుఁ జెల్లినంత చెల్లదా విభునికి
బలిమిఁ బట్టినను నోపననఁగఁగలవా ॥ ఊర ॥

యెచ్చపకోపపువేళ యేమనిన నాయఁగాక
పెచ్చువెరిగే నదేమే బిగియుదువు
యిచ్చట నాతఁడు నిన్ను యింత వేఁడుకొనఁగాను
పచ్చిసేయ వేఁక నంత పలుమారుఁ జెల్లునా ॥ ఊర ॥

తడపి యొక్కొకవేళ తప్పఁదారుఁగాక నీవు
కడదాఁకా నీపంతమే కైకొంటివి
కడఁగి శ్రీతిరువేంకటపతి నన్నుఁ గూడె
అదరి నీవేడుకల కద్ద మెందూఁ గలదా ॥ ఊర ॥ 50

ఆహిరి

ఇంతలోననే యివి రెండూ
చింతలుఁ దమకములు చెలువుఁడ నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

చెనకుల నీకథ చెవులను వింటేఁ
దనియనిచిత్తముఁ దత్తమురా
మునుకొని యిప్పటిమోహము చూచిన
అవలఁగొనలునై యాసలు వొదలు ॥ ఇంత ॥

ఇంచుకవడి నీ విటురాకుండిన
కంచుఁబెంచు నొఁ గాయమిది
అంచెలఁ గన్నుల నటు నిన్నుఁ గంటే
పొంచినముదములఁ బులకలు మొలచు ॥ ఇంత ॥

కదియుచు నీ వాకడిమోమైతే
చెదరి కోరికలు చిందరలౌ
యిదె నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర యిటువలె
పొదిగినమోములఁ బొత్తులు గలయు ॥ ఇంత ॥ 51

శంకరాభరణం

మనసిజసముద్రమద(థ?)నమిదె
కనుగొను మింతటఁ గ్యాతుఁడ నీవు ॥ పల్లవి ॥

సతి చింతామతిజలనిధి తరువఁగ
అతిగరళపువిరహము వొడమె
తతి నాపిమ్మటఁ దమకపుఁగోర్క్యాల-
లతల కల్పకపులాశలు వొడమె ॥ మన ॥

పొలఁతికూరిములఁ బొంగులు వొంగఁగ
పులకల తారలు వొడమె నవె
పలమై సాత్త్వికభావపుఁజంద్రుఁడు
నిలువునఁ బొడమఁగ నేరుపు లలరె ॥ మన ॥

సుదతి దానే పిచొక్క-పుఁగాఁగిట-
వదమవ నిందిరయై పొడమె
కదిసిన శ్రీవేంకటపతి పిదెస
యద(ధ?)రామృత మయ్యాతివకుఁ బొడమె ॥ మన ॥ 52

గుండక్రియ

కటకటా మీఁదటికద(త?) యెందో
తటుకునఁ బతి దయదలఁచఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

కంచుమించులగుగగనపువడు మిది
అంచగమనయే అధ(ద?)ంవు
పొంచివఅరునఁ బొదుపువేసుకొని
పుంచపుగుట్టున నున్నదిగాక ॥ కట ॥

విగ్గులు పిదలు నెలఁతవదన మిది
యెగ్గుసిగ్గులకు నెడ గలదా
వెగ్గిలి కన్నులఁ బెద్దసేసుకొని
ముగ్గునవవ్వుల మురిసీఁగాక ॥ కట ॥

పరువపుగరువపుపాయపుమన సిది
తరుణియావకే దరిదావు
యెరవుగ శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగ
పరవు లిచిన్నియు జయమయి నిలిచె ॥ కట ॥ 53

మంగళ కౌశిక

ఇంత సేయఁగా నీకిందు యేమివచ్చెనే నీవు
యింతివే కావా చెలి యిదియేమే ||పల్లవి||

ఆలరించేతలఁపులఁ దాతఁడేడ నేనేడ
చాలుఁజాలు నింత నీకు చలమేఁటికే
మూలనుండేవారిఁ దెచ్చి ముంగిటఁ వేసేనంటా
యేల యిట్టె బోధించే విదియేమే నీవు ||ఇంత||

మాఁటుదారివిఁ దెంత మరిగిననేనెంత
అయినాను ననునేల సలయించేవే
వోయమ్మ చల్లవేఁడై వున్న నన్ను నతనితో
యీయెడనే కూడుమనే విదియేమే నీవు ||ఇంత||

యింతలోనే శ్రీవేంకటేశుఁడే దక్కె నిట్టు
సంతము సేసితి మెచ్చఁగవలెనే
పంతము పలుకు నొక్కపాటిగా మెలఁగునాపై
యెంత కెంతి మమకార మిదియేమే నీవు ||ఇంత|| 54

రేకు 1410 లలిత

అతనితలఁపు దెలియఁగరాదా నీ-
మతిలోనిశంకలెల్ల మందలించేఁగాని ||పల్లవి||

అన్నియుఁ జెప్పేఁగాని యతఁడంపినట్టిచెలి —
విన్నపమంతయు నీవు వినరాదా
యెన్నిక లంతటిమీఁద నెట్టువలసిన నయ్యీ
కన్నులఁ గన్నంతనే గారవించుమీ ||అత||

ఇద్దరితలఁపులకు నిక్కిన చెప్పేఁగాని
  పెద్దరికమున నాకేఁ తెఁచరాదా
  గద్దరిచలములేల కలది కలిగినట్టె
  వొద్దిక నన్నియు నీ వొప్పుగొనుమీ ॥ అర ॥

వెలఁదిఁ బత్తెంచి నా వెంటనే శ్రీవేంకట-
  నిలయుఁడు నీడె వచ్చె నీవు రారాదా
  తెలిసి ఇద్దరుఁ గూడితిరి మాకిందరి కిదె
  వెలవు నీపతి నిదె చిత్తగించుమీ ॥ అర ॥ ౫౫

తోండి

ఏమి దలఁచుకొంటివో ఇన్నాళ్లకు
  నీమన సింతటనే తనివిఁబొందెనా ॥ పల్లవి ॥

పూరకే కొలనిలోన నోలలాడేమగువల-
  చీరలేల తీసితివి చిన్నారివాఁడా
  చేరి యంతటనుఁ బోక చేతులెత్తి మొక్కుమనే-
  వేర యెంతకెత్తుకొంటి వేడ కొత్తరా ॥ ఏమి ॥

బాలుఁడవై మాఇండ్ల పాలారగించి ఇంకా
  పాలిండ్లపై చూపు పచరించేవా
  చాలదంటా మాకేలు చాఁచి యందుకొమ్మనేవు
  మేలుమేలు నీగుణాలు మెచ్చితిమిరా ॥ ఏమి ॥

ఇంతు లున్నారని కట్టె యీఁదులాడే విందు వచ్చి
  ఇంతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
  పంతము చేకొని మమ్ముఁ బచ్చిగాఁ గూడితి విట్టె
  ఇంతచేసి మరి చీర లిచ్చితివి చాలదా ॥ ఏమి ॥ ౫౬

లాళి

మేకులాఁడిగదె యలమేలుమంగ
ఆకె యీతనికే తగు నలమేలుమంగ ॥పల్లవి॥

చెక్కులచెమటలతో చెలువునియెదుటనె
మిక్కిలి చొక్కీ నలమేలుమంగ
మొక్కలాన చెలులతో ముచ్చటలు చెప్పి చెప్పి
అక్కడే చూచీఁగదె అలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥

చాలుకొవి పతితోఁ జల్లు వెదమాటలనె
మేలములాడీ నలమేలుమంగ
తాళమొత్తి పాటపాడి తనలోనే నవ్వీని
ఆలరివిభునివద్ద నలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥

యీడ విట్టె శ్రీవేంకటేశుని మెప్పించి కూడె
మేడెపుఁగాఁగిట నలమేలుమంగ
వీడెపురసములనే వీడుదోడై రతులలో
అడుకోలుమాఁట లాడీ నలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥ 57

ఆహిరి

తానట నన్నట తలఁచునటా
యీవిజమంతయు నెఱిఁగేఁగాక ॥పల్లవి॥

పిలువనంపునట ప్రియుఁడట
చెలి నీవు ప్రియము సేతువట
పలుమాఁటల కిఁకఁ బనులేల । నే
వలరాజువలన వచ్చేఁగాక ॥ తాన ॥

చేకొని యిట విచ్చేసునట తా
నాకయి వసమయి నడచునట
రాకకు నామతి రాయవునా
నీకొరకు వలపు నెఱపేఁగాక ॥తాన॥

శ్రీవేంకటగిరిచెలువఁడట
కావలెనట నను గలసెనట
యీవలనావల యిద్దరికి
పూవుఁబరిమళపుఁబొందులెకాక ॥తాన॥ 58

శంకరాభరణం

దొడ్డిపట్టుమానినులదొమ్మికాఁడా
అడ్డములేనిచేఁతలయాతఁడవా నీవు ॥పల్లవి॥

చెంగట గోపికలఁ జెలరేఁగి యొకమాఁటే
జంగిలిగా మోహములు చల్లఁగాను
యింగిత మెఱిఁగి నీవు యిందరి కిన్నిరూపులై
అంగవించి కూడినట్టియాతఁడవా నీవు ॥దొడ్డి॥

కోరికమీర మునులకొమ్మలెల్ల నీకు విందు
పేరులేనిరుచులతోఁ బెట్టఁగాను
కూరిమి చేకొని యుట్టి గోపాలకులఁ గూడి
ఆరగించివచ్చినట్టిఅతఁడవా నీవు ॥దొడ్డి॥

ముందు గలుగ నీకు మోహమున రుకుమిణి
కందువ చెప్పి [1]పుత్ర్యాఁగఁ (?) గై కొంటివి
యిందుకేపో యిందరు మోహించిరి శ్రీవేంకటాద్రి-
యందలివిట్ఠలుఁడనేఅతఁడవా నీవు ॥దొడ్డి॥ 59

1. 'పుచ్ఛగ' లేక 'పుత్తెర' అనియా ? 2. 'విఠ్ఠల' రేకు.

ఆహిరి

[1] చూడఁ బసిబాలగాని జాటుగదమ్మా! తా-
నాడినట్టి ఆడలంటే నగ్గలమయ్యీని ॥ పల్లవి ॥

కొట్టలేదు తిట్టలేదు కూరిమితోఁ దిగదెక్క-
పుట్టితేనే యేడిచీని మొఱవెట్టి
యెట్టిచిన్నబిడ్డఁడమ్మ యెంత యెత్తుకొన్నమానఁ-
డట్టె యెంతకంతకు నగ్గలమయ్యీని ॥ చూడఁ ॥

అద్దలించఁ జేయఁ దనయుంగదూళిఁ దుడిచిన
హొద్దువోక నేలబడి పొరలాడీని
వుద్దండీఁడు గనమ్మ పుట్టిపాలలోనఁ బాద-
మద్దకుమంటేనే యగ్గలమయ్యీని ॥ చూడఁ ॥

అంగడి నెఁ(నెం?)దైనఁ దానాడివచ్చి పయ్యెద-
కొంగుఁ గప్పుమని మాతో గుసిశాడీని
జంగిలై శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ(డు?) యెంగిలినుద్దు-
లంగవించ నొల్లమంటే నగ్గలమయ్యీని ॥ చూడఁ ॥ 60

రేకు 1411 మాళవి

అంగనచేసినపుణ్య మందకపోదు-
చెంగటఁజూడరమ్మ చెలులాల మీరు ॥ పల్లవి ॥

దొంతరపూవులపూజ తొయ్యలి సేయఁగఁబోలు
చింతతో పిస్టై చేయి చేర్చె నేఁడు
యింతి నీలపురాసు లిలఁ జారలియ్యఁబోలు
చెంతఁ దురుమటు జారి చిక్కువడె నదివో ॥ అంగ ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలవాయలోనిది.

దిట్టయై కోరి యఖండదీప మెత్తఁగఁబోలు
విట్టమూపే చూచీని నివ్వెరగై
జట్టిగొని పన్నీటఁ జలివంది తిరఁబోలు
పుట్టపడి చెమటల నోలలాడె నదివో ॥ అంగ ॥

వనిత మోవిపండు వాయనమియ్యఁగఁబోలు
మొనసి శ్రీవేంకటేశు మోవి చేకొనె
తనివోక చెప్పఁగాలితపము సేయఁగఁబోలు
యెనసి ఇద్దరుఁ గూడి యేకమై రిదివో ॥ అంగ ॥ 61

సామంతం

అటు గాన నీకు లోనైతిఁగాక యీ-
చిటుకు లన్నియు నీచేతివేకదే ॥ పల్లవి ॥

కంతునియమ్ములైతే కతలలోనేకానీ
ఇంతి నీచూపులైతే నివె దిష్టము
కాంతిమెఱుఁగులైతే కాలవేలాలఁగాని
చెంత నీమేనిమించు చేగలుదేరీనే ॥ అటు ॥

మెలుపువెన్నెలలైతె మిన్నులపైనుద్దులింతే
కలికి నీనవ్వులైతేఁ గదుఁజేరువ
చిలుకపలుకులు పెంచపుఁబోలికలు గాని
అలరు నీమాటలెల్ల నచ్చముగదే ॥ అటు ॥

వొట్టినచిగురులెల్ల నొగరువేసీఁగాని
గట్టిగా నీమోవి తెనెగారీఁగదే
యిట్టివేళ శ్రీవేంకటేశుఁడఁగనక నాకు
దిట్టవై నీకాఁగిలిచ్చి తిరమైతివే ॥ అటు ॥ 62

ఆహిరినాట

[1] ఎంతనేర్చెనే యీమగువా
పంతమె నెరపీఁ బాయముమీఁదా ॥పల్లవి॥

చుక్కలపొదవగు సుదతివన్నెఁగవ
జక్కవ లెగరుచు జరయఁగను
గక్కన కిన్నెరకాయగూండ్లఁ
దొక్కపట్టి కంత్రులమీఁటీని ॥ఎంత॥

గుట్టున మందక కొప్పుతుమ్మెదల-
తెట్టెలు చెదరఁగఁ దెరవ యిదె
కట్టిడిగోళ్లకత్తులకోమనఁ
బెట్టుచు శ్రుతులే బిగియించీని ॥ఎంత॥

యిత్తరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడఁగఁ
గుత్తికలోపలికోవిల లా-
విత్తరియధరపుఁబిల్లఁగోవిలో-
నొత్తి నిలిపి తనివొందించీని ॥ఎంత॥ 63

కాంబోది

తీపులతననిజాలు దేవ రెరుఁగు
పైపై నాతోనేల పదమనవే ॥పల్లవి॥

వెన్నెలరసములు వేఁడని బదుకఁగాని
యెన్నికఁ దాఁజేయుకాఁక లివియుఁ గొన్నా
విన్ననే వింటివి తాను నేరకాడినట్టిమాట
పన్నేటిమాయలు మాని పదమనవే ॥తీపు॥

1. మగువనేర్పు వర్ణించునెపముతో అన్నమయ్య తనసంగీతసార్వభౌమత్వమును చూపినాడు.

అచ్చపుఁబాయమే బరవై యుండఁగాఁ దా-
విచ్చేటికావిక లందే దిదియుఁ గొంతా
హెచ్చినయీవినయాలు పచ్చిటా నేఁ దవిపితి
బచ్చెన యీగచ్చులేల పదమనవే ॥ తీపు ॥

వినపువిరహమున విన్వెరగై యుండఁగఁ దా-
నెనసినపరవశ మిది యొకటా
వనిత శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడె వింకఁ
బసిగలదిక్కు వ(న?)కుఁ బదమనవే ॥ తీపు ॥ 64

కాంబోది

సుదతి నొకటొకటనే చూడరే దిష్టంబు
పొదలుఁవిరహంబు లోఁ బొదలఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

అంగన మీనాక్షియైనందు కిదె దిష్టంబు
కంగి పతిఁబాసి ఇటు గను మొయ్యదు
అంగవించి కమలముఖియగుట కిది దిష్టంబు
పొంగుఁ జెమటలనీటఁ బొదలీవి నేఁడు ॥ సుద ॥

మగువ పుత్తడియనెడిమాట కిది దిష్టంబు
పొగరు వలపులకాఁకఁ బుటమెక్క్రమ
అగరుతో కైలకుచయగుట కిదె దిష్టంబు
చిగురుఁబులకలచేతఁ జెలఁగీవి నేఁడు ॥ సుద ॥

అతివ బింబాధరై యలరుటకు దిష్టంబు
తతివి శ్రీవేంకటోత్తముఁడు దొడికె
మితిఁ గంబుకంఠియై మెఱయుటకు దిష్టంబు
రతిరాజతంత్రముల రవళిగొనె నేఁడు ॥ సుద ॥ 65

సాళంగనాట

మందులు మాఁకులు మఱి యేలా
అందులనే గుణమయ్యీని ॥పల్లవి॥

చంగులనీతెలిచూపులు రమణుని-
కంగజబాణములయి తాఁకె
రంగగు నీదెపురసములకారము-
తెంగి లవక పతి కియ్యఁగరాదా ॥మందు॥

పెడ నీనవ్వులవెన్నెల నిభునికి
వడిగల యందయి వడదాఁకె
అడరఁగ నతిరస మమృతరసాయనము
వొడలి కిత వతని కొసఁగఁగరాదా ॥మందు॥

చెలి నీకుచములు శ్రీవేంకటపతి-
కలయిక రుచులయి కళదాఁకె
కలికేటిగోళ్లకొనయొచ్చరికల
తెలియఁగ మఱపులు దెలుపఁగరాదా ॥మందు॥ 66

రేకు 1412 శ్రీరాగం

ఏమాయ వింతలోనే యిదియెల్లాను
కామునితంత్రము లిటుఁ గడుఁబోదిగాదా ॥పల్లవి॥

అతివిరహపుఁగాఁక సతని దూరితినంటా
మతిలోఁ బొడిఁబదేవు మాటిమాటికి
సతి నీవాక్కటవేయాః జవ్వనాన బడలిన-
యతివలు పతుల నేమైనా నాడుదురు ॥ఏమా॥

పాయపువిభుఁడు నిన్నుఁ బట్టరాఁగా గోపానఁ
జేయిఁ దీసికొంటివంటాఁ జింతించేవు
యేయెడ నెవ్వరికైనా నీపాటి లేకుండితే
వోయమ్మ చపలాన వుడివోవిరతులు ॥ ఏమా ॥

చెనకునీకాఁగిట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
డనుఁగొండ లొత్తెనంటాఁ జంచలించేవు
మనసిజగరిడిలో మల్లడి వొక్కరొక్కరి-
పెనకువలకు నివి ప్రియమే కాదా ॥ ఏమా ॥ 67

ముఖారి

అదివో కనుఁగొను మది యొకతె
మొదుటనే నెలకొనె నిది యొకతె ॥ పల్లవి ॥

తేటలమాటలఁ దెర లదె కట్టీఁ
గాటుకకన్నులకలికి యొకతె
జాటరిచూపులఁ జొక్కులు చల్లీ
పేటుగర్వములనెలఁ తొకతె ॥ అది ॥

మునిముసినవ్వులు మోపులుగట్టీ
రసికుఁడ నీపై రమణొకతె
కొనరులఁ గుచములఁ గోటలు వెట్టీ
మిసమిసమెఱుఁగుల మెలఁతొకతె ॥ అది ॥

కాయజకేలికిఁ గందువ చెప్పీ
దాయలసన్నల సతి యొకతె
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ కూడి నిను
వోయని మెచ్చీ నొకతొకతె ॥ అది ॥ 68

కాంబోది

నీట ముంచు పాల ముంచు నీచిత్తము। నీకుఁ
జాటితి వింతేసి దూరఁజాలఁబో నే నికను ॥ పల్లవి ॥

యెక్కువతలఁపు నీపై నేపొద్దు నాకై తే-
నెక్కడెక్కడో నీయెన్నికలు
వెక్కసాన సారెసారె విన్నవించలేను నీ-
కెక్కినది నాజన్మ మింతేపో యికను ॥ నీట ॥

నీపేరు చెవులవినేయానే నాకై తేఁ
జై పూతలేవో నీభావములు
యేపున మొకమోట మేమియు విన్నవలేను
పాపపుణ్యము నీపాలిదేపో యికను ॥ నీట ॥

మన్నన నీకాఁగిటిలో మరపులే నాకై తేఁ
బన్ని మరురేకలే నీపనులెల్లను
యెన్నిక శ్రీవేంకటేశ యిపుడు నేఁ గోరివట్టి-
వన్నియు నాయ నమ్మికాయఁబో నా కికను ॥ నీట ॥ 69

ముఖారి

మేరకు మేర మందుచే మెచ్చుటగాక
కోరి వాదులాటలేలే కొలమునాండ్లకును ॥ పల్లవి ॥

విక్కివిక్కి పతిఁజూచి నీకునెంత చెల్లఁబడే
వొక్కటై మాతఁడు నావొద్ద నుండఁగా
పుక్కిటివీడెము చూపి బూటకము సేసేవు
మొక్కలము లింతయేలే మొగనాండ్లకును ॥ మేర ॥

సన్న సేసే వాఁడు నావంగడినే వుండఁగాను
యెన్నఁడు నాలాగు నీ వెఱఁగవటే
కన్నుల బొలసేవేమే కమ్మర నాతవి నీవు
యిన్నేసిచేఁతలేలే యిల్లాఁడ్లకును ॥ మేర ॥

చెంది గోరు దియ్యనేలే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె
పొంది నాతోఁ బరవశంబున నుండఁగా
కందువ నైపై నీవు కాతరావఁ దిరిగేవు
సందడి సేయఁగనేల సవతాండ్లకును ॥ మేర ॥ 70

భైరవి

చెల్లఁబో నన్నుఁ జెనకి చెనకించుకొననేల
చిల్లరనీ మేనిమీఁదిచెనకులే చాలవా ॥ పల్లవి ॥

వన్నెఁగవి గారకైన నవ్వేవు కిమ్ముల నీ—
వను లిందరికి నవ్వఁబాటుగాదా
విను నీవు చూచుకోవు నెయ్యమి నన్నారపేవు
వానర నీమే విందరు నౌరయుట చాలదా ॥ చెల్లఁ ॥

వెల్లవిరి నిజమే వేమారు నెరపేవు
కల్లతోడ నిజ మోపఁగలదటరా
బల్లిదాన దొడ్డదొడ్డబాసలెల్లఁ జేసేవు
తొల్లి జెల్లనిమాటకు దొడ్డముద్రే కాదా ॥ చెల్లఁ ॥

మెచ్చి నన్నుఁ గూడితివి మేలవు శ్రీవేంకటేశ
యిచ్చట మెరమెచ్చులే యిందాఁకా గాదా
పచ్చిచేసే వింకా నీవడఁతులచేత మున్న
పచ్చివెచ్చిమాటలమఁ బడినదే చాలదా ॥ చెల్లఁ ॥ 71

శంకరాభరణం

మేలుమేలు ఇన్నిటాను మించితివిగా
యీలాగువాఁడవౌత యెఱఁగము నేము ॥ పల్లవి ॥

నవ్వు నవ్వకంత నీవు నాతో సారెకు నేఁడు
నవ్వినట్టె వున్నది నీనామముజాడ
జవ్వనపుబొమ్మలనే జంకించే విందుకుగా
యెవ్వతె నేరిపె నీకు వింతలేసివెల్లను ॥ మేలు ॥

విక్కఁజూడ కంత నీవు విలిచి కమ్మర నన్ను
విక్కనట్టె వున్నది నీనిట్టతురుము
చక్కనై నీ కిదియునుఁ జందమాయ నెందరికి
మొక్కినాను పేదకుందు మోసలేదు నీకు ॥ మేలు ॥

చెక్కునొక్క కంత నీవు చేరి నన్నుఁగూడుమని
చెక్కునొక్కినట్టె నీసేనలముద్దు
మిక్కిలి శ్రీవేంకటేశ మెరయుజాణవు నీవు
నిక్కము నీకాఁ(గి)టిలో నేరుపుమీ నాకు ॥ మేలు ॥ 72

రేకు 1413 లలిత

ఒకటిపై నొకటి నీవుపాయాలు
వెకలినీవిద్యలెల్ల వెల్లవిరి గావా ॥ పల్లవి ॥

సందడి నాచేఇ ముట్టి సరసాలాడేకొఁగకే
పందెమాడవచ్చేవు పలుమారును
మందలించి నాచేత మాటలాడించవలసి
అందపుఁగత లడిగే వది నే నెఱఁగనా ॥ ఒక ॥

యేరా నాతుచగిరు లిటు ముట్టియందుకుఁగా
హారములు చిక్కుదీపే వది మేలుగా
గోరికొన దాఁకించేకొరకుఁగా చెక్కుముట్టి
యీరీతి వేఁడుకొనే విన్నియుఁ దెలిపెరా ॥ ఒక ॥

యీకద నన్నుఁగూడేఇందుకుఁగా వింతసేసి
యేకతమాదేనంటా నెవసితివి
పైకొని శ్రీవేంకటేశ బడివాయకుండా న—
న్నాకుమడిచిమ్మవేవు అవురా నీవు ॥ ఒక ॥ 73

శంకరాభరణం

అన్నివనులు మీకే అమరుఁగాక। నేము
కన్నుల నన్నియుఁ గనుగొంటిమిగాక ॥ పల్లవి ॥

మీరే తెలియవలె మీలోనిజగడాలు
మారుఁ దెఱఁగవలె మరి మీఁదను
పూరతే మీమాఁట లూఁకొనేచెలులము
కోరి సాకిరి చెప్పఁగూడునా మాకు ॥ అన్ని ॥

చనవు లియ్యఁగవలె చలములు మావవలె
మనసు లెనయవలె మరి మీఁదను
తొనయఁగలిగివట్టియిద్దరి మిమ్ముఁ జూచి
కమవన్నుఁ గోపించఁగలమా నేము ॥ అన్ని ॥

శ్రీవేంకటేశ నీచిత్త మియ్యఁగ—
నీవనితఁ గూడె విటు విన్నవ
పూవుఁబరిమళపుపొందులమీలోని—
బావాలు మాకెల్లఁ బొసఁగవనమా ॥ అన్ని ॥ 74

పాడి

మొకమోటములకెల్ల మొదలు నేను
   వెకలిపీతమకము విడిపించఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

ముద్దులనీమోము చూచి మొక్కకుండలే(ను) నీతో
   గద్దించి నే నలుగఁగఁగలనా
   పొద్దువొద్దు నేఁ దలఁచి పులకించకుండలేను
   వద్దని నీగుణములు వారించఁగలనా ॥ మొక ॥

చేరి నేను ముచ్చటలు చెప్పకుండలేను నీతో
   ధీరత నేఁ జలము సాధించఁగలనా
   పేరుకొని సారెసారెఁ బిలువకుండఁగలేను
   దూరిదూరి నే నిన్నుఁ దుచ్చమాడఁగలనా ॥ మొక ॥

సతమైన నిన్నుఁ గూడి సంతసించకుండలేను
   ఇతరులవలె నెగ్గు లెంచఁగలనా
   రతివేళ నిన్నుఁ గడురాయడించకుండలేను
   పతిగా శ్రీవేంకటేశ పంతమియ్యఁగలనా ॥ మొక ॥ 75

ముఖారి

ఇందుమీఁద సతిభావ మెట్లానో యేమానో
   విందుగాఁ జెలువునికి విన్నవించరే ॥ పల్లవి ॥

కోవిలకూఁతకుఁగానే గుండె జల్లురని చెలి
   పూవకపూచినయట్టు పులకించె
   మావినుండి యంతలోనే మదనభూతము సోఁకె
   పోవుళ్లై నవుప్పొదినే పోయరే బదిమి ॥ ఇంద ॥

కోమలి చందురుఁడనేకొరవిదయ్యముఁ జూచి
దీమస మింతయు మాని దిగులందెను
శేమలై నవెన్నెలలె దిమ్మువట్టి నిలువున
హైమఱచెఁ గప్పురాన మంత్రించరే ॥ ఇందు ॥

ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు విచ్చేయఁగాను
చింతదీర మేనెల్లఁ జెమరించెను
వింతలై నరతులలో విరహపుసోఁకు వాసె
కంతుచిగురాకురక్ష గట్టరే యంగనకు ॥ ఇందు ॥ 76

సామంతం

[1] పట్టరాదు వొకటికిఁ బది యోదువు
అట్టె నీవన్నట్టే యవునౌఁ దలఁగరా ॥ పల్లవి ॥

యీఁతలు మోఁతలు నీకు యీదకు రాఁ బొద్దు లేదు
వూఁటగొని అక్కడనే వుండవయ్యా
చూఁతలకు మోరతోపుసుద్దులవాఁడవు నీ—
లేఁతనవ్వు నెఱుఁగుదు లేలే అంటకురా ॥ పట్టు ॥

ఆసలు రేసులు నీకు అంతకెల్ల నేనోప
వేసపునీరాజసాలు విడువవయ్య
మోసపోతి వనవద్దు ముదితలయెదలందు
దోసపులాట్లు మాని తోతో తొలఁగరా ॥ పట్టు ॥

పిగ్గులు నెగ్గులు నీకుఁ జెప్పిచూపనేల మాకు
వొగ్గవనీతొక్కుమట్టు కోరువమయ్యా
వెగ్గళించి ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
బొగ్గరపుఁజింతలెల్ల పోపో మెచ్చాయరా ॥ పట్టు ॥ 77

---

1. ఇందు దశావతారవర్ణనము సూక్ష్మము.

ముఖారి

కదిసినమీఁద నింకఁ గడమలేల
చెదరె నలుకలెల్ల చిత్తగించు చెలిని ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మమతి కోరికలు కోటానఁగోట్లై
కుమ్మరించీ నీమీఁదికొనచూపుల
దిమ్మరిఁగాఁకలే సారెఁ జెగనిక్కిటూరుపుల
చిమ్మఁజొచ్చె నింకనేల చిత్తగించు చెలిని ॥ కది ॥

వనిత తమకమెల్ల వడిఁబెట్టీ నీమీఁద
చినుకు చిత్తడిమేనిచెమటలను
నినుపువిరహము నివ్వెరగై నేఁడు
జినుగాయఁ దాలిములు చిత్తగించు చెలిని ॥ కది ॥

తరుణినేరుపులెల్లఁ దండోపతండాలై
దొరయఁ గాఁగిటిలోనే తోడుచూపీని
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ కూడితి విట్టె
మరిగి తరములేక మన్నించు చెలిని ॥ కది ॥ 78

రేకు 1414 శంకరాభరణం

ఎంతగబ్బితనమే నీ కింతలోననే
మంతనపువినయాలమానిని నీవు ॥ పల్లవి ॥

కొండవంటిదొర వచ్చి కోరి వాకిట నుండఁగా
అండనున్నచెలులు ప్రియము చెప్పఁగా
వెండుకొన్నచలమున విలుచున్నదానవు నీ–
గుండె యెంతరాయే కడుఁగోమలివి నీవు. ॥ ఎంత ॥

చేరి నీవిభుఁడు నిన్ను చెట్టవట్టి వేఁడుకోఁగా
కోరికలు నీలోనే కొనసాగఁగా
మారుకొన్నయలుకతో మాటలాడే వతవితో
సారె సింతవెగడేలే జవ్వని నీవు ॥ ఎంత ॥

ఇంతటిశ్రీవేంకటేశుఁ డెనసి బాసలియ్యఁగా
సంతమై మరుబలమే సాకిరిగాఁగా
వింతరతులనే చొక్కి వెరగుతో నుండావు
చింత ఇఁకనేలే మేలు చేకొన్నదానవు ॥ ఎంత ॥ 79

బౌళి

ఒక్కమాఁటే ఇంతయేల వోరుచుకొనేవు
వెక్కసపునీసుతికి వేడుకయ్యీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మచ్చరముగలిగినమాటమాటలఁ బతికి
లచ్చసి నీకొనగోరిలాగు చూపవే
యెచ్చుకుందు లిద్దరిలో నేమేమి గలిగినా
పచ్చివెచ్చిరతులలోపలఁ దేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥

ఛలమెంత గలిగినా సారెసారెఁ బతికిఁ
గులుకుఁజూపులలోనే కుప్పించవే
చెలఁగి ఇద్దరికి నెఁ(నెం?)జెరి వెంత గలిగినా
పలుకులరసాలఁ బచ్చిదేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥

ఆస లెన్నిగలిగిన నటు శ్రీవేంకటపతి
బాసలకూటములలోఁ బచరించవే
గాసి మాని మతిలోని కడమదొడమలెల్ల
నేసలతమకములో సిగ్గుదేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥ 80

బౌళి

ఇంతేపో యెడమాట లిఁక నేఁటికి । తా-
నంతే వంగళమైతే నంతకంటె నేను ॥ పల్లవి ॥

వొయ్యారములఁదనవొప్పు చూచే తనిసితి-
నయ్యో నిం(యిం?)కానేలే అసుద్దులు
గయ్యాళియై తనకన్నులనే మొక్కితేను
వెయ్యేసి మతిలో దీవించితినే నేను ॥ ఇంతే ॥

నానాగతులు తననవ్వులలోనే తనిసితి
కానే యింకానేలే ఆసుద్దులు
తానే ముచ్చటమాట తలఁపులోఁ దాదుకొంటే
మోనాన నూఁకొంటి మొదలనే నేను ॥ ఇంతే ॥

గద్దరికోపము తనకాఁగిటనే మఱచితి-
నద్దివో యింకానేల యాసుద్దులు
వొద్దనే శ్రీవేంకటేశుఁ దూరడించి యిచ్చే మోవి
చద్దివేఁడి కింక నిట్టె చవిగొంటి నేను ॥ ఇంతే ॥ 81

గౌళ

ఒకరొకరిమనసు లొక్కటాయను
మొకమొకములు చూచి ముచ్చటాడినట్లు ॥ పల్లవి ॥

మానినినవ్వినవ్వు మరునిబాణపుఁబూవు(బువ్వు?)[1]
సావదీరి పతి కొక్కసరి వచ్చెను
అనకమై మూరుకుమూ రాతనిచూపులు ఇంతి-
కోనలకుచము లందే గురిదాఁకినట్లు ॥ ఒక ॥

1. అమ్ము; పాఠభంగము

పవితయాడినమాట వంచినపూఁదేనెవూఁట
ఘనుని కొక్కటి తారుకాణాయను
వెనుకొని యంతలోనే విభునిమొక్కఁల అతి-
వినయము లచ్చోనే వియ్యమందినట్లు ॥ ఒక ॥

చెలియతత్తరములు చేఁతలబిత్తరములు
యిల శ్రీవేంకటపతి కితవాయను
యెలమిని సతిరతి యితవికాఁగిటిలో
కలకాలమును నట్టె కాణాచైనట్లు ॥ ఒక ॥ 82

గుండక్రియ

వద్దు నన్నుఁ జెనకకుర వాదేఁటికి
చద్దివేఁదికి సొలపుజంకెనలు మేలు ॥ పల్లవి ॥

వాలసినొల్లములపొం దొనరించుకంటేను
అలవోకలైనపొలయలుక మేలు
కలసీకలయవిమనసు కపిగాటుకంటేను
తలఁపులో నడియాసతమకమే మేలు ॥ వద్దు ॥

పచ్చివెచ్చులకూర్మి పచరించుకంటేను
కొచ్చి వూరకయుండుగుట్టు మేలు
వచ్చియును రాములను వడిఁబొరలుకంటేను
మచ్చరము మాని మెఱ మఱచుటే మేలు ॥ వద్దు ॥

తనిసియునుఁ దవివోవిరతులకంటేను
తనుఁగొనుచుఁ జెలఁగుసంగతులే మేలు
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికంటే
వినుఁగలసియున్ననానేరుపే మేలు ॥ వద్దు ॥ 83

ముఖారి

అంత కోపితేనే మమ్ము నట్టె నగుమీ
చెంత నీవు చెనకిన చెనకక మానము ॥ పల్లవి ॥

వొక్కటంటే రెండనక వుండుదురా యెవ్వరైనా
మక్కువ ముందర చూచి మాటాడరా
యెక్కువైనదొరవైతే యేలుదుగాని భూమెల్ల
చక్కనిమావద్దనుంటే జరయక మానము ॥ అంత ॥

మెఱిచిన నుఱుమక మిన్నైన నుండదట
గుఱి నీచేఁతలు చూచి కోపము రాదా
నెఱజాణవైతే నీకునీవే వుండేవుగాని
నెఱయ సరికిబేశా విలువక మానము ॥ అంత ॥

ముయికి ముయి వెట్టేది మున్నిటివారితగవు
వియతి నీవు మెచ్చిన నేను మెచ్చితి
ప్రియుఁడ శ్రీవేంకటేశ పెంపునఁ గూడితి నన్ను
నయమున గుఱుతులు నాటించకమానము ॥ అంత ॥ 84

రేకు 1415 శంకరాభరణం

ఇట్టెపో ధర నెవ్వరికి। తాఁ
బెట్టినమమతే పెదకొలి మవును ॥ పల్లవి ॥

తవియనికోర్కులు తరుణి వెంచఁగ
మనసే యెదపై మలగొనెను
తమఁ వా నందునె తడఁబడి ముందర
వెనకయు నెఱఁగక వెరగులు వడెను ॥ ఇట్టె ॥

తలిరుఁబోఁడి పతిఁ దలఁచఁగఁ దలఁచఁగఁ
బులక లమ్ములై పొదిగొనెను
నిలువున నందుల నిబిడపుసందడిఁ
దొలఁగరాక తోదోపుఁ బడెను ॥ఇట్టె॥

కాఁగిట శ్రీవేంకటపతిఁ గూడఁగ-
నాగనియాఁకై యలవడెను
చేఁగచిగురుకొనచేఁతే యిటులై
రాఁగినవలపుల రాయిడిపడెను ॥ఇట్టె॥ 85

శ్రీరాగం

నీవనఁగ నేమనఁగ నేరమేకాక
దోవలేనిదోవలనుఁ దొక్క నెట్టువచ్చునే ॥పల్లవి॥

కోరిననీకోరికకు గురి గలిగినగాక
అరయ నౌఁగాదని యాడవచ్చును
పూరకె బట్టబాయిట మలివచ్చిమాటలను
[1]దూరన గోలలేసినఁ దుద నెందు దాఁకునే(?) ॥నీవ॥

పొనఁగ నీపతిపేరు పొందుగఁ జెప్పవఁగాక
కొసరి బలిమిఁ దోడుకొని వత్తుము
వనపుఁజీరవానిఁ బట్టుమని యాడితేను
దెనల మాటోఁటి కెట్టు దెలియఁగవచ్చునే ॥నీవ॥

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నిన్నుఁ జూచి
వొక్కమనసున నింక నుందుముగాక
తెక్కువఁ గడవలోన దీపము ముట్టించిన
దిక్కులఁ దేజములెల్ల దీపించివుండును(నే?) ॥నీవ॥ 86

1. 'దూరన' 'దూరాన' కావచ్చును.

బౌళి

ఇప్పట నుండియు నీతో నింత యేలరా। నా-
తిప్పరానిచేఁతలందే తేటపడీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నీ వేమి సేతువుర నిన్నుఁ జూచి యాడలేవి-
యీవల నా మొగమోట మింత సేయఁగా
కోవరపునామనసు కోపము మించినప్పుడు
కావలసినపనులు గానుపించీఁగాక ॥ ఇప్ప ॥

తప్పేమి నీవంకఁ దలరా నీతో వలిగి
యప్పటి మాటాడేనాయానలుగాక
యెప్పటికి నింతయేల[1] ఇద్దరి మనలోలోని-
చిప్పలుఁగాఁకలే బుద్ధిచెప్పీ నింతేకాక ॥ ఇప్ప ॥

ఇందులో నీకడమేది ఇట్టె నిన్నుఁ జైకొని నే
ముందు నిన్నుఁజెనకనిమోసముగాక
విందుగా శ్రీవేంకటేశ వింత నీనాకూటమికిఁ
జందమైన గురుతులే సాకిరయ్యీఁగాక ॥ ఇప్ప ॥ 87

ముఖారి

కనుఁగొనరే యిరుగడ చెలులూ
పనివడి యివి యేర్పరచఁగఁగలరా ॥ పల్లవి ॥

ముదితనవ్వులను మొగిఁ బతికాంతులు
గుదిగొని యిరుదెసఁ గూడఁగను
యిది దిన మిది రే యిపుడని యెఱుఁగక
ముదముల చెమటల మునిఁగిరి దామ ॥ కను ॥

1. 'ఇద్దరైనమనయొక్క లోలో చిప్పలుకాఁకలు' అని విగ్రహవాక్యము.

కలికికోరికలుఁ గొంతునియాసలు
కలసెను మనసులఁ గొలివిని
తలఁపుల నివియే తడఁబడఁజేయఁగ
నిలువున నూరకె నివ్వెరగైరి ॥ కను ॥

అతివసేరుపులు నటు శ్రీవేంకట-
పతిరతులు నొకట బలుసుకొని
చతురతనంబుల సందడిసేయఁగ
యితవగుకాఁగిట నెడమీరైరి ॥ కను ॥ 88

సామంతం

ఎన్నఁడు నెఱఁగమమ్మ యింతులాల
కన్నెకు నెందుండివచ్చెఁ గాఁకలెల్లా నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతే ఘనమాయఁ దరుణికి నేపొద్దు
నెలవై కుచగిరులు నిక్కఁగాను
అలరి మీఁదటిపను లైనరీతి నాయఁగాని
కలిగెఁబో యేడలేనికాఁతాళ మిపుడు ॥ ఎన్నఁ ॥

చెక్కుచేయి ఘనమాయఁ జెలియకు నీవేళ
నిక్కి జవ్వనము మేన నిలువఁగాను
యెక్కువమదనకళ లేచినప్పు డేచెఁగాని
దక్కెఁబో తమకములతడఁబా టిపుడు ॥ ఎన్నఁ ॥

వేడుకలే ఘనమాయ వెలయ శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీడ నేఁ డీయింతి నెనయఁగాను
మేడెపుఁజెమటలెల్ల మించినాను మించెఁగాని
కూడెఁబో రతులలోనికూటమి లిన్నియును ॥ ఎన్నఁ ॥ 89

శంకరాభరణం

నిక్క మానతియ్యవయ్య నేఁడైనను
పక్కన నీసుద్దులెల్లఁ బచ్చిదేరీ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వేడుక నీపలుకులు వినరావివేవేలు
కూడేదిగొల్లెతలగుంపుఁగాఁగిలి
ఆడేటి దొకటి నీయసిమలోని దొకటి
యీడ నాతో నాడుమాఁట లివియైనా నిజమా ॥ నిక్క ॥

పూఁతలనీకతలెల్లఁ బుణ్యపుఁదెరువులె
చేఁతలు రుకుమిణిఁ దెచ్చినముచ్చిమి
వాఁ(వ్రాఁ?)త వ్రాసే దొకటియు వక్కాణించే దొకటియు
బాఁతిపడి నీవు సేసేబాసలు నమ్మెదునా ॥ నిక్క ॥

చేకొని నీవుండేది శ్రీవేంకటాచలము
అకడితలఁపులు పదారువేలు
యీకడఁ బలుకుఁబంత మెక్క నన్నుఁగూడితివి
కాకరినీపనులే లోకమున సమ్మతము ॥ నిక్క ॥ 90

రేకు 1416 దేసాళం

నేయనీవే యెమ్మెలెల్లాఁ జేసేవెల్లా
బాయిటఁ దనకుఁ జిక్కెఁ బండినకొల్లా ॥ పల్లవి ॥

పచ్చినమరుఁడు బెట్టుపాయ మిది తట్టుముట్టు
యెచ్చునేల యింతేవో యిది నాగుట్టు
విన్నవించ సారెసారె వేపటఁ దనకు బుట్టు
వన్నెలేలే యీఁకఁ దనవలసినట్టు ॥ నేయ ॥

బూక లెంతయినఁ గద్దు పోయ నిదే కదుఁబొద్దు
వాకుఁ విస్తారములేలే వద్దువద్దు
యీకడ నేనేమనిన నింతయుఁ దనకే ముద్దు
చేకొనఁ దనసుద్ది చెప్పఁ గానిబద్దు ॥ సేయ ॥

అంతలోనే తనపొందు అధరపానమే విందు
వింతయైనరతులే వెనకముందు
యింతటి శ్రీవేంకటేశుఁ డిపుడే విచ్చేసె విందు
పంతము చెల్లఁగఁ గూడె భావము చేకొందు ॥ సేయ ॥ 91

పాడి

జవ్వన మందరి కొక్కసరియే కాదా
ఇవ్వల నింతేసి చేసి యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

మదనవిరియమ్ము వాఁడి మగువ నీచూపు వాఁడి
వెదచల్లువలపులు వేఁడివేఁడి
మదిఁ దమకము నిండె మాటలనే పొద్దువోయ
యిదివో యీగతి నన్ను యేలయేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

చందురువెన్నెలతోలి సతి నీజవ్వన నాలి
వందడిఁ గోరికలెల్ల జాలిమాలి
కందువ చిత్తము రాఁగె కాఁకలు మేనున పూఁగె
ఇందులోనే నీవు నన్ను యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

వడి నమృతపుబావి వనిత నీమోవియావి
[1] జడియుఁ గాఁగిటిపొందు జమళీవి
కడ శ్రీవేంకటపతిఁ గనక కూడితి నేమ-
నెడయ నింతటిమీఁద యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥ 92

1. అనుప్రాస భంగము.

రామక్రియ

ఇంతలో నేఁ డిట్టై తోఁచె విది యొక్కకాలము
కాంత కిన్నియు మేలుకాల మాయనే ॥ పల్లవి ॥

కన్నుఁగొనల విదివో కారుమెరుఁగులు మించె
వున్నతి తురుము మేఘ ముదయించెను
పన్నపుచెక్కుచెమట జడిసట్టి కురిసీవి
కన్నెళావ మిది వానకాలమాయనే ॥ ఇంత ॥

తలపోఁత విరహపుతాపపుటెండలు గాసె
వెలయ నూరుపుగాలి విసరీవి
తలచూపరాక చిత్తజువిపోఁటులు మూఁగి
కలికిపై వేసవికాల మాయనే ॥ ఇంత ॥

సంతమై శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడఁగ నిదె
మంతనపుఁబులకల మంచు ముంచెనే
చింత లిన్నియునుఁ బాసి చిత్తములు చెంగలించె
కాంతచందము చలికాల మాయనే ॥ ఇంత ॥ 93

కాంబోది

ఇందుకెల్ల నాకుఁ జనవిచ్చితో లేదో
అందరు వినఁగ నాకు నానతియ్యవే ॥ పల్లవి ॥

వెలఁది నావిన్నపము వింటివో లేదో యే-
పలుకైన నన్ను నిట్టై పాలింతువు
అలుకెంత గలిగిన నతవిమీఁదా నీ-
తలఁపున్న దిఁక నేమిఁ దడవకువే ॥ ఇందు ॥

కోమలి నాదండము చేకొంటివో లేదో। అతఁ-
దేమనిన నవియెల్ల విందుకొనవే
నీమది నింతగోపము నిలుపుదురా
యీమాఁట తనదేకా నెంచుమనెనే ॥ ఇందు ॥

విచ్చలుమ నన్ను మన్నిఁతువో లేదో। నేఁ-
డిచ్చటను శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితి
మెచ్చితి రిద్దరు మీరు మీ నను। యివి
తెచ్చిన లింతేకాక తగ్గుమొగ్గులా ॥ ఇందు ॥ 94

గుండక్రియ

తెలిసె నీగుణమెల్లాఁ దేటతెల్లమై
కలఁడన్నవారికెల్లాఁ గలిగినట్టైపో ॥ పల్లవి ॥

తచ్చునై నతలఁపులో దాఁగివుంటివో కాని
ఇచ్చట నేఁ దలఁచితే నెదురై తివి
మచ్చికఁ బ్రంహ్లా(బ్రహ్లా?)దుఁడుమా(మాఁకు?)లోనఁగలఁడంటే
నచ్చట నుండితివి నేఁ డటువలెనేపో ॥ తెలి ॥

చూపులోనఁ గనుపాపచొప్పున నుందువో కాని
యేపున నెందుఁ జూచిన నింతా నీవే
పైపై పదారువేలుపడఁతులకును పెక్కు-
రూపులై నిలిచినవరుసవలెనే పో ॥ తెలి ॥

పంతపునాకాఁ(గి)టిలోఁ [1]బాతురాడితివో కాని?
దొంతిపెట్టి రతులెల్లఁ దోడుచూపితి
యింతలోనే శ్రీవేంకటేశుఁడ నీదాసులకు
సంతతము నీకృప సతమైనట్టైపో ॥ తెలి ॥ 95

1. 'పాతరాడు', లేక 'పాతరలాడు' అనుటకు వ్యావహారిక రూపమా?

భూపాళం

తెలుసుకో నీపేరు దేవుఁడవట
కలగాదు విఙతారుగాణలట ||పల్లవి||

అల్లాడ నొకలేమ అడిగితినని నిన్ను
వల్లెగా నీకేమిగావలెనో కాని
చల్లఁజూపులజవరాలు చక్కవిది యాకెరూపు
యెల్లచోటఁ దనపేరు యిందిరయట ||తెలు||

మక్కువ నాడినమాఁట మఱవకుమనె నిన్ను
యెక్కువ నీవాకెతోడ యెన్నఁడో కాని
తొక్కినపదములోవిదొమ్మివేళఁ దోఁచునట
చిక్కులఁ జెప్పినఁ బచ్చిదేరునట ||తెలు||

యింతలోనే వచ్చి తా నీయెదుట నిన్నియు ననె
మంతనాన యెంతటితమకమో కాని
వింతగా శ్రీవేంకటేశ వెలఁదిఁ గూడితి విట్టె
మంతుకెక్కె విన్నియు నీమహిమలట ||తెలు|| 86

రేకు 1417 అహిరి

ఏమిసేతు నీకు నే నీయింతి వింతె
నీమేలే నామీఁద నెరపుమీ యిపుడు ||పల్లవి||

చిత్తములో నన్ను దయసేయఁగా నాలో
తత్తరాన నుండలేక తాఁకనాడితి
యిత్తల నాతమకమె యింతసేసె నాతప్పు-
లెత్తి నీవాడిన నవి యెన్నైనఁ గలవు ||ఏమి||

యెదుట నీవుండఁగానె ఇందాఁక నెడసిన-
వుదుటుఁగాఁ దాళాన నుప్పటించితి
కదిసిననివ్వవపుఁగాఁకఁ బడ్డదానఁగన
తుదమొద లెఱఁగ విందుకు నలుగకుమీ ॥ఏమి॥

అక్కున నీవు నన్ను నలమఁగా నంతలోనె
గక్కన నే ముందు నిన్నుఁ గాఁగిలించితి
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెప్పుడును నీకు నే
మక్కువసతిఁగనక మనసు చూచితి ॥ఏమి॥ 97

వరాళి

అప్పుడైనా సంతోసమౌనా నీకు
యెప్పుడుఁగూటమికంటె నిదియే మేలు ॥పల్లవి॥

యిప్పుడు నీగుణము నే నెఱిఁగి కమ్మర నీ-
కప్పినవలలకుఁ జిక్కకపోదు
యిప్పటి యీవెదఁబొందేయిందుకంటే నామోహ-
మొప్పగించి వొక్కచోట నుండుటే మేలు ॥అప్పు॥

ఇటువంటినీవెకా నే నెంత విన్నుఁ గొసరి(రే?)
అటవి నాతమక మాఁపలేను
చిటిపొటియలుకల చిందువందై యుందుకంటె
తటుకునఁ దెగువై వతలపోఁతే మేలు ॥అప్పు॥

విన్నవేపో తొల్లియు శ్రీవేఁకటేశ నాలో-
నెన్ని యిట్టె విన్నుఁగూడి యెడయలేను
మన్ననరతుల మైమఱచి నే నుందుకంటె
వున్నతి నీగోరికాఁకు కోరుటే మేలు ॥అప్పు॥ 98

ముఖారి

మేలైన నాలైన మెచ్చే నాకు
అలకించి తను నవుఁగాదనఁబోయేనా ॥పల్లవి॥

యింతవిచారములేల యిందుకుఁగాను। అతఁ-
డెంత సేసిన వదే యితవు నాకు
సంతసమైతేఁ దనకుఁ జాలుఁగాక। నే-
నెంతకోరిచిన నేమాయరా ॥మేలై॥

వేమారుఁ దనకు నే విన్నవించనోప విట్టె
యేమని యానతిచ్చిన యింపే నాకు
దీమసాన నీవేళఁ దీరకున్న మానెఁగాక
ప్రేమ మీఁదటికైనాఁ బెంచకుండీనా ॥మేలై॥

పలుమారుఁ బంతమిచ్చి పలుకఁగాని। యెంత
చలిమైన బలిమైన నమ్మితే నాకు
వలపి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడెఁ గాక
తొలుత నిటులైతే నే దూరఁబొయ్యేనా ॥మేలై॥ ౪౪

సామంతం

పలుకుఁబంతము నొక్కపాటి గావద్దా
చెలుములు నలుకలు చెల్లునా విభుఁడా ॥పల్లవి॥

ఇంతలో నీమాటలకు నెగ్గులెంచేవాఁడవైతే
చెంతల నన్ను ముందు వెనకనేల
సంతముగాకుండ లేవు జంకెన కోసవలేవు
కొంతగొంత తెగి కొంకఁగూడునా విభుఁడా ॥పలు॥

కావగానచేఁతలంతే కోపగించేవాఁడవైతే
చనవిచ్చి సరసాలు జరపనేల
అనుకోకుండఁగలేవు అందుకు నిలువలేవు
వసధిలో లోఁతెంచవలెనా విభుఁడా ॥ పలు ॥

మత్తిలి మైనోఁకులంతే మఱిపొందేవాఁడవైతే
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ సంపెనింతేల
హత్తినకూటమివలె నతిరాజసమువలె
ఇత్తరాఁ దామసాలుఁ దగునా విభుఁడా ॥ పలు ॥ 100

గుండక్రియ

ఓడలు బండ్ల వచ్చు నొక్కవేళ దానికేమి
కూడినమీఁదటఁగాని కూరిమి లేదు పల్లవి ॥

నీవు విచ్చేసినదాఁకా నెలఁత ప్రియము చెప్పె
సేవలు నీవాకె కిఁకఁ జేయవలనె
తావులఁ దగులయినదాఁకానేపో యెవ్వరికి
యేవలఁ జొరక లోఁతెఱఁగరాదు ॥ ఓడ ॥

అంకెకు వచ్చినదాఁకా నాదినట్టె యాడెఁ జెలి
ఇంక నీవాకెకుఁ బంతమియ్యవలనె
పొంకము లట్లనేపో భూమిమీఁద నెవ్వరికి
అంకెలఁ బెనఁగ కిట్టె లావెఱఁగరాదు ॥ ఓడ ॥

ఇప్పు డింతపడి నిన్ను నింతి రతుఁ జొక్కించె
పిప్పిగా నాకెమెచ్చ మఱపించవలనె
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యింతికి నీకిదియేపో
ముప్పిరిమాటలఁగాని ముచ్చట వోదు ॥ ఓడ ॥ 101

వేళావళి

అతనికి నిది పరాకౌనో కాదో
కాతరపుభ్రమ నేఁ గాచుకున్నదానను ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు వచ్చునో విభుఁ డేమనిపలుకునో
అప్పుడు నేరరాదంటా నేను
రెప్పవెయ్యక కన్నుల రేఁగి రేఁగి కనుగొంటాఁ
జప్పు డాలింపుచు నేవిచ్చట నున్నదానను ॥ అత ॥

యెదురుగఁ బోకున్న యేమని యెగ్గువట్టునో
అదనేదో విభునికినంటా నేను
వెదచల్లుఁగూరిమితో వేఁగుదివ్వె వెట్టుకొని
నిదుర గంటికి రాక నిలుచున్నదానను ॥ అత ॥

యింతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిందు విచ్చేసి
యెంతకెంత నన్నుఁగూడె నిదె యంటాను
సంతసపుఁబులకల జడియుచుఁ గరఁగుచు
వింతరతుల నిట్టవీఁగుచున్నదానను ॥ అత ॥ 102

రేకు 1418 లలిత

[1]కోరి బిడ్డఁడంటాఁ గంటి గోవిందుని
సారెసారె దూరనేల చందమాయనే ॥ పల్లవి ॥

వెల్లిమడుగు లీఁదఁబోవు వెడఁగుకొండ లెత్తఁబోవు
చల్లరీఁడు మా(మాఁ?)కులందు నురిగి తిరుగునే
వల్లెతాట రోలఁగట్టువరచినను పరచినను
యెల్లనాఁడు మానఁడింక నేమిసేతువే ॥ కోరి ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలభాయలోనిది దశావతారసమన్వయము కొంత.

వేఁడుకొనఁ బెచ్చుపెరుగు వెంపఁ డింత తల్లికైన
వాఁడియడవిఁ దిరుగు బంటి వాఁడఁడన్నవే
పోఁడిమంర నెంత నేము బుద్ధిచెప్పినాను వినఁడు
వీఁడేఁటిబాలుఁడమ్మ వింత చూడరే ॥ కోరి ॥

చెలులనెల్ల బంగపెట్టి చేఁతలందె నలికియాయ
పులిమీఁద నెక్కి తొలి పుడమి వెలసెను
మెలఁగి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిలిచె నింతలోనె
యెలమి నతఁడుచేయుచేఁతలెల్లఁ గంటిరే ॥ కోరి ॥ 103

గుండక్రియ

అప్పటి నీచెలు వంతయును
కుప్పలఁదెప్పలు కోటికలాయ ॥ పల్లవి ॥

పాయలేక నను బలుమరుఁజూచే
సోయగంపునిచూపు లివి
నేయపుమూలకులుకుల మునుపే-
సాయకకోట్లచందములాయ ॥ అప్ప ॥

అడుగిడఁజాలక ఆడినమాటలె
బడిబడిఁ బలికేపలుకు లివి
జడిగొనుముత్యపుసరులై విరులై
విడువనివెన్నెలవేఁడిము లాయ ॥ అప్ప ॥

ముచ్చట వాయక మోహదాహమున-
విచ్చేటిమోవులయావి లివి
విచ్చనవిడి శ్రీవేంకటేశ నీ-
తచ్చనకూటపుతలపోఁతలాయ ॥ అప్ప ॥ 104

నాగవరాళి

ఇద్దరితలఁపు లవె యింపు లవె మీలోన-
వద్దికోరిక లవె అంపరాదా మమ్ము ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతరో నీవిదె నీవిభుఁ డల్ల వాఁడె
పలికినమామాఁటపట్లు నవె
తలఁపులుఁ దలఁపులుఁ దలకూడె మీలోని-
యలుక లివ్నియుఁ దీరె నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥

కప్పిన నీచూపు లవె కాంతునిరూప మదె
తెప్పలఁదేలేటిమీతెలువు లవె
వొప్పన నేసితిమి మిమ్మొకరొకరివి మీకే
అప్పుడే చలము చెల్లె నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥

చిమ్ములనీచేతు లవె శ్రీవేంకటపతి-
కమ్మనతమకమలకాఁగి లదె
దొమ్మిగాఁ గూడితి రట్టె దోమతెరమంచములో
అమ్మడుజీతము లాయ నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥ 105

ముఖారి

ఔలే నేనే మీకు నలసైతిని
తేలించేవు యింతుల కిదే చాలుఁగాదా ॥ పల్లవి ॥

ఆరీతి నన్ను విట్టె యాడవచ్చుఁ గాక మరు-
బారిఁ జిక్కి నావలెఁ బడవచ్చునా
నేరుపు మెరపి మీకు నెలఁత లిందరు నన్ను
దూఁసట్టె యాతనిని దూరరాదా పోయి ॥ ఔలే ॥

అప్పటప్పటికి నన్ను నలుగకుమని బుద్ధి
చెప్పవచ్చుఁగాక నాకుఁ జేయవచ్చునా
యెప్పటి మాపొందఁబాలైనఁగక నన్నునె మీ-
రుప్పటించే రాతవినే వుప్పటించరాదా ॥ ఔలే ॥

అంచెల విందరును మీ రాతిసివి నన్ను దగ్గ-
రించవచ్చుఁగాక తమి రేఁచవచ్చునా
యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె నన్నుఁ గూడె
మించి యేకచిత్తాన మెచ్చరాదా యిఁకను ॥ ఔలే ॥ 106

ముఖారి

ఇన్నియుఁ గన్నవే కావా యిఁకనేఁటికే
పున్నమవెన్నెల పండి పొల్లవోయీనా ॥ పల్లవి ॥

యెన్నరావికాఁకతోడ నిప్పటినీచందములు
ఇన్నియుఁ జూతముగాక యెందువోయేనే
విన్నఁ గుప్ప కోపములు నేఁ డాళ్లింతే గాక
యెన్నటివే కావా మీహృదయములు ॥ ఇన్ని ॥

విందువలె నామాట వినక నేనేచేఁత
కందము గాక నే నెక్కడ వోయేనే
ముందటికన్నులకంటె మొనవాండ్లైనచన్ను-
లందమాయఁగాక చూపు లప్పటివే కావా ॥ ఇన్ని ॥

వేఁడివేఁడిరతుల శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి
యేఁడు నిమిషము దోఁచె నిదిగదవే
[1] నేఁడే పెండ్లి నీకు నేఁడే నాగవల్లి
పోఁడిమాయ మీలోవిభోగములు ॥ ఇన్ని ॥ 107

1. అన్నమాచార్యులకాలానికే పెండ్లి నాగవల్లి ఒకరోజేనా? లేక ఉత్సాహక-మైనవాక్యమా?

రామక్రియ

ఎంతలే దాతనిమోహ మేమిచెప్పేవే
యింత నన్ను నాలించ విది పరాకా ॥పల్లవి॥

ఆయలేవే చాలుఁజాలు అతనికి నేనేలే
వేయువేయువలపులవేడుకకాఁడు
పాయమునఁ దనమీఁదిభ్రమఁ బడే వింతేకాక
యీయెడ నాపైఁ దన కిది పరాకా ॥ఎంత॥

యెంచనేలే చెలియ తా నెక్కడెక్కడనైనాను
కంచపుఁబొత్తునతులగమికాఁడు
వంచినచూపుల నేనే వలలఁ జిక్కితిఁగాక
యిఁచుకంతయినఁ దన కిది పరాకా ॥ఎంత॥

అంపము సేయఁగనేలే యందుకేమి పెక్కిండ్ల-
విందు గాఁడా యాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
పందెమాడి నన్నుఁగూడెఁ బాయకిట్టె తన కింక
యెందరు గలిగినాను యిది పరాకా ॥ఎంత॥ 108

రేకు 1419 సాళంగం

మొదలనే యీజోక మోసపోక
పొదలించవలెఁగాక పొద్దువోక ॥పల్లవి॥

నెలఁతకు నీకుఁ బోమ నేరమి నొందమను లేదు
యెలమి మీఇద్దరిలో నేల వాదు
కలఁచి చూచె వింతే కంతునికిఁ బొద్దువోదు
వలచినమీఁదఁ బాయ వసముగాదు ॥మొద॥

ఇంతలేసివాట్లేల ఇద్దరికి నీలీల
పొంతనే లేచినయట్టిపొద్దువేళ
వంతులఁ దెప్పలఁ దేఁవద్దు వద్దు మీపోం
కొంతగొంత పంతమిచ్చి కొసరనేల ॥ మొద ॥

యిన్నియు నింతటఁ దీరె యెన్నికలు చేకూరె
చెన్ను మీరెఁ గూరిములు సిగ్గులు జారె
వన్నెల శ్రీవేంకటేశ్వరునకు నీకు సారె
మన్ననకూటమిలోన మంతనాలు చేరె ॥ మొద ॥ 109

సామంతం

మేలుమేలు నీజాడ మెచ్చితి నేను । నీ -
వీలాగు గాకున్న నెవ్వి కవుదువా ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నేఁ జూచితేనే కవకవ నవ్వేవు
వున్నతి నీకు నాకు నేవూరిపొందురా
యిన్నేసిజాణతనము నీవు నేరకున్న
మున్ను రుకుమిణి నీకు మోహించునా ॥ మేలు ॥

ఇంతుల నేఁ బిలిచితే నేమియని దగ్గరేవు
కొంతైన నే విన్నుఁ బేరుకొంటినటరా
పొంత సిగ్గై వుప్పువేసి పొత్తుగలయ వచ్చేవు
పంతము లేకుంటే శ్రీపతి వవుదువా ॥ మేలు ॥

ఇట్టె నేనేకతమైతే నిటు నన్నుఁ గూడితివి
వొట్టిననీకు నాకు నొరఁబాటురా
దిట్టవు శ్రీవేంకటేశ తెగు వింత లేకుండితే
జట్టికాఁడ నీకు నేను సతమవుదునా ॥ మేలు ॥ 110

లలిత

వలపే దుఁ జల్లినా వద్దనకువే
చలిగాలి యొకచోట [illegible]మయ్యీనా ॥పల్లవి॥

పైపై సివిభుఁ దేపడఁతినో చూచెనంటా
కొపగించే వది యుత్తే కొనసాగీ
దీపించి మెఱుఁగులు దిక్కులెల్ల మెఱిచిన
రూపురేకై వొకచోట రూఢికెక్కీనా ॥వల॥

కోరిక నెవ్వతెపైనో కూరిమి నించెనంటా
దూరే వాతని నవి తుదకెక్కీనా
కారుకమ్మేవానలోనఁ గడఁగి పుట్టినయట్టి—
సిరుబుగ్గ లొకచోట విజమయ్యీనా ॥వల॥

శ్రీవేంకటేశుఁ దేచెలిఁ దొల్లి కూడెనంటాఁ
గావరించే పవి నీవు గంటివా నేఁడు
ఈవేళ నినుఁ గూడె నిట్టె పో భువిమీఁదఁ
బూవుఁ బరిమళము లెప్పుడు రెండవునా ॥వల॥ 111

సాళంగనాట

పులుఁగునెక్కేటిపెద్దబొమ్మలవాఁడు
కలికిచేఁతల వించీఁ గావరటే మీరు ॥పల్లవి॥

పామునాడించినయట్టిబాలజోగిపిన్నవాఁడు
వాములవెన్నలుదినేవలువకాఁడు
చేముంచి కొండలెత్తేసిద్ధవిద్యలవాఁడు
కామినులాల వచ్చేఁ గానరటే మీరు ॥పులుఁ॥

పొంచినరాకాసిఁ జంపి భూతనాథుఁడైనవాఁడు
పెంచెము గట్టుక వెంపించేవాఁడు
అంచెల విప్రవినోదై తిరిగేటివాఁడు
కంచుమిఁ(మిం?)చై తిరిగాడీఁ గానరచే మీరు ॥పులుఁ॥

విడివిడిచేతులతో [1] విద్యములయాటవాఁడు
అడవిఁగాచేటిగంగ్యావులవాఁడు
చెడనివరములిచ్చేశ్రీవేంకటాద్రివాఁడు
కడు నెందు చనె పీవిఁ గానరచే మీరు ॥పులుఁ॥ 112

సామంతం

అన్నియును నొక్కజాడే యనవచ్చునా
కన్నులపండువగాఁ గనవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

సన్నమాయ నెన్నడుము చన్నుదోయి ఘనమాయ
కన్నియ కీరెండు నంగములేకావా
యెన్ననేల యిందులోనే యెచ్చుకుందు లాయనఁటా
పన్నినవారివారిభాగ్య మింతేకాక ॥అన్ని॥

నవ్వులు దెలుపులాయ నలుపాయ కనుచూపు
జవ్వనిమేనివిలాసములే కావా
యెవ్వరి కేమనవచ్చు ఇందుకుఁగా మనమున
నొవ్వులేల తా మున్ను నోచినంతేకాక ॥అన్ని॥

చెదరెఁ గెంపులు మోవి చెక్కులెల్లఁ జీరలాయ
ముదితపలుకులకు ముంగిలేకాదా
వెదచల్లె మచ్చిక శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె కూడె
మదనుఁడు వేసినటిమాయ లివి గాక ॥అన్ని॥ 113

1. 'విద్యము' 'రూపము చింత్యము'

సామంతం

రతి నీపలుకులకు రాముసదపులకు
గతిగూడఁ గడమ రాగము సేయుమీ ॥పల్లవి॥

పిల్లఁగోవిరవములు బెరయించఁగా నదే
గొల్లెతలమట్టెలకుఁ గూడె నుతి
పల్లవపుఁబదముల పాటలు వాడుచుఁ
గల్లగాదు కడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥

ముందు నీసంకపురవ రమునకు గోపికలెల్ల
కుందణపు టందెలకుఁ గూడె నుతి
చిందుల రాగములు చిలికించి చిలికించి
కందువలఁ గడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥

పెనఁగేనీవూపులు పెరుగమ్మెకాంతల–
కొనగోరితాఁకులకుఁ గూడె నుతి
చెనకితి యిందరిని శ్రీవేంకటేశ్వర
కనుచొక్కి కడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥ 114

రేకు 1420 శ్రీరాగం

ఇందుకుఁగా నేమన్నా నెరవు తాను
ఇందరు నీకారుకాణ తెలుఁగనివా ॥పల్లవి॥

వొల్లనిసతులమాట వొప్పులనుఁ దప్పులవు
చల్లనిచూపులయినచల్ల వేఁదవు
చెల్లుబడి విచ్చకపుఁజేఁతలెల్ల మోఁత లవును
యెల్లవారు వివియెల్ల నెఱుఁగనివా ॥ఇందు॥

మనసెనయనిచోట మక్కువలే తక్కువలో
తనివోనినవ్వులు తాపము లవును
చనిచ్చి చెనకినసరసాలు విరసాలో —
సనయునియీళ్లా నా తెఱఁగనివా ॥ ఇందు ॥

కూరిమిలేనిచోట కొసరులే కసరులో
కోరి చేకొనిన నివే కూటములో
వేసలే కలసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె నన్ను
యీరీతి నంతులెల్లా నెఱఁగనివా ॥ ఇందు ॥ 115

ముఖారి

ఇటువరెనేపో నీయెచ్చితలు। నీ—
ఘటన చిప్పియు నీవే కానవుగాక ॥ పల్లవి ॥

జడియునీమాఁట నీకుఁ జక్కనేకాదా
కడవారి కియ్యకోలు గావలెఁగాక
ఎడువక వేముచని వేమెఱఁగునా। యే—
యెడ నెవ్వరైనా నెఱఁగుటగాక ॥ ఇటు ॥

మిక్కిలినీచేఁత నీకు మెచ్చేకాదా
దిక్కులవారికి నిన్నిఁ దెలుసుఁగాక
చొక్కి దనరూపు దానే చూడవచ్చునా
యెక్కడా నద్దములోనే యేరుపడుఁగాక ॥ ఇటు ॥

నేసును శ్రీవేంకటేశ నీవే కావా
ఐనప్పటి మఱపంతేకాక
తేనెతీపు తేనియకు తెలిపియౌనా। యిట్టె
పూని చవిగొన్ననన్నుఁ బోఁటి కింతేకాక ॥ ఇటు ॥ 116

సామంతం

తనువు తనదిగాని తలఁపు [1]నీది
పెనఁగి మాఁకునఁ దీగె పెరపినయట్లు ॥ పల్లవి ॥

మోమునఁ గన్నులుగాని మోహపుఁజూపులు నీపై
కామినిభావము చెప్పఁ గతలాయను
తామరలు కొలనిలోఁ దరులఁ బరిమళము
వేమారు నిండుకొన్న విధమాయ నిపుడు ॥ తను ॥

చెలితో మాటలుగాని చిమ్ముచేఁతలు నీపైఁ
గలిగినవిధమెట్లాఁ గనుఁగొనుమీ
చిలుకలు వనములఁ జెలరేఁగుపలుకులు
వలరాజునమ్ములకు వాఁడిపెట్టినట్లు ॥ తను ॥

పురముపై [2]నుంటేకాని పువిదప్రాణము నీపై
గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడ
సరిలేనిమీలోని సరసపుఁగూటములు
ఇరవాయఁ బాలు నీరు నేకమైనగతిని ॥ తను ॥ 117

సామంతం

ఏఁపులేల వూఁపులేల యెడమాటలేల ఇఁక
రాఁపులెల్లాఁ జిక్కెనయ్యా రమ్మనవే తన్నును ॥ పల్లవి ॥

అసము దించక బీరాలాడీఁగాక తాను
వసిగాఁటుఁ దత్తరము నాకంటెఁబో
ముసిముసినవ్వు వచ్చీ మోముమోము చూచితేను
రసికుఁ డన్నిటానౌను రమ్మనవే తన్నును ॥ ఏఁపు ॥

---

1. ఇక్కడ 'నీ' దగ్గరపాదపూర్తిగీత యున్నది. అట్లైన యతిప్రాసభంగము. ప్రామాదికము గావచ్చు. 2. ఉంటే=ఉండుటే.

తెచ్చుకోలుఁదెలిపితో తెగువలాడీఁగాక
నచ్చుకొట్టేవినయాలు నాకంటేఁటో
పెచ్చువెరిగేది చూచి పెదవులే గొణఁగివి
రచ్చలో సుద్దులు మావి రమ్మనవే తన్నును ॥ఏఁపు॥

ప్రియమునఁ గాఁగిలించి బిగిసీఁగాక తాను
నయగారిమేమలపు నాకంటేఁటో
దయ శ్రీవేంకటపతి తానే నన్నుఁ గూడె
రయమున దినమును రమ్మనవే తన్నును ॥ఏఁపు॥ 118

దేశాక్షి

అంగన లారతివేళ అరసిరారో
సింగారరాయఁడు యేమిసేసీనో యీవేళ ॥పల్లవి॥

వుప్పవడమౌ విఁ(విం?)తక వువిదయుఁ దా నీవేళ
అప్పఁడు దధ్యన్నము లారగించు నీవేళ
అప్పుడే మొకమజ్జన మవధరించు నీవేళ
ఇప్పు డేమివేసీనో యెఱఁగ మీవేళ ॥అంగ॥

తిరువారాధనవేళ తిరువందికాపువేళ
అరిది యప్పాలు వన్నాలారగించు నీవేళ
దొరలకొలు వీవేళ తోదోపు లీవేళ
సిరివరుఁ డిపు డేమిసేసునో యీవేళ ॥అంగ॥

యిట్టె యలమేలుమంగ యేకతమాదేవేళ
చుట్టి రా నంగరంగాలు చూచేవేళ
మెట్టి శ్రీవేంకటపతి మెరసి యేఁగేవేళ
చెట్టాపట్టాలతో రతిఁ జెలఁగు నీవేళ ॥అంగ॥ 119

శంకరాభరణం

ఒకటి గూడినను వేరొకటికిఁ బొవఁగదు
వికటాలై నీవలన వేదసలే చెలికి ॥ పల్లవి ॥

కమలాక్షిగనక యీకన్నీటికొలను దగు
తమకపుమేనికాఁక తగదు గాని
తమిఁ గీరవాణిగాన తగుఁ బొదలుమాఁటలు
అమరా[1](రవు?) చెదరినయట్టినెరివురులు ॥ ఒక ॥

జక్కవకుచగనక సరిఁ దాపరవి మేలు
విక్క వెల్లవిమేనివెన్నెలఁ గూడదు
అక్కటా చిగురుఁబోఁడి కగుఁ జెమటలమంచు
గక్కన విట్టూర్పు పెనుగాలి గాదుగాని ॥ ఒక ॥

మదగజయానగాన మలపుమదము దగు
అదనఁ గింసుపదేదే యది చెల్లదు
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యింతి విట్టె కూడితివి
కదియ కింతయేఁచినకపటమే నేరమి ॥ ఒక ॥ 120

రేకు 1421 సామంతం

నిక్క నాతమకానకు నీవే కావలెఁగాక
యెక్కువ నన్నిటు గావ నెవ్వరున్నా రిఁకను ॥ పల్లవి ॥

కోపగించి విన్నయితేఁ గొసరుదు నేను: నన్నుఁ
బైపైనే బుజ్జగించి పాయలేవు నీవు
చావలాన గొణఁగుచు సాదింతు నే విన్ను
తీపుమోవి నాకు విచ్చి తేలింతువు నీవు ॥ నిక్క ॥

1. 'అమరవు' అను వ్యతిరేకార్థములో ప్రమాదవశమునో, వ్యావహారికముగనో 'అమరా' అనురూపము వాడియుండవచ్చు.

వేగిరించి విన్నయితే వెంగెమాడుదు నేను
వాగుగా నందుకు నీవు పకపక నవ్వుదువు
ఆగతి నడుగరాదివైనా నడుగుదు నేను
సోగలు సాదించి తెచ్చి చొక్కింతువు నీవు ॥విక్క॥

ముందుముందే కాలుదిమ్మి మొక్కులు మొక్కుదు నేను
అందుకంటే మనసు సన్మాదరింతువు నీవు
ఇందుకే శ్రీవేంకటేశ మొనసితి నే నిన్ను
కందువలు గరగించి కైకొంటివి నీవు ॥విక్క॥ 121

శ్రీరాగం

మీరేమి దూరకురే మెలుతలాల
ఆరసి నే నెఱుగుదు నతనిగుట్టెల్లా ॥పల్లవి॥

కొలసి యెవ్వతెదిక్కు చూచినా దా జూచెగాని
మెలుపున నాతడు నామీదిచిత్తే
అలరి యీమాటలు తానాడిన నాడేగాని
కలదెల్లా నామీదికలవరింపులే ॥మీరే॥

వసపై యెవ్వతెతో దా నవ్వితేనే నవ్వెగాని
తనవై నాతోనే పో సరసమెల్లా
చెనకి యెక్కడ బొందుసేసితే జేసెగాని
పెనగి నాపైనే పో ప్రియమెల్లను ॥మీరే॥

వరుసిచ్చి యెందుదివచ్చిన దా వచ్చెగాని
సరి నాకాగిటనే పో సమరతులు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశు డయినా దా నాయగాని
పురముపై నన్ను మోచె నున్నపంతా లేటికి ॥మీరే॥ 122

బౌళిరామక్రియ

రమణిజవ్వనము సామ్రాజ్య మిఁక
అమరఁగ నిటు గొనియాడరె చెలులు ॥పల్లవి॥

కాంతకుచంబుల ఘనదుర్గంబులు
కాంతి జక్కవలు [1] గజబలిసె
పొంతనె పిఱుఁదనుపులినపుఁదిప్పలు
మంతుకెక్కె నదె మదనుఁడు బలిసె ॥రమ॥

సతివలయపుముఖచక్రవాళ మిదె
అతికళల చంద్రుఁ డదె బలిసె
మతకముతోఁ గచమండలరాజ్యము
మితిమీరినతుమ్మిద లిటు బలిసె ॥రమ॥

తరుణిరతుల బంధపుబహురాజ్యము
నిరతి శ్రీవేంకటవిభు బలిసె
అరయ నతవిపుర మందుకుఁ బతిగా
సిరులమించ నీచెలియును బలిసె ॥రమ॥ 123

బౌళి

వెలఁదివిరహ మెంతో విన్నవించితిమి నీకు
తలఁపుఁ దలఁపు మీకే తారుకాణలైనవి ॥పల్లవి॥

మాట లెందున్నవోకాని మగువకోర్కులు నీ-
తేటలమోవియందే తిరమైనవి
నీటుఁజూపు లెందున్నవో నివ్వెరగై పూర్పులెల్లా
కూటువ నీముద్రలపైఁ గుమ్మరించినవి ॥వెలఁ॥

1. గజదొంగవలె 'గజబలిసె' ఇక్కడ గజశబ్దమునకు ఎక్కువ, పెద్ద అనియర్థము.

వివర మెందున్నదో వెలఁదికి నీవు లివె
 తవిలి నీబుద్ధులందే తావైనవి
 వువిదకు గమన మెందున్నదో పాదములు
 యివల నీవున్నవీధి కిటు మొకమైనవి ‖ వెలఁ ‖

పంత మెందున్నదో కాని పడఁతికి వినయాలు
 చెంతల నీదూతికకే వెలపైనవి
 యింతలో శ్రీవేఁకటేశ యిట్టె విచ్చేసి చెలిని
 వంతపాఁ గూడఁగాను జయము చేకొన్నది ‖ వెలఁ ‖ 124

సామంతం

ఇద్దరి కిద్దరే సరి యీడుకు జోడుకుఁ దగు
 గద్దరికన్నులఁ జూడఁగలిగెఁగా మనకు ‖ పల్లవి ‖

పంతపు చెలిచన్నుల(లః)పసిఁడి కాంతులకు
 కాంతునిపీతాంబరపుకాంతులు సరి
 [1] దొంతులచెలినీలపుతురుముకాంతులకు
 వంతుల మేనినీలవర్ణము సరి ‖ ఇద్ద ‖

జలజాక్షివెలలేనిజఘనచక్రమునకు
 చలమరివలకేలిచక్రము సరి
 కులికేటియీయింతికుత్తికశంఖమునకు
 చలివాయ రమణునిశంఖము సరి ‖ ఇద్ద ‖

కమలాక్షి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడుటకు
 రమణుఁడంటినసమరతులు సరి
 తమితోడ నిద్దరికి తారుకాణలైనట్టి —
 సముకపుమోహములసంతసములు సరి ‖ ఇద్ద ‖ 125

1. 'చెలిదొంతులనీలపుతురుముకాంతులు' అనుట సహజము.

సాళంగం

నీకు నీవే చూచుకొమ్మీ నీయందు నేరమి
మాకుఁ దెలియదు యేమి మఱఁగోకాక ॥ పల్లవి ॥

సెలవుల నగితేనే సిగ్గులకు వెలితా
కలికి నీయందు నేమిగనెనో కాక
కులికి మాటాడితేనే గుట్టులేవిదాయనా
వెలి నీచేఁత కదేమి వేఁగెనోకాక ॥ నీకు ॥

తప్పకచూచితే పంతమునకు వెలితా
చెప్పరానిపని యేమి సేసితోకాక
యిప్పుడే తలవంచితే యెమ్మెలకు హీనమా
అప్పుడే యేయాయము నీవంటితోకాక ॥ నీకు ॥

బొమ్మల జంకించితేనే పొందులకు వెలితా
సొమ్మల నీగో రేద సోఁకెనోకాక
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నెలఁతఁ గూడితి విట్టె
వుమ్మడితమక మెంత వుండెనో కాని ॥ నీకు ॥ 126

రేకు 1422 సామంతం

రమణుఁడు దానై వరవ్వే నాకుఁ జాలు
భ్రమగానితనిపోనిపంతమే చాలు ॥ పల్లవి ॥

ఆడుకోలుమాటలు తా నాడనీ మాననీ నే—
నాడినమాటల కోర్చె నంతే చాలు
వాడుచుఁ దా నవ్వనీ నవ్వకమాననీ ఇఁక
యీడ నాచేఁతల కోర్చె నిదియే చాలును ॥ రమ ॥

పెన్నిధిఁ బాసుపునకుఁ బిలువనీ మానవీ నే
నన్ను నేసితేఁ దెలిసేవరవే చాలు
మన్నించి మాటాడనీ మాటాడకుండనీలే నేఁ
గన్నులఁ జూచినమెచ్చేఘనతే చాలును ॥ రమ ॥

ఆఁగి నాకు వలవనీ అటుగాక మానవీ
కాఁగిట నన్నుఁగూడినంతలే చాలు
ఆగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
యీగతి నేకమైతి మిదియే చాలును ॥ రమ ॥ 127

సాళంగనాట

మేలు మేలుగా నీవు మెరయుటింత
యీలాగు నాకొరకు నింత సేసితివిగా ॥ పల్లవి ॥

చెల్లెఁగా లంకలోనికిఁ జెప్పి పుత్తెంచినమాట
మల్లడిగా నల్లహనుమంతునిచేత
వల్లెగాఁ గొండలచేత వారిధి గట్టుట యెంత
ఇల్లిదె నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥

యెక్కెఁగా నీబలము నింద్రచంద్రాదులఁ గూడి
చక్కఁగా రావణు నట్టె చంపినవంత
పక్కనను వనచరబలము గూర్చుట యెంత
యెక్కువ నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥

అందెఁగా నీకీర్తి నన్నులమి కూడినవంక
అందరుఁ జూడఁగా నీ వయోధ్యలోన
పొందిరి శ్రీవేంకటేశ పురమున మోచితివి
ఇందునే నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥ 128

మంగళకౌశిక

కందువమీనిచ్చకల్యాణమునకు
అందములాయను అదన నివి ||పల్లవి||

కలువలసేసలు కలికికి మీకును
సొలపక చూచేటిచూపు లివి
చిలుకులమొల్లలసేసలు మీకో
నలుగడ మునిమూని నవ్వులివి ||కందు||

తామరసేసలు తలకొనె మీకును
మోము మోమొరయుముద్దు లివి
సేమంతి సేసలు చెలియకు నీకును
చేమిరిగోళ్ళచెనకు లివి ||కందు||

సంపెంగసేవలు సమరతి మీకును
ముంపులవూర్పులమూఁక లివి
యింపుల శ్రీవేంకటేశ చెలిఁ గలసి
సంపదఁ దేలితి చనవు లివి ||కందు|| 120

నాదరామక్రియ

ఏమిమాయసేసితివో యెవ్వఁ డెఱుఁగుర విన్నా
నామువలపుఁ[1] దలఁకు నాకు నెక్కెరా ||పల్లవి||

మాయపునీముద్దులకు మాటలాడకుండేవన్నా
కాయపునాపాయమే కాఁక రేఁచీరా
పోయగానఁ గోపగించి చూపుల జంకించేవన్నా
బాయట నాచెమటలు వచ్చిరేఁచీరా ||ఏమి||

1. ఇందరసున్న ఆవశ్యకమా?

పొంపొచ్చెముల నిన్ను బొమ్మల జంకించేనన్నా
అరిది నా మొగమోటా లడ్డగించీరా
సరవి సిపాట్లకు చక్కఁగా నవ్వేనన్న
సరిగా నాపులకలు వందండించీరా ‖ ఏమి ‖

గొబ్బున సిమోవి గసి గుక్కిళ్లు మింగేనన్నా
అబ్బురపుఁబరవశ మట్టె ముంచీరా
వుబ్బున శ్రీవేంకటేశ వొగి నన్నుఁ గూడితివి
తబ్బిబ్బై నాచేతులు తడఁబడీరా ‖ ఏమి ‖ 130

సామంతం

ఎంతకెంత జాణతనా లిఁకనైనాను
యింత చాలదా మన కిఁకనైనాను ‖ పల్లవి ‖

బొమ్మల జంకించఁబోతే బొట్టు కస్తూరెల్ల రాలె
ఉమ్మలు మానవే నాతో నిఁకనైనాను
పిట్ట గొణఁగఁబోతే పెదవి కెంపులు రాఁగె
ఇమ్ముల నొక్కటిగారె ఇఁకనైనను ‖ ఎంత ‖

తప్పక చూడఁగఁబోతే తనువెల్లఁ జెమరించె
చొప్పటివలె నుండవే ఇఁకనైనాను
నొప్పుగా నవ్వఁగఁబోతే కొప్పు గదువెడజారె
చొప్పటిబింకాలు వద్దే యిఁకనైనాను ‖ ఎంత ‖

ముందరఁ దిట్టఁగఁబోతే మొగమోటములు వించె
ఇందుకేమి సేసేవే ఇఁకనైనను
అందమైన శ్రీవేంకటప్పఁడవి నన్ను
యెందును బాయవు గూడి యిఁకనైనను ‖ ఎంత ‖ 131

ముఖారి

ఏదాయనేమి రొట్టె కింతా [1]రేవే కాదా
దాదాత మోచెఁ బని తానే నేఁగానా ॥పల్లవి॥

కలికి మాటాడకున్న కంకణాలే మాటలాడీ
మలసి యవే తనమాటు గావా
కులికి తాఁ జూడకున్న కుచాలు ఎలెత్తిచూచీ
అలర నవే తనయంగములుగావా ॥ఏదా॥

చిత్తములోఁ [2]దూరకున్న చెవులైన మాఁట [3]దూరీ
మత్తిల్లి యవే తనమాటుగాదా
హొత్తురుఁ బిలువకున్న దోస మొక్కటియయ్యీ
కొత్తగా నదియు నొక్కకూటమే కాదా ॥ఏదా॥

కాయములు వేరైతే కాఁగిలి యొక్కటేయయ్యీ
మాయల నేనే తనమాటు గాదా
చేయూరఁ గూడితి నిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడను
దాయలు సన్నలు నొక్కటయ్యే కాదా ॥ఏదా॥ 132

రేకు 1423 శుద్ధవసంతం

[4]బాలకిగాని యింతి ప్రౌఢగాదు ఆకె-
చేలకొంగంటుచును మచ్చికసేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

నీవువచ్చేదెఱఁగక నెలఁత నిన్నుఁ బాడీ
చేవల్లె విన్నటుచూచి సిగ్గువడెను
యీవల నాసిగ్గుదేర ఇంతితోడ నుతి గూడి
తోవ చూపి చూపి ఇట్టె తోడు నాడవయ్యా ॥బాల॥

---

1. రొట్టె తినుటకు సంజ్ఞగా నుపయోగించుకొనుపద్ధతివస్త్రైరా లంచుకొను స్థలమా? 2, 3. దూఱుధాతువు, దూరు-దూఱు అనురెండురూపములలో సాధు రేఫతో ప్రయోగము 4. బాలిక సహజము. బాలకి. ప్రయోగము శ్రీనాథ, అనంతామాత్యులలోను గలదు.

నాటకపాలలోన నాతి యాడి విన్నుఁగని
చీటికిమాటికి చిత్తి సిగ్గుపడెను
చేటున నాసిగ్గుదేర సేవ లోపలె త్తిమొత్తి
తూఁటరితనములోన తోడాదవయ్యా ॥బాల॥

కాఁగిటికిఁ జేయి చాఁచి గక్కున నీమోము చూచి
చేఁగలవవ్వుల నవ్వి సిగ్గువడెను
యీగతి శ్రీవేంకటేశ యింతిసిగ్గుదేరఁ గూడి
కాఁగిటనే వించి వించి కళదాఁకించవయ్యా ॥బాల॥ 133

శంకరాభరణం

మనసులు చూచేమరి మేల
కొనలచేఁతలకుఁ గొత్తలివేల ॥పల్లవి॥

నెంఁతవలపులకు నిట్టూర్పే గురి
యెలమి మాటలకు లిఁకనేలా
చిలుకుమదములకు చెమటవ్వాలె గురి
యిలఁ దాటుపోట్ల లిఁకనేలా ॥మన॥

చిత్తపుఁగరఁగుకు చెమఁటలే గురి
యిత్తల పులకల లిఁకనేలా
హత్తినకూర్మికి నందమదియే గురి
హొత్తులబాసల పూఁచఁగనేలా ॥మన॥

కాఁగిటిరతులకు కళలమోమే గురి
ఆఁగినమొరమాఁట లవి యేలా
యీగతి శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
జాగులపరసపుసటు లిఁకనేలా ॥మన॥ 134

సాళంగం

ఇంతే నా తలఁపోఁత లింతికి మరేమి లేదు
కాంతుఁడ పతిచలము కొంతదీరుదాఁకనే ॥ పల్లవి ॥

చెలిచెక్కు చేయి పెన్నుఁ జేరనియుండాఁకా
పిలుచుం దెదురుచూపు పెనుఁగఁగూడాఁకనే
అలవుటనురుసు అంగము అంటీనదాఁకా
మలయు మోనము నీతో మాటలాడుదాఁకనే ॥ ఇంతే ॥

కసరులు గోపములు కాఁగిలించునందాఁక
వెసవాదులెల్ల నిన్ను వంపించుదాఁకనే
పసురుఁబులకలెల్ల పైపడి చెంకుదాఁక
ముసిముసినవ్వులు నీమోవి యానుదాఁకనే ॥ ఇంతే ॥

మిక్కిలిపై కాఁకలెల్ల మేను చెమరించుదాఁక
నుక్కుఁసిగ్గులు కనుచొక్కుదాఁకనే
పక్కన శ్రీవేంకటేశ పడఁతియు నీవు నిట్టె
వొక్కటౌట కలకాల మొద్దికౌదాఁకానే ॥ ఇంతే ॥ 135

గౌళ

అమరల శిక్షించ నమరులఁ బాలించ
వెనఁ గొలువిమ్మనరే విన్నపాలకాంతలు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన దేవుఁ డున్నాఁ డింతులరతిఁ దగిలి
దాకొనదపసులు దగ్గరరమ్మ
యీకడ నింతవొద్దు పోయినదీ నెరఁగఁడు
దాకొని జటకముకాంతలు విన్నవించరే ॥ అమ ॥

పూని యిందిరపాటలో నోలలాడుచున్నవాఁడు
తోనపుటింతు లెదుటఁ దొడచూపరే
పానిపట్టి నెత్తమాడేపరాకై వున్నవాఁడు
పూని గడేరమువారు పొంచిమెచ్చరిందరే ॥ అను ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డదె శ్రీసతిఁ గూడున్నాఁడు
ఆవేళఁ బూవులు గందా లందియ్యరే
భావించి రాజసాన నభయహస్త మిచ్చినాఁడు
దైవ; మాతనినే నమ్మి తరుణులు మొక్కరే ॥ అను ॥ 136

రామక్రియ

రమణునికడకేఁగి రతి నలుపఁగరాదా
అమరవు మీకు మీకు నలుక లింకేలే ॥ పల్లవి ॥

చిత్తజునికే తగు శివునికే తగుఁగాక
యిత్తల మతిలో మంట యింతి నీకేలే
హొత్తుల పాముకుఁ దగు పొంచి నీలాహికిఁ దగు
మొత్తపునిట్టూర్పుగాలి ముదిత నీకేలే ॥ రమ ॥

జక్కవలకే తగు చందురునికే తగు
నిక్కి పొద్దోకలాగులు నేఁడిది యేలే
చక్కఁదేంట్లకే తగు సంపెంగలకే తగు
చొక్కులకొప్పుచెదరు సుదతి ఇంకేలే ॥ రమ ॥

మోవిపండ్లకే తగు మొనచిలుకకుఁ దగు
యీవల నీమోవిగంటి యిప్పుడే యేలే
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చింతదీర విన్నుఁ గూడె
భావము లొక్కటాయఁ బదర వింకేలే ॥ రమ ॥ 137

బౌళిరామక్రియ

కొలఁది నాకెంతమే కోపము చూపీ
చెలు వి(లీ)ది దెలుపరె చెలువుఁ డేమనునో ॥పల్లవి॥

మఱి కొసరినబొమ్మలు ముడివడె నవె
యెఱఁగనిపతిమతి యెట్టుండెనో
పెఱిమకు నగితేఁ బెదవులు గదలెను
తఱి విందుకుఁ బతి తా నేమనునో ॥కొల॥

వుదుటున నడచిన వూర్పులు గినరెను
యెదుటఁ జెలు లతని కేమనిరో
వదలుఁదురుమిడినవడి మోము మఱలె
తుద రమణుఁ డెంత దూరెనో తాను ॥కొల॥

కొనచెయివట్టిన గోరటు నాఁటి
యెనసి యతనిరతి యెట్టుండెనో
ఘనుఁడగు శ్రీవేంకటపతిఁ గూడితి
తననాగుఱుతులు దాఁగనిపెట్లో ॥కొల॥ 138

రేకు 1424 బౌళి

అయ్యో యేమి చూచే వతివ(ఁ) దప్పక యిట్టె
నయ్యెదకొం గల్లార్చి పలికించవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కులవెంటఁగారేచెమట దుడువవయ్యా
యిక్కడ నీకుఁ గైదండ యిచ్చి యలసె
లక్కవలెఁ గరఁగినలావణ్యరస మిదో
కక్కసపుఁగొప్పుమేఘపుజడివానలో ॥అయ్యో॥

సురటి విసరవయ్య సుదతి నీకొప్పు దువ్వి
అరుదుగ నమరుమురాయ విడె
పరిపరిజవ్వనమున్నైఁ బరవశమో
మరునముఖములో నీమాటలతేటలో ॥ అయ్యో ॥

తమల మొసఁగవయ్య తరుణి నీమేను సోఁకి
తమకపురతిఁ జొక్కి దప్పిగొనెను
అమరఁగ శ్రీవేంకటాద్రీశ యిదియెల్లా
గొమరెవయసునను కోరికకోరికలో ॥ అయ్యో ॥ 139

తెలుఁగుఁగాంబోది

మేలుమేలు మగువా మెరదవ్వఁ దగవా
అలరి సేఁతలు సేసే వానానే నీవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులైతేఁ దేటలు మాటలైతే మేఁటులు
యెన్నఁడు నేరిచితివే యింతి నీవు
సన్నలైతేఁ జాయలు జాడలైతే మాయలు
అన్నిటా జాణవౌదు వవునౌనే నీవు ॥ మేలు ॥

తనువైతేఁ జిగురు తలఁపైతేఁ దగరు
ననుపైతి పెట్టాఁవే నాతి నీవు
పెనఁగితే నగవు పిరమైతే బిగువు
అనుమానమెల్లఁ దీరె అవునవునే నీవు ॥ మేలు ॥

మోవియైతేఁ దీపులు మోహపుఁగారాఁపులు
నావి దెలిపితి వౌనే వనిత నీవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ జేకొంటిఁ గాఁగిట నిన్ను
ఆవిధమే చేకొంటి వవునౌనే నీవు ॥ మేలు ॥ 140

రామక్రియ

నవ్వీ నవ్వీ జగడాలు నాఁటినేఁటి విగడాలు
ఇవ్వల నీపతితోనే యేలమ్మ నీకు ॥ పల్లవి ॥

కడుఁ బెడవి కదలికదలని మాటలు
వడిఁ గనవులతోడి వాలుఁజూపు తేటలు
పుడుకుఁ జెక్కు చెమట లూరేటిపూటలు
తొడరేదు యింతలోనే యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వీ ॥

ఆరితేరినపయ్యదమరఁగు మొరఁగులు
నీగుకప్పె చెక్కుచేతివిందువిన్నారగులు
మోరపుఁగన్నీట మింటి గుబ్బలకరఁగులు
యీరితి వింతలోనే యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వీ ॥

వుండనుండ నంతలో విట్టూరుపుతుమురులు
బెండుబెండై పులకలపైరులపసురులు
అండనె శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి కూడె నేఁడు
తొండలెల్లా నీడలాయ యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వీ ॥ 141

నాదరామక్రియ

[1] ఎఱుఁగుదు మమ్మలాల ఇంత నాకుఁ జెప్పనేల
తలవాకిపనులకుఁ దానే కాఁడా ॥ పల్లవి ॥

సొలసి చూచి చూచి చూపులనే చిక్కించి
తలవంచుకొన్నవాఁడు తానే కాఁడా
తొలుతనుండియు మోరతోపులనే తిరిగాడి
తలవాకిటమన్న(వాఁడు) తానే కాఁడా ॥ ఎఱుఁ ॥

1. ఇందు దశావతారసమన్వయ ముద్దేశింపఁబడినది. 2వ చరణముత్తరార్థము నుండి కొన్నిట కారకాన్వయము అర్థాన్వయము అంత సరిగ లేదు.

పొగరు గుణాలచేతఁ బొదవెక్కి పొదవెక్కి-
తగవికోపాలవాఁడు తానే కాఁడా
బిగివాసి కాఁకచేత పరకాంతలనుబొందే-
తగవులధర్మరాజు తానే కాఁడా ॥ఎఱుఁ॥

వుండ నుండ సిగ్గుదేరి వూరఁగలబుద్ధులతో
దండిరాతిగుండెవాఁడు తానే కాఁడా
కొండల శ్రీవేంకటాద్రిఁ గోరి నమ్మఁగూడె
తండినవలపువాఁడు తానే కాఁడా ॥ఎఱుఁ॥ 142

మాళవిగౌళ

కన్నవారెవ్వరు నేఁడు కాంతజవ్వన మిది
పన్నినవిభుఁడ నీభాగ్యమాయఁగాక ॥పల్లవి॥

పట్టఁ బసయేది పడఁతినడుము నేఁడు
బట్టబయలవు అందు భావనేకాదా
అట్టిట్టఁనగ వేది అంగనతురుము నేఁడు
పుట్టుమేఘమిట మింటిపొడవేకాదా ॥కన్న॥

యెంచఁగఁ జోటేది యింతికనుచూపు లివి
కంచుమించులట చెప్ప కథలేకాదా
పొంచిదాఁచఁజోటేది పొలఁతికుచము లివి
పెంచెపుజక్కవలట బెదరేవేకాదా ॥కన్న॥

తలపోఁత యేది కాంతకు శ్రీవేంకటపతి-
వలపట మతి పరవశమేకాదా
తలఁగఁ జోటేది తడఁబడేరతులలో
పలుకుఁబంతములెల్ల పదరుటేకాదా ॥కన్న॥ 143

బౌళి

ఘనుఁడ నీవలననే కాంత కబ్బెఁగాక ఇవి
అనువుగానిచోట నంటునా గుణము ॥పల్లవి॥

అంకెల నీమోవికెంపు లటు చూచి చెలియకు
కింకలఁ గనుఁగొనల కెంపులెక్కెను
పంకజము లేవూరు పచ్చిచిగు రేవూరు
అంకెల నొక్కటొక్కటి కంటునా గుణము ॥ఘను॥

జాఱుఁజెమటలమెయి పరులముత్యాలు చూచి
చీఱుముత్యా లొలికె నీచెలిచెక్కుల
తీఱుటద్దా లేవూరు తీగెసోగ యేవూరు
ఆఱడి నొక్కటొకటి కంటునా గుణము ॥ఘను॥

కడుఁ జంద్రాభరణాలు కరములఁ జూచి నీకు
పడఁతికుచాల చంద్రాభరణా లంటె
బడిఁ దూండ్లేవూరు పయిఁడికుండ లేవూరు
అదరి శ్రీవేంకటేశ అంటునా గుణము ॥ఘను॥ 144

రేకు 1425 ముఖారి

విచ్చఁబండుగలు సేసీ నెలఁత ఇదివో నేఁడు
తచ్చినపులకపూవుదండలతోను ॥పల్లవి॥

కన్నులపండుగ సేసెఁ గాంత విన్నుఁ గనుఁగొని
సన్నపునుఁజెమటజలకాలతో
విన్నవైనతరితీపువిందులకజ్జాయముతో
[1]కన్నెలె(వె?)ల్ల నీనవ్వులకప్పురాలతోను? ॥విచ్చ॥

1. కన్నె వెల్లనినవ్వుల కప్పురాలతో, అన్నచో పెద్దలాభములేదు.

వీనులపండుగ సేసె వెలఁది నీపేరు విని
ఆనకపుఁగూరిమిగంధాక్షలతో
కానుకై నమదరాగములవిడేలతో
సేసల సిగ్గులవింతచిలుపాలతోను ॥వీను॥

కాఁగిటిపండుగసేసె కామిని నీకూటముల
వాఁగేటిపూర్పులమోఁతవాద్యాలతో
రాఁగిన శ్రీవేంకటేశ రతులభోగములతో
సాగినసరసముల సంతసాఁతోను ॥వీను॥ 145

సామంతం

ఇటమీఁద నీచిత్త మెటువలసినఁ జేయి
కుటిలపురవణుఁడ గురిలేదు వలపు ॥పల్లవి॥

తుమ్మెదరవము విని తొంటిహెగ్గాశలంటా
తమ్మికంటి యాసలతో దగ్గరిపోయి
పుమ్మడిఁ దప్పకచూచి పుల్లమెల్ల వాక్కలై
సొమ్మసిల్లె నీకఁ జెప్పి చూపరాదు వలపు ॥ఇట॥

కలికిచంద్రోదయము ఘనుఁడ నీపఁ(వం?)జాల-
వెలుఁగంటా నెదురేఁగి వెలఁది నేఁడు
చలివాయ నవి చూచి చంచలించి వెరగంది
అలివేణి పులకించె నాఁపరాదు వలపు ॥ఇట॥

పచ్చవితోఁపులు చూచి పట్టుపీగొల్లెనంటా
ఇచ్చగించికొమ్మ నీఇంటికిఁ బోయి
అచ్చట శ్రీవేంకటేశ అటు నిన్నుఁ గని కూడె
మచ్చికతమకముల మట్టులేదు వలపు ॥ఇట॥ 146

సాళంగం

సరిబేసు లివియివి సరిసరియే
తరుణిచెలువములు దైవారినట్లు ॥పల్లవి॥

కాంతకాటుకలకనుచూపులకును
కాంతపువవ్వులు సరసరియే
వింతగఁ గస్తూరిపీణెలలోపల
కాంతులఁ గప్పురము గలసినయట్లు ॥సరి॥

ముదిత చంద్రికమోవికిఁ దెల్లని-
చదురుదంతములు సరిసరియే
కదిసిన సంధ్యాకాలములోపల
వుదయ చంద్రరుచి వొలికినయట్లు ॥సరి॥

చెలికుచములకు శ్రీవేంకటపతి-
చలువకాఁగి లిది సరిసరియే
మెలుపగుఁగొండలమీఁదట నల్లని-
బలువగుమేఘము పైకొన్నట్లు ॥సరి॥ 147

ముఖారి

పాయపురమణుఁడ నీపంత మింక నెట్లనో
ఆయములే విపరీత మాయఁబో నేఁడు ॥పల్లవి॥

వుపమించఁ జందురుఁడు వుదయమైతే భూమి
తపియించి చీఁకట్లు తలఁగుఁగాని
కపురునాతురముచీఁకటి నీమోముశశి
వుపరిసురతమున నోడించె నేఁడు ॥పాయ॥

అలరికొండలమీఁద నంబరపుమేఘములు
గాలికి వాలి వింతాఁ గప్పఁగాని
నీలమేఘమువంటినీపై నాకుచగిరు
లోలి సురతియందు నొగి వాలె నేఁడు ॥పాయ॥

తేరిమీఁద మదముఁడు తెలివొందఁగాని యందు
నేరుపు శ్రీవేంకటేశ నీనాయందు
తీరపుమరువీథీఁద పిఁదితేరు వారె
అరితేరి రతి వింతలా మఁటో నేఁడు ॥పాయ॥ 148

సామంతం

అల్లదివో నాయకుఁడ అప్పుడు నేఁ జెప్పినది
వొల్లనే వొయ్యారి జాగై నిలుచున్నది ॥పల్లవి॥

కొండుకగుబ్బలమీఁద కుంకుమ పూసినది
అండనే వలిపపయ్యెద గప్పినది
మెండుగఁ గస్తురినామమె నుదటఁ బెట్టినది
కొండలరాయఁడ నీకు గురియై తా నున్నది ॥అల్ల॥

చిప్పిలువిలువుఁగొప్పు నేసవిరులది
కప్పురవిడెలఁ గమ్మల నవ్వేటిది
వుప్పతిల్లుబొమ్మలతో నొరపుమించినది
అప్పఁడ నీచేఁతలకు నందమై తా నున్నది ॥అల్ల॥

చేవల చిమ్ము దగ్గరి చెఱఁగు వట్టినది
యీవల నీభావమెల్ల వింతగాఁ జేసినది
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీచిత్తము వట్టినది
పావితో నీరతులలో సదమదమైనది ॥అల్ల॥ 148

రామక్రియ

రాసఁబలుపువాఁడు రాము నాతఁడు వాఁడే
మోసపోక మనము మొక్కవలె వాఁడే ॥ పల్లవి ॥

అడవికాటఁగాండ్లగ్గికోఁ గఱలువేయఁ
వడఁబొడమినయట్టివాఁడు
విడుపమోరలపెద్దనీలికోఁతులనెల్ల
బడిబడిఁ దిప్పినబలువింటివాఁడు ॥ రాస ॥

పుటగా నీరాలు దొబ్బుచు పెనుమడుగెల్లా
అటునిటుఁ బాడిసే యాతఁడు
తటుకున మింటిపెద్దదయ్యాలకోసము
కిటుకురాకాసుల గెలిసినవాఁడు ॥ రాస ॥

గామిడై బూమెల్ల గద్దెవేసుక యేలి
ఆమని సేసినయాతఁడు
గీము శ్రీవేంకటగిరులలోవను
దోమటి సీతతో దొరయాయ వాఁడే ॥ రాస ॥ 150

రేకు 1426 సాళంగం

అప్పటనుండియుఁ జూడ రమ్మలాల
వొప్పగింత మీఁక పతి కువిదవిరహము ॥ పల్లవి ॥

పొంతనే జామెరలైతే పొద్దుగూఁకినమీఁద
అంతఁ దెల్లవారుదాఁకా నరమోడ్పుమ
ఇంతికనుఁదామెరలయితే రేయివగలు
యేఁ(యెం?)తైన మొగియుట యెఱఁగ మెప్పుడును ॥ అప్ప ॥

జక్కవలు వొకవేళ పగున గూఁటిలోన
 వొక్కరీతి గుట్టున దాఁగుండుఁగాని
 చక్కనిచెలిచనుజక్కవలైతే నందు
 తక్కకపయ్యెదగూఁట దాఁగుటే కానము ॥ అప్ప ॥

చిగురుఁదీగెలు భూమిఁ [1]జలపచెలపనీట
 తగిలి నానాఁటికిఁ దవియుఁగాని
 మగువ శ్రీవేంకటేశుమలయు మేఁదీగెలైతే
 తగివరతిఁ జెమటఁ దవియుట గానము ॥ అప్ప ॥ 151

సాళంగనాట

[2]ఏఁటిమాఁట యేదుంతీఁట
 తీటకపువావిసుద్ది చెప్పకురే మీరు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ దప్పకచూచి కాఁకనేసి తలదీసి
 సన్నలఁ జెక్కులు దవ్వె సారెసారె నవ్వును
 కన్నెవాఁడే వీనిచేఁత కంటిమి వింటిమి నాతో
 యెన్ననేలే వీనిసుద్దు లెంచకురే మీరు ॥ ఏఁటి ॥

అ(అః)డుగులో మోసపుచ్చు నలుగు నేమిటికైన
 పడఁతి నేఁమిపట్టు పలువుర నంటును
 కడిపడి వేఁసరితి పనిలే దంకేసిదూఁరు
 యెడనెడ వీనిగుణా లెంచకురే మీరు ॥ ఏఁటి ॥

మానములు గోలుపుచ్చు మారులేక కాలుదొక్కు
 మోనమున నంతలోన మొక్కుమొక్కుమనుచు
 యీనిజము శ్రీవేంకటేశునికిఁ గలవాఁడ
 యే నెఱుఁగుదును ఇఁక నెంచకురే మీరు ॥ ఏఁటి ॥ 152

---

1. 'జలవ చెలవనీట' కావచ్చు.
2. ఇందు దశావతారసమన్వయము కలదు.

లలిత

ఎన్నిటి కింకఁ దా నెదరయినచో
కన్నియ వింతటఁ గావఁగవలదా ॥పల్లవి॥

కలువ వాఁడియట ఘనచందురుఁడట
యెలమిఁ జెలివిట్ల నేఁచేదా
బలుచుట్టముగఁ ఫలము విరహదెస
కలసిమెలసి యిటు కావఁగవలదా ॥ఎన్ని॥

చందనగందెట చలువగాలియట
యిఁదునె చెలి నలయించేదా
అందపుచుట్టఁ(ట్టం?)బై నఫం మిపుడు
కందువ విట్టై కాచుట యరుదా ॥ఎన్ని॥

అతిశయిలకుచయుల శ్రీవేంకట–
పతియట కాఁగిట భ్రమసేదా
చతురత విరువురసరసపువేళల
అతిశయసంభ్రమ మలరుటగాక ॥ఎన్ని॥ 153

ముఖారి

ఏమి సేసితివో యింతివి, నీ–
మోము చూచి చూచి మొక్కీనదె ॥పల్లవి॥

వెక్కులకాంతులు చెదరఁగా
పక్కువడఁ జెలి నవ్వీనదె
ముక్కున నూర్పులు మొరయఁగా
సొక్కుచు సోలుచుఁ జూచీనదె ॥ఏమి॥

చెమట నీపైఁ జిప్పిలఁగా
కొమరె సిగ్గునఁ గొంకినదె
వుమురుఁగుచాలవొత్తులు
గములవయ్యెదఁ గప్పినదె ॥ఏమి॥

వొగిఁ దమకము లొలుకఁగా
చిగురుఁదేనెలు చిందీనదె
నగు శ్రీవేంకటనాయకుఁడా । నీవు
తగఁ గూడినవి తలఁచీనదె ॥ఏమి॥ 154

మాళవిగౌళ

తలఁ పొకటియు నాచేఁతయు వేరొకటియాయ
నొలసి యెగ్గులెంచేవుసుమ్మీ వోసఖుఁడా ॥పల్లవి॥

సొలసినచూపునఁ జూచేవరాకున
తొలఁక నాపలుకులే దూరీ నిన్ను
తెలిసి నీరూపు చింతించేవరాకున
వలనైనకాల వేల వ్రాసీ నీపేరు ॥తలఁ॥

అడి నీముద్దులు వినేవరాకున నీవు రాఁగా
అడియునాతమవు మంచము దిగదు
[illegible]హావునెతుఁ గాఁగేవరాకున
[illegible] కన్నీరు నీపైఁ జిమ్మీ వాగోరు ॥తలఁ॥

వచ్చిగాఁ గూడేటివిబ్బరపుఁబరాకున
గచ్చునాకుచాలు విన్నుఁ గాఁడివారీని
మచ్చిక శ్రీవేంకటేశ మర్మపుఁబరాకున
యిచ్చ నాచెమట నిన్ను నీఁదులాడించీని ॥తలఁ॥ 155

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఎవ్వ రేమిసేతురు యెక్కడికెక్కు మామాఁట
యివ్వల నిచ్చాదువారి కింతేపో దోసము ॥ పల్లవి ॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు పదఁతిచిత్తముకాఁక
పట్టరాదు నీమనసు పతివి నీవు
వొట్టినమోహ మామెకు వొలసీనొల్లమి నీకు
యిట్టేసేసినమరువి కింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥

చెప్పరాదు చూపరాదు చెలియతమకములు
చెప్పరాదు మారుమాట చెంగట నీకు
ముప్పిరిచింత యాకెకు ముదము నీకుఁ జేసిన-
యిప్పటిపూవుబాణా లింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥

ముయ్యరాదు తియ్యరాదు ముదితరెప్పలచూపు
ముయ్యరాదు నీకు నీక మోవికెంపులు
నెయ్యము శ్రీవేంకటేశ నెలఁతఁ గూడితింతలో
ఇయ్యెడ మెచ్చవివారి కింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥ 156

రేకు 1427 శంకరాభరణం

ఏకతపువేళ మీరెవ్వరుఁ బోకురమ్మ
చీకాకునెరులతో సిగ్గువడీ వాఁడే ॥ పల్లవి ॥

మునిమి నధరపానమున మోవికెంపులు దేరి
కొనరుసంభోగముల కొప్పు జారి
వెన పీడుదోడాదేపిడెములఁ బచ్చిదేరి
వుసురుసూరుపులతో మన్నాఁడు వీఁడే ॥ ఏక ॥

చిందరవందరలైనచెమటలఁ దొప్పఁదోఁగి
కందువ గోరి గురుల కరురాఁగి
గందపుఁగుచాలచొప్పు గట్టివురమున నాఁగి
పొందినసింగారాల పొద్దువుచ్చు వాఁడే ॥ ఏక ॥

తెల్లనికన్నులమోముతేటలలో వోలాడి
వెల్లవిరి నిందిరను వేడుకఁ గూడి
వల్లఁగా బండాతుకూరి జనార్దనుఁడై
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశుఁ డిరవాయ వాఁడే ॥ ఏక ॥ 157

ముఖారి

తలఁచరా దీనాగు దగ్గరి రమణుఁ డిట్టె
చెలులతోఁ జెప్పఁగానె సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥ పల్లవి ॥

గుబ్బలపైఁ గప్పినట్టికోమలిపయ్యద నేఁడు
వుబ్బునఁ జల్లనిగాలి వొగిఁ దలఁగించఁగా
అబ్బురాన రమణుఁడు అది చూచి నవ్వితేను
జిబ్బిలుఁజెమటతోడ సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥ తలఁ ॥

వడఁతివలిపముపైఁ బచ్చిగా వసంతుఁడు
వడియుఁబూఁదేనెలవాన గురిపించఁగా
వెడభావములు చూచి విభుఁడు నవ్వితేను
చిడుముడిపాటుతోడ సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥ తలఁ ॥

ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతిఁ గూడితే చిలుక
చెంతనే యుద్ధముగవినిపించఁగా
పంతమున నందు పీడ పతి చూచి నవ్వితేను
చింతదేరి తలవంచి సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥ తలఁ ॥ 158

సామంతం

[1]చెల్లెఁగదె నీమాట చెంచెత నీకు
  చెల్లుబడిగలచోటఁ జెప్పనేఁటికయ్యా ॥ పల్లవి ॥

[illegible]రుఁబయ్యెద యేలే చెంచెత నీకు
  [illegible] మాయడవిలో నేనా నేన
  విసువుఁబసిఁడిచేల నీకేలయ్యా । మా -
  పగటుమెఱుపు గొంటెపసిఁడి రాతె ॥ చెల్లెఁ ॥

చిల్లపూవుదండలేలే చెంచెత నీకు
  చెల్లెఁబో మాకులమీఁద నేనా నేన
  చల్లఁగా నీకుఁ దొళసిసరమేలయ్యా
  యిల్లిదె మాయేటివరి వింతా విదే ॥ చెల్లెఁ ॥

చేరితివిగదె నన్ను చెంచెత నీవు
  చేరె నాకాఁగిటి కదె నేనా నేన
  ఆరయ శ్రీవేంకటేశ అవునవునయ్యా
  నీరువంక తుంగవైతి విజమరివయ్యా ॥ చెల్లెఁ ॥ 159

భూపాళం

[2]ముద్దుగారఁగా విదె ముంగిట నిలుచున్నాఁడు
  వొద్దికేఁగి చెలులెల్ల వూరడించరే ॥ పల్లవి ॥

వేఁకువజామున లేచి వేడుక క్రిష్ణుఁడు తల్లి
  ఆఁకలయ్యా ననుచు వొయ్యనె మంచము దిగి
  కాఁకలతో పసివాడి కన్నులు వులుముకొంటా
  యేఁకరుచు నున్నవాఁడు యెత్తుకోరే బిడ్డని ॥ ముద్దు ॥

1. ఇందువాకోవాక్యము
2. ఇది ఒకరక పద్యాత్మ కీర్తనయే.

బాలలతో వూరనెల్లఁ బరువులు వెట్టి పెట్టి
చాలుకొని యాడి యాడి జామెక్కఁగా వచ్చి
కేలుదాఁచి వెన్నడిగి కిందుపడీ యంతలో
బేలులై వుండఁగనేల పెట్టరే బిడ్డవికి ॥ముద్దు॥

మట్టమధ్యాన్నపువేళ మలయుచు వింటిలోనే
చట్టలపెరుగు వేఁడీ దాలఁ బెట్టరే మీరు
పట్టపుశ్రీవేంకటాద్రిపై కీలుకొనె విదె
అట్టిట్టనక వీని నాదరించరే ॥ముద్దు॥ 160

బౌళి

బాపు బాపు మాతోనే పంతమేలోయి
చేపట్టితి వింతలోనే చెల్లనోయి ॥పల్లవి॥

నల్లఁబల్లిచెన్నుఁడా నవ్వేవు సారెసారె
ఇల్లిదె చూతువుగాని యిందు రావోయి
గొల్లదోమటాయ నేఁడు కోరి నీతో సరసాలు
చల్లి వేఁడిసేసుకొంటే చాలులేవోయి ॥బాపు॥

గోపికలవిటుఁడా కొంగువట్టే వేమోయి
యీపారి చూతువుగాని ఇందురావోయి
మూపులు మూఁడాయ నీమొక్కిన మొక్కులకెల్ల
రాపైన వుప్పుగప్పురములాయనోయి ॥బాపు॥

వగు శ్రీవేంకటగిరి వల్లఁబల్లిచెన్నుఁడా
యెగసక్కె మిఁకనేల ఇందు రావోయి
తగుఁదగు నీకు నాకు తనిసితి వికనోయి
చిగురుఁజేవనుకొంటి చిత్తగించవోయి ॥బాపు॥ 161

ఆహిరి

భువిఁ దనవారిఁ బాసి పొరుగువారిఁ గూడిన
అప్పునా వొక్కటఁ బుట్టెనవి ఇంతేకాక ॥ పల్లవి ॥

రమణివిరహవేళ రాఁపుతురుము వీడి
గములై తూలాడీఁ గప్పులవొంత
కమలపుతుమ్మెదలు గండుమీలపై వ్రాల-
నమరునా వొక్కచోటివన్ని యింతేకాక ॥ భువిఁ ॥

చెలియచింతావేళ చిందినకన్నీటివోన
తొంరి కుచములపైఁ దొలఁకీ నట్టె
వెలిఁ జకోరాలెనవి పెదజక్కవలవద్ద
నిలుచునా వొకజాతినేమ మింతేకాక ॥ భువిఁ ॥

కాంత రతివేళ శ్రీవేంకటపతినెమ్మోము
దొంతియై కెమ్మోవిమీఁద దొరకె విదె
అంత పాలచందురుఁడు అమృత మానపడిన
యింత చెల్లునా వొకయిక్కువవికాక ॥ భువిఁ ॥ 182

రేకు 1428

శ్రీరాగం

కాంత నీవుగలచోటు కలిమిగలుగుచోటు
కాంతుని కితరమెల్లాఁ గడగడ చోటు ॥ పల్లవి ॥

పతి నీమోమెత్తుటే చంద్రోదయమౌట
అతివ నీతలవంపు అస్తమానము
మితి నీచూచినచూపే మించినసూర్యోదయము
రతి రెప్పమూయుటే యారవియస్తమానము ॥ కాంత ॥

పొలఁతి నీవు నవ్వితే పున్నమ పెనుఁబండుగ
మలసి కోపించితే యమావదినము
అలరి మాటాడితే ఆమనికాలము నీవు
వొలసీవొల్లమి నుండు టుడివోవుఁగాలము ‖ కాంత ‖

యింతి నీవు గూడితే యెన్నిక విరహవేళ
అంతలో మైమఱచితే యానందవేళ
పంతపు శ్రీవేంకటాద్రిపతికి నీవిట్లనే
మంతనాన నుండితే మరుజన్మవేళ ‖ కాంత ‖ 163

ముఖారి

ఏమైన నాయఁగాక యింత దాఁదా
ఆమీఁద నీవు నన్నాదరించకుండువా ‖ పల్లవి ‖

తెగి నన్నుఁ గోపించితేఁ గోపింతువుగాక
నగగా వెనక నగవక మానేవా
వెగటు చెప్పుదుమాఁట వింటే విందువుగాక
విగుడి వనిత నీవు విఱపట్టేవా ‖ ఏమై ‖

అలిగి నీ వావలిమోమైతే నవుదువుగాక
చలివాయ మతిఁదలఁచక మానేవా
కలఁగి నీచలమిది గట్టియైతే నాయఁగాక
మెలుఁత నీదయ నాకు మెత్తనేకాదా ‖ ఏమై ‖

సొరిది చూపుల నాఁటఁజూచితేఁ జూతువుగాక
సరుస చల్లవినవ్వు చల్లకుండేవా
వరగ శ్రీవేంకటాద్రిపతినైన నన్నుఁగూడి
కరఁగితి వింతగాక గారవేసేవా ‖ ఏమై ‖ 164

శంకరాభరణం

[1]ఎక్కడమ్మ యశోద [2]నియ్యాన
అక్కడ నెవ్వరో కాక అటువంటివాఁడా ॥పల్లవి॥

వీఁడుగదె బాలుఁడు వెన్నలు దొంగిలీ నేఁడు
కాఁడువో అదేమోసి గబ్బిగొల్లెత
చూడఁగదె నీవు నోయగవు చేతిబిడ్డ
ఆదేవు కల్లలేకాక అటువంటివాఁడా ॥ఎక్క॥

చిక్కెఁగదె మీవాఁడే చేరి పెరుగుదొంగ
[3]పొక్కాలదేమోసి బొంకుగొల్లెత
పుక్కట విదిగదె పొంగినట్టిమీఁగడలు
అక్కటా నీభ్రమలింతే అటువంటివాఁడా ॥ఎక్క॥

యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతేసి సేసినాఁడు
పదవే నీవేమనేవు బద్దుగొల్లెత
అదివో నీమాఁటలైతే అన్నియుఁ జెల్లెనమ్మ
అదనాయ మీకు నాడ నటువంటివాఁడా ॥ఎక్క॥ 165

భైరవి

చెప్పరాదు చూపరాదు చెలియమోహము నేఁడు
వుప్పతించి దూరీ పతి కొప్పగించవె ॥పల్లవి॥

తలఁ పెంతవేఁడోకాని తరుణిమైకాఁకలైతే
వెలి నంటరాదు చేత విరహవేళ
వల పెంత చిక్కోకాని వాలినయానెరులైతే
కలగలపైన చిక్కు కదగానరాదు ॥చెప్ప॥

---

1. ఇది సంవాదము. 2. నీ + అన. వింతత్రికసంధి 3. 'పొకాలు' అ
వ్యావహారికమా?

కోరికలెన్నోకాని గుబురుఁబులకలైతే
యేరీ యెంచరా దెవ్వరి కీవేళను
పిరసమై గుండె యెంత పిరాయనోకాని
యేరులచెమటలైతే నెడతెగవు ॥ చెప్ప ॥

యెంత అలయికోకాని యీ యింతియధరమైతే
వంతుల నప్పుడే కడువపివాడెను
రంతుల శ్రీ వేంకటేశురతి యెంత విబ్బరమో
చెంతల నీవేళ నూర్పు చిమ్మిరేఁగెను ॥ చెప్ప ॥ 166

కొండమలహరి

తరవాతిపనులెల్లాఁ దానే యెఱుఁగు
సిరులవిభుని కిట్టె చెప్పరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

మనసులోపలిచింత మాఁటలకు గుఱిగాదు
తనివోనితమకాలే తామే యెఱుఁగు
తనువులోపలికాఁక తచ్చిచూప గుఱిగాదు
మునుపువెనకల నామోహమే యెఱుఁగు ॥ తర ॥

కన్నులచూపులయావ గట్టిసేయ గురిగాదు
కన్నెలాల నాకోరికలే యెఱుఁగు
పన్నినజవ్వన మిది పట్టిచూప గురిగాదు
వెన్నెలవంటినావివ్వెరగే యెఱుఁగు ॥ తర ॥

వాడిన నామోవితేనె వారవట్టగురిగాదు
సూడువట్టివట్టివలుసోఁకు లెఱుఁగు
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె విచ్చేసి నన్ను
కూడినకూటమి మేనిగుఱుతులే యెఱుఁగు ॥ తర ॥ 167

దేవగాంధారి

[1] ఒక్కరీతినే వుండరా నీకు
మొక్కేను నాతో మొఱఁగకురా ॥ పల్లవి ॥

వెకలులమాటలు పెంచకురా । నేఁ
దెలిపిన వటు తలదియ్యకురా
ములుచెనకులకే ములుగకురా
వెలుగడ విరవిర నవ్వకురా ॥ ఒక్క ॥

విరుదువేఁ బెచ్చులు పెరుగకురా । కరు-
ణరవగుణతి మిటు పట్టకురా
తిరుగులఁ జగ సాధించకురా
యొరవులకాంతల నేఁచకురా ॥ ఒక్క ॥

వేగమె సిగ్గులు విడువకురా
వాగులకలికిని తరితరిరా
యీగతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడా నను
భోగించి కూడితివి పొందాయరా ॥ ఒక్క ॥ 168

రేకు 1429 సాళంగం

వాలుఁజూలు నిన్నింత జరయనేల
నీలాగులెల్లఁ గంటిమి నీవు నీవేకావా ॥ పల్లవి ॥

వంకదిద్ద వసమా వాఁటపుయేరులెల్ల
అంకెల నీగుణములు అట్టివేకావా
లంకెఁబెట్టవశమా లావున మేఘములను
ఇంకనేల నీమనసు ఇట్టిదేకావా ॥ వాలుఁ ॥

1. ఇందు దశావతారవర్ణన గలదు.

కట్టిపెట్టవటమా గాలి ముడియఁగాఁగ
    వొట్టవసిమోహమున నట్టిదేకాదా
    కట్టుకొనవటమా కానరానివట్టుచీర
    వట్టినీవినయముల వంచినవేకావా || చాలుఁ ||

చెక్కుపెట్టవటమా చింతతోఁ జక్కలెల్ల
    యిక్కడ నారతు లిట్టివేకావా
    గక్కన శ్రీవేంకటేశు కలసితి విట్టె నన్ను
    చక్కనివారన మీఁద నమ్మితేకాదా || చాలుఁ || 169

నాదరామక్రియ

ఇంతిసింగారము నేఁడు యెట్టున్నది
    కంతునిదీపము రూపై కలిగినట్లాయ || పల్లవి ||

నివ్వటిల్లుతురుములో నెలఁతముడిచినట్టి-
    యివ్వలఁ గమ్మవిరు లెట్టున్నవి
    పువ్వుఁదేనె లంటిరాఁగా పువ్వులెల్ల తుమ్మెదల
    అవ్వల వెంటనే వచ్చి అదినట్లాయ || ఇంతి ||

కందువకుచములపై కామిని పూసినయట్టి-
    యిందులో గందవుఁబూఁత లెట్టున్నవి
    చందురునివెన్నెలలు జక్కవలు సారెఁదాఁగ
    అందుకే వెన్నెలలెల్ల అవినయట్లాయ || ఇంతి ||

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెలిఁగూడేరతివేళ
    యీవల మోవిగుఱుతు లెట్టున్నవి
    దేవుఁ డితనికి మీఁదెత్తినయమృతముకోవి
    వేవేలుముద్రలు వయివేసినయట్లాయ || ఇంతి || 170

సామంతం

నయగారివటకాఁడ నారసింహా నీ-
ప్రియమెల్లాఁ గంటి వింటి పెనునారసింహా ॥ పల్లవి ॥

వేరేమారుయూపై వెలసే వింతిమాటున
చేరి యేమిసేసితివో శ్రీనారసింహా
సారె నోరు దెరచేవు సతితమ్ములము నీకుఁ
గారమై తోఁచెనో కాళ ఘననారసింహా ॥ నయ ॥

తిగనవ్వు నవ్వేవు తెరవ నీమర్మమెత్తి
చేగదేర నేమనెనో శ్రీనారసింహా
వేగమే చెమరించేవు వెలఁదిదగ్గరనుండి
యేగతిఁ గళలంటెనో యిటు నారసింహా ॥ నయ ॥

అంతలోనే యునకొట్టి నంగనకాఁగిట నీవు
చెంత నెట్టు గూడితివో శ్రీనారసింహా
దొంతిగా శ్రీవేంకటాద్రిఁ దొడ నిఁ(నిం)తిఁ బెట్టుకొంటి
వంతమిచ్చితి అవుబళనారసింహా ॥ నయ ॥ 171

బౌళిరామక్రియ

అట్టెకాదా మరి అవునయ్యా నీ-
పుట్టుగెల్ల నిట్టె పోపోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వుద్దండాన నీవే వాగిఁ గాలుదొక్కి-
గద్దించేవు నీవే కానీవయ్యా
అద్దలించఁగానే అయము లంటేవు
బొద్దువాఁడ వీకు పోపోవయ్యా ॥ అట్టె ॥

దాకొని నీకొంగు దాఁకించి నీవే
మేకొని తిట్టేవు మేలయ్యా
వూఁకొనకుండిన నాతి మాఁటాడేవు
బూకరింతేలే పోపోవయ్యా ॥ అట్టె ॥

కందువల నీవే కాఁగిలించిపట్టి
యిందులోనే జంకించే వేమయ్యా
చిందేటినవ్వుల శ్రీవేంకటేశుఁడ
పొందితివి నన్నుఁ బోపోవయ్యా ॥ అట్టె ॥ 172

హిందోళవసంతం

తొయ్యలి వెంగెములాడ దోసముసుమ్మీ
చయ్యన నీతో వింత చాలదా యేమీ ॥ పల్లవి ॥

యిద్దరితో నీకు మోహ మిర్పితిఁ జుమ్మీ। అప్పుడా
కద్దు కద్దు నీమాఁట కల్లలా యేమి
పెద్దగా నీపై వానవెట్టఁ జుమ్మీ। అంత
వద్దూవద్దు నీ వట్టివాఁడవా యేమీ ॥ తొయ్య ॥

అందిఁ గానక నీకే యంపితిఁ జుమ్మీ
మీఁది మా(యం?)తవేసేది మేలదా యేమి
జాతివనిపై వలపు చల్లితిఁ జుమ్మీ। నీకుఁ
జాతిపాతి నాలోనే పంతమా యేమీ ॥ తొయ్య ॥

మించిన శ్రీవేంకటాద్రిమేఁటి నేఁ జుమ్మీ। యింత-
వంచనతో నాకుఁ జెప్పవలెనా యేమి
అంచెలఁ గూడితి నన్ను నప్పుడే సుమ్మీ। యిపె
పొందిపొంచి చెప్పేవు పొద్దువోదా యేమి ॥ తొయ్య ॥ 173

సామంతం

చేసినదే చేఁతా చెల్లుబడిగలచోట
వేసకొవ్వువిభుఁడ నీచిత్తమింతే యిఁకను ॥పల్లవి॥

విన్నదే వినికి వివేకించినచోట
కన్నదే కానవు మరి గలయుచోట
వున్నదే వునికి వోపికెగలుగుచోట
చెన్నగువిభుఁడ నీచిత్త మింతే యిఁకను ॥చేసి॥

ఆడినదే మాట ఆయమెఱిఁగినచోట
కూడినదే కూటమి చేకొనుచోటను
వేడుకలే వేఁటనీకుదోడాడేచోట
జేడుమోహపువిభుఁడ చిత్తమిఁతే యిఁకను ॥చేసి॥

యెంచినదే యేలిక(యెన్నిక?) ఏవి యొగ్గుతప్పులేనిచోట
ముంచినదే మోహము నీనాచోట
యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
చెంచెత వింతే నీచిత్త మింతే యిఁకను ॥చేసి॥ 174

రేకు 1430 లలిత

[1]ఓ పోఁడాలకి నాతో నోపుదువటె
చేపట్టు జలధి దాఁట చిన్నివోడేకాదా ॥పల్లవి॥

పువ్వుగాని పిందెగాని పూఁపవయసుపడుచ
యివ్వల నన్నుఁ జెనకే వేలే నీవు
పువ్వులపూఁపలే కావా పొదలిపలించేవి
చివ్వల వోరమణుఁడ చెల్లదటయ్యా ॥ఓపో॥

1. ఇది సంవాదాత్మకము.

నల్లగాని తెల్లగాని నాఁటుఁజూపులవలెను
మెల్లనూపి మాఁటలాడేవేలే నాతో
నల్లదెల్లలే కావా నడురేయి పగలయి
చిల్లరేలెందలయ్యా చింతించవయ్యా ॥ ఓహో ॥

తగ్గులేవి మొగ్గులేవి తమకపుకాఁగిటను
యెగ్గుసిగ్గు లేక కూడేవేమే నన్ను
తగ్గుమొగ్గులేవియట్టిదై నవు శ్రీవేంకటేశ
అగ్గమైతి వంతవిచ్చి ఆదనేఁటికయ్యా ॥ ఓహో ॥ 175

రామక్రియ

అదియే కాదా సతత మాతనికి తన కిపుడు
పదియవస్థలఁ బొంగి భ్రమసేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పతిఁ బాసి విరహమున పానుపే పామనుచు
అతివ యల్లన లేచి అవలి కేఁగె
పతి యంతలోఁ గొలన జలకేలి కేఁగి యది
మతిఁ బొంగుజలధనుచు మారుమో మిడియ(యెః) ॥ అది ॥

తరుణి తామరయిల్లు తపనమండలమనుచు
అరమరచి కాఁకలనె యలసె నదివో
మరిగి మట్టెలరవము మంత్రశాస్త్రం బనుచు
వెరవెఱలి తనలోనె వెరగందె నదివో ॥ అది ॥

చెలియ దనకుచగిరులు శ్రీవేంకటాచలపు—
నిలువుశిఖరములనుచు విధుల నిలిచె
వలచి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డపుడు గూడఁగా
తలఁపులును దనువులును తారుకాణాయ ॥ అది ॥ 176

ముఖారి

పలుకులకొలఁదే కాక పంత మేఁటికి మాను
 చెలువునిఁ గలయుమనమే చింతించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కలికితనమకముకొలఁదే ఘనమైనచెమట లివి
 అలుకలకొలఁదివే అసురుసురులు
 చలములకొలఁదివే నరిలేనిచింతలును
 యెలమి నిందుకు నీవు యేల విసిగేవే ॥ పలు ॥

కోపముకొలఁదివే కొనల కనుకెంపు లవి
 రాఁపులకొలఁదివే రతికాఁకలు
 చూపులకొలఁదివే పొఁ(పొం?)పైనకాంత । లివి
 కోపు లిందుకు నీవు గొణఁగుకొన నేలే ॥ పలు ॥

కూటములకొలఁదివే గుబ్బలైనపులక లివి
 నీటులకొలఁదులే నివ్వెరగులు
 దాటి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గలసితివి నేఁడు
 యేఁటికిఁక పలుబుద్ధు లెంచుకొననేలే ॥ పలు ॥ 177

ముఖారి

ఇంతకంటె నెవ్వరికి నెచ్చరాదు కుందరాదు
 వంతలఁదగరై తాఁకవచ్చునటవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వోఁగునూతులొత్తకేశ వొద్దికి నీచెలి దానె
 సాగివవతలలోన చలివాసె
 రేఁగినకోపము మానె రేయే పగలు నేసె
 చేఁగల నీకేమి సేసు చెప్పఁగదవయ్యా ॥ ఇంత ॥

నారసింహ కాలఁదొక్కె నాతి వీఁకఁ జేత మొక్కె
గారవపుమోహమూ అఁ(అం?) గన చొక్కె
సారెకు నీచెక్కు నొక్కె జారినకురులు చెక్కె
చేరి యేమిసేసు నీకఁ జెప్పఁగదవయ్యా ॥ఇంత॥

శ్రీవేంకటేశ మఁ(మం?)దె శ్రీపతి నీకాఁగి లొందె
భావజురతులలోన ఫల మందె
పూవులలోవిపించె పొదమినట్టు పొందె
సేవ లిఁక నేమిసేసుఁ జెప్పఁగదవయ్యా ॥ఇంత॥ 178

పాడి

వలచినదానఁగాన వడి నే లోనైతిఁగాక
అలుగఁ దగదా నీతో నలుగలేఁగాక ॥పల్లవి॥

అడనుండి యెడమాఁట లాడించినప్పుడే నిన్నుఁ
గూడకుండఁదగదా నేఁ గూడితిఁగాక
మేడపై నెవ్వతెతోనో మేలఁమాడఁగా విన్నుఁ
జూడకుండఁదగదా నేఁ జూచితిఁగాక ॥వల॥

తలఁచినప్పుడే రాక తడసినప్పుడే విన్ను
పిలువకుండఁ దగదా నేఁ బిలుతుఁగాక
బలిమి నావొద్దనుండి బహూపరాకైనప్పుడే
[1]కం(కలి?)యకుండఁదగదా నేఁ గలసితిఁగాక ॥వల॥

మిగుల నన్నుఁ గూడి మేనుమఱచినప్పుడే
నగకుండఁదగదా నే నగితిఁగాక
చిగురుమేవితుమ్మలూరిచెన్నుఁడా శ్రీవేంకటేశ
తగఁ బంతమిచ్చితే (తే నేఁ?) దక్కి మెచ్చితిఁగాక ॥వల॥ 179

1. ప్రాసభంగము.

కాంబోది

నావలెఁ గావు నీవు నటనఁ బరాకే నీకు
బావజుఁ దేకాంగి గాన పలుదొమ్మి కోపఁడో ॥ పల్లవి ॥

వాకై నీఇంటికి నేవత్తుగాని నీవు రావు
యేకమనములు గావు ఇది యేమొకో
మూకల మరునియమ్మ ముందు నన్ను నాఁటి విన్నుఁ
గైకొని వెనక నాఁటఁ గరుమొద్ద(ద్దు?)వాయనో ॥ నావ ॥

నేనే తమకింతుఁ గాని నీవు తమకించవేర
పూనికె లొక్కటి గావు బుద్ధి యేదొకో
మోనమున మరుకాఁక ముందు నన్నుఁ దాఁకి విన్నుఁ
దానకమై సోఁకి యంతటఁ జల్లనారెనో ॥ నావ ॥

కిట్టి నేనే మ(యు?)పరతికిని బోతిఁగాక నీవు
పట్టి నాకిచ్చిటాఁ గిందుపడితి విదె
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెదుట మదుఁడు నన్ను
నెట్టనఁ గరుణఁ జూచి విన్ను మరి చూచెనో ॥ నావ ॥ 180

రేకు 1431 లలిత

వచ్చినేయు వనమా పదఁతుఅభావ మిది
గచ్చుల మదవగతి గరఁగుటగాక ॥ పల్లవి ॥

వంక దిద్దవనమా వనిత నీకురు లవి
అంకెల సింగారమాయవనుటగాక
మంకు దీర్చవనమా మది ఇందుకుచముల
పొంకపుఁ[1] గటూనమే పొగడుతగాక ॥ వచ్చి ॥

---

1. "కఠోర" శబ్దభవము కావచ్చు.

సాదుసేయతనమా చంచలపుఁగనుచూపు
    '[2]మేదకాన మేలనుచు మెచ్చుటగాక
    భేదించతనమా తెలిదపుసిసిఁడు
    సోదించరాక లోలోఁ జొక్కుటింతేకాక ‖వచ్చి‖

చవులెంచతనమా జవ్వని నీయధరము
    వివరించి. వజ్రముద్ర వేయుటగాక
    నవమై శ్రీవేంకటాద్రి నాదుఁ(థుఁ?)డగనక నిను
    తనగూడితివి యిదె కాణాచిగాక ‖వచ్చి‖ 181

శంకరాభరణం-ఏకతాళి

కంటి రా నీగుణమెల్ల కడగడనే
    పంటమోవితేనెకాఁడ పాలగిరిరాయఁడా ‖పల్లవి‖

నిన్ననే వూఁకొంటిరా నేఁడు నీమాఁటలకు
    వున్నవెల్ల మాని యింక మారకుండరా
    వెన్నవంటిమన సింతే వెత కోవరా
    పన్నినమాయలకాఁడ పాలగిరిరాయఁడా ‖కంటి‖

ఇప్పుడే మెచ్చితిరా నీఇటమీఁదిచేఁతలకు
    చెప్పనేల విచ్చివిచ్చి సిగ్గులయ్యీరా
    కొప్పు జారెఁ గోరికలు గురిలేదురా
    పప్పులాయ దాలిమెల్ల పాలగిరిరాయఁడా ‖కంటి‖

అంతలో మఱచితిరా అయము నీవంటేనని
    సఁ(సం?)తమైతి నీకాఁగిట దాఁటఁజాలరా
    యింతటిజాణఁడ నీకు ఇటు మొక్కేరా
    పంతపుశ్రీవేంకటాద్రి పాలగిరిరాయఁడా ‖కంటి‖ 182

---

2. "మేదకురు" శబ్దమునకు భావార్థకముగావచ్చును. 'తెలిసీ తెలియని తనము' అని అర్థము.

పాడి

ఒకటి కొకటికిని నొరపాయ । యీ-
వెకలిజవ్వనము విఁ(విం?)తై వల్లు ॥పల్లవి॥

పతితురుముతో విశామంతివిరులు
రతిసమయంబున రాఁగను
తతిఁ జెమటవాన తగఁ గురియుటకును
గతిఁ జిలుకలాడుగరిమెలు దోఁచె ॥ఒక॥

రమణికుచంబులు రతిబందం(ధం?)బున
క్రమమున పారెతుఁ గదలఁగను
కమలపుమొగ్గలు కంతుసమరమున
జమళి నదరుసూచనవిధమాయ ॥ఒక॥

పొలఁతిమేనిపైఁ బూసినగందము
కలయికఁ గరఁగుచుఁ గారఁగను
యెలమి శ్రీవేంకటేశుమోహరస-
మొలుగులు వారుచు నుండినరీతి ॥ఒక॥ 183

కాంబోది

బాలధా నాకింత నిన్ను సరి గన్నులఁ జూచేది
వేళవచ్చినఁ దామెర విరియక మానునా ॥పల్లవి॥

అలిగి నీవవ్వలిమోమైనా నవుదువుగాక
తలఁపు నామీఁదనే తగులుగాదా
మొలచి రత్నదీప మేమొకపై తానుండినాను
వెలుఁగు ఇంటిలోనెల్ల వెళియకుండీనా ॥బాల॥

యెమ్మెల నీ విటు నన్ను నెంతవొల్లకుండినాను
దిమ్మల నీపతివనే తెలియము లేదా
తమ్మర తతిఁ గొన్నాళ్లు తళలుదీపివుండినా
నెమ్మది మరికొన్నాళ్లు నిండకుండినా ॥చాల॥

పట్టినచలము మాని పంతము నాకిత్తుగాక
ముట్టి నేను గతిగూడ మొక్కకుండేనా
గట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
పుట్టినపూవున నిండె వొడమకుండీనా ॥చాల॥ 184

మేచబౌళి

[1]వెదకరే చెలులాల వీదివీదులను వీని
కదిసి ముద్దాడినదాఁకాఁ గలఁగీఁ జిత్తము ॥పల్లవి॥

యేకడ మాటలాడీనో యింతక నేఁ డింట నుఁ(నుం?)డే
అక్కరతోఁ బదిమారు లారగించును
చొక్కపుఁగృష్ణుఁడు యెందుఁ జూచీనో వినోదాలు
చిక్క[2]పుఁగప్పుకాయలు చేతనే మీటుచును ॥వెద॥

యెవ్వరెత్తుకున్నవారో, ఇంతక ముంగిట నుండే
చివ్వన నగుచు నాచేయి పట్టును
నివ్వటిల్లఁగృష్ణుఁ డెందు నేఁడు పరాకైనాఁడో
ఇవ్వల నుండేఁ గన్నవెల్లా నడుగును ॥వెద॥

యెంత వంతనమైనదో ఇండ్లిండ్లవెన్నలు దివి
రంతులఁ బడుచులతో రాయడించఁడు
ఇ(ఇం?)తలో శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురుగావచ్చి తన్ను
మంతనానఁ గాఁగిలించి మాయ చూపెను ॥వెద॥ 185

1. ఇందు మాతృవాత్సల్యము ఉట్టిపడుచున్నది. 2. అరమన్నపిదార్యము.

పాళంగం

నీకు వలయువనికి నీవే వెతకి వచ్చితి
　శ్రీకాంతుఁడవు ఇట్టె చేకొనవే నన్నును ॥ పల్లవి ॥

మిన్నుఁ దాపి లంకలోన నెయ్యపుసీతాదేవి
　వన్నె విరహానఁ దపము సేయఁగా
　వున్నతపుఁగొండలచే వూరక జలధిఁగట్టి
　చెన్నగురావణుఁ జంపి చేకొనవా అకెను ॥ నీకు ॥

నీవే కావలెనని నిన్నుఁగోరి రుకుమిణి
　తోవలఁ బెండ్లికి నెదురుచూడఁగా
　దావతితో వంతలోనే ద్వారకనుండి వచ్చి
　చేవల దుష్టులఁ జంపి చేకొనవా అకెను ॥ నీకు ॥

పాయపురమాదేవి పాలజలధినుండి
　కాయజకేలికి నినుఁ గనుఁగొనఁగా
　యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిందుకే జలధి దచ్చి
　చేయిచ్చి వుర మెక్కించితివిగా యాకెను ॥ నీకు ॥ 186

రేకు 1432 రామక్రియ

నీకు నిచ్చకమాడ నేర్తుఁగాక । యిట్లఁ
　గాక నీ కెదురాడఁగలనా నేను ॥ పల్లవి ॥

చలివిడిచి నాయకుని పాదించుఁ గదు నొకతె
　అలరి తను నెడసితే నలుగు నొకతె
　వొలసి నొల్లమిడైన వాగిఁ గోవగించు నొకతె
　విలిచి ఇంతటిపనికి నేర్తునా నేను ॥ నీకు ॥

నరవిఁదప్పక నిధుని జంకించుఁ గదు నాకతె
సరసంబులాడితే జఱయు నాకతె
వరుస వంతెదలినను వాదించు మరి యొకతె
పరగ నింతేసి కొరఁబడుదునా నేను ॥ఏకు॥

అంకపురతులలోన నలయించుఁ బతి నాకతె
పంతమర్మపుఁగళల మఱచు నాకతె
ఇంకేల శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నను
వుంటువలె వెనకఁ దదవుదునా నేను ॥ఏకు॥ 187

ఆహిరి

మాఁటలేల మనసుకు మనసే సాక్షి
యేఁటికిఁ బరాకు సేసే వింతిఁ గానవయ్యా ॥పల్లవి॥

కామినితాపమునకుఁ గప్పినవయ్యెద సాక్షి
చేమిరిచింతకు చెక్కుచేయే సాక్షి
వాములవూరుపులకు వాడినమోవే సాక్షి
యేమరిపాటు విచ్చేసి ఇంతిఁ జూడవయ్యా ॥మాఁట॥

వడియఁగన్నీటికివి వట్టువగుబ్బలే సాక్షి
తడుపుఁజెమటలకు తనువే సాక్షి
చిడుముడియలకకు చెదరుఁగురులే సాక్షి
యెడసేయక విచ్చేసి ఇంతిఁ గానవయ్యా ॥మాఁట॥

నీ కెదురుచూచుటకు నిట్టచూపులే సాక్షి
పైకొన్నయవస్థలకు పానుపులే సాక్షి
చేకొని శ్రీవేంకటేశ చేరి కూడితి వింతట
యీకడ నిట్టే కరుణ నింతిఁ జూడవయ్యా ॥మాఁట॥ 188

ముఖారి

కన్నచోటఁబ్రియమెల్లఁ గార్యవశమె
యెన్నిచూచినా విభుఁడ ఇంతేపో వలపు ॥ పల్లవి ॥

యేమెడ వేరొకచోట ఇతవైనమనసుంటే
కాయికపువలపులు గడతేరవు
చాయలసన్నలమాట సరిదైనమోహమైతే
ఆయములు పరిదాఁకు నంతేపో వలపు ॥ కన్న ॥

వినుకలివిరహాన వేగిరపుఁదమితోడ
కనుకలి గన్నమీఁదఁ గడతేరదు
కనుకలివినుకలి గలదైనకూరిమైతే
యెనసి యెప్పుడుఁ బాయ దింతేపో వలపు ॥ కన్న ॥

యెప్పుడు నెగ్గులుదప్పు లెంచరానికూటమైతే
చెప్పుడువారిబుద్ధి చెవి దూరదు
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యిటు గూడితివి నన్ను
అప్పుడే దక్కితివి నీ వంతేపో వలపు ॥ కన్న ॥ 189

శంకరాభరణం

అవియేపో నేఁడు మాతో నంటినేసేతపములు
వివరించుకొని యిట్టె విచ్చేయుమనవే ॥ పల్లవి ॥

కొండలకొట్టగొనల గోరమైనతపములు
పండుఁబలములలోని పచ్చిమేఁతలు
గుండెదాఁకేమంత్రాల కుత్తికలో జపములు
దండకారు(ర?)ణ్యాన నాఁడు తాఁ జేసెఁగా ॥ అవి ॥

యేరులలోమునకలు యెక్కువఆదారాలు
అరితిమోవముతోడియానందాలు
కోరికోరి చలివేఁడి కోటికోటినేమాలు
చేరి యీరీతిఁ దపాలు సేసినాఁడుగా ॥ అవి ॥

సమ్మతించఁ జేసినయాసనభేదబంధాలు
వుమ్మడి యన్యోన్యపుయోగాలు
దొమ్మి శ్రీవేంకటపతి తొల్లి సేసె వల్లనె
రమ్మని నేఁడును నారతిఁ జేసెఁగా ॥ అవి ॥ 190

నాదరామక్రియ

పొంఁతిదేహమే భూమండలమై
కలకాలంబును గాణాచాయ ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మకుచంబులకులపర్వతములు
నెమ్మదిఁ గలుగఁగ నేఁ డిదివో
వమ్మిన జవ్వనభారము మోవఁగ
తమ్మివదన కాధారంబాయ ॥ పొంఁ ॥

కాంతగమనములె ఘనదిగ్గజములు
కంతునిబలమై కలుగఁగను
వంతమూన పిఱుఁదుభారము మోవఁగ
యింతినటనలకు నిది గతియాయ ॥ పొంఁ ॥

చెలియారవిమొడిశేషుఁడు గలుగఁగ
అలతురుముభార మానె నిదె
వెలయఁ గూడె శ్రీవేంకటపతి యీ-
కలికిని యిదియే కడుఁగతలాయ ॥ పొంఁ ॥ 191

ముఖారి

[1] మాతో నేఁటికి నేను మగువ వింతే। నీ-
చేఁతలెల్ల యేదనైనాఁ జేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

జలధి యీఁదేచోట, శైలము మోచేచోట
సొలసి నీబలిమెల్లఁ జూపవయ్యా
యిల దవ్వఁబోవుచోట, హిరణ్యునిఁ జంపుచోట
పలుకుఁబంతాలెల్లఁ బచరించవయ్యా ॥ మాతో ॥

నీవు మిన్నందేచోట, నెత్తుటఁ దోఁగేచోట
తోవల నీమురిపేలు చూపవయ్యా
దీవుల కేఁగేచోట, తెగి వెన్న దినుచోట
చేవదేర మాయలెల్లాఁ జేయవయ్యా ॥ మాతో ॥

సిగ్గులుదేరుచోట, చెంతలఁ బారేచోట
యొగ్గులుదప్పులఁ బోయి యెంచవయ్యా
అగ్గమైతి శ్రీవేంకటాధిప నన్నుఁ గూడి
వెగ్గళపుకపటాలు విడువవయ్యా ॥ మాతో ॥ 192

రేకు 1433 పాడి

పతిఁ బెడఁబాపినఫల మిదివో
అతివకు ద్రిష్టాంతమైనరీతి ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁబెట్టినకాటుకరసములు
కన్నెకు విరుదెనఁ గమ్మీవిదె
పున్నమచంద్రుఁడు పొరిఁ దవలోపల-
నున్నకందు వెలిముసినరీతి ॥ పతి ॥

1. ఇందు దశావతారవర్ణన స్పష్టమే.

గురుకుచములపై కుంకుమచెమటలఁ
గరఁగి యిరుదెసలఁ గారె నిదె
సరి జక్కవలటు చంద్రోదయమున -
నొరలినవిరహం బుమిసినరీతి ॥ పతి ॥

శ్రీవేంకటపతి చెలి నిటు గలయఁగ
మోవితేనియలు మొనపె నిదె
చేవదేరుమరుచిగురుబాణమటు
వోవల నామలె వుమిసినరీతి ॥ పతి ॥ 193

వరాళి

మీకు మీకే కానవచ్చు మిన్నులపై మెఱుఁగులు
మాకు నెట్టు దెలుసు మీమీసులమాయలు ॥ పల్లవి ॥

యేమిటికే చెలియ నీ వితఁడు యెదురెదుర
మోము మోము వంచితిరి ముసిముసిసిగ్గులతో
తామెరకుఁ దామరే ధరఁ జంద్రుఁ డాయనో మీ-
మోముటద్దములలోని మెరఁగులు గంటిరో ॥ మీకు ॥

యేపనికే మగువ మీరిద్దరూను మీలోన
చూపుఁజూపు సరిఁదాఁకె నొలపుల చొక్కితిరి
యేపుఁగలువల కవె యిటు తామెరలాయనో
మేపుమీనములు జఁట్లై(జంట్లై?) మేఁతలు మఱచెనో ॥ మీకు ॥

యెక్కడివే వనిత మీకిద్దరికె మ్మొక్కపులందు
చుక్కలుఁజుక్కలే సురపొన్నలై పూచె
వొక్కటై శ్రీవేంకటేశుఁ దొద్దికైనలెక్కలో
చక్కనిరతుల మీరు సరిబేశాడితిరో ॥ మీకు ॥ 194

ముఖారి

చక్కవిమానివి నీసరి యెవ్వరే
యెక్కువై నసీభావ మెంచిచూడవసమా ॥ పల్లవి ॥

కోమలి నీకుచములకొండలకొనలపొంత
నోముచు మించి నిలిచె నొకసింహము
కాముఁడు జఘనమనేకట్టు బండిమీఁదఁ బెట్టి
దీమముతో వేటలాడీఁ దెరిచూడవసమా ॥ చక్క ॥

పదఁతి లేఁజిగురులపాదపుటడవిలోన
పడపుల [1] యేనుగలు నటియించఁగా
తొడలరటికంబాలతోఁ గట్టి దీములుగా
బడిబడి వేటలాడీ భావించవసమా ॥ చక్క ॥

అంగనముఖమనేటిఅంబుజాకరముపొంత
ముంగిటఁజూపులలేళ్లు మోహరించఁగా
కఁ(కం?)గవి(శ్రీ)వేంకటేశుకాఁగిటిభావాన గట్టి
చెంగటనే వేటలాడీఁ జిత్తగించవసమా ॥ చక్క ॥ 195

దేసాళం

ఆరజమేల సేనే వట్టే కాదా
యేరా ముందటిపొందు లిట్టే కాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులసన్నలు గొంత కమ్మటినావలు గొంత
అన్నిటా నీవే జాణఁడ వట్టే కాదా
పన్ని వినయాలు గొంత బలిమిచేఁతలు గొంత
యెన్నికాయ నీతగవు యిట్టేకాదా ॥ ఆర ॥

1. 'ఏనుఁగ' కావచ్చు.

ముసిముసినవ్వు గొంత ముంగిటనే జోలి గొంత
అనుదా నే నీకింత అట్టే కాదా
అసురుసురులు గొంత ఆయము లంటేది గొంత
యిసుమంతపనికిఁగా నిట్టేకాదా ॥ అర ॥

మోవి యానేది గొంత మొంటిపోట్లనుఁ గొంత
[1] ఆవటమాయ నీకు నట్టే కాదా
శ్రీవేంకటేశ నన్ను పేసవెట్టి కూడితివి
యేవేళ నీమోహ మిట్టేకాదా ॥ అర ॥ 196

నాగగాంధారి

విపరీతము లివి వినరాదు
వుపమలెల్ల మీవొద్దనె కలిగె ॥ పల్లవి ॥

వువిదవదనచంద్రోదయవేళను
రవియగుసూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యివల నవల మీయిద్దరివలననే
దివమును రాతిరి దెలియఁగఁ గలిగె ॥ విప ॥

అంగనతురుముమహార్ని(హాని?)శివేళను
రంగగు సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
సంగడి వెలుఁగును సరిఁ జీఁకటియును
చెంగట మీయందే చెప్పఁగఁ గలిగె ॥ విప ॥

కాంతమోవి చుక్కల(లు?) విందువేళ
రంతుల సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వర మీయందే
కాంతులఁ గళలును గలయుట గలిగె ॥ విప ॥ 197

1. అవటము = 'కొందిక' అని వా. వి. ఆవటము = పరిహాసము. ఎగతాళి. ఇత్యాదిగ మాండలికవ్యవహారము.

నాదరామక్రియ

[1]ఏమమ్మ మగువా నీ వింత సేతురా
తామసించనేఁటి కిఁక దయఁజూడవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

తగిలి తప్పకచూచు తలవంచు నంతలోనే
విగిడి చింతారతి నేలదవ్వును
మగువ నిన్నిటువాసి మానుపడి వూరకుండు
అగడాయ నీపతి నదె చూడవమ్మా ॥ ఏమ ॥

దీవతతోఁ జిన్నఁబోవు తెగువలే తలపోయు
తానే యేకతాననుండి తమకించును
మోమునఁ దెల్లఁబారు మోహించిన విరహాన
మావిని నీవే విచ్చేసి మరి చూడవమ్మా ॥ ఏమ ॥

కొచ్చినకాఁకలచేఁ బైకొంగువేయనెఱఁగఁడు
మెచ్చుగ మెట్టినచోటే మెట్టి భ్రమయు
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశు నలమేలుమంగ నీవు
వచ్చిసేసి కూడితివి వంత మేఁటికమ్మా ॥ ఏమ ॥ 198

రేకు 1434 ముఖారి

ఏఁగివచ్చెఁగావి యీతఁ డింటవింట వాడవాడ
మూఁగినయీసింగార మోహనముతోడను ॥ పల్లవి ॥

పెట్టినకస్తూరిబొట్టు బేంట్లెగయకుండ
కట్టినహారము లెందుఁ గదలకుండ
విట్టతురుముపిరులు విప్పటిల్లి రాలకుండ—
పట్టి అందలముపై నెక్కించరే ॥ ఏఁగి ॥

1. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

మొగిఁ జెంగావిరెంబెము నెరి విరుగకుండ
చిగురుమోవిగచ్చు చెదరకుండ
అగలు(రు?)గందపుఁబూఁత అందువిందు నంటకుండ
యెగనెత్తి అందల మెక్కించరే ॥ ఏఁగి ॥

కూడినకూటములగుబతులు మాయకుండ
వీడెపుమదముచొక్కు విడువకుండ
వేడుకకాఁడై వశ్రీవేంకటేశు నంద నన్ను
యీడుదోడై యందలాన నెక్కించరే ॥ ఏఁగి ॥ 199

సామంతం

చుక్కలు మెరసీని సూర్యుఁ డెండలుగాసీ
తక్కులు మొక్కులు మాని దగ్గరి రారా ॥ పల్లవి ॥

నానీనానవినీనాలిమాటలు నా-
పీమలు సోఁకినంత మెచ్చనాయరా
కానీకానీ నీకడమలెల్లా
తానే మెచ్చయ్యీఁగాని దగ్గరి రారా ॥ చుక్క ॥

పీడీపీడవినీవింతనవ్వులు నా-
వాడికమతిఁ గాఁడీ వాఁడ్లాయరా
జోడుగూడివ విన్నీ జోకలయ్యీని మరు-
దాడి ముట్టకతొల్లె దగ్గరి రారా ॥ చుక్క ॥

పానీపాయనీపన్నుఁగాఁగిలి
రాసి నాకుచములు రవ్వాయరా
ఆసల శ్రీవేంకటాధిప నేను వలపు
తాసునఁ దూచేఁగాని దగ్గరి రారా ॥ చుక్క ॥ 200

ముఖారి

అక్కడఁ జెలియలపు యిక్కడ నీగెలుపు
యిక్కడ నక్కడఁ గంటి మిఁక నీచిత్తము ॥ పల్లవి ॥

వ్రాసేటినేలలవ్రాఁత వాఁకలచెమటయీఁత
గాసిలుమూర్పులమోఁత కాంతపాలాయ
బేసబెల్లిలేనగవు పిలువఁగానే బిగువు
వేసాలయీతగవు విభుఁడ నీపాలు ॥ అక్క ॥

చెలిమూపుపై నొరగు చిత్తములో నివ్వెరగు
చలిఁజింతలపొరుగు సతిపాలాయ
వెలినుండేవిక్కచూపు వెడబొంకు రేపుమాపు
విలువులతరితీపు నీపాలాయ ॥ అక్క ॥

కాఁగిటిలో తమకము కదిసినగమకము
దాఁగి యిట్టెసముకము తరుణిపాలు
వేఁగి శ్రీవేంకటపతివేడుకైనసమరతి
యీగతిమెచ్చినమతి యిది నీపాలాయ ॥ అక్క ॥ 201

ఆహిరి

తనువు బడలెను తలఁపు భ్రమసెను
యెనసినతా నెఱుఁగు నిఁక నేఁటిదే ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నుండితేను మనోరథాలవెద
కాంతుపిఁ జిత్తానఁ గంటేఁ గన్నీటివెద
కాంతలలోఁ జెప్పఁబోతే కందువసిగ్గులవెద
యెంతటానుఁ బొద్దువోదు యేమి సేసేదే ॥ తను ॥

చెలులలోన నుండే చెప్పకుబుద్ధులవెద
వెలి నుండేఁ బండువెన్నెలవెద
తొలఁగి విద్దురవోతేఁ గలలోన నీవెద
యెలమి నింతటిమీఁద నేమి సేసేదే ||తను||

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో విచ్చేసి కూడె
కొచ్చి నూర్పులబుసకొట్లవెద
మెచ్చురతిబంధముల మించుఁజెమటలవెద
హెచ్చి వెదలెల్లఁ దీరె నేమి సేసేదే ||తను|| 202

ధన్నాసి

చూడరమ్మ విచ్చుకొత్తసొద్యమ(ము?)లాయ
వేడుకవిభునిచేఁత వెల్లవిరులాయ ||పల్లవి||

ఆతనివిరహవేళ అందపుఁగురులు జారి
అతివనొసలిపైఁ దూలాడఁగాను
సతినాసికమనేటి సంపెంగపూదావి సోఁకి
అతిఘోరపలులు తూలాడినయట్లాయ ||చూడ||

ఆఁపలేక పతికడ కంగన యలపుతోడ
యేపున మెల్లమెల్లనె యేఁగఁగాను
చేపట్టి నెన్నడిమిసింహపుగాలికిఁ గరి
కేపున నేఁగుచు నలికేటివిధమాయ ||చూడ||

యింతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురుగ వచ్చి
కాంతఁ గూడఁగ రతిఁ గఁగఁగాను
పొంతఁ జంద్రోదయమున పొలఁతిగుబ్బలచంద్ర-
కాంతము గరఁగినచొక్కపువిధమాయ ||చూడ|| 203

రామక్రియ

ఒకటికొకటి గూడ దోయమ్మ నీయందే
సకలము నెటువలె సంతము సేసితివే ॥ పల్లవి ॥

కానకపునీకుచాలు దంతికుంభాలఁ బోలితే
యీనడుము సింహమునేల పోలెనే
ఆనివట్టి నీకన్ను లంబుజాలఁ బోలితేను
ఆననము చందురుని నడియేల పోలెనే ॥ ఒక ॥

అతివ నీచేతులు బిసాంగములఁ బోలితేను
యితవై నడపు హంసనేల పోలెనే
చతురత నాసికము సంపెంగఁ బోలితేను
తతి నీకురులు తుమ్మిదలనేల పోలెనే ॥ ఒక ॥

నేవళపునీయూరు నీలాహిఁ బోలితేను
యీవల మేను మెఱుపునేల పోలెనే
శ్రీవేంకటేశుమోవి చిన్ని కెంపు లంటించి
ఆవేళ దంతాలు వజ్రాలై యెట్టు వోలెనే ॥ ఒక ॥ 204

రేకు 1435 సామంతం

ఎప్పుడెప్పుడంటా నిచ్చగించీ వాఁడే
చిప్పిలు నీపతిఁ జేకొనవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

పలుకఁదేనెలు పారఁజల్లి చల్లి
చిలుకఁజూపులు చిమ్మి చిమ్మి
కులుకునవ్వులఁ గొసరికొసరి
చెలువునిఁ బేరఁ బిలువవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥

సారెకు బొమ్మల జంకించి జంకించి
కూరిమి లోలోఁ గొచ్చికొచ్చి
తోరపుఁజెమటలఁ దొప్పఁదోఁగితోఁగి
చేరి నీపతిపయిఁజేయి చాఁచవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥

గుబ్బలకొనలఁ గుదించి కుదించి
జొబ్బిలు నీమోవిఁ జూపిచూపి
[1]వొబ్బిలి శ్రీవేంకటోత్తముఁ గూడితి
అబ్బురా లీతని నంటించవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥ 205

శంకరాభరణం

ఇదియే పరమయోగ మిద్దరికి విభుఁడా
అదన నవిచిన ద్రిష్టాంతమాయ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వెలి మనమిద్దరము వేరై వుండుముగాని
తలఁపులోపలను యిద్దర మొకటే
వొలిసి యద్దములోన నొకరూపే రెండై
తెలిపినట్లనేపో ద్రిష్టాంతమిపుడు ॥ ఇది ॥

పేరు లిద్దరికి విట్టె భేదమై తోఁచీఁగాని
తారుకాణగుణము లిద్దరి కొకటే
కోరినమాఁటొకటే కొఁడశలలో రెండవు
తేరిచూడ నిదియేపో ద్రిష్టాంత మిపుడు ॥ ఇది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీనాచేఁతలే వేరులుగాని
కేవల మిద్దరికి కాఁగిలి వొకటే
పూవుగుత్తి వొకటే పూఁవలు వేరైనట్లు
దేవ యిన్నిటికి నిదె ద్రిష్టాంత మిపుడు ॥ ఇది ॥ 206

1. 'వొబ్బిడి' కిరూపాంతరమా? వొబ్బిడి='ఒంటరితనము' ఏకాంతము, పూర్తి చేయుట అని మాండలిక వ్యవహారము.

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమిటికే వున్నవెల్ల నింత చాలదా
ప్రేమమే కడకు నాపైఁ బెంచె నిది చాలదా ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దనరూపు తలఁచఁగఁ దలఁచఁగ
యెలమి మెయి చెమరించె నిది చాలదా
వెలిఁ దనగుణములు వినఁగ వినఁగ నాకు
నిలువెల్లఁ బులకించె నేఁడే చాలదా ॥ఏమి॥

యింగితానఁ దనకు నే నెదురుచూడఁ జూడఁగ
అంగమెల్లఁ గాఁక రేఁగె నది చాలదా
చంగవఁ దాఁ బవ్వళించేశయ్యపైఁ బొరలితే
రంగుగాఁ గళలు దాఁకె రతి నది చాలదా ॥ఏమి॥

తాను నేను నంతవింత దగ్గరఁగ దగ్గరఁగ
ఆనకమై నవ్వువచ్చీ నది చాలదా
పూనిన శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికతో నన్నుఁ గూడె
యీనేటిసంపదలెల్ల నిచ్చె నది చాలదా ॥ఏమి॥ 207

హిందోళవసంతం

అదె చూడరే మోహనరూపం
పదిగోట్లుగలభావజరూపం ॥పల్లవి॥

వెలయఁగఁ బదారువేలుమగువలను
అలమినఘనమోహనరూపం
వలచిననందవ్రజముగొల్లెతల
కులుకుఁజూపులకు గురియగురూపం ॥అదె॥

యిందిరావనిత నెప్పుడుఁ దనవుర-
మందునిలిపిన మోహనరూపం
కందువభూసతికౌఁగిటిసొంపుల-
విందులు మరిగిన వేడుకరూపం ॥ అదె ॥

త్రిపురసతుల బోధించిరమించిన
అపురూపపుమోహనరూపం
కపురుల శ్రీవేంకటపతియై యిల
నుపమించఁగరానివున్నతరూపం ॥ అదె ॥ 208

సామంతం

[1] సకల లోకేశ్వరులు పరుసఁ జేకొనువాఁడు
అకలంకముగఁ బుష్పయాగంబు ॥ పల్లవి ॥

వివిధ పుష్పములతో వేదఘోషములతో
అవల దిరువాముడియు నంగనలయాటతో
కవివందినుతులతో కమ్మఁబూజలతోడ
నవధరించీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

కప్పురపుటారతుల ఘనచందనముతోడ
తెప్పలధూపముల తిరువందికాపుతో
వొప్పుగఁ బణ్యారములు వొగిఁ బెక్కువగలతో
అప్పుఁ డందీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

తగుచ(ఛ?)త్రచామరాలతాంబూలములతోడ
పగటుతో నీరీతి పదిపూజ లందుకొని
జిగిమీరెఁ జూడరే శ్రీవేంకటేశ్వరుని—
అగణితంబగు పుష్పయాగంబు ॥ సక ॥ 209

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.

రామక్రియ

చూడవమ్మ చెలియ యీ చుట్టుపట్టు నతని
వోడక యెప్పుడు నావొద్దఁ బాయఁ డితఁడు ॥ పల్లవి ॥

కలికి నాపె భుఁడు రాఁ గలగంటి నంతలో నే-
నలరి ముచ్చటమాటలాడితి నేను
చలివాయఁ దములము చవిగొంటి మేలుకొంటి
తలఁగి యాతఁ డింతెందు దాఁగి రాఁడో కావి ॥ చూడ ॥

కమ్మరను నేనొకకల గంటి నాతని-
నుమ్మగిలి కాఁగిట నేనొద్దికై తివి
చెమ్మఁజెమటలు మేనఁ జిమ్మి రేఁగి వున్నవివె
అమ్మరో యతనిఁ గాన నందనుండె నిపుడు ॥ చూడ ॥

నెయ్యమున నెదుటనే నిక్కిలగాఁ గంటి నిదె
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసి కూడె
ముయ్యక మలసె నాలో ముదములు సమకూరె
పయ్యదముఱుఁగులోనే పచ్చినేసె నితఁడు ॥ చూడ ॥ 210

రేకు 1436 శంకరాభరణం

ఆడనుండే యేమిగల్లా నావతియ్యరా
యేడనున్నా మనసులు యేకమౌటే చాలును ॥ పల్లవి ॥

కొప్పుతుమ్మిదలు నాకు గొబ్బున బెదరుఁ జేసు
దప్పితో నవ్వు నవ్వక తలరా నీవు
అప్పటి కన్నుఁజకోరా లవి యులుకునో యేమో
చప్పుడు సేయక నీవు చక్కఁజాద నుండరా ॥ ఆడ ॥

చన్ను జక్కవలు నేఁడు సరిగ కదలఁ జేసు
నన్నలు సేయకు మింతె చాలించరా
అన్నువనానడపుల, అంచలు బెగడఁ జేసు
నన్నుఁ బేరుకొనకురా నటవల కిపుడు ॥అద॥

కుత్తికలో నాయెలుఁగుకోవిల బెదరఁ జేసు
హత్తి నన్నుఁ జెనకకు మంతేసి నీవు
పొత్తుల శ్రీవేంకటేశ పొందితివి నన్ను నిట్టె
[1]సత్తుగ నే నీకు సతమైతిఁ జాలదా ॥అద॥ 211

రీతిగౌళ

[2]ఆయనాయ వెంగెమేలే అతివా। నీ-
ఆయమే తాఁకీ మాఁట లందుకేమి సేతురా ॥పల్లవి॥

కప్పురమిందవే వోకలికీ। మాకు -
నుప్పులవు నీకప్పురా లొల్లము పోరా
తప్పునాడే వదియేమే తరుణీ। వోరి
తప్పులెవ్వ[3]రెందున్నవో తలఁచుకో నీవు ॥ఆయ॥

నిమ్మ పండిందవే వో నెలఁతా! ఆ-
నిమ్మపండే పాఁపరవుమ నే నొల్లరా
చిమ్మెవు నట లిదేమే చెలియ మేన
చిమ్మురేఖ లెవ్వరందో చిత్తగించు నీవు ॥ఆయ॥

కుంకుమపూ విందవే వో కోమలీ। నీ-
కుంకుమలే పువ్వొదౌను కూడుకొంచేను
యింకనేలే కలపితి వింతీ। వోరి
యింకవు శ్రీవేంకటేశ యిద్దరిచెమటలు ॥ఆయ॥ 212

1. ఇది సత్యశబ్దభవము కావచ్చు. అర్థమూ అదే. 2. ఇదివాకోవాక్యము 3. ఎవ్వరి+అందు

సామంతం

[1] అందు కంటినవే నీ యందము లెంచితిఁగాక
చిందేటి నామోహము నీచేతఁ జిక్కెఁగదరా ॥ పల్లవి ॥

నడుము పిడికెఁడంత నాతి నీకుచము లైతే
బడి నొకటే పట్టెఁడంత
యెద నాయంగము లివి యెంతలెంతలై నాను
చిడుముడి నిన్నియు నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥

మొగము గోడిఁదెఁడంత మోహనపుఁగనుదోయి
చిగురుఁబో దిదియేమే చేరఁడంత
యెగసక్కె మిఁకనేల యేర నే నెట్టుఁడినాను
జిగి నాసింగారము నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥

సుదతి నీయడుగులు జుట్టెఁడంత, దేహమైతే
సదరమైనయేడుజానలంత
కదిసితి విదె శ్రీవేంకటపతి విటు నన్ను
చెదరని నేను నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥ 213

రామక్రియ

ఆతఁడు బత్తిసేయఁగా నన్నీ నమరె నీకు
కాతరాన విడెమిచ్చి కాఁగిలించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

సంతోసానఁ బెనఁగఁగా జగడము లేమగాక
పంతములాడుకొంటే పచ్చిదేరదా
వింతలేక వుండఁగానే వేడుకలు వుటెఁగాక
వంతులు వాను లెంచితే వలపు గలుగునా ॥ ఆతఁ ॥

1. ఇదియు వాకోవాక్యమె

ననుపు గలుగఁగానే నవ్వు లితవాయఁగాక
చెనకితే చలములు చిమ్మిరేఁగవా
వినయము చూపఁగానే వెలసెఁగాక పొందులు
మనసు రాకుండితే మర్మములు గరఁగునా ॥ అతఁ ॥

యిట్టె నేసలు చల్లఁగా నియ్యకోళ్లాయఁగాక
వట్టిసిగ్గున నుండితే వాడికలౌనా
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడు విన్నుఁ గూడె
చుట్టరికమెంతైనా సొంపులే పుట్టించవా ॥ అతఁ ॥ 214

వరాళి

ఏమాయ నందుకు నీవేల కొంకేవు
దీమసపునీపట్టపుదేవుల నేను ॥ పల్లవి ॥

యింతవడి నీవు రాక యీడా నాడా నుంటినంటా
యెంత నన్ను వేఁడుకొనే వేమిచెప్పేది
పంతమున నీమేనఁ బచ్చిసేఁత లున్నవంటా
చెంతనున్ననాతోనేల సిగ్గువడేవు ॥ ఏమా ॥

విలుచుంటే నాపె వచ్చి నీచెఱఁగు వట్టెనంటా
పలుమారునేల వొడఁబరచేవు
కలలో నాపెఁ గదిసి గక్కన మేలుకొని
యెలమి నామోము చూచి యేల నవ్వేవు ॥ ఏమా ॥

వూడిగపువారి మేను లోరసె నిన్నంటాను
యేడలేనియానలు నీవేలపెట్టేవు
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
జాడఁదప్పకుండా నాతో సరసమాడేవు ॥ ఏమా ॥ 215

నాదరామక్రియ

విందుజాణ వన్నిటాను నీవే యెఱుఁగుదువు
అందమంది సతులచే నాడించుకోరాదు ॥ పల్లవి ॥

తలఁపుకొలఁదినే తమి రేఁచవలెఁగాని
వలవంతఁబెట్టరాదు వనితలను
పులక లెసఁగఁ గుచములు ముట్టవలెఁగాని
బలిమిఁ బిసికి తడఁబరచఁగరాదు ॥ విందు ॥

కూరిములు దలకొన కురు లంటవలెఁగాని
జారెఁ దీసి వెంట్రుకలు పట్టఁగరాదు
నేరుపుతోనే కాఁగిటనించి కూడవలెఁగాని
బీరానఁ గుదించి పిరివీకు సేయరాదు ॥ విందు ॥

మోహముకొలఁదినే మోవి యానవలెఁగాని
సాహసాన పలు సోఁకించఁగరాదు
యీహల శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నిట్టె యేలితివి
బాహుమూలా లంటి కడుఁబచ్చిసేయరాదు ॥ విందు ॥ 216

రేకు 1437 లలిత

[1]చాలునే నీమాఁటలు చాలు మూలకెక్కరా
వేలఁ జూపేవా పదారువేలవాఁడ వాదురా ॥ పల్లవి ॥

వొంటినుండవ వదేమే వొంటియు నొంటకె పోరా
అంటఁగా వోచెలియ గోరంట కానారా
గొంటుజాణతనమేలే కూళతనాలేలరా
కంటినే నీజాడ బండికంటిజాడలటరా ॥ చాలు ॥

1. ఇది సంవాదాత్మకము.

నీవనాదేవేమో నీనీదవార మందఁగఁదో
తోడుగదే నేను అవురా తోడగుదోఁ (లః)
మేదిసేసేవటే నీవు మేతిపండె నీగుణాలు
వోద పేమిటాను నీవావోదతో దూలమురా ॥ చాలు ॥

యింతమేలే వాతోఁ గారింతలు నీవల్లనే వో
పంతమైతినే వో వసంతకాఁడవా
పంతపుశ్రీవేంకటాద్రిపతి నేఁ గూడితిఁగదే
పంతము పాడియుఁగలవడఁతిరా నేను ॥ చాలు ॥ 217

తోండి

ఇతరము లేదే యింతి నీపతికి
ప్రతిదినదినము ప్రభాతవేళ ॥ పల్లవి ॥

అంగన నీమోము అద్దము విభునికి
కంగుదేరి మేల్కనువేళ
బంగెటికుచములే పూర్ణకుంభములు
వింగళమై వెలివెడలేఁటివేళ ॥ ఇత ॥

అతివ నీతొడలే యరఁటికంబములు
పతునికిఁ బ్రవేశపువేళ
రతిఁగ్రరములే తోరణపుఁజిగు రలరె
అతమముహూర్తపుటావేళ ॥ ఇత ॥

ముదతి నీకెమ్మోవి మూడిదెవల మిది
అదన మీరహస్యపువేళ
కదిసినశ్రీవేంకటపతికిది నీ–
వెదిటివిధానమ వెవ్వటివేళ ॥ ఇత ॥ 218

అహిరినాట

పంతమాడఁదడవా వచ్చిదేరీ నదికాక
కాంతునికిఁదడవా తె కాసీనదికాక ॥ పల్లవి ॥

కోపగించఁదడవా కొనచూపులకన్నుల
అపవి తా నెఱిఁగీ నదికాక
రాఁపుగా నాడఁదడవా రంతులవెంగేలఁ దన్ను
వైపుదనవా పేంచుక వచ్చీనదికాక ॥ పంత ॥

యెగ్గువట్టఁదడవా యెదుటఁ దనచేఁతకు
విగ్గులమీఁదటను మాసీనదికాక
వెగ్గళించఁదడవా వేగిరించి తనకంటె
పిగ్గదేరి తాఁ బ్రియముచెప్పీనదికాక ॥ పంత ॥

జంకించఁదడవా సమరతులను నేఁడు
కొంకి శ్రీవేంకటేశుఁడు కూడెనదికాక
సుంతుల నవ్వఁదడవా సొరిది వెలవులను
వుంటువగా మేన గోరు వూఁదీనదికాక ॥ పంత ॥ 219

అహిరి

తలఁచుకో నావల్లఁ దప్పులే
వెలయ విన్నింతసేయ వేడుకా నాకు ॥ వల్లవి ॥

తమితోఁ బాయక నాదండ నీవే వుండితేను
సముకాన విన్న దూరఁ జలమా నాకు
అమరఁగ నీవాదినఅమాటే తప్పుకుండితే
జమళి నలిగియుండ సంగతా నాకు ॥ తలఁ ॥

నన్నుల నీ విచ్చినచనవే చెల్లించితేను
నిన్ను నేరము లెంచఁగ నేరుపా నాకు
మున్నిటివాడఁబాటు మందె నీవు చెప్పింపితే
విన్నపము సేసి యంప వినోదమా నాకు ॥తలఁ॥

గట్టిగా నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటేను
అట్టె కొంగువట్టితియ్య నాసా నాకు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁ డిట్టె నన్నేలితివి
ఇట్టు సేయ నాగుండె ఱాయా నాకు ॥తలఁ॥ 220

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమి సేసేవో కాని ఇఁకను నీచిత్తము
వేమారు నుద్దులడిగీ వెలఁది యింటిలోను ॥పల్లవి॥

ఆడుకోలునీమాఁట లావలు పుట్టించఁగాను
వాడికె నెదురుచూచీ వనిత నీకు
పాడినపాట నీపే రప్పటిఁ దలఁపించఁగాను
జాడ విన్నదుగవంపె సకియలచేతను ॥ఏమి॥

తలిమిఁతో నీగుణాలు తమకము రేఁచఁగాను
పోలించి పూవుల వేసీఁ బొలఁతి నిన్ను
వేలనున్నవుంగరము వేడుకలు రేఁచఁగాను
కేలెత్తి నీకు మొక్కీఁ గెలనిసన్నలను ॥ఏమి॥

చట్టరికపునీరాక సొంపు చిగిరించఁగాను
ఇట్టె నిన్నుఁగాఁగిలించీ నీకాంత నేఁడు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసి నీవుండఁగాను
నెట్టన నిన్నుఁ బొగడీ నెలఁతలలోను ॥ఏమి॥ 221

సామంతం

ఏకతాన మీ రుండఁగా ఇన్నిసింగారాలునాయ
మేకొని చెలు లిందుకే మెచ్చేరు విన్నము ॥పల్లవి॥

సకియనెమ్మోమునఁ జంద్రోదయఁ బాయ
వెకలివవ్వులనె వెన్నెల గావె
చికురభరము వీడి చీఁకటి యంతలో జారె
తొకుతొకులాడేరతుల నీవు గూడఁగా ॥ఏక॥

వన్నెమోవిచిగురున వసంతకాలము వచ్చె
చిన్నిపలుకులఁ బుట్టె చిగురులెల్లా
పున్నతపుఁగుచముల నొనరెఁ దమ్మిమొగ్గలు
కన్నె మరమున నీవు గాఁగిలించఁగాను ॥ఏక॥

మరుతేరు చూపట్టె మగువపిఱుఁదునను
సిరిమించెఁ గాశెలు చిఱుఁదొడల
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
గరిమల నీవిట్లాఁ గరుణించఁగాను ॥ఏక॥ 222

రేకు 1438 శంకరాభరణం

నీదా(దాఁ?)క వలెనా నెగడె మరుబలాలు
భేదము లేదని వింటిఁ బెంచితిమె నేము ॥పల్లవి॥

పలుకకువే నీవు పడఁతి । యీ-
పలికేచిలుకలు నీప్రతి గాదా
కులుకకువే నీకుచములు । యీ-
పొలయుజక్కవలు ఆపోలికే కాదా ॥నీదా॥

కోవలఁ బాడకువే సుదతీ। యీ -
కోవిలపాట లందరిగుణమే కాదా
చేవదేర నవ్వకువే చెలియా। యీ
కావరపువెన్నెల లాగతులే కావా ॥ నీదా ॥

మీఁదఁ జేయివేయకువే మెలఁతా
పోదిగొన్నతీఁగె లావొరుగేకాదా
నాదించి శ్రీవేంకటాద్రినాథుఁడ నేమా। నన్ను
బోదించి కూడితి నీ సొమ్మయితిఁ జాలదా ॥ నీదా ॥ 223

రామక్రియ

నాలుకతుదనే వో నానావిధములును
యేలేపతికదకు నిప్పుడే రాఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

చింతించఁ జింతించ చిత్తములోనే మయ్యా
అంతలో సంతసించిన నదే కొండ
పంతమున నలిగితే ప్రాణనాయకుఁడే నగ
వెంతగూడిన నాతఁడే చేతిలోనిదేవుఁడు ॥ నాలు ॥

కన్నుమయ్యఁగన్నుమయ్యఁ గప్పిన దింతాఁ జీఁకటే
అన్నిటాఁ జూడఁజూడఁగ నదే వెలుఁగు
వన్ని మనసురాకున్నఁ బలుకెల్లా వెంగేలే
తిన్ననై యొనయుచోటఁ దిట్టులే దీవెనలు ॥ నాలు ॥

పరుసము చేఁతనుంటేఁ బట్టినదెల్లా బంగారే
యెరవై పూరకవుంటే విను మినుమే
యిరవై నశ్రీవేంకటేశురతులే యలపు
పరవశము గోరిన వచ్చికారముఁ దీపే ॥ నాలు ॥ 224

ముఖారి

వింతవెలి వద్దనుంటే వెలఁదికి సిగ్గుగాదా
యెంతైనా నెరఁగదు యెటువంటియాఁటది ॥ పల్లవి ॥

ఇంతి తనకాఁతాళాన ఇద్దరముఁ గూచుండఁగా
సంతలో సుద్దులు చెప్పి సారెసారెకు
మంతన మాడేనంటా మనసు పట్టఁగలేక
చెంత నేకతములాడీ చెవిలోనే తాను ॥ వింత ॥

యీకె దనవేడుకతో యెదుట నే నుండఁగానే
ఆకుమడిచియ్యవచ్చి నదే నీవద్ద
నీకుఁ బాదాలొత్తేనంటా నెపములు వేసుకొని
చేకొని కూచుండీని చేరి పానుపుమీఁద ॥ వింత ॥

తతి నిన్నుఁ గూడేయానఁ దలుపు దెరచుకొని
రతిసేయవచ్చీఁ గాఁతరాన నీడకు
యితవై శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడే నన్నేలితివి
సతి పెనఁగాడేనంటా మతకము సేసీని ॥ వింత ॥ 225

సామంతం

నీకు నాపె గలుగుట నీభాగ్యమే
చేకొని కాఁపుర మిట్టె సేయఁగదరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగువ నీతోనాడితే మాటలఁ దేనెలు గారీ
నగితే నెలవుల వెన్నెల వెళ్లీని
పగటునఁ బొలసితే బంగారుపొడి చిందీని
మొగి నాపె మరమున మోవఁదగునయ్యా ॥ నీకు ॥

తమకించి చూచితేను తామెరరేకులు గప్పీ
చెమరించితే ముత్యాలచేరు లూరీవి
సముకాన నిలిచితే జవ్వనము దొట్టీవి
అమరునయ్యా పికంబె నాపెపేరు మునుప ॥ పికు ॥

యిట్టె కాఁగిలించుకొంటే యిలు నిండీ సిరులెల్ల
మెట్టితే పవర[illegible] మెండుకొనీని
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నమ్మ నేలితివి
వొట్టుక యిల్లిటముగా నుఁడదగువయ్యా ॥ పికు ॥ 226

కాఁబోది

ఇప్పు[illegible]తనిమనసు యెట్టున్నదో తెలియదే
చెప్పినట్టు మీమాఁట సేసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

వొనరినపొందులైతే వొడఁబరచుటఁగాక
మనసు రాకుండితేను మాటాడేదేమి
కనుపిచ్చి చూచితేను కానుక యీవచ్చుఁగాక
మనుపే తలపంచితే ముందరికి వత్తురా ॥ ఇప్పు ॥

ఆపపడియుండితేను అట్టె నవ్వవచ్చుఁగాక
వేసంగాఁ జెనకితే వేడుకయ్యీనా
వాసితోనే నడపితే వాడికై వుండుటగాక
వేసాలకు వేఁడుకొంటే వినయమేమిటికి ॥ ఇప్పు ॥

కలసి కాఁగిలించితే కరఁగఁగవచ్చుఁగాక
తలఁచి గుట్టున నుంటే తవివయ్యీనా
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
నెలవై విన్నటిరతి నేఁటికి వచ్చీనా ॥ ఇప్పు ॥ 227

సాళంగనాట

ఏమినేరుపే నీది యింటికిఁ బిలిచే వంటి
కామించినవారు వేళగాచియుండఁగాను ॥ పల్లవి ॥

వొక్కతెవే నీవతని నొడిఁ బెట్టుకొనేవచే
పిక్కటిల్లి యిల్లువిండాఁ బెండ్లాలుండఁగా
అక్కరఁ జేపట్టేవేమే అతనిముంజేతివే
పెక్కుకంకణదారాలు పెట్టేఁడుండఁగాను ॥ ఏమి ॥

నెమ్మి నాతనిపైఁ బత్తి నీపాలికే వచ్చెనచే
యిమ్ములఁ గాంతలు మేదలెక్కిచూడఁగా
కమ్మి నేఁడు నీచుట్టరికమే చెప్పేపదేమే
వుమ్మడి వావులవారు వూరెల్లా నుండఁగాను ॥ ఏమి ॥

కలయ నతఁడు నీకే కాణాచియటవే
చెలు లెందరైనా వచ్చినేవసేయఁగా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్నుఁ గూడె
వలపులెల్లా నీతనివాకిట నుండఁగాను ॥ ఏమి ॥ 228

రేకు 1430 సాళంగనాట

ఏమి పంతాలాడేవే యిటువంటివాఁడు వీఁడే
కామించి నేఁ గైకొంటిఁ గాదనఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

యెలయించనేరుతువా ఇచ్చిటూ జాణఁ డితఁడు
పిలువఁగనేరుతువా పెలు చితఁడు
పలికించనేరుతువా బలవంతుఁ డితఁడు
కలయఁగనేరుతువా గట్టువాయ ఇతఁడు ॥ ఏమి ॥

నగ నీ వోపుదువా నాలికాఁడు యీతఁడు
తగులఁగనోపుదువా దంట ఇతఁడు
బిగియఁగనోపుదువా ప్రియవాది యీతఁడు
జగడించనోపుదువా సరసుఁ డితఁడు ॥ఏమి॥

చెనకఁగలవా చిక్కనివాఁ డితఁడు
తనిఇంచఁగలవా వుద్దండుఁ డితఁడు
యెనసెను శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్ను
పెనఁగఁగలవా ముప్పిరి ఘనుఁ డితఁడు ॥ఏమి॥ 229

బౌళి

వనితకు నెంతమేలువాఁడవో కాక
యెనసి నవ్వేవు తగ వెంచుకొనవద్దా ॥పల్లవి॥

పూపచన్నులు పట్టితే పోపొమ్మని జంకించఁగా
ఆపెతోనే మాటలాడే వప్పటి నీవు
యేపున వేఁడుకొంటే యిందాఁకా బిగిసెను
చేపట్టితి వంతలోనే సిబ్బితైనా వలదా ॥వని॥

పూవుల నీవు వేసితే పూఁచి విన్నానలువెట్టె
చేపట్టి తీసే వాపెనే చెల్లఁబో నీవు
భావించి నీవు చూచితే పయ్యద పైఁగప్పుకొనె
వావులు చెప్పవచ్చేవు వాపెఱఁగవద్దా ॥వని॥

గుట్టునఁ గాఁగిలించితే కొప్పువట్టి తీసె నిన్ను
ఇట్టె మోవడిగేవు ఇంకా నీవు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
జట్టిగొంటి వందరిని జంటసేయవలదా ॥వని॥ 230

దేసాళం

నీగుణ మెఱిఁగేనంటా నే నుండానను
యీగతి నూరకుండితే యెగ్గులుసేయకుమీ ॥ పల్లవి ॥

మనసు వేరొకతెపై మరిగి నీ వుండఁగాను
పెనఁగఁగఁబోతేను ప్రియము గాదు
పనివడి చూపు లాపెపైఁ బారివుండఁగాను
వినుకొలువు సేసితే వేసటలై వుండవా ॥ నీగు ॥

తేరకొవి నీ వొకదిక్కున నవ్వఁగాను
చేరి యంత మొక్కినాను నెలవయ్యీనా
కోరి పరాకున నాముకొని తలపోయఁగాను
సారె నిన్నుఁ బిలిచితే సందడిలో వినేవా ॥ నీగు ॥

మూటిగా నీ వవ్వలిసుద్దులెల్లా వినఁగాను
మేటినాసరసములు మెచ్చులయ్యీనా
చోటిచ్చి నన్నేలితివి చొక్కుచు శ్రీవేంకటేశ
వాటముగా విఁకను నీవలపు లీడేరవా ॥ నీగు ॥ 281

పాడి

ఎప్పుడూ నావాఁడవే యెఱుఁగుదు నే నాసుద్ది
చిప్పిల నన్ను నీవు చేపట్టి వదలవు ॥ పల్లవి ॥

జంకించ నోపఁగాని సరసమాడే నీతో
మంకు చూపనోపఁగాని మాటలాడేను
కొంకి వూరకుండనోపఁ గొసరిఁ జేతుల మొక్కె
సంకెలేక మోహించి యేసరిఁ దెచ్చుకొన్నాను ॥ ఎప్పు ॥

వంతములాడఁగాని పాదాలసేవ సేసేను
చింతతో నట్టగఁగాని చెక్కునొక్కేను
వింతగా మెలఁగఁగాని వేడుకచుట్టమ నయ్యే
వంతుకు నీ వేమగువవద్ద నుండినాను ॥ఎప్పు॥

తప్పులేమీ నెంచఁగాని తగిలి పొగడే నిన్ను
ముప్పిరించఁగాని నీవాడి పట్టేను
ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చొప్పులెత్తనేల నీ వేమదతిఁ గూడినాను ॥ఎప్పు॥ 232

రామక్రియ

ఏమిసేసి నింటిలోనె యెప్పుడు వచ్చీఁ దాను
ప్రేమతో నున్నాఁడ నేను పిలువరే మీరు ॥పల్లవి॥

మొనసి చెలియ నాముందర నిలిచినట్టు
పెనఁగి కాఁగిటిలోన బెరసినట్టు
తనివార మోవియిచ్చి దప్పిదేరిచినయట్టు
మనసున మెలఁగివి మాటలాడినట్టు ॥ఏమి॥

చెలరేఁగి నాయెద్ద నెలవుల నగినట్టు
నొలయుచు నాదిక్కు చూచినయట్టు
సలిగె మెరసి నాతో సరసమాడినయట్టు
కలలోనఁ బొరసివి కప్పురమిచ్చినట్టు ॥ఏమి॥

చెక్కునొక్కి నామీఁద సేసలు చల్లినట్టు
గక్కనఁ బయ్యద నాపైఁ గప్పినయట్టు
యిక్కడ నే శ్రీవేంకటేశుఁడఁ దానే వచ్చి
నెక్కముగా నన్నుఁ గూడె నిండీ వింతా నాసలు ॥ఏమి॥ 233

బౌళిరామక్రియ

ఎగ్గుపట్టఁ బనిలేదు యింతులతోను
సిగ్గువడ్డకామిని చెక్కు చేతఁ జేర్చును ॥పల్లవి॥

పనిమాలినపనికి పంతముతో రమణుని
చనవుగలయాఁటది సాదించును
పెనఁగి బుద్ధిచెప్పితే బిగియుచుఁ జెలులతో
వొనరవిసణఁగులు వూరకే రాలుచును ॥ఎగ్గు॥

పిలువకతొలుతే ప్రేమములు తానే చల్లి
బలిమికత్తె యైనది పైకొనును
వలదన్నా విడువదు వద్ది(ద్దీ?)వారు చూడఁగానే
కొలఁదిమీర వతివిఁ గొంగువట్టి తీసును ॥ఎగ్గు॥

సరఁబడ దెంతైనా తాలిమి నిలుపలేక
కడుఁదమకించినది కాఁగిలించును
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
బడివాయఁకిఁక దాను పాలుపడివుండును ॥ఎగ్గు॥ 234

రేకు 1440

శుద్ధవసంతం

ఇన్నిఁ జూచేవుగాక యేల నిన్ను రట్టుసేయ
వన్ని సీత కొక్కెతకే బతిమిసేసుకోవా ॥పల్లవి॥

చెంతల నన్నేకాని చెలులఁ గైకొననంటా
పంతములాడుకొనవా పలుమారును
మంతుకెక్కి నీ వప్పటి మఱచితివేమోకాక
వింతసతులఁ బదారువేలఁ జేకొనవా ॥ఇన్నిఁ॥

నాకే మోహించితిఁగాని నాతులఁ బెండ్లాడనంటా
సాకిరులు వెట్టేవా సతులనెల్లా
పైకొని యేకడ నీవు పరాకైతివేమోకాని
కాకుగాఁ బరాంగనలఁ గతలఁ గలపేవా ॥ఇన్నిఁ॥

కమ్మి నాకాఁగిటఁ గూడి కాంతల నంటనంటా
యెమ్మెలెల్లా నెఱపేవా యిప్పుడే నాతో
నమ్మి శ్రీవేంకటేశ్వర భ్రమసితివేమోకాని
కొమ్మలై నగొల్లెతలఁ గూడి చెలఁగేవా ॥ఇన్నిఁ॥ 285

మాళవిగౌళ

అవియు నవియు మరునమ్ములే కావా
వివరింప భావములు వేరువేరై తోఁచెను ॥పల్లవి॥

చెలిమాటునమండి వేసినతామెరపువ్వు
కలికి నీపతికిని కావికాయను
మొలకగుబ్బలతమ్మిమొగుడ అంటఁగ నీవు
అలమి పైకొంటేను అవె పూజలాయను ॥అవి॥

కోమలి దవనపుచిగురుగుత్తి వేసిన
చేమంది సన్నతనికిఁ జేసుటాయను
అమరి మోవిచిగురు అంతలోఁ జవిచూపిన
వేమారు వలపులకు విందులాయను ॥అవి॥

యీవేళ నీజాజిదండ యిదె మెడ వేసితేను
శ్రీవేంకటేశునికి మచ్చికలాయను
కూవలై నీమేన జాజుకొన్నపులకవిరులు
మోవ నితనిఁ గూడఁగా ముదమాయను ॥అవి॥ 286

వరాళి

వేడుకకాఁడ వౌదువు వెలపేఁటికి
పాడిపంతా లెంచి నేను పదారించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

కొంకులేక నీవూ నాపెఁ గూడినందుకు నీమేని-
వంకవుఁ జెమటే చెప్పీ నానలేఁటికి
ఇంకనేమి నీవాపెను ఇంటఁ బెట్టుకున్నందుకు
అంతెఁ దెలిపే వింటి వాదనేఁటికి ॥ వేడు ॥

కలికిచన్నులమీఁదిగందము నీమేన నంటె
చెలులెల్లా నెరిఁగిరి సిగ్గులేఁటికి
నెలయ నవ్వినందుకు వేఁడుకొనే విటు నీవు
తలఁచినట్టెల్లానాయ దాఁచనేఁటికి ॥ వేడు ॥

చెంతల నా చెల్లెలంటాఁ జెప్పేవు చుట్టరికము
వింతలు నీవల్లఁ గంటి వేసాలేఁటికి
ఇంతటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చింతలేదు యింక గుట్టుసేయనేఁటికి ॥ వేడు ॥ 237

సాళంగం

ఏల నిన్ను దూరేము యింతఁగనూ నే నంతేసి
మేలు నిన్ను మెచ్చితిమి మేఁటిదొర వౌదువు ॥ పల్లవి ॥

నాసి వంతెరిఁగి నీవు వరుసతో వరసితే
యీసడించవచ్చేరా యిన్నాళ్లై నాకు
చేసపెట్టినట్లనే చేతలు చేయించుకొంటే
తోసి పోనాడేవారికి దోసముగాదా ॥ ఏల ॥

తగవు దప్పక నీవు దండనే కాచుకుండితే
యెగసక్కెము లాడుదురా యెవ్వరైనాను
తగులై నీవందరిపై దయగలిగుండఁగాను
పగటు నీపైఁ జూప పంతమా యేమైనా ॥ఏల॥

గుట్టుతోఁ గూడి నీమంచిగుణము నెరపఁగాను
యిట్టునట్టుఁ గొసరరా యెవ్వరైనాను
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
రట్టుసేయము రావయ్య యిట్టె మాయింటికి ॥ఏల॥ 238

రామక్రియ

వెనక నీకు మొక్కి వేఁడుకొనీఁగాని చెలి
మునుపఁ బంతములాడి మొఱయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

యెనసివుండినచోట నేమాఁటైనా నాడుదురు
పెనఁగులాడేవేళ బిగుతురు
పనులు సేయఁగాను పాదములు చెయి సోఁకు
వనితల నెగ్గుపట్టవలదయ్య నీవు ॥వెన॥

తప్పకచూచితేను తరితీపులెల్లా రేఁగు
కుప్పవడ నవ్వఁగాను కొవ్వు వీడును
కప్పురము చలిగొంటే కడునెంగిలి యౌటును
అప్పుడే యింతుల జరయఁగఁ దగవుగాదు ॥వెన॥

వేడుకమాట లాడితే వెంగెములై తోఁచును
కూడేపానుపుపై నిసిగ్గులు జారును
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీపె నింతలో
జాడతో సతి వలయించకువయ్య యీకను ॥వెన॥ 239

కాంబోది

నిన్నుఁ జూచి తనివంది నిలుచున్నది
వున్నతి నీసతివలె నుండవద్దా వలపు ॥ పల్లవి ॥

వినివిని నీమాఁటల వెరగుతోడ నున్నది
ననుపుఁజేఁతలకును నవ్వుచున్నది
చనవు నీవియ్యఁగాను సంతోసముతో నున్నది
యెనసి రతిసలుప నెఱఁగకవున్నది ॥ నిన్నుఁ ॥

తప్పక నీవు చూచితే తగులమితో నున్నది
వొప్పగఁ జేయివేసితే వొగ్గుచున్నది
కప్పిన పయ్యెదంటితే కరఁగుతాఁ దా నున్నది
దప్పికి మోవియడుగఁ దలపోయుచున్నది ॥ నిన్నుఁ ॥

చేరి నీవు చెనకితే చిమ్మురేఁగుతానున్నది
యీరతి నీకాఁగిటఁ బెంపెక్కివున్నది
గారవాన నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గూడఁగాను
నేరుపుతో నీవురాన నెలకొనివున్నది ॥ నిన్నుఁ ॥ 240

రేకు 1441 రామక్రియ

చెలులాల మీతోఁ జెప్పసిగ్గయ్యీ నాకు
చలముతో మోవితేనె సారెకు నిచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

చూడవే యీతఁడు నన్ను సద్దులేమి యడిగీని
యేడలేనివారు తనయింట నుండఁగా
ఆడ వేఁగివంతాఁ దాను ఆపెవద్దనుండి వచ్చి
వేడుకతో నావద్దిపీఁట వాయించీని ॥ చెలు ॥

కంటినే యిప్పు డితనికతకారిచేఁతలెల్లా
వొంటి నేనుండఁగా నావొడి పట్టీని
తొంటిపొందులవారెల్లా తోడనే కాచుకుండఁగా
అంటినే నాపయ్యద అందరూఁ జూడఁగానే ॥చెలి॥

తగునే యీతనికి యీతరితీపువలపులు
వగటురతులఁ గూడి వైకొనీని
జిగిమీర నవ్వుతాను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మిగులా నావసమై మెచ్చులు మెచ్చీని ॥చెలి॥ 241

శ్రీరాగం

ఇప్పుడు నీవు వచ్చితి విది చూడ నా కదివో
చొప్పుగా రెండుభావాలు చూపిచెప్పరాదు ॥పల్లవి॥

తక్కక యెదని నిన్నుఁ దలఁచఁగాఁ దలఁచఁగా
యెక్కడఁజూచినా నీవై యిదే తోఁచేవు
వెక్కసపునీముద్దులే వేమారు వినఁగాను
మక్కువ నీనులకు నీమాటలే వుండీని ॥ఇప్పు॥

వరుసతో నీరూపు వ్రాయఁగా వ్రాయఁగాను
అరుదై చేతికిఁ జిక్కినట్టె తోఁచీని
సరవి నీగుణములు సతులతో నాడుకోఁగా
తొరలీ నీపేరే[1] నాతుదనాలికెకును ॥ఇప్పు॥

కందువ నీకుగానే కలఁగనఁగాఁ గనఁగా
అంది కాఁగిటఁగూడినయట్టె తోఁచీని
విందుగా నన్నిపుడె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
చందముగా నాకన్నిటా సతమై యేలితివి ॥ఇప్పు॥ 242

1. "నానాలికెకునను" అనుట సహజము. రేకు పాఠము యతి విరుద్ధముతో

బౌళి

ముందు విన్నెఱఁగమా యేమూల నుంటివే
నందుమఱి యింతలోనే సవతివైతివే ॥పల్లవి॥

సతులముద్దులు చెప్పి చనవరివైతివే
అతనికి పాదాలొత్తి యాలవైతివే
సతతము నవ్వినవ్వి జాణకత్తెవైతివే
పతితోఁ బెనఁగులాడి బాఁతివైతివే ॥ముందు॥

మెచ్చుగా వావులుచెప్పి మేనదానవైతివే
తచ్చన చేసి యాతని తగులైతివే
మచ్చికఁ గొలువునేసి మంచిచుట్టమవైతివే
యిచ్చకము సేసితని కిటు దొరవైతివే ॥ముందు॥

వట్టి సాఁకిరులు చెప్పి వాదికదానవైతివే
బట్టబయలు మొక్కి నేర్పరివైతివే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్నేలినాఁడు
జట్టిగొని నీవతనివనితవైతివే ॥ముందు॥ 243

వరాళి

ఊరకే యిందరివలె నుండుముగాక
మారుకొని విన్నదుగ మాకేల యిఁకను ॥పల్లవి॥

యిచ్చకము లాడేవారి విందు రమ్మందురుగాక
యెచ్చుకుందులాడేవారి నియ్యకొందురా
వచ్చిచేఁతలు నీమేనఁ బాదుకొని వుండితేను
మచ్చికతోఁ జెప్పిచూప మాకేల యిఁకను ॥ఊర॥

మగువఁ దెచ్చేవారి మన్ననసేతురుగాక
తగుబుద్ధిచెప్పేవారిఁ దాము మెచ్చేరా
ఆగడుసేసేచెలులు అండఁగాచుకుండఁగాను
మగిడి ఏ కర్జమురా మాకేల ఇఁకను ॥ఊర॥

చెలియాండ్లయినవారి వేడుక చూతురుగాక
బలిమి విల్లాండ్లమీఁద బత్తిసేసేరా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితి విప్పుడు నన్ను
మలసి మర్మములెత్త మాకేల యిఁకను ॥ఊర॥ 244

శంకరాభరణం

చలమో వలమో సతి నీకు
పిలువఁగఁ బిలువఁగఁ బెనఁగేవు ॥పల్లవి॥

తగిలి యతఁడు నిన్నుఁ దడవఁగను
చిగురుఁజేతులను చిమ్మేవు
అగపడి సరసములాడఁగను
నిగిడి బింకములు నెఱపేవు ॥చల॥

సంటున నాతఁడు నవ్వఁగను
గెంటవంబులను కెలసేవు
అంటి యతఁడు నిను వలమఁగను
యింటికి రమ్మని యెలయించేవు ॥చల॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చెనకఁగను
భావ మెఱింగియుఁ బదరేవు
యీవేళ నిన్నితఁ డేవయఁగను
పూవుల వేయుచుఁ బొదిగేవు ॥చల॥ 245

మంగళకౌశిక

మగవాని కేఁటియెగ్గు మాపుదాఁకాను
తగిలి భోగించినదే దక్కినదిగాక ॥పల్లవి॥

మునుకొని యాపెగుణములు నాతోఁ బొగడేవు
వనితఁ దెచ్చుకొనఁగా వలదనేనా
మనసొకతెఁ గోరఁగా మాటలు నాతోనాడఁగా
యెనసినట్టయ్యీనా యేఁకరేది దోసము ॥మగ॥

వెలి నాపె నీకిచ్చినవిడెము నాకిచ్చేవు
వలపెంతగలిగినా వలదనేనా
చెలిమి నీ కందుండఁగా చేయి నాపైఁ జాఁచఁగాను
ఫలమేవంక వచ్చునో [1]పచ్చారేది దోసము ॥మగ॥

జోడుగా నాపెఁగలపి చుట్టరికాలు చెప్పేవు
వాడికె వేసుకొనఁగా వలదనేనా
ఆడ నాపె రాఁగా నన్నుఁగూడితి శ్రీవేంకటేశ
వేడుక వట్టె మొకము వేలించేది దోసము ॥మగ॥ 246

రేకు 1442

పాడి

తలఁచమైతిమి మీతగులాయము
చెలివిన్నెమిసేసినాఁ జెల్లునయ్యా నేఁడు ॥పల్లవి॥

వలచివచ్చినవారు వాకిటఁ గాచుకుండఁగ
తొలుతే విప్పికె యేల తొంగిచూచీని
వలిగె గలిగితేను సాదించకపోరాదు
తలిరుఁబోఁడికి నిది తగునయ్యా నేఁడు ॥తలఁ॥

1. వచ్చి + ఆరేది.

వారి సతులెల్లా నీకుఁ గొలువులు సేయఁగాను
వూరకే వచ్చి తాను నీపాదిపట్టిని
యీరీతి మీపొందులోన యెఱఁగమైతిమి నేము
కూరిమికాంతకు నిదె గుణమయ్యా నేఁడు ॥తలఁ॥

నెట్టుకొని సవతులు నీపాదము లొత్తఁగాను
గట్టిగా నీవద్దఁ ఉండి కాఁగిలించీని
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్మిందరి
జట్టిగొన్న యింతి కిది సాజమయ్యా నేఁడు ॥తలఁ॥ 247

ఆహిరి

ఇంతకంటె నేమిసేతు యింతులాల చెప్పరే
అంతటా నావోజలు తావన్నీ నెఱఁగునే ॥పల్లవి॥

చెల్లఁబెట్టవద్దుగాని నేసినచేఁత చెప్పితే
చల్లఁగానే అందుకిట్టె సంతోసించేనే
కల్లకు వోరువఁగాని కాంత నెవ్వతెఁ దెమ్మన్నా
యెల్లవారుఁ జూడఁగానే ఇంటికిఁ దెచ్చేనే ॥ఇంత॥

దాఁచుకొనవద్దుగాని తనమేనిగురుతులు
పూఁచి నాకుఁ జెప్పితే విప్పుదు మెచ్చేనే
రేఁచవద్దుగాని వాకరితి గుబ్బసమంటే
పూఁచకదాఁచక నేనూ నొద్దికై మొక్కేనే ॥ఇంత॥

వింతసేయవద్దుగాని వెస నాకెఁ దెల్లడితే
పంతములాడక పొలానఁ గూడేనే
ఇంతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
బంతి నాపె దేవరఁగా భావించేనే ॥ఇంత॥ 248

గౌళ

ఇందుకు సిగ్గువడఁగ నింత యేఁటికి
కందువై నవీవలపు కట్టిపెట్టవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

యేకడ నెవ్వరేమన నెట్టుఁడినా నుండెఁగాక
ఆకెకు నీవు విడెమంపఁదగదా
వాకున నే మాడుకొన్న వారికే తెలుసుఁగాక
ఆకడ నీ వాకెకుఁ బ్రియముచెప్పఁదగదా ॥ ఇందు ॥

కంటగించి సవతులు కాఁతాళింతురుగాక
నంటున నీ వాకెతోడ నవ్వఁదగదా
అంటి తాము సన్న సేసుకొంటేఁగొవిరిగాక
జంటతో నీ వాకెమోవి చవిగొనఁదగదా ॥ ఇందు ॥

దూరి తాము విన్న కాలఁదొక్కితేఁ దొక్కిరిగాక
ఆరసి నీవాపెఁ బెండ్లియాడఁదగదా
కూరిమి నన్నేలితివి గొబ్బున శ్రీవేంకటేశ
గారవించి నీ వందరిఁ గరుణించఁదగదా ॥ ఇందు ॥ 249

సామంతం

ఇందుకే వెరగయ్యీవి ఇటు విన్నఁబాచి నాకు
కందువ నీనేరుపెల్లాఁ గానవచ్చెనే ॥ పల్లవి ॥

పొదిగి నాపతితోను పొత్తుల మాటలాడేవు
కదిసి చుట్టరికము గలపేవు
అదనఁ బెండ్లిపీఁటపై నండఁ గూచుండవచ్చేవు
ఇదివో నీజాణతన మేమి చెప్పేదే ॥ ఇందు ॥

ఆతనివదినెనంటా నట్టె వావులు చెప్పేవు
కాతరాన వట్టిపూడిగాలు పేసేవు
చేతిలోనివిడెనకు చెఱఁగు పీవొగ్గేవు
యేతరి నీయాసోద మేమిచెప్పేదే ॥ ఇందు ॥

యిద్దరము నుండఁగాను యేకతములాడేవు
అద్దుక యితనికి పయ్యద గప్పేవు
వొద్దిక శ్రీవేంకటేశుఁ డొనర నన్నేలినాఁడు
యిద్దెన నీమంచితన మేమిచెప్పేదే ॥ ఇందు ॥ 250

నాదరామక్రియ

ఎంత వేడుకోకావి యింతి నీపైని
కాంత నేలుదు రావయ్య కాచుకున్నది ॥ పల్లవి ॥

చెలియకు నీసుద్దులు చెప్పినంతటిలోననే
చెలపచెమట లవే చెక్కులనిఁ(నిం)డె
అలరి నీవుంగరము అట్టె పొదగంటానే
మొలకవవ్వులు నిండె మోవిమీఁదను ॥ ఎంత ॥

నీచెలివని ముందట నిలుచున్న యపుడే
లాచి మోమునవెల్లాఁ గళలుదేరెను
చూచి నీకానుకలునేఁ జూపేనని యడిగితే
కాచుక మైఁబులకలు కమ్ముకొని మించెను ॥ ఎంత ॥

నీరాక యెఱిఁగి యిట్టె నేఁ దలుపుదెరచితే
చేరి నీ కెదురువచ్చి సిగ్గువడెను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె కూడితివి
తారుకాణ వచ్చితేను తగ నన్ను మెచ్చెను ॥ ఎంత ॥ 251

శ్రీరాగం

అసపడ్డచెలులకు నాతురబంధుఁడు తాను
రాసికెక్క నింతలోనే రావద్దా తాను ॥పల్లవి॥

పెక్కుమారులు తను నేఁ బేరుకొని పిలువఁగా
పక్కన నారమణుఁడు పలుకవద్దా
దిక్కులనెల్లా నేను తేరకొని వెదకఁగా
చొక్కఁగఁ దనరూపము చూపఁగవద్దా ॥అస॥

అసురుసురై తన్ను నటు నేఁ దలఁచఁగాను
వెస నాచన్నులపైఁ జేఇ వేయవద్దా
కొసరి తనపొందులు కోరుకొనివుండఁగాను
[1]ముసిపిదీర మాఁటలు ముంచియాడవద్దా ॥అస॥

వెలలేనిజవ్వనాన వేడుకపడి వుండఁగా
కలసి కాఁగిట నన్నుఁగై కొనవద్దా
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో నన్నిదె కూడె
మలసి యెప్పుడు నిట్టె మన్నించవద్దా ॥అస॥ 252

రేకు 1443

శ్రీరాగం

గుట్టుతో నుండుటే మేలు గుణవంతురాలికి
ఇట్టె నీవు వలెనంటే ఇయ్యకొనఁదగును ॥పల్లవి॥

పక్కనఁ జూచినచూపు భావించి చూచినచూపు
మొక్కలాన నింతికుచములపై నాఁటె
ఇక్కువలంటి విన్ను యెవ్వతె చెనకినాను
మిక్కిలి సీకూళతనమే మీఁదమిక్కిలౌను ॥గుట్టు॥

---

1. ముసిపిమీఱు ప్రేమానుబంధము అని వా. ని. ఇది. దానివ్యావహారికము కావచ్చు.

తగుల నాడినమాట తమితో నాడినమాట
వాగి నాపెనుఁబట్టినవుంతువాయను
జిగి నిన్నెవ్వతె ఇఁకఁ జెలఁగువట్టితివినా
వెగ్గై యొద్దతనమే వెల్లావిరియౌను ॥ గుట్టు ॥

సంతసించినట్టినవ్వు పరవమాడిననవ్వు
ఇంతలో నాపెకాఁగిటి కిరవాయను
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరి నన్నుఁ గూడితివి
వంతదిగితే నాపెకు జంతతనమౌను ॥ గుట్టు ॥ 253

రామక్రియ

జీరదీసేనా నీపై నాచిత్తమేమి యరసేవు
చేరి నీ చెప్పినట్టెల్లా సేవసేవతుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల జంకించితేను కాదనేనా నిన్ను
వన్నుల నీవు దిట్టితే సాధించేనా
చన్నులు విసికితేను చలపట్టి పెనఁగేనా
అన్నిటా నీచేఁతకు లోనై వుండుదుఁగాక ॥ జీర ॥

కొప్పువట్టి తీసితేను కోపగించేనా నిన్ను
చిప్పిలఁ జెనకితేను చేయివట్టేనా
ముప్పిరి గోరనూఁదితే తప్పించుకోఁజాలేనా
యెప్పుడూ నీకిచ్చకమై యొనయుదుఁగాక ॥ జీర ॥

బలిమి నీవు పైకొంటే పంతములాడేనా
వల పెంతరేఁచినాను వలదనేనా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
తొలఁతటివలెనే సంతోసింతుఁగాక ॥ జీర ॥ 254

శుద్ధవసంతం

తానెంత నేనెంత తలపోసి చూచితేను
కానికిచ్చి తనమతి కరఁగించేనా ॥పల్లవి॥

కేలుచాఁచి నాగుబ్బలు గిలిగించీ నూరకే
నాలికాఁడు: తనతో నవ్వేనా నేను
పాలుపడి నన్ను పట్టి పాదాలు పిసుకుమనీ
మేలువాఁడు తను మెప్పించేనా ॥తానెం॥

పలుమారు నాతోను పైకొని పెనఁగిని
చలపాదివాఁడు తాను; సాము సేసేనా
[1]తిలకించి యిటు నన్ను దిష్టించి చూచీని
బలిమికాఁ డన్నిటాను పంతమాడేనా ॥తానెం॥

జోడుగూడి నన్ను బట్టి చొక్కించీని రతులను
కోడెకాఁడు తన్ను నే గోరఁగిరేనా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్నాదరించె
పోడిగలవాఁడు తాను బొసగానేనా ॥తానెం॥ 255

దేసాళం

ఇదియే నావిన్నపము యిఁకఁ దనచిత్తము
వదలక పైకొంటేఁబో వసమయ్యీనా ॥పల్లవి॥

మగఁడు దా నియ్యకొంటే మంచిదాఁగాక వలపు
మగువకుఁ గలిగెఁబో మంతుకెక్కీనా
తగులమితో వింటే తగవింపోఁగాక మాట
జిగిఁ దనతో నాడెఁబో నెలవయ్యీనా ॥ఇది॥

---

1. తిలకించి—ప్రసన్నతనొంది అని వా. వి. ఇదే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది.

చేరి తా నాదరించితే చెల్లుబడౌఁగాక నవ్వు
వూరకే నాకు వచ్చెఁబో వొద్దికయ్యీనా
గారవించి కైకొంటే కడునాటుఁగాక చూపు
యీరీతి నేఁ జూచితిఁబో యితవయ్యీనా ॥ ఇది ॥

తమకించి తా నంటితే తగులౌఁగాక కాఁగిలి
చెమరించి పొందితిఁబో సిగ్గుమాపీనా
నెమకి నన్నుఁ గూడె తానె శ్రీవేంకటేశుఁడు
అమరెఁబో పనులెల్లా నంటువాసీనా ॥ ఇది ॥ 256

మాళవిగౌళ

సంగా మన్నించవద్దా సవతుల నందరిని
పొంరిదిఁ దమమోములు చూచుకొనే రిందరు ॥ పల్లవి ॥

సముకాన నుండి యాపె సలిగెలు చూపఁగాను
తమితో నవ్వులు నవ్వి తనరఁగాను
జమళిఁ జేతుల వేసి పాము నీతోఁ జేయఁగాను
చెమటల తాముఁ జూచి సిగ్గువడే రిందరు ॥ సరి ॥

తగిలి తగిలి యీకె తతిగొవి చూడఁగాను
మిగులా వరసమాడి మెచ్చఁగాను
పొగరునీచేఁతలకు బొమ్మల జంకించఁగాను
అగవడి కరఁగేరు ఆసతో నిందరును ॥ సరి ॥

అలమేలుమంగ నిన్ను అంటి కాఁగిలించఁగాను
చెలరేఁగి అట్టె సారెఁ జెనకఁగాను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీవొజ మెచ్చఁగా
పొలసి తామునుఁ గూడి చొక్కి రిందరును ॥ సరి ॥ 257

బౌళి

మీరిద్దరు నొక్కచో మేమెంతటివారము
కోరి మిమ్ము నిట్టె కాదుగూడదనఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడియుండినాపెఁ జెఱఁగువట్టి తీసితే
యెగ్గులెల్లా విన్న నాపె యెంచకుండునా
వెగ్గళించి చెలులతో వేమారు నానతిచ్చేవు
బిగ్గనఁ బంతమిప్పించి పాడిదిద్దఁగలమా ॥ మీరి ॥

కొలువులో నుండఁగాను కొమ్మచన్ను లంటితే
చలపట్టి విన్న నిట్టె జంకించవద్దా
తలకొని నీవిందు కందరి సాకిరివెట్టేవు
పిలిచి మిమ్ముఁ గాఁగిలింపించఁగలమా ॥ మీరి ॥

మంతనమాదేయలమేల్మంగనుఁ జెనకితేన
పొంతఁ జన్నుల విన్నొత్తి పొందకుండునా
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వీకెను
వంతువెట్టి మీ కింకాను వాసిరేచఁగలమా ॥ మీరి ॥ 258

రేకు 1444 దేవగాంధారి

ఆటుగాన బలిమిసేయఁగరాదు రమణుని
యెటువలెనైనాను యిచ్చకమే మేలు ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలకొలఁదే సరసాలు
నవిచినకొలఁదే నగవులు
వినయముకొలఁదే వేడుకలెల్లా। పట్టి
పెనఁగరా దింతులకు ప్రియునితోను ॥ ఆటు ॥

మన్ననకొలఁదివే మాటలు
నన్నలకొలఁదివే సంగాతాలు
అన్నిటా మెచ్చుకొలఁదే ఆదరింపులు । వలివి
మిన్నక కొసరరాదు మెలుఁతలకు ॥ అటు ॥

చుట్టరికముకొలఁదే సొలపులు
పట్టినకొలఁదివే పంతములు
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేము
ఱట్టుగా నన్నేలితి వాఱడి సేయరాదు ॥ అటు ॥ 259

శంకరాభరణం

తా నెఱఁగఁడా యీతగవులెల్లా
వీనులకు వింపుగాను విన్నవించఁగదరే ॥ పల్లవి ॥

సేసవెట్టి పెండ్లాడి చెలియను మగవాఁడు
వేసటతోఁ [1] పెడవాడ వేయఁదగునా
అనకొలిపి రప్పించి యాపె వంతలో మొఱఁగి
కోసరించి వేరొక్కతెఁ బొందఁదగునా ॥ తానె ॥

చిట్టంటుచేఁత చేసి చేతికి విడెమిచ్చి
గుట్టుతోఁ బరాకు సేసుకొనఁదగునా
అట్టె సరసములు తా నాడుతా నేఁ జూడఁగానే
నట్టనడుమ నాపెతో నగఁదగునా ॥ తానె ॥

తాలిమితో నాకాఁగిటఁ దగిలి పెనఁగుతానే
లాలించి యెవ్వతెనో తలఁచఁదగునా
ఆలించి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
మేలువాఁడు నాకుఁ దాను మితిమీరఁదగునా ॥ తానె ॥ 260

1. పెడవాడ=ఇలువరుసమార్పు. లేక వరుసమార్పు?

ఆహిరి

ఇదివో నావిన్నపము ఇంకనేమి సనవోప
మొదలో వలపు నీవే మొరఁగుదువు ॥ పల్లవి ॥

చలపాదిదానఁ గాను సాదించేటిదానఁ గాను
తలకొంచి విన్నదూరేదానఁ గాను
వలపులకాఁకల వసివాడనోపక
వెలినుండి నీకు విన్నవించేదానఁగాని ॥ ఇది ॥

పెనఁగేటిదానఁ గాను బిగిసేటిదానఁ గాను
తనియక తక్కసించేదానఁ గాను
మనసు నీకొప్పగించి మాటల విన్నఁ బొగడి
వినయముతో విన్నవించేదానఁ గాని ॥ ఇది ॥

విరసపుదానఁ గాను వెక్కసపుదానఁగాను
తరితీపుతోఁ గలసేదానఁ గాని(మః)
విరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
వెరవుతో మొక్కి విన్నవించేదానఁగాని ॥ ఇది ॥ 261

కేదారగౌళ

మీరెఱఁగరటరే మెలఁతలాల
చేరి నన్నెంతేసి గరిసించేరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

వలపెంత గలదని వర్ణించి యడుగనేల
తలపెంతగలిగె నెంతయు నంతే
చెలిమి కొలఁదివెట్టి చెప్పిచూపఁగరాదు
కెలయు రాకొట్ల కిచ్చగించుటే కొలఁది ॥ మీరె ॥

సింగారము లెక్కవెట్టి చెలఁగి వర్ణించనేల
అంగమెంత గలిగెను అంతావంతే
తోఁ(తొం?)గిచూపు లానలకు తొడర నెందాఁకా గురి
పంగెనలేక కలసి పాయకుండుటే గురి ॥మీరె॥

రతికాంక్ష కొలవెట్టి రచ్చలో వర్ణించనేల
పతిఇతవెంత తనభావమూ వంతే
తతి శ్రీవేంకటేశుఁడు తా నలమేలుమంగను
పతమై కూడియుండేది సాజమే యిద్దరికి ॥మీరె॥ 262

పాడి

చెప్పరాదా నాతోను చెవులారా వినేఁగాని
వుప్పతిలుఁజెమట లేటూరీవయ్యా మేనను ॥పల్లవి॥

వాడికమాట లాడి వచ్చేనంటాఁ జెప్పిపంపి
యేదనుంటివయ్యా నీ విందాఁకాను
జాడదప్పక నాతోనే సరసములాడితివి
పీడె మెవ్వతిచ్చెనయ్యా వేడుకతో నీకు ॥చెప్ప॥

బలిమి నన్నుఁ బెండ్లాడి బాసలెల్లా నాకిచ్చి
తలఁచే దెక్కడవయ్యా తమితో నీవు
కలదెల్లా నామీఁదనే కందువవలపు నీకు
చెలి మేడఁ గల్గెనయ్యా చెలులతో నేఁడు ॥చెప్ప॥

తామెరపువ్వున వేసి తగ నన్నుఁ గాఁగిలించి
యేమగువఁ జూచేవయ్య ఇప్పుడు నీవు
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్‌మంగనే నేను
కామించి నన్నేలితివి కానీవయ్యా మెచ్చితి ॥చెప్ప॥ 263

బౌళి

నీముందరికి రావాదా నేఁడు వెలయాండ్లకు
ఆముకొని సరసములాడవచ్చేవు ॥ పల్లవి ॥

చుట్టపువరుస నాపె ముద్దులు నీకుఁ జెప్పఁగా
గట్టిగాఁ గాలుదొక్కేవు కడనుండి
గుట్టుతోడ నీవొద్దఁ గొలువు నేయఁగాను
చిట్టంటుచేఁతలు చేసి చెక్కులు నొక్కేవు ॥ నీముం ॥

నెలఁత వేడుకలకు నీమొగము చూడఁగాను
చెలరేఁగి చన్నులపైఁ జేతు వేసేవు
నెలవుల నవ్వుకొంటా చెంగట నిలుచుండఁగా
కలువపువ్వుల వేసి కాఁగిలించేవు ॥ నీముం ॥

సారె నీమాటలు విని సంతోసాన నవ్వితేను
గారవించి పచ్చడము గప్పి కూడేవు
ఆరసి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
సారె నన్నేలి యాపెను జంటలుసేసేవు ॥ నీముం ॥ 264

రేకు 1445

బౌళి

నీముద్దులు వింటేను నిచ్చకొత్తలు నీకు
ఆస యెంతైనాఁ గద్దు ఆఁటవారిమీఁదను ॥ పల్లవి ॥

యేడనుండితి విందాఁకా నెవ్వతె నీతో మాటాడె
జాడతో నీపొందులెల్లా సాగివచ్చెనా
వేడుకకాఁడవు తొల్లె వేసారవు నీ వెపుడు
వాడికగా మాయింటికి వచ్చితివి నేఁడు ॥ నీను ॥

సేయవలసినదేమి చెంత నీకేమి ప్రియము
కాయజకేలి నీమతి కాఁకదేరెనా
చాయసేసుకోఁగలవు జాణతనాలు నేర్తువు
చేయిమీఁదుగా మముఁ జెనకి వచ్చేవు ॥ నీసు ॥

యెట్టివి నీతలఁపులు యెన్నఁడు నీకాఁగిలి
నెట్టుకొన్ననీకోరికె నెరవేరెనా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గుట్టున మమ్మేలితివి కోవిదుఁడ వౌదవు ॥ నీసు ॥ 265

హిందోళవసంతం

ఎటువంటియాగడములు యీపెసుద్దులు
కటకటా నీవే యిది గయ్యాళి యవవా ॥ పల్లవి ॥

కిమ్మల సతులెల్లాను కేరికేరి నవ్వఁగాను
తిమ్మల మొనఁగేవు యీతరుణికివి
యెమ్మెలకు నీపీపెను యేమేమి సేసినాను
ఇమ్మల సిగ్గువడవి దేఁటియాఁటదనరా ॥ ఎటు ॥

చెంత నున్నవారెల్లా చెవులు మూసుకొనఁగ
యెంతపచ్చిమాట లాడే వీపెతోను
వింతసేసి నీ వెంతవేడుకకాఁడవైనాను
ఇంతేసి అట్టడియైతే నేఁటియాఁటదవరా ॥ ఎటు ॥

చేరి వూడిగపువారు శిరసులు వంచుకోఁగా
సారెఁ గాఁగిలించే వీసతిని నీవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
యేరా నన్నేలితి వాపె నేఁటియాఁటదనరా ॥ ఎటు ॥ 266

లలిత

[1] చూతువు రావమ్మా నీసుతుని యశోదమ్మ
బూతులఁ దిట్టీ వద్దంటే పొలఁతులనెల్లను ॥ పల్లవి ॥

పొదవాటిపుట్లెక్కి బుడుగులతోడి వెన్న
తొడికి పెట్టీఁ దనతోడివారికి
కడవలపాలమీగడలు దేవుకతిని
కడకుఁ బాలెల్లాఁ గార కంతలు నేసీని ॥ చూతు ॥

అక్కజపురోళ్లెక్కి అట్టుగపై దాఁచిన-
చక్కిలాలు నురుఁగులుఁ జవిగొనీని
వెక్కసానఁ జట్టరాక పీదులఁ బారాడుతాను
మొక్కలాన నెత్తుకొంటే ముద్దులువెట్టీని ॥ చూతు ॥

పన్నారుదొంతు లెక్కి బావలపెరుగు నేయి
చెన్నుమీర నారగించి చేరి నవ్వీని
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
వన్నెలఁ గ్రిష్ణుఁ డింటింటివాకిటఁ బొంచీని ॥ చూతు ॥ 267

దేసాళం

ఇందరివినోదానసే యిట్లున్నాఁడు
చెంది సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి సింగారించరే ॥ పల్లవి ॥

మేడలోన నున్నవాఁడు మిక్కిలితమకమున
పాడించుకొంటా నున్నాఁడు భామలచేత
వూడిగపుసతులాల వొద్ద నుండఁగదరే
వీడెమీరే అడపమువెలఁదులాల ॥ ఇంద ॥

1. ఇది ఆధ్యాత్మకీర్తనలబాయలోనిది.

పరగ గద్దెపైనుండి పాత్రకత్తెలచేత
గరిమ నాడించుకొంటా కదుఁ జొక్కీని
సిరులఁ గట్టికవారు సేయరే బరాబరి
వరుస నాలవట్టాలవారెల్లా విసరరే ॥ ఇంద ॥

శ్రీవేంకటాద్రి నున్నాఁడు జిగి నలమేల్మంగను
యీవేళఁ గూడియున్నాఁడు యీ దేవుఁడు
వేవేగఁ దెరవేయరే వెసఁ జనవరులాల
బూవపుసవతులాల పొగడరే మీరు ॥ ఇంద ॥ 268

మాళవి

వేసాలెల్లాఁ జేసేవు వింతవానివలెనే
పాసికూడి వలపించ పంతమా నాకు ॥ పల్లవి ॥

వూవి చెఱఁగుచేత నన్నొదఁ బొపించేవు
బొసయ్య నీమాటకు నే నడ్డమాడేనా
అనుకొవి సొమ్ములు నా కంతలోనే వాసగేవు
కాసివయ్యా నే నానోదకత్తెనా ఇపుడు ॥ వేసా ॥

వరుసతో నూరకైనా వాపులు నన్నడిగేవు
వొరసి నీ వంటఁగా నే నోపననేనా
గరిమతో పీడెమిచ్చి కదు నుబ్బురేఁచేవు
తరితీపుతోడి[1] విదరవెల్లిదాననా? ॥ వేసా ॥

ఆదరిపాటున వచ్చి అట్టె కాఁగిటఁ గూడేవు
యెదుట నన్నేలఁగా విన్నెలయించేనా
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
పదరి నీతో నేను పాసివుండఁగలనా ॥ వేసా ॥ 269

1. వేదురువెల్లి, వేదరుశబ్దము వ్యావహారికముగ 'వేదర' కాగా "వే" కు బదులు 'వి' లేఖక ప్రమాదమేమో, విదురువెల్లి=విచ్చిపొంగిన (దానవా)అని కావచ్చు.

నాగవరాళి

ఈపాటివాఁడవు మాయింటికే రారాదా
యేపొద్దూ నీతమకమే యింతసేసీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

సతులెల్లాఁ జూడఁగాను జారఁదీసేవు పయ్యద
రతికి వేళలేదా యీరవ్వ వలెనా
పతివై తేనేమి మాకుఁ బాటించవద్దా సిగ్గు
అతిజవ్వనము విన్ను నాడించీఁగాక ॥ ఈపా ॥

కొలువులోపలనే సిగ్గులుమోవ మాటాడేవు
వలపు పచ్చిసేతురా వానిపలదా
యిలపై జాణఁడవై తేనేమి మాకు వద్దా గుట్టు
పెలుచుఁదనము విన్ను పెదరేఁచీఁగాక ॥ ఈపా ॥

వూదిగము సేయఁగానే వొద్దికఁ గాఁగిలించేవు
యీడుజో డెఱఁగవద్దా యింతుకైనాను
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కూడితివి నీకరుణే గురిసేసీఁగాక ॥ ఈపా ॥ 270

రేకు 1446 దేవగాంధారి

కాదని వేసరేవా కరుణించినవాఁడవు
పాదుకొని వొద్దనే పాయకుందువుగాక ॥ పల్లవి ॥

నన్ను వింతగా నేలి నమ్మించినవాఁడవు
విన్నపము సేయనేల వేమారు నీకు
సన్నలావాయలా నాచనవులు చెల్లించి
మన్నించి నీవే యెరిఁగి మనిపేవుగాక ॥ కాద ॥

అట్టె నాచే సేవగొని ఆదరించినవాఁడవు
దిట్టవై నాగుణములు తెలుపనేల
నెట్టన నీమహిమలు నీవే తలఁచుకొని
రట్టుగా నను రక్షించే విట్టె నీవేకాక ॥ కాద ॥

పొత్తున నన్నుఁ బెట్టుక భోగించినవాఁడవు
బత్తి నీకుఁ జేసిచూపఁగనేల
హత్తి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
సత్తుగాఁ గూడితివి మెచ్చఁగఁదగుఁగాక ॥ కాద ॥ 271

బౌళిరామక్రియ

నే నితఁడు మాటాడితే నీవు అడ్డాలు రానేల
అనుక నీవే నాతో నటు నన్నసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

యేతులు నీకు గలితే యింటిలోఁ జేతువుగాక
కాతరించి యిందరిలో గర్వమేఁటికే
నీతులు నేరుచుకొంటే నీవే నడతువుగాక
ఘాతరించి నీవు మాకు బుద్ధిచెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥

తవివితోడఁ జక్కనిదానవైతే నౌదుగాక
యెనలేనిమురిపెములు యీడనేఁటికే
యెనసి చుట్టమవైతే నెట్టయినా నౌతగాక
మొనసి మాకిటు నాయములు చెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥

సేయ నోపికగలితే సేవలు సేతువుగాక
పాయపుమదముతోడి పంతమేఁటికే
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
పాయక నన్నుఁగూడె నీపస చెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥ 272

సామంతం

చేరి నన్నుఁ జూచి యేలసిగ్గువడేవు
నేరుపు నీకెంతగద్దో నే నెరిఁగేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

ఆస నీకుఁ గలిగితే నాతనిపాదా లొత్తవే
మూసిదాఁచనేల నీమోహ మీడను
సేసవెట్టవలసితే చేతులు చాఁచవే
వేసాలేల వద్దనే వీఁడే వున్నాఁడు ॥ చేరి ॥

మనసు నీకు వచ్చితే మాటలెల్లా నాడవే
యెనలేక గుబ్బతిలనేలే లోలోను
పని నీకుఁ గలిగితే పానుపుపైఁ బండుండవే
అనుమానించఁగనేల అదనే వున్నాఁడు ॥ చేరి ॥

వేడుకైతే చేతనున్నవిడె మిప్పించుకోవే
వాఁడుమోముతోడ నవ్వఁగవలెనా
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు కోరి యలమేల్మంగను
వాడిక మెచ్చవే నాకువలచివున్నాఁడు ॥ చేరి ॥ 273

మాళవిగౌళ

చెలులాల చూడరే యీచెలిభాగ్యము
అలమేలుమంగ యీకె కబ్బెను యీభాగ్యము ॥ పల్లవి ॥

పతిదయగలిగినపడఁతి దీభాగ్యము
అతఁడు మాటమీరనీ దది భాగ్యము
సతతముఁ బాయక జంటైవుండేది భాగ్యము
అతివలెందరుగల్లా నది యేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥

మగఁడుమన్నించినమగువది భాగ్యము
సొగిసి యాతఁడు మోహించుట భాగ్యము
వెగటులేవిరతుల వేసరనిది భాగ్యము
మగువలవలపులు మరి యేమిచెప్పరే ॥ చెలు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె మచ్చిక నీసతిది భాగ్య —
మావేళ నాతఁడు మెచ్చినది భాగ్యము.
తావుకొని యెప్పుడూఁ దనవాఁడౌటే భాగ్యము
యేవనితలనేరుపు లిఁక నేమిచెప్పరే ॥ చెలు ॥ 274

పాడి

ఏఁటికిఁ గొసరవలె నీతఁ డిన్నిటా జాణ
చాటువగా తానే నాకుఁ జనవిచ్చీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

ఆలినేలేటివాఁడే అన్నిబుద్ధులునుఁ జెప్పు
లాలించి భోగించనేర్పు లాగులుగాను
మేలుగలిగినవాఁడే మిక్కిలివేడుక చూపి
పాలించి మేలములాడి పనిగొననేర్చును ॥ ఏఁటి ॥

నేసలు వెట్టినవాఁడే సిగ్గుతో సహించుకొని
వాసితో మనుపనేర్పు వన్నెకెక్కను
ఆసకొలిపినవాఁడే ఆదరానఁ గాఁలించి
వేసటలేక వలపు వెలయించనేర్చును ॥ ఏఁటి ॥

రతిఁ గలసినవాఁడే రమణతో మోవియిచ్చి
మతికి సంతోసముగా మన్నించును
ఇతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
ఇతవెరిఁగి సారెకు నెనయఁగనేర్చును ॥ ఏఁటి ॥ 275

ఆహిరి

వేగిరించి చూచితేను వరసమౌ వలపెల్లా
బాగుగా నిచ్చకములే పచరించవలెను ॥పల్లవి॥

పతిచిత్త మెరిఁగి గొబ్బున మాటాడఁగవలె
హితవుచూచుక విడె మియ్యవలెను
తతి దెలుసుకొని యుత్తరి సేవసేయవలెను
చతురతతో మెలఁగేజవరాలికి ॥వేగి॥

చనవిచ్చినప్పుడే సరసమాడఁగవలె
వొనరఁ జూఁచితే పాదా లొత్తవలెను
పిన నింపుగలిగితే విన్నపము సేయవలె
పెనఁగి పైకొనరాదు ప్రియురాలికి ॥వేగి॥

నాటినహొందులై తేను నవ్వులు నవ్వఁగవలె
చోటిచ్చితే పక్కనుండి చొక్కించవలె
యీటున శ్రీవేంకటేశ యిట్టి దలమేలుమంగ
కూటమి లిట్టె చెల్లు గుణవంతురాలికి ॥వేగి॥ 276

రేకు 1447 కాంబోది

సంతోసించుకొందుఁగాక సతినై నేను
వింతలుగా మరి విన్నవించేటిదేఁటిది ॥పల్లవి॥

యెందరు సతులుండినా యేలేటివాఁడవు నీవు
పొందేటివేడుకలభోగము నీది
ముందే నేర్పులకెల్లా మూలపుగుణము నీది
విందుల నిఁక నేము విన్నవించేదేఁటిది ॥సంతో॥

వారివారిపై పెరిఁగి వలపించుకొంటివి
గారవించ నేరిచినకరుణ నీది
కోరికెరిఁగి లాలించుకొనేది నీకీరితి
చేరి నీకు విన్నపము సేసే దిఁక నేఁటికి ॥నంతో॥

యిచ్చ యెరిఁగికలసే ఇంపులు నీచతురత
మచ్చికరతులలోనిమహిమ నీది
హెచ్చినశ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
విచ్చనవిడి నీకు విన్నవించేదేఁటిది ॥నంతో॥ 277

సాళంగనాట

ఆపెయుఁగు నీ వెఱుఁగు దాలోవిపనులెల్ల
యేపున విన్నవించితి మిదిగో చెలులము ॥పల్లవి॥

యేమని చెప్పింపుదువో యేవేళ వత్తువో యని
కామిని యాద నీవేళ గాచుకున్నది
నీమన సెట్టువచ్చునో నీవూడిగ మబ్బు టెట్టో
యీమేర నుందావనని యెంచుకొంటా నున్నది ॥ఆపె॥

యెప్పుడు మోము చూతువో యేసన్న సేతువోయని
చొప్పుగా నీవంకే చూచుకవున్నది
మెప్పించుకొందునో నీవు మేలమాడుదువోయని
చప్పు డాలించుకొంటా నచ్చట నదె వున్నది ॥ఆపె॥

కందువకుఁ బిల్తువో ఇక్కడఁ గూడుదువోయని
పొంది నీపానుపుమీఁదఁ బొంచుకున్నది
అందపుశ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
చెంది నీకాఁగిటఁ గూడి చెలరేఁగుచున్నది ॥ఆపె॥ 278

సామంతం

ఏమిసోద్యమే యీవేళ సతికి
కాముని బలములు కైవశమాయ ||పల్లవి||

సుదతి నీదుపం(పం?)జులవెలుఁగఁటా
వుదయచందురుని కెదురేఁగి
ముదమునఁ గాశెలమోతలనుచు మరి
కొదమతుమ్మెదలకూఁతల కలరె ||ఏమి||

తోడనె టెక్కెపుదొడ్డపవుఁజులని
నీడలతరువులు నిక్కి చూచి
వేదించుగాలికిఁ గెరలినపుప్పొడి
చూడ ధూళియని వేడుకపడియె ||ఏమి||

చిం(చిం?)తదీర నీనేసపాలనుచు
చెంతనె విరులకు శిరసొగ్గి
యింతలో శ్రీవేంకటేశ నీవేలఁగ
సంతసమునఁ దనచందము దెలిపె ||ఏమి|| 279

వరాళి

ఈకెసంది నీసంది [1] నెరవున్నదా
చేకొన్నదాఁకా గుట్టుసేసీ నింతేకాక ||పల్లవి||

చెలినేలినవాఁడవు చెలుఁగువట్టఁగరాదా
కొలువులో సిగ్గుగాఁ గొంకీఁగాక
తలఁపు నీ వడుగఁగాఁ దగ విన్నవించరాదా
వలసి పరవశము మైమఱచీఁగాక ||ఈకె||

1. ఎరవు + ఉన్నదా.

నీవు వసంతమాడఁగా నీపై మారు చల్లరాదా
సోవల సాదుఁదనము చూపీఁగాక
పూవుల నీవు వేయఁగా పొంచి పట్టుకొనరాదా
ఆవల మరుబాణాలని మానెఁగాక ॥ఈకె॥

వొట్టి రతివేళ నీకె నురమెక్కించుకోరాదా
ముట్టి దోసము గాకుండా మొక్కీఁగాక
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
గట్టిగా నీ యిచ్చెరిఁగి కాఁగిలించీఁగాక ॥280॥

హిందోళవసంతం

ఇందాఁకా నేసున్న జాడ యేమని చెప్పుదునయ్యా
కందువ నాచెమటలు కమ్మి పుప్పొంగించెను ॥పల్లవి॥

మంచిమాట నీవాడఁగాను మనసొక్కటాయను
పెంచినకోవిలకూఁతాఁ బ్రియమాయను
మించి నీవు నవ్వఁగాను మేను చల్లనాయను
పొంచి ఇంటిలోవెన్నె లిప్పుడు చుట్టమాయను ॥ఇందాఁ॥

నీ పీడకు రాఁగానే నిర్మల ములాయను
ఆవేళ నావూర్పుగాలే అలపార్చెను
కైవశమై నీవు గాఁగా కాఁపురము లీడేరెను
తావుల నాకొలవిలో తామరపొందాయను ॥ఇందాఁ॥

కదిసి నీ వేలఁగా నిక్కడ నిట్టే చెలఁగితి
ఇదె నావనముతీగె లింపులాయను
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
మొదలినాజవ్వనమే ముదము నొందించెను ॥ఇందాఁ॥ 281

బౌళి

వద్దనేమా తానే మాతో వచ్చి వాదుఁబరచితే
ఇద్దరికిఁ దానే మూల మిన్నిటికిఁ గదవే ॥ పల్లవి ॥

తెగరానిమంకులకు తెలిపిచెప్పుట మేలు
తగులైనయెడకు నాదరించఁ బాడి
పగ సాదించరావిచో పక్కనఁ గూర్చుట దగు
తగవులు మాలో మాకు తానే తేర్చఁదగునే ॥ వద్ద ॥

అదలించరానివారి నట్టె వేఁడుకొంటే నీతి
నుదతులవాదు దీర్చుట సంగతి
వదలరానివారినెప్పగ మాన్పుట పుణ్యము
పొదిగి తానే మమ్మ బోదించఁదగునే ॥ వద్ద ॥

మచ్చరపునవతుల మట్టుపెట్టుట మంచిది
యెచ్చినవాసికత్తెల నేలుట గీర్తి
మచ్చిక నలమేల్మంగమగఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిచ్చ మమ్మఁగూడి తానే యీడేర్చఁదగునే ॥ వద్ద ॥ 282

రేకు 1448 కన్నడగౌళ

ఆతనితో నావిన్నప మదే యనవే
కాతరపునావలపు కాదుకమ్మీనవే ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడూఁ దా మన్నించేది యెఱుఁగుదునవవే
యిప్పటినాతమి వోర్వనియ్యదనవే
తప్పులేదు తనమాట దయగలఁదనవే
రెప్పలెత్తి చూచుదాఁకా రేఁచీ నాసలనవే ॥ ఆత ॥

తిరమైననాపైబత్తి తెలిసితి ననవే
సరి విరహాన(బడ(జాల ననవే
కరుణించి నన్ని(కను కంటి నన్నిననవే
మరిగించి వట్టిజోలి మరియే(టికనవే ॥ అత ॥

తగ నన్ను(గూడినా(డు తల(తు నే ననవే
తెగనిరతుల(గాంక్ష దీరదనవే
జిగి నలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశు(డు తాను
మిగులా నన్నేలినా(డు మెచ్చితి నేననవే ॥ అత ॥ 283

ఆహిరినాట

అయ్యో తనకేల లో(గ నది నాసంతోసమే
నెయ్యపువిభు(డు తాను నే(గాదనేనా ॥ పల్లవి ॥

ఘను(డు తా నెవ్వతెతో(గామించి నవ్వీనాను
యెనలేనివే(డుకతో విట్టె చూచేనే
మనసిచ్చి యాపెకు తా మాటపట్టేమిచ్చినాను
వావగూడి యందుకెల్లా నొడ(బఱచేనే ॥ అయ్యో ॥

తల(చి యాపెపొందు తా(గోరినా నిదకు
పిలుచుక వచ్చి వొద్ద(బెట్టేనే నేను
చెలి నెంతపెద్దసేయ(జిత్తాన(గలిగినాను
కలకాల మాపె కూడిగము సేసేనే ॥ అయ్యో ॥

యిరవుగ(డా మిద్దరూ నెనసి వుండితేను
పరగ(గ(బఱచేనే పానుపు నేను
సిరుల నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశు(డు తాను
పరి నన్ను నేలినా(డు చనవు చేకొంటినే ॥ అయ్యో ॥ 284

కాంబోది

మొలఁత ధైర్యమునకు మెచ్చవద్దా
తొలుత నీవన్నిటాను దొడ్డవాఁడ వౌదువు ॥ పల్లవి ॥

తరుణికి నీమీఁదితలఁపు గద్దుగనక
విరహమైనా మేలే వెతలేదు
మరిగి నీమీఁదిప్రేమ మనసు నిండెఁగనక
సరుగఁ జిత్తజునకు వెరవ దెంతైనను ॥ మొలఁ ॥

అంగిన ప్రాణములు నీయాస నున్నవిగనక
వెంగలి నిట్టూర్పులకు వేసరదు
వుంగరము నీది వేలనుండఁగాఁ జూచీఁ గనక
కుంగదు తమక మెంత కొచ్చియెచ్చరించినా ॥ మొలఁ ॥

చెలఁగి పాయము నీకు సెలవుసేసెఁగనక
తలకొన్నచింతలకు తలఁకదు
చెలి యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడవు నీ-
వలరి కూడితి విఁక నందుకు జడియదు ॥ మొలఁ ॥ 285

ముఖారి

నే నెంతటివానను నీకేఁటికి లోఁగను
తానకమై యంత మొకదాకిరి సేసేవు ॥ పల్లవి ॥

చెలువుగలవాఁడవు చెల్లును సరసమాడ
వలచివాఁడవు నవ్వఁగఁజెల్లును
తలఁపుగలవాఁడవు తమకించాఁజెల్లును
బలిమిఁ దార్కాణించఁ బనియేమి నీకు ॥ నేనెం ॥

వేడుకగలవాఁడవు వినోదమాడఁగఁ జెల్లు
యీడైనవాఁడవు చనవియ్యఁజెల్లును
వాడికైనవాఁడవు వద్దఁబెట్టుకోఁజెల్లు
పాడిచెప్పి నన్ను నొడఁబఱచ నేమిటికి ॥ నేనెం ॥

కరుణగలవాఁడవు కౌఁగిలించుకొనఁజెల్లు
యొరపులేనివాఁడవు యెనయఁజెల్లు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
సరవిఁ గూడితి వెన్నిచనవు లిచ్చితివి ॥ నేనెం ॥ 286

దేసాళం

నీయిచ్చలోదాన నేను నీయితవే చూతుఁగాక
అయింతిని మారుకొన నరుదా నాకు ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నీచిత్త మెప్పు డెట్టుండునో అవికాక
నెలఁతతోఁ బంతమాడనేరనా నేను
చెలికి నేమేమి బాసచేసితివో అనికాక
తలకొవి మట్టుపెట్టఁదడవా నాకు ॥ నీయి ॥

యీసతిపై నే(నీ?)మోహ మెంతగద్దో అవి కాక
వూసివాసు లెంచి మీరనోపనా నేను
వేసటతో నీమోము విన్ననౌనో అనికాక
తోసి యీపెయెమ్మె మాన్పదొడ్డా నాకు ॥ నీయి ॥

చెలఁగి నీవేడుకలు చెల్లింతు నవికాక
యెలయించె నీపెను గెల్వ నెదురా నాకు
అలమేల్మంగనే నేను అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ
కలసితీపెను సాటిగలదా నాకు ॥ నీయి ॥ 287

గౌళ

కొమ్మలకు నిట్టివోజ కోటిసేసును
సమ్మతిగా నడచుటే సంసారఫలము ॥పల్లవి॥

నను పెంతగలిగినా నాయకునియెడాటాన
వినయములే వన్నె వెలఁదికిని
ధన వెంతయిచ్చినాను సరసమాడేటివేళ
పెన(ఁ?)గకుండుటే కడుఁబెద్దరికము ॥కొమ్మ॥

యెగ్గులేక వలచి తానెంత వచ్చిమాఁటాడినా
సిగ్గు నెరపుటే వన్నె చెలియకును
వెగ్గళించి యాతఁ డెంతవేడుకకు నవ్వినాను
వొగ్గి గుట్టుతో నుండు టొరపరితనము ॥కొమ్మ॥

వొలిసి శ్రీవేంకటేశుఁ డురముపై నిడుకొన్నా
అలి మొక్కుటే మేలు యలమేల్మంగకు
కలసి మెలసి యెంతకాఁపురము చేసినాను
తలఁపులో మెలఁగుటే తగవైననేరుపు ॥కొమ్మ॥ 288

రేకు 1449 సామంతం

చెలులు తన్నెవ్వరెంతచేసినాఁ జేసిరిగాని
వలవనిగర్వాలు వారే కట్టుకోనీవే ॥పల్లవి॥

పొదిగి తనగుణాలు పొగడఁగఁదగుఁగాక
అదన నెఱఁగక వెంగెమాడఁదగునా
వెదకి తానున్నచోటు విచారించఁదగుఁగాక
యెదుటఁ బరాకుతో నెలయించఁదగునా ॥చెలు॥

వైళము తాఁ జెప్పినటువలెఁ జేయఁదగుఁగాక
నాలిసేసి తనతోఁ బెనఁగఁదగునా
మేలువేసినందుకు మెచ్చఁగఁదగుఁగాక
కూళతనమున మరిఁ గొసరఁగఁదగునా ॥చెలి॥

వొక్కటై పొందువేసితే నొడఁబడఁదగుఁగాక
చక్కఁగా నెదమాటాడించఁగఁదగునా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
దక్కె నాకు వలఁదు నేఁ దమకించఁదగునా ॥చెలి॥ 289

ముఖారి

నీవే నన్ను మన్నించేవు నేఁ గొసరే దేమున్నది
యీవలనావల నిన్ను నెచ్చరించనేఁటికి ॥పల్లవి॥

చక్కనివి నిన్నుఁ జూచి సతులు వలతురేకా
మక్కువ నీవు వారి మానరాదుగా
యెక్కువగా నిందరిలో నేలేవని వుండానఁగా
ఇక్కడ నాభాగ్యము యెంచఁగనేమిటికి ॥నీవే॥

మదనగోపాలుఁడవై మర్మాలు గలఁతువుగా
పొదుగక ఇంతులకుఁ బోరాదుగా
అదనఁ బట్టపుదేవి నయ్యేనని మొక్కితిఁగా
పదిమారులును నీతోఁ బదారించనేఁటికి ॥నీవే॥

ఇదె శ్రీవేంకటేశ్వర యురవై వున్నాఁడవుగా
పదారువేలుకాంతలపతివైతిగా
అదన నలమేల్మంగనై నేఁ గూడితిఁగా
అదివో నీముద్దులు నే నడుగఁగనేఁటికి ॥నీవే॥ 290

ఆహిరి

చూడ మాకు వేడుకయ్యీ నోద్యపునీచేఁతలెల్లా
పీడరానిపొందులైతే వెలవెట్టవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు చెమరించెనంటా చేసురటి విసరేవు
యిక్కువ నాకెపై నీకు నెంతమోహమో
చక్కవిసదనమని సారె సారెఁ బొగడేవు
పిక్కటిల్ల నీకె యెంతప్రియమో యిపుడు ॥ చూడ ॥

కడు దిష్టిదాఁకకుండా కప్పేవు పైపచ్చడము
తడయక లోలో నెంత తగులాయమో
బడిబడి గుబ్బలపై పన్నీరు చిలికించేవు
అదరి నీ కిది యెంత అపురూపమో ॥ చూడ ॥

గాలి యెండా సోఁకకుండా కాఁగిట నించుకొనేవు
యీలీల నలమేల్మంగ యెంతచుట్టమో
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
బొలే నీమదిలోన నానోదమెంతో ॥ చూడ ॥ 291

శ్రీరాగం

నీవు నేసేటిమాయలో నేఁగొన్నమరులు జాడో
చేవమీర నేఁ జేసేచేఁత నీకే నెలవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నుండి మాట లెన్నియైనాఁ దలపోతు
యీకడ నీమోము చూచి ఇట్టె మొగమోడుదు
రాక నీ వుండితేఁ గాతరాన కడుఁజింతింతు
చేకొని నీవద్దనుంటే చెలరేఁగి నవ్వుదు ॥ నీవు ॥

యేయింతి ఇంత నీవున్నా యీమున్నఁ గడకు మ(వః)త్తు
నీయాదరింపునఁ జెంది నే సంతోషించుకొందు
తోయురావిజవ్వనాన తొడికిపట్టఁగఁ బూను
చేయి నీవు పెనితేను చిత్తము గరఁగుదు ॥ నీవు ॥

కోరి నిన్ను వంతలోనే కూడి మందెమేళమాడు
సారె నీవు దెలుపఁగా చనవున మొక్కుదు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నేరుపున నీ వేలఁగా నిన్నే నే నమ్ముదును ॥ నీవు ॥ 292

టో॥

ఏల నాతో నానతిచ్చే విచ్చకపుమాటలెల్లా
ఆలకించి వి(వి:)నఁగాక అవుఁగాదనేవా ॥ పల్లవి ॥

మగువకుఁ దొల్లే నీవు మాట యిచ్చినవాఁడవు
విగిడి పొందుసేయక నీవు మానేవా
బిగిరించి పూచికాచినయట్టిమామిడి
తగఁ బండ్లు పండక తా మానీనా ॥ ఏల ॥

తెరకావ నీయింటికిఁ దెచ్చుకొన్నవాఁడవు
గారవించి కూడక ఇంక మఱచేవా
అరవార మేనిమీఁద నలఁదినకస్తూరి
కోరి పరిమళము చేకొనసంటేఁ బోవునా ॥ ఏల ॥

వొద్దఁ బెట్టుక నీపాదా లొత్తించుకొనేవాఁడవు
వొద్దికమగఁడవై నీవుండకుండేవా
కద్దులే శ్రీవేంకటేశ కలసె నలమేల్మంగ
అద్దములో నీడవలె నంటువానీనా ॥ ఏల ॥ 293

పాడి

అరకేల మమ్ముఁ బిల్చేనసరే వోచెలులాల
వేసకమాటలాడ వెన మీరు బాలరా ॥పల్లవి॥

కందువ నాపెఁ దాను కాఁగిలించుకుండఁగాను
చెంది సతు లెవ్వరెట్టు సేవసేసేరు
యిందుకు రమ్మనవే యేపనులు గలిగినా
అంది సేసేము సిగ్గరిఆఁడువారము ॥అర॥

మునుపు పాన్పుపైఁ దాను ముసుగువెట్టుకుండఁగా
యెనసి యెవ్వరు విడెమియ్యవచ్చేరు
చెనకి మావద్దికిఁ జేఇ దాఁచుమనవే
ఘనమైనవాసివన్నెగలవారము ॥అర॥

మేలిమలమేల్మంగను మెడఁగట్టుకుండఁగాను
కాలుదొక్కి యెవ్వరెట్టు కలసేరు
యేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె మమ్ము
వోలిఁ దాము(మ?) మన్నించఁగా నుండేటివారము ॥అర॥ 294

రేకు 1450 మంగళకౌశిక

అతిరాజసపువాఁడు అన్నిటాఁ దాను
సతులచేఁ జెప్పిపంపి సారె వచ్చేనంటాను ॥పల్లవి॥

చెలులతో మాటాడితే చిగిరించు వలపులు
కలసి మెలసి వుంటే కాఁక రేఁగును
మలసి నవ్వు నవ్వితే మర్మములెల్లాఁ గరఁగు
వొలిసి తా నింతేసి కోపఁగలఁడటవే ॥అతి॥

వెనకితేఁ జెమటలు చెలమలవలె నూరు
వనిచి మోము చూచితే నాటుఁ జిత్తము
పెనఁగితేఁ దమకము పెనుగుఁ గోటికొండలై
వానరి యిట్టిపొందుల కోపఁగలఁడటవే ॥అతి॥

పొనఁగఁ జేయి చాఁచితే పులకలు మోసులెత్తు
కొనరితే కోరికలు కుప్పలై నిండు
మొనఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
వానవరై కూడె నింత కోపఁగలఁడటవే ॥అతి॥ 295

ముఖారి

ఏమిసేసే విక్కడను యెంతపని గద్దు నీకు
కోమలి పిరాకతే కోరుకొని వున్నది ॥పల్లవి॥

ఇచ్చకమాడేవని నీ కితవరి నయ్యేనని
కొచ్చి చెలులతో నెంచుకొంటా నున్నది(దీ?)
ముచ్చటాడేవని సతి మోముచూచి మొక్కేనని
విచ్చేనే వాదకునని వేగాచుకున్నది ॥ఏమి॥

చనవరివయ్యేనని సరసమాడేనని
మనసులో సంతోసించి మరిగున్నది
పెనఁగులాడేనని ప్రియములు చెప్పేనని
తనివోవిరతులకుఁ దమకించి వున్నది ॥ఏమి॥

చిత్తముదెలిసేనని చేకొని కూడేనని
హత్తి పాన్పుపై నాయిత్తమై వున్నది
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
కొత్తలుగా నేలితి విక్కువ నింకా మున్నది ॥ఏమి॥ 296

భైరవి

అప్పటి నాతో మాటాఁడి నదివో కాము
యిప్పుడు తనగుణాన కెనవత్తు నటవే ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు సొంపితి పైపైఁ దన్ను దూరితి
కలువల వేసితిఁ గాఁక చల్లితి
వలపు నన్నింతసేసె వాములు వంతము రేఁచె
మలసి తనకు నేను మంచిదాననటవే ॥ అప్ప ॥

బొమ్మల జంకించితి పొదుగఁగాఁ బెనఁగితి
చిమ్మితి గోళ్ల గుంపించితి సారెకు
నెమ్మనము చలపట్టె నిక్కించె మందెమేళము
యిమ్మలఁ దనకు నేను హితురాలనటవే ॥ అప్ప ॥

చన్నుల నొత్తితి మోవి చవిగొంటిఁ దమితోడ
కన్నులనే మెచ్చితి కాఁగిలించితి
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
వున్నతి నన్నేలినాఁడు వుపకారినటవే ॥ అప్ప ॥ 237

దేసాళం

వాఁడివో కాఁ గొనరఁగా వద్దనేవటే
నేఁడు నాముందర వచ్చి నిలుచున్న దిపుడు ॥ పల్లవి ॥

పలుకులేఁటికే నాతోఁ బంతగత్తెతేఁ బలివి
తలపించుకొనఁగాకు వద్దనేవటే
తొలుత వారఁడు విడెమియ్యఁగాఁ బాదఁబాంక
వెలి మంది కానేల వేసాలు వేసేవే ॥ వాఁడి ॥

పెద్దరికా లింతయేలే ప్రియముచెప్పి యతని
వద్దికి రప్పించుకోఁగా వద్దనేవచే
అద్దు కాతఁడు నాచన్ను లంటఁగా యేపురేఁగి
గద్దించి చూడఁగా వందుఁ గలిగేదేందే ॥ వాఁడి ॥

వేడుకైతే నాఁగాకేమి విచ్చనవిడి నితని
వాడికై కలయఁగాను వద్దనేవచే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
కూడె నన్ను నీఁకఁ దాను గొసరేదేఁటిదే ॥ వాఁడి ॥ 298

ఆహిరి

కా వీఁక నెప్పుడు నాపై దయదలఁచీనే
ఆనవెట్టి యాతనినే యడుగరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

కలువ లేమిటికిఁ గారింపులాయనే
తలపోఁత లేఁటికిఁ దరవాయనే
చిలుకపలుకులేల చిరుచేఁదులాయనే
అలరినరమణుని నడుగరే చెలులు ॥ కావిఁ ॥

కాసేటివెన్నెలలేల కరువేఁడులాయనే
ఆసలు జిగురులై యే లంటుకొనెనే
వాసనైనగాలి యేల వడ చల్లఁజొచ్చెనే
అనుద్దులెల్లాఁ బతి నడుగరే చెలులు ॥ కావిఁ ॥

పొదలతుమ్మెదలేల పొంచి కమిరేఁచీనే
ఆదరుఁజన్నులేల అముకొనీనే
అదన నలమేల్మంగనై నన్ను కాఁ గూడె
అదె శ్రీ వేంకటేశ్వరు నడుగరే చెలులు ॥ కావిఁ ॥ 299

రామక్రియ

ఎట్టు దప్పించుకోవచ్చు యెంతపంతములాడినా
పట్టరానిజవ్వనము బయలీఁతలు ॥ పల్లవి ॥

చెలిచూపులు పతిని చిక్కించేఅడియాసలు
తలవంచుకొనుటలే తరితీపులు
కలికినవ్వులు మంచికంకణదారములు
సొలపులసిగ్గులే చొక్కుమందులు ॥ ఎట్టు ॥

ముద్దుపలుకులే మునుకొన్నచిలుకలు
అద్దలింపుజంకెలు పాయనిలంకెలు
చద్దివేఁడికొసరులు జారనియెలయింపులు
అద్దుకొన్నతిట్లవి మచ్చుమేపులు ॥ ఎట్టు ॥

వినయపుసరసాలు వీడరానిజిగురులు
చనవులకాఁగిళ్లు సరిబేసులు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
పొనగనిమీరతు లెప్పుడు వీడుజోడులు ॥ ఎట్టు ॥ 300

రేకు 1451 గౌళ

కానీలేవే చెలియా కంటిమి నీగుణాలెల్ల
కానవచ్చె నీవు పొత్తుఁ గలసితివేమో ॥ పల్లవి ॥

వాడికతో రమణుఁడు వచ్చితే రానీఁగదవే
వేడుకగా నేనే విన్నవించేఁగాని
ఆడుమన్నమాటలు నీ వాడవేమో యతనితో
ఆడుమందాతఁడు పరాకై వూరకుండునా ॥ కానీ ॥

ముప్పిరి నేమన్నదిక్కు మొగమైతేఁ జాలునే
చొప్పులెత్తి నేనే అన్నిఁ జూపేఁగాని
యెప్పుడూ నీమొగమోటా లేమిగలవో కాక
తప్పక యేపొద్దూ నన్నే తలఁచకవుందువా ॥ కానీ ॥

నెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నేలెననే
అలమేల్మంగఁ గనక అలమేఁగాని
కలసితి నీవతనిఁ గదిసి వచ్చితివేమో
మలసి తా విన్నాళ్ల మఱచి యట్టుండునా ॥ కానీ ॥ 301

రామక్రియ

నీ వెప్పుడూ నావాఁడవే నీమన్నన నాకుఁ గద్దు
వేవేలు భావించకుమీ వేడుకిది చాలును ॥ పల్లవి ॥

విన్నవించితినంటా విచారాలఁ బెట్టకుమీ
పన్ని నీచిత్తానఁ గలపాటే చాలును
సన్నలు సేసితినంటా సారెకు నలయకుమీ
వన్నెల నీయంత నీవు వచ్చినదే చాలును ॥ నీవె ॥

వలచి వుందాననంటా వంతలఁ బొరలకుమీ
తలఁచుకొన్నప్పటినీతగులే చాలు
సొలసి మొక్కితినంటా చూచి నగవకుమీ
కలసి యేలేనంటి నీకరుణే చాలును ॥ నీవె ॥

ముందర నుందాననంటా మొగమోట బొంకకుమీ
చెంది నన్నుఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ
అందపుటలమేల్మంగ నంటిగని నవ్వకుమీ
నందడి రతిపరవశము లివే చాలును ॥ నీవె ॥ 302

శంకరాభరణం

వాసులురేసులు వద్దిఁకను
  పేసలు చల్లఁడు చెల్లను మీకు ॥పల్లవి॥

చనవునఁ బొరలీ సలిగెలఁ జెనకీ
  ననుపునఁ గొసరీ నలినాక్షి
  పెనఁగకు నీవిఁక పెంచకు చలములు
  మనవి చేకొనుము మగఁడవు నీవు ॥వాసు॥

నగవున సొలసీ నంటునఁ బొదిగీ
  తగవున నొరసీ తలోదరి
  వెగటులు నెరపకు వింతలు సేయకు
  బిగియకు చేకొను ప్రియుఁడవు నీవు ॥వాసు॥

ముచ్చటలాడీ ముద్దులు చిలికీ
  మెచ్చీ నిను నలమేలుమంగ
  ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
  మచ్చికఁజెలఁగురమణుఁడవు నీవు ॥వాసు॥ 303

సామంతం

వాకిట నేల వున్నాఁడు వద్దికి రమ్మనవే
  చేకొని నేఁజెప్పినట్టు సేసేటిదానను ॥పల్లవి॥

తన కితవై తాను తాలిమితో నుండుఁగాక
  వనితలతో నవ్వఁగా వద్దనేనటే
  తన వెవ్వతె కిచ్చినా సమ్మతించి వుందుఁగాక
  వెనకనే తెచ్చుకోఁగా వెంగెమాడేనటవే ॥వాకి॥

అంగన తనకు దాఁతియైతే నియ్యకొందుఁగాక
కొంగువట్టి పెనఁగఁగాఁ గోపించేనటే
సంగడిఁ బెట్టుకున్నాను సారె మెత్తఁగా కాపెను
సింగారించుకొమ్మనవే చెల్లదనేనటవే ॥వాకి॥

వాడికఁగా నడపితే వావిపేసుకొందుఁగాక
పూడిగపుకాంతకుఁగా నొరపేనటే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
కూడె నన్ను నీకేఁకుగాఁ గొసరేనటే ॥వాకి॥ 304

రామక్రియ

కంటిమిగా నేఁడివెల్లా కన్నులారాను
ఇంటనే నీతపములు యీడేరెఁగా ॥పల్లవి॥

చెఱరేఁగి చెలరేఁగి చేసీ నీకు నూడిగాలు
చెలికి నెంతచన విచ్చితివో నీవు
కొలువులోపల నుండి కొప్పు నీకు దువ్వీని
వెలయ నదెటువంటి వేడుకో నీకు ॥కంటి॥

కొసరి కొసరి నీకుఁ గూరిమితో వీడెమిచ్చీ
పొసఁగ నెంతచవులువుట్టెనో నీకు
మునిముసినవ్వులతో నీమొగమే తప్పకచూచీ
మనరానఁ గళలెంత పోసెనో నీకు ॥కంటి॥

చెనకి చెనకి నిన్నుఁ జేరి చేరి కాఁగిలించీ
తని వెట్టు గలిగెనో తగిలి నీకు
యెనసితి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
మన సొక్కటాయ నేమిమర్మమో నీకు ॥కంటి॥ 305

ద్రావిళభైరవి

ఏమమ్మా యీసంతసములు యెన్నఁడూ నెఱఁగము
ప్రేమతో మీఇద్దరికిఁ బ్రియములే కలవి ॥పల్లవి॥

మనసు లెనసి నీతో మంచిమాటలాడఁగాను
విని వూఁకొనఁగవద్దా విభునితోను
కొనగొంగు వట్టుకొని కూరిములు చల్లఁగాను
కని సంతోసించవద్దా కమ్మటి నీవు ॥ఏమ॥

చెలరేఁగి నీతోను చిరునవ్వు నవ్వఁగాను
తలయెత్తి చూడవద్దా తగిలి నీవు
మొలకచన్నులు సారె ముట్టిముట్టి పెనఁగఁగా
లలిఁ గాఁగిలించవద్దా లావున నీవు ॥ఏమ॥

వురముపై నిడుకొని వూడిగాలు గొనఁగాను
సిరుల మెచ్చవద్దా శ్రీవేంకటేశ
అరుదుగాఁ గూడితివి అలమేలుమంగవు
సరసమాడఁగవద్దా సారె నిటువలెనే ॥ఏమ॥ 306

రేకు 1452 కాంబోది

నేనేమి నెఱఁగను నిన్నేకాని
మోనాన నాలోనున్న మోహమెల్ల నీది ॥పల్లవి॥

కన్నెదాననై నన్ను కలికిఁ జేసితివి
పిన్నచన్ను లింతేసిగాఁ బెంచితివి
తిన్నని నామోవినిండా తేనెలే వూరించితివి
వన్నెవనాజవ్వనమెల్లా నీది ॥నేనే॥

కందువ నామోమున కళలెల్లా రేఁచితివి
పొందుగ చూపుల వాఁడి పుట్టించితివి
చిందేటిచెమటతోడ సిగ్గువడ నేరిపితివి
అందపునాసింగార మదియెల్లా నీది ॥ నేనే ॥

మలసి మాఁటలలోవిమర్మముఁ దెలిపితివి
కలసి దేవులఁగాఁ గైకొంటివి
అలమేల్మంగను నేను అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
తలఁచుకో నాచక్కఁదనమెల్లా నీది ॥ నేనే ॥ 307

నాదరామక్రియ

చిచిత్తమే యెఱఁగు నే నెంతదాన
కాచి నన్ను నేలి యిట్టె కనుఁగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నీతోడిది మాఁటలు చెలితోడివి
కొచ్చినచెమటలు చెక్కులమీఁదివి
తచ్చుపెట్టే కోరికలు కాఁగిటికి లాచినవి
యిచ్చట నావిన్నపము లేమిచెప్పేనయ్యా ॥ చిచి ॥

తలఁపు నీమీఁదిది తనువు పానుపుపైది
లలి విట్టూర్పులు గుబ్బల నారవేవి
యెలమి చూపులు నీకు యెదురులు చూచేవి
బలిమి నాయాస లెంతవచారించేవయ్యా ॥ చిచి ॥

నవ్వులు వెలవులవి నాకూటమి నీరతిది
చివ్వన నాకాఁపురము సిగ్గుమీఁదిది
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నివ్వటిల్లఁ గూడితివి విన్నేమనేనయ్యా ॥ చిచి ॥ 308

ముఖారి

మూసి మంతనములేల మూసిమూసినవ్వులేల
చేసినచేఁతలెల్లాఁ జెప్పించుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

వెలవుల నవ్వీ చెలి యేఁటికో కాని
నెలకొన్నసింగారాలవిన్నీఁ జూచి
వెలి నేమిసేసితివో వెస నీకెఁ దిల్పి నీవు
కలిగినవెల్లాఁ దాయకాణించుకోరాదా ॥ మూసి ॥

వొద్దఁ బాయకున్నది వువిద యేఁటికో కాని
పొద్దువొద్దు గాచుక నీపొంత నెపుడు
ముద్దు లేమిగలవో అచొప్పు లాపెనే యడిగి
బద్దులు తెలిసి నింద పాపుకొనరాదా ॥ మూసి ॥

మెచ్చి సన్నసేసీ యలమేల్మంగ యేఁటికో కాని
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీకొలువులోన
ఇచ్చల బాసపుమీఁద యిద్దరుఁ గూడితి రిదె
హెచ్చి యీకెచే విడె మిప్పించుకోరాదా ॥ మూసి ॥ 309

రామక్రియ

ఎంతకెంత చలములు యేల రేఁచేవు
చెంతలఁ బనపులిచ్చి చేకొనఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

వద్దనున్న కాంతలను వాసులు పుట్టించితేను
పెద్దరికాల కెంతైనాఁ బెనఁగుదురు
బుద్ధిచెప్పి తగవులు దిద్దదొరకొంటేను
ఇద్దరూఁ దమమాట లెన్నైనాఁ జెప్పుదురు ॥ ఎంత ॥

సవతులై నవారి సారె(బంతా లెక్కించితే
జవళితో సణ(గులు చల్లుదురు
తవిలి వొద్దని మరి తగ(తేత(బట్టితేను
తివురుచు మీ(దమీ(ద దీకొన(గ(జూతురు ॥ ఎంత ॥

యెట్టనెదిటివారి నెడమాట లాడితేను
పెట్టరానివొట్లెల్లా(బెట్టుకొందురు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గుట్టున నన్నేలితి వాకొమ్మలా(గూడరాదా ॥ ఎంత ॥ 310

హిందోళం

ఇంతకంటె వేడుక లేమి చెప్పేది
కాంతల కెప్పుడు నివి గలుగ(గవలయు ॥ పల్లవి ॥

వద(తికి నెంచిచూడ పాయమే సింగారము
జడియనివొరపే చక్క(దనము
విడువనితవగుట్టే వింతవింత విలా_త్త(స?)ము
చిడుముడిమురిపెమే చెల(గు వి(భ్రమము ॥ ఇంత ॥

మునుకొన్న పెనుసిగ్గే మోహనాకారము
తనలోనియణ(కువే తరితీపు
చెనకేవొయ్యారము చెప్పరానిచెలువము
వినయమె యెప్పుడూ వెలలేనిగుణము ॥ ఇంత ॥

చిట్టకపు(జే(తే చిమ్మరే(చేటిసొబగు
నెట్టుకొన్నవొయపే నేరుపెల్లాను
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నలమేలుమంగ
పట్టపుదేవియాయ నీభావమే వొప్పిదము ॥ ఇంత ॥ 311

వేళావళి

ఘనుఁ డన్నిటాఁ దాను కంటి తనగుణమెల్లా
మునుపనే పాదాలకు మొక్కితి నే ననవే ॥పల్లవి॥

సరసము తా నాడుటే చనవిచ్చినట్టుగాదా
శిరసు వంచుకొంటేనే చేకొంటగాదా
తెరవేయిమంటేనే వద్దికిఁ బిలుచుటగాదా
యిరవాయఁ దనమేలు యేల చెప్పీ నాకును ॥ఘనుఁ॥

మాటలు తా నాడితేనే మచ్చిక చల్లుటగాదా
చోటిచ్చినదే వలపు చూపుటగాదా
నాటఁగ మోముచూచుటే నమ్మిక లిచ్చుటగాదా
వాఁటముగా తనపొందు వా(వ్రా?)సిపంపు నేఁటికే ॥ఘనుఁ॥

మెచ్చి కాఁగిలించితేనే మించి కలయుటగాదా
ఇచ్చగించుటే రతికి నెరుకగాదా
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
తచ్చి నన్నుఁ గూడె నింకాఁ దలఁపించవలెనా ॥ఘను॥ 312

రేకు 1453 దేశాక్షి

కాముకులైనవారికి కల్పవృక్షమువంటిది
గోమునఁ బెంచితే నెలకొను సంతోసములు ॥పల్లవి॥

మొగములు చూచితేనే మొలచును వలపులు
చిగిరించు మాటలాడి చెనకితేను
అగపడి విలిచితే నల్లుకొనుఁ బ్రియములు
నగినంతలోననే ననలెత్తు నానలు ॥కాము॥

కాయములు సోఁకితేను కలఁగు మకరందము
ఆయము లంటితే ఫలమందు నపుడే
చాయలా సన్నలా సరసములనె పక్వమౌను
దాయక పాయకుండితే తరితీపులెక్కును ॥ కాము ॥

తమకపురతులను తతి యెప్పుడైనా నౌను
జమళితలపోఁతల చవులు పుట్టు
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగఁ గూడఁగా
మమతలనే వసంతమహిమలు విందెను ॥ కాము ॥ 313

పాడి

మాకేలే ఇటువంటిమందెమేళాలు తనతో
మేకొని సేవలుసేసి మెప్పించుటగాక ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకత్తెలకు వేసాలు వేయవచ్చు
చూడఁగానే యెంతైనా సొలయవచ్చు
పాడిపంతా లెంతైనాఁ బచారించఁగవచ్చు
యేదమఁ(మఁగ)డైనా తమ్మ నెలయించవచ్చును ॥ మాకే ॥

కన్నులను జంకించి కాఁతాళించఁగవచ్చు
సన్నలుసేసి వూరకే సాదించవచ్చు
విన్నపాలు సేసిసేసి వేడుకలు రేఁచవచ్చు
చన్నుల నొత్తుచు లోలో జరయఁగవచ్చును ॥ మాకే ॥

చేయరానిచేఁత సేసి చెక్కులు నొక్కఁగవచ్చు
వేయిమాటలైనా నాడి వేఁడుకోవచ్చు
యీమీద శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చాయతో నన్నేలె వీఁక సమ్మతించవచ్చును ॥ మాకే ॥ 314

లలిత

ఎంత గుణవంతురాలు యీసతి నీకు
చెంత నిన్ను మెచ్చుఁగాని చిడుముడిపడదు ॥ పల్లవి ॥

యేమి నీవు సేసినాను ఇచ్చకమే ఆడుఁగాని
కామిని యెంతైన నీతోఁ గాఁతాళించదు
తాము వోయి వచ్చినాను సంతోషించుకొనుఁగాని
మోము చిన్నఁబుచ్చుకొని మొక్కలాన దూరదు ॥ ఎంత ॥

విగిడి పరాకైనా నిన్ను నెచ్చరించుఁగాని
మగువ నీనేరాలెంచి మరి పాయదు
మిగులా నీ వెవ్వతెతో నగినాఁ దెలఁగుఁ గాని
మొగవెక్కమున నిన్ను నెరవులు సేయదు ॥ ఎంత ॥

పిలువక నీ వుండినా పెనఁగి పైకొనుఁగాని
చలములు నీతోను సాదించదు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
మెలఁగి నీవుగూడినమేలు మఱవదు ॥ ఎంత ॥ 815

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇంతవిరహాగ్నిచేత నేం వెరగందితివి
చింతదీర మాదిక్కు చిత్తగించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

మానిని నీరమణుఁడు మాటలాడినట్లయ్యీ
నీవల నీ వాలకించి వినఁగదవే
పానుపుపై నాతఁడు నీపక్కనే వున్నాఁడోయేమో
చేనంటి నీ విప్పు డిట్టె చెనకఁగదవే ॥ ఇంత ॥

తప్పుపెట్టి వాకిటఁ గడచవద్దయ్యాని
వచ్చిఁ దెరుకొని పిలువఁగఁగదవే
చొచ్చి బోరణగండ్లఁ జూచుకొంటావున్నాఁడేమో
తచ్చి వెలవుల నీవింతట నవ్వఁగదవే ॥ఇంత॥

గక్కన యెందుండో వచ్చి కాఁగిలించి విమ్మఁ గూడె
వొక్కమనసున నిఁక మంచఁగదవే
అక్కరో శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చక్కఁగా మావిన్నపాలు సరివచ్చెఁగదవే ॥ఇంత॥ 316

మధ్యమావతి

బలిమి సేయఁగరాదు పడఁతులాఁ బురుషులా
చెలులాల యిదెరిఁగి చేరి పొందు సేయరే ॥పల్లవి॥

మనసొక్కటైతేను మాటలూ నొక్కటే యౌను
తను వొరుచుకుంటేను తలఁపూ నొరుచును
కనుఁగవ కింపైతేను కడుపున కింపౌను
పనులకు మెచ్చేవారు పాటలకూ మెత్తురు ॥బలి॥

చేతికి లోనైతేను చేఁతలకూ లోనౌను
ఆతుమకుఁ దగులైతే నవలకూఁ దగులు
హితులు సమకూడితే విషయములూ సమకూడు
కాతర మొల్లనివారు కపటమూ నొల్లరు ॥బలి॥

చిన్ననాఁడు గుణియైతే పెద్దనాఁడూ గుణియౌను
వన్నెఁ దాఁ గూడెఁగనక నవ్వు లావగూడెను
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ దేవలమేలుమంగను
మన్నించించుకొన్నవారు మరిగించుకొందురు ॥బలి॥ 317

బౌళి

ఇంతు లేమెరుఁగుదురు ఇన్నీ నేరుచుకోవయ్యా
యెంతైనా నీకుఁబోదు యేలేటివాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

సవతులజగడాలు సారె దిద్దఁబోతేను
రవళితో దూరుదురు రమణునిని
వివరముగా మరి వేఁడుకొనఁబోతేను
చివుకురంటాఁ జైవి చేతులు చాఁతురు ॥ ఇంతు ॥

కచ్చుపెట్టి విడేలిచ్చి కలపఁగఁబోతేను
యెచ్చుగుందు లెంతురు యెగ్గులు పట్టి
గచ్చులుసేసి యట్టె కాఁగిలించఁబోతేను
పచ్చారుతా మంచాలపైఁ బవ్వళించివుందురు ॥ ఇంతు ॥

అంతలో నీ విద్దరి నడఁబెట్టుకోఁబోతే
పంతాన నొట్లువెట్టి పచారింతురు
బంతినే యలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
కాంతలఁ గూడితి విఁకఁ గరు విన్నా మెత్తురు ॥ ఇంతు ॥ 311

రేకు 1451 సాళంగనాట

ఇన్నిటా నేర్పరి దాని కిదే బుద్ధి
పన్నెఱఁగి మెలఁగితే చవులౌను పొందులు ॥ పల్లవి ॥

యేలినవానితో నతి యెంత చనవరియైనా
వేళెఱిఁగి మాటాడితే వేడుకలౌను
పిలుచు వొక్కొకవేళ వేసరుకొంటేఁ దాను
తాలిమితో నుండితేనే దయపుట్టును ॥ ఇన్ని ॥

కలసినయందాకానఁ గడుఁజక్కనిదై నాను
తల(?)పెరుఁగి నవ్వితేఁ దమిరేఁగును
అలిఁగినసమయాన నాతఁడే మన్నించి
పిలిచినఁ బలికితే ప్రియము గలుగును ॥ఇన్ని॥

శ్రీవేంకటేశుతోడ జగి నలమేల్మంగవు
నీవైనా నిచ్చకమైతే నిల్చుఁ గొంకలు
ఆవటించి సమరతి నాతఁ దలయించితేను
నైవాపై కలసితే కరఁగును మనసు ॥ఇన్ని॥ 319

వసంతవరాళి

చేరి నన్నుఁజూచి యేల సిగ్గువడేవు
మారుకొని యాపెతో మాటాడవలదా ॥పల్లవి॥

కొసరి కొసరి నిన్నుఁ గొంగువట్టీసీ నాపె
సొవఁగి చేతికిలోనై పొందవయ్య
ముసిముసినవ్వుతో నీముందరఁ జెమటగార
అమరుమరయ్యానేలో అడుగరాదా ॥చేరి॥

ముద్దు ముద్దువలె నాపె మోముఁ దప్పక చూచీ
కద్దో యేమైనా మీలోఁ గమసన్నలు
దిద్ది కస్తూరినామముఁ దీర్చీ నీనొసలను
అద్దుక మెచ్చుఁగవద్దా అపెపేసేటికి ॥చేరి॥

తనివారఁ దనివారా నిన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడీ
ఘనుఁడవు నీయప్పణగాఁ బోలును
యెనసితివి శ్రీ వేంకటేశ యలమేల్మంగను
నను నిదె ఆకె యున్నది సంతోసించెను ॥చేరి॥ 320

వరాళి

ఎటువంటివాఁడవు ఇంతపొందైనచోట
తటుకనఁ జైకొనక తడవులు సేతురా ॥ పల్లవి ॥

పడఁతి చెక్కుఁజేఁకొ పయ్యదగప్పుకొంటా
పెదరేఁచి ఇంటిదాఁకాఁ బిలిచె నిన్ను
పుడిసోవి జవ్వనాన నూరకే మలసుకొంటా
వాడివట్టి తియ్యఁగాను వోపవందురా ॥ ఎటు ॥

ఇరవై వలపులతో నెప్పుడు వత్తువోయంటా
సరటి మాఁటువెట్టుక చూచీ నిన్ను
మురిపేన నీతోను ముద్దులు గురుసుకొంటా
గరిమ సన్నసేయఁగా గక్కన నిగుతురా ॥ ఎటు ॥

సారెసారె మోవితేనెచవులు చూపుకొంటా
నేరుపుతోఁ గాఁగిట నించీ నిన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
చేరి యెదురుచూడఁగా సిగ్గున నవ్వదురా ॥ ఎటు ॥ 321

దేసాళం

కాఁకల నొకటొకటె గడించుకొనేవు నీవె
సోఁకించి నీమేను నేసోదించవచ్చితినా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకు నీతో నవ్వితిఁగాక యేమైనా
కోడవే కేరడాలు నీతోఁ జేసేనా
యీడ నీవొంటి నుండఁగా ఇటు తోడుండితిఁగాక
[1]జాడతో నమ్మక నీవంగడికి వచ్చేనా ॥ కాఁక ॥

1. జాడతోన్ + అమ్మక

చక్కనిసీరూపు నే నాసలతోఁ జూచితిఁగాక
  చెక్కులకు చూపులు నాటించవచ్చేనా
  మక్కువగలిగి నిన్ను మాటలాడించితిఁగాక
  వెక్కసపు వీనుద్దులు వెల్చుకొనేనా ॥ కాఁక ॥

కందువల నిన్నుమెచ్చి కాఁగిలించుకొంటిఁగాక
  సందడిఁ బెనఁగి నీపై [1]సత్త్వ చూపేనా
  ఇందునె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
  అంది కూడితివి నిన్ను నా అడిఁ బెట్టేనా ॥ కాఁక ॥ 322

మాళవిగౌళ

ఇటువంటివో జగల దిందరిలో నెక్కుడు
  తటుకన రతులకుఁ దగునైనదానికి ॥ పల్లవి ॥

చలము గలుగవలె సరసమాదేయందు
  పలుకులు నేరవలె బడినుంచేను
  తెలివి చూపఁగవలె తేటగా మొకమువను
  చలివాపి పతివద్ద జాణైనదానికి ॥ ఇటు ॥

యిచ్చగించి చూడవలె యేకాంతమైనప్పుడు
  విచ్చనవిడి గావలె వేడుకవేళ
  కొచ్చి నవ్వవలెఁ దనుఁ గోరి యెదిరించితేను
  పచ్చిగా విభునివద్దఁ బ్రౌఢై(ఢై?)నదానికి ॥ ఇటు ॥

చేరి యలమేలుమంగ సేవచేసేసమయాన
  కూరిమి నంటఁగవలె కొంగువట్టితే
  యీరీతిఁ గూడె శ్రీవేంకటేశ నిన్ను నలమేల్మంగ
  మేరతో నీవద్ద నిట్టె మేలుగలదానికి ॥ ఇటు ॥ 323

1. సత్త్వపు సంగ్రహరూపము

అమరసింధు

ఏ నెంత నీవెంత యేల గొరబుసేసేవు
పూని నన్ను సంతేసి పొగడేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

వింతవింతచేఁతలకు వేడుకకాఁడవు నీవు
సంతసుద్దులు నేర్చినజాణకాఁడవు
సంతోసపునగవుల జాజరకాఁడవు నీవు
యెంతైనా నే నిన్ను నెలయించఁగలనా ॥ ఏనెం ॥

పూఁచివారినెల్లా మెచ్చేవుబ్బరికాఁడవు
కారణములేక వచ్చేగండికాఁడవు
గోరగిరి యేరుసేసేకొనబుకాఁడవు నీవు
కేరడములాడి నిన్ను గెలిగించఁగలనా ॥ ఏనెం ॥

అలయక రతిఁగూడే జసోదకాఁడవు నీవు
కోఁదిమీరినయట్టికోడెకాఁడవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి నిఁక నిన్ను గరిసించఁగలనా ॥ ఏనెం ॥ 324

రేకు 1455 సామంతం

ఎటువంటిభాగ్యమో యీపెకు నేఁడు
తటుకనఁ దాను దొరతనము మెరసెను ॥ పల్లవి ॥

చద్దికి వేఁడికి నీవు సారెసారె వేఁడుకోఁగా
పెద్దరికమున కాపె బిగిసీ నీతో
యిద్దరు నిద్దరేయని యీడనున్నసతులు మీ-
సుద్దులు వొగడుకొంటా చూచేరు మిమ్మును ॥ ఎటు ॥

వుమ్మగిలఁ జెమటతో పొదివట్టి తియ్యఁగాను
యెమ్మెలకే పెనఁగీ పట్టె నీతో
అమ్మరో నీ వాకెకు అరవి(యః)[1] సమత్తువేమో
చిమ్మిరేఁగి తరితీపు చిందీ మీవల్లను ॥ ఎటు ॥

నెట్టనఁ దమకమున నీవు గాఁగిలించుకోఁగా
బట్టబయలీఁది యాకె భ్రమసీ నీతో
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యీ వలమేలుమంగను
గట్టిగా నన్నేలితివి కంటిమి మీపొందులు ॥ ఎటు ॥ 325

సామవరాళి

వెలలేనిమహిమలవేసాలవాఁడు
పలుకు లీడేరె నిఁక లాలించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి చేసినవాఁడు చేతికి లోనౌఁగాక
పిలువఁగానే నాతో పెనఁగనేలే
కలువల వేసివాఁడు కాఁగిలించుకొనఁగాక
యెలయింపుఁజేఁతలతో నెక్కడఁ జూచీనే ॥ వెల ॥

తగులమాడినవాఁడు తనివి నొందించుఁగాక
జిగిఁ జేఇ వట్టఁగానే సిగ్గులింతేలే
నగినాఁడు మొదలనే నాలుకొని వుండుఁగాక
మొగమెదుటనే యేల మోహము దాఁచీనే ॥ వెల ॥

వెనకి కూడినవాఁడు చిత్తగించి మెచ్చుఁగాక
పనివడి మొక్కఁగానే వరాలులేలే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
చనవిచ్చి మరియేమి బాయలు దిద్దీనే ॥ వెల ॥ 32

1. 'సమర్థః' సంస్కృతము. 'సమత్తు' తద్భవము. ఆరెండిటితద్భవమై 'సేర్ప
అమనర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

బౌళి

ఇంతి యేమిసేసినంటా యేల వేళ యడిగేవు
చెంత నీకెదురుచూచి చిమ్మిరేఁగీనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిలుకలఁ జదివించీఁ జెలులఁ గూడి
కలువదండలు గట్టీఁ గందువ నుండి
మోవఁబెట్టీఁ జాజులు ముసుకొని
వెలఁది పూఁదోఁటలో విహరించీనయ్యా ॥ ఇంతి ॥

గుదిగుచ్చీఁ దామరలు గుట్టుతోడను
కదిమి తుమ్మిదలమూఁకలు రేఁచీని
పదరానఁ బన్నీరు చల్లులాడీని
పుదుటునఁ గేళాకూళి నోలలాడీనయ్యా ॥ ఇంతి ॥

పొంచి పొంచి చల్లగాలి పొందుసేసీని
కొంచక వెన్నెలలెల్లాఁ గూడపెట్టీని
వించి శ్రీవేంకటేశ్వర విన్నలమేల్మంగ గూడె
మంచముపైఁ గాఁగిట నెమ్మది నున్నదయ్యా ॥ ఇంతి ॥ 327

ముఖారి

మట్టుతోనే నిలయవే మగవితోను
దిట్టవై పదరితేను దిద్దుకొనరాదు ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలాడవచ్చుఁగాని మర్మములు నాఁటితేను
గీఁటించి మీఁదటఁ దెల్లగించంగరాదు
కాటుకకన్నుల సన్న గావించవచ్చుఁగాని
పోటవెట్టి యడిగితే పోల దొంకరాదు ॥ మట్టు ॥

నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాని నడుమ నెగ్గువట్టితే
వువ్విళ్లూర మందువోసి వుడుపరాదు
పవ్వళించి వుండఁగాను పాదా లొత్తవచ్చుఁగాని
చివ్వనఁ గాఁగిలించితే సిగ్గువడరాదు ॥ మట్టు ॥

మొక్కు మొక్కవచ్చుఁగాని మోములంటుకొంటేను
కక్కసించి నీరువోసి కడుగరాదు
అక్కున శ్రీ వేంకటేశు కలమేల్మంగవు నీవు
ఇక్కడ నన్నేలినాఁడు యెలయించరాదు ॥ మట్టు ॥ 328

భైరవి

నీమోహముకొలఁదివే నేఁజేసేప్రియము లివి
చేముంచి ఇన్నిటికి నీచిత్తము నాభాగ్యము । పల్లవి ॥

కతలెల్లా విన్నవించఁగలదానఁగాక నీకు
హితవై యుండిన దింక నెట్టు దెలుసు
తతి నీకు విందుచెప్పేదానఁ గాక కూరాకులు
మతి కింపులయ్యేవి మరి యెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥

ఆడుమంటే నీతో జూజ మాడఁగలదానఁగాక
యీడ నీకు వేడుకౌత యెట్టు దెలుసు
కూడిమాడి నీగుణాలు కొనియాడేదానఁగాక
జాడతో నమ్మతించేటిచంద మెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥

చేరివుండి వూడిగము సేయఁగలదానఁగాక
యీరీతి నీవు మని(న్నిం?)చే దెట్టు దెలుసు
ఆరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
గారవించి యేలితివి గతు లెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥ 329

పాడి

నీవు సేసినచేఁతలు నేఁడు మామీఁద మన్నవి
యీవల నప్పటి మమ్మునేల దూరేవు ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై కెంపులు బిగువులు వట్టుండఁగా
యెదురుమాటలు నీతో నేఁటి కాడేము
[1]కదలుఁగన్నుల నిద్ర కదుఁ గమ్ముకొనఁగాను
ఇదివో విన్నుఁ గసరి యేల చూచేము ॥ నీవు ॥

పట్టఁగానే గరివడి పాలిండ్లు వుండఁగాను
బెట్టి యేలపెనఁగేము బీరాన నీతో
గుట్టునఁ జెమట మడుగులు గట్టుకొనఁగాను
జట్టిగొని ఇంకా నెంత సరసమాడేము ॥ నీవు ॥

సిగ్గువడ్డచిత్తము చిమ్మిరేఁగి వుండఁగాను
వొగ్గిరతులకు నెట్టు వొడిగట్టేము
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
యెగ్గులేక కూడితివి యెంత మెచ్చేము ॥ నీవు ॥ 330

రేకు 1456 దేసాళం

ఇందుకొరకే నిన్ను నింతేసి కొసరితిమి
సందడిఁ బంతాన నిన్ను జరయమునమ్మి ॥ పల్లవి ॥

మలసి సొలసి నిన్ను మాటలాడించకుండితే
తలఁపు దెలుసునా తరుణులకు
పిలిచి నిన్నింటికి రప్పించకుండితే నీ-
వలపుకొలఁ దెఱఁగవచ్చునా మాకు ॥ ఇందు ॥

1. కదలుఁగన్నుల, కన్నులకదల అనుట సహజము.

చెనకి చెనకి నిన్ను చిమ్మరేఁచకుండితేను
ఘనమఁటవు నీగుణము కానవచ్చునా
తనువు సోఁకించి నీకు తమి పుట్టించకుండితే
అనిశము నీగుట్టు అరయఁగవచ్చునా ॥ఇందు॥

కరఁగించి మరిగించి కాఁగిలించకుండితేను
పరి నీవేడుక చెల్లించఁగవచ్చునా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
వరగ నన్నేలితివి పాయ నీఁక వచ్చునా ॥ఇందు॥ 331

ముఖారి

ఎవ్వరూ నేమి చెప్పేరు ఇంతటి నాయకుఁడవు
తవ్వగా నీవే తెలిసి రక్షింతువుకాక ॥పల్లవి॥

వలచితినంటాను వనిత చెప్పుకొనునా
సలిగె ఇచ్చితివంటా సాదించునా
తలఁ పెరుఁగుదువని తమకించి కొసరునా
చెలియ నేతెది నీచేతి దింతేకాక ॥ఎవ్వ॥

కాయము సోఁకినంతనే కాంత గర్వించునా
పాయపుదానను వంతమాడునా
చేయి నీవు నేసితేనే చిరునవ్వు నవ్వునా
ఆయింతవేడుకలు నీయాన యింతేకాక ॥ఎవ్వ॥

చక్కనిదిత్తుతేనే పతి నిన్ను బలించునా
వెక్కసాన మెచ్చితేనే కిల్లుమీఁటునా
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
వొక్కటైరి విదెల్లా నీ వోపి కింతేకాక ॥ఎవ్వ॥ 332

వరాళి

ఇంత సేయకుండితే నీ విచ్చగింతువా
సంతోసించేదానివలెఁ జవిచూపె మోవి ॥పల్లవి॥

ఇచ్చెనమాఁటలు నీతోఁ బచరించి
కొచ్చి కొచ్చి సోఁకీని కోమలి నిన్ను
మెచ్చేదానివలెనే మేకులు వేసి
కుచ్చి కాఁగిలించుకొని కుమ్మరించీ వలపు ॥ఇంత॥

వనవునేసుక నీతో నవ్వు నవ్వి
చనవులు నెరపీని సారెకును
వెనకేదానివలెనే వెక్కులు వట్టి
పెనఁగుతానే యింకాఁ బ్రియములు రేఁచీని ॥ఇంత॥

జంకెనచూపులు నీపైఁ జాఁచి చాఁచి
అంకెలఁ జన్నుల నొత్తీ నవ్వటీఁ దాను
అంకెల శ్రీవేంకటేశ లావున నలమేల్మంగ
తెంకి రతులనుఁ గూడి తెమలించీ సిగ్గులు ॥ఇంత॥ 333

దేశాక్షి

కడలేనిగుణములనుఁ దాకఁడు
వెడవెడగా నేఁటికి వెరగువడేవే ॥పల్లవి॥

గాఁటముతో నాతఁడు గారవించి పిలువఁగ
చీటికిమాటికినేల సిగ్గువడేవే
చోటిచ్చి యాతఁడు నీతో చుట్టరికము చెప్పఁగ
జాటవై మనసులేల సోదించేవే ॥కడ॥

పెద్దరికములు సేసి పెనఁగఁగ నాతని-
వద్దనుండి శిరసేల వంచేవే
సుద్దులు విన్నదుగుతా సొగకన్నులఁ జూడఁగ
కొద్దిలేఁగియునునేల గుట్టుసేసేవే ॥ కద ॥

కైవశమై యాతఁడు కాఁగిలించి నిన్నుఁ గూడె
వేవేగ మొక్కుచు నెంత వేఁడుకొనేవే
నీ వలమేలుమంగవు శ్రీవేంకటేశుఁడు తాను
యీవేళ నిన్ను మన్నించె యెఁ(యెం?)త కొసరేవే ॥కద॥ 334

శంకరాభరణం

కన్నచోటనే నీకు [1]కండికుడుము
విన్నప మిదె యింటికి విచ్చేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పున్నమవెన్నెలలవె పోగులాయను
పన్నజాతివనలు జాజుకొనెను
చెన్నుమీరె వింతటాను చిరుముత్యాలు
వన్నివసంసారము ఫలమందెను ॥ కన్న ॥

పదారువన్నెలపైఁడి పరిమళించె
పదరాన శరితీపు జాలువారెను
పొదలె మరురాజ్యము పొద్దువొద్దుకు
ముదిరి పువ్వులవాన ముంచుకొనెను ॥ కన్న ॥

పెరిగి పూవలెల్లాముఁ బిందెలాయను
యిరవై వచట్టరిక మిల్లు నిండెను
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
సరుస నీ పెనయఁగా సరిబేసులాయను ॥ కన్న ॥ 335

1. 'కందికుడుము' మ, మంగళకరమైనవిందు అను వర్థమున వాడెనా?

కేదారగౌళ

ఇటులానే నీసుద్దులు యేమైనా వంటుకొందువు
కటకటా యిటువలెఁ గాకుసేయవచ్చునా ॥పల్లవి॥

కోమలిచన్నులమీఁది కుంకుమగంధపుఁ బూత
అముకొని పచ్చడాన వంటుకున్నది
గామిడితనాన నాపైఁ గప్పితి వెగసక్కేన
యేమిసేతు విన్ను నిందు కెవ్వరికిఁ జెప్పుదు ॥ఇటు॥

తొయ్యలికొప్పువిరులు తొరలిననవరము
కొయ్యతనాన ముడుచుకొంటివి నీవు
యియ్యెడ నేమరిపాటు ఇటు నాకు ముడిచితి
[1]నియ్యంత నీవెఱఁగవు విన్నిఁక నేమందును ॥ఇటు॥

చెలివట్టుకుఁడినచేతిలోలిపీడెము
అలిఁ గైకొని నీతమ్ములము వెట్టివు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి విఁక విన్ను గరిసించనేఁటికి ॥ఇటు॥ 336

రేకు 1457 శుద్ధవసంతం

వేసరనివలపులవిభుఁ డాతఁడు
సేసపాలు మీఁదఁ జల్లి చెనకఁగరాదా ॥పల్లవి॥

అరజాన దూరనేల ఆతవి వేఁడుకోనేల
వూరకే దొరతనాన నుండఁగరాదా
మేరమీరి నవ్వనేల మిక్కిలిపంతమీనేల
నీరువంక తుంగవలె నెలకొనరాదా ॥వేస॥

1. నీ+అంత. వింతత్రికసంధి.

మొగసక్కెలాడనేల యిచ్చకము సేయనేల
నగుతాఁ జుట్టరికమే నడపరాదా
వెగటై మెఱయనేల వినయము చూపనేల
చిగురులో చేఁగవలె చెలువొందరాదా ॥ వేస ॥

ఘనను సోదించనేల మర్మములు చెప్పనేల
వొనగూడి రతులలో నోలాడరాదా
అనఁగు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగవు నీవు
వినువులో పీడవలె నెలకొనరాదా ॥ వేస ॥ 337 ॥

ఆహిరినాట

నావిన్నపము వినవే నలినాక్షి
చేవమీర నీకు బుద్ధిచెప్పితిఁ జుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

[1] చనవరితనమున సాధించుకంటెను
వినయముతో ప్రభుని వేఁడుట మేలు
కనుచూపు నాటఁజూచి కోఁతాళించుకంటెను
మనసు రంజిల్లఁగ మాటాడుటే మేలు ॥ నావి ॥

పంతమున నెరపుచు బయలీఁదించుటకంటె
చెంతనుండి ప్రియములు చెప్పుట మేలు
వంతుల నోట్లువెట్టి మలుఁబెట్టుటకంటె
చింతదీర నూడిగాలు సేయుట మేలు ॥ నావి ॥

పల్లదానఁ గాఁగిలించి పచ్చారఁజేయుటకంటె
చల్లఁగా మనవు సారెఁ జల్లుట మేలు
కొల్లఁగా నలమేల్మంగ కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
చెల్లెఁ సిగ్గులకంటె చెనకుట మేలు ॥ నావి ॥ 338

1. [illegible]

ముఖారి

మఱి యేఁటివిన్నపము మాపుదాఁకాఁ జేసేము
  గుఱిగా నీవే తెలుసుకోవయ్య యిపుడు || పల్లవి ||

కచ్చుపెట్టి నీరూపము కన్నులఁజూచి యింతి
  అచ్చపుమోవితేన(నె?)కు నాసపడీని
  కొచ్చి కొచ్చి వీనుల నీగుణములు వినీవిని
  ఇచ్చలో నీపొందులకు నేఁకరీఁ దాను || మఱి ||

ననుపున వెలవుల నవ్వుకొనే అప్పటిని
  చెనకి యిట్టె నీపై చేయివేసీని
  వొనర నీవద్దఁ బాయకుండివుండి తమకించి
  పెనఁగులాడుచు సారెఁ బ్రియముచెప్పీని || మఱి ||

ఇందు నందు నిందాఁకా నెదమాటలాడించి
  కందువతోఁ దానే వచ్చి కాఁగిలించీని
  అందపు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
  మందలించి నీయెదుట మచ్చిక చల్లీని || మఱి || 339

వరాళి

ఇటువంటిదౌత వల పెరఁగ విన్నాళ్లను
  తటుకన రాఁగారాఁగా తఁటీపులాయను || పల్లవి ||

వెలినున్నయంతపడి విరహముతై యుండి
  కలసినమీఁదట కలయై తోఁచె
  తలఁచినయంతపడి తమకముతై నిండి
  సులభానఁ దనువులు సోఁకితే వేడుకాయ || ఇటు ||

వినుకలియంతవడి వెడయాసలై మించి
కనుకలిఁ దవివందె కాయమెల్లాను
పెనఁగినయంతవడి బీరములు నాటుకొని
చనవిచ్చితేఁ గడుచవులై మెరసెను ॥ ఇటు ॥

చెంగటనున్నంతవడి సిగ్గులు మిక్కిలిరేఁగి
ముంగిటఁ గాఁగిలించితే ముచ్చటలాయ
రంగుగ నే నలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ
అంగవించి నీ వేలితి వందాలాయ రతులు ॥ ఇటు ॥ 340

మంగళకౌశిక

దయపుట్టీ నీకునీకె తమకించి చెప్పనేల
వియ్యాన నీకెమేలు నెరపేర్చవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునజారేచెమట వెలవులఁ జిఱునవ్వు
చక్కనిమాటలలోవినొదింపులు
పిక్కటిల్లఁజన్నులపై పెడఁబాసినపయ్యద
అక్కరతో నీవే చూడ నవధరించవయ్యా ॥ దయ ॥

వీడినవెన్నుపై కొప్పు వేమారులు నిట్టూర్పులు
వీడెపుమోవిపిండివింతసన్నలు
వాడుదేరేమేనిపై జవ్వనమదముసొంపులు
వేడుకతో నీవె ఇన్ని విచారించవయ్యా ॥ దయ ॥

మనసులో తలపోఁత మర్మములబయలీఁత
తవివోవిచూపులలో తరితీపులు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
చనవిచ్చి ఇంకా నీవే సరసమాడవయ్యా ॥ దయ ॥ 341

సామంతం

ఎటువంటివోఁడ యీపె కెటువంటివాడికము
కుటిలకుంతలి నీకే కోమలి గాఁదగును ॥ పల్లవి ॥

మగువ నీవు రాఁగాను మంచముపై నుండి లేచి
విగిడి చెక్కుచేతితో నిలుచున్నది
తగులమిసేసి నీవు దండఁ గూచుండుమనగా
పగటున మెల్లనె నీపాదా లొత్తీని ॥ ఎటు ॥

నీవు మోము చూచితేను నీచేతికి బాగాలిచ్చి
కావించి యాకుమడిచి కాచుకున్నది
ఆవేళ మోము చూచి అటు నీవు నవ్వితేను
పూవులు నీకు ముడిచీ బుజముమాటునను ॥ ఎటు ॥

పెనఁగులాడఁగా విన్ను బెరసి కాఁగిట వించి
మునుపఁ దమ్ములానకు మోవి చాఁచీని
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
తనిసి నీరతులను దైలుతారీని ॥ ఎటు ॥ 342

రేకు 1458 సామంతం

ఎటువంటియాఁటదైనా ఇంతకోపునా
తటుకున నిది చూచి దయవుట్టె మాకును ॥ పల్లవి ॥

వెలినుండి యీపె నీవేళలు గాచుకుండఁగా
చెలితో మాటలాడేవు చెల్లునా నీకు
నొలవక ఆపె నీసుద్దు లాలకించఁగాను
కిలకిల నవ్వేవు పీడ కేరడముగాదా ॥ ఎటు ॥

గాఁటముగా నాద నాపె కానుకవట్టుకుండఁగా
పాటలు వినే విక్కడఁ బంతమా నీకు
సూటిగా నీరూపము పోరణగండ్లఁ జూడఁగా
జూటవై పరాకయ్యేవు సోద్యముగాదా ॥ ఎటు ॥

తలుపు దెఱచుకొని తానే వచ్చివుండఁగాను
చలమునఁ జెనకేవు సంగతా నా(నీ?)కు
అలమె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
తలఁపెరిఁగి యేలేవు తగవేకాదా ॥ ఎటు ॥ 343

పాడి

వెంగెమాడేనా నిన్ను వినవా నాజాడ మున్ను
సంగతిగా బుద్ధిచెప్పి చవిపుట్టించేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అందమాయ నీమాటలు ఆపెతో మొగమోటలు
పొందుసేసే వప్పటిని పూఁటవూఁటలు
విందలాదేమా నేము నీవిట్టె చూచేవు మోము
విందులుగా నీసుద్దులు విన్నవించేఁగాక ॥ వెంగె ॥

తొలఁకీ మోవినవ్వులు తురుము విండెఁ బువ్వులు
యొలమి వింకానేల యెడదవ్వులు
చలము నీపై లేదు సరవిఁ జెప్పకపోదు
వలపు సూడిదెవట్టి వాసిరేఁచేఁగాక ॥ వెంగె ॥

కంటిమి నీచేఁతలు కరుణ కివె పూఁతలు
దంటతనములకు యీఁతలు మోఁతలు
ఇంటనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వంటువ నీవిచ్చివమన్నన చూపేఁగాక ॥ వెంగె ॥ 344

లలిత

వెనకటియ్యనేఁటికి వేసారఁగనేఁటికి
పెనఁగఁగవద్దా నీవుఁ బ్రియమైనదాఁకాను ॥పల్లవి॥

పనివడి నీవు నాతో పచారించి చెప్పఁగాను
వినవద్దా నీమాటలు వేడుకతోను
కనుఁగొని నీవు నాతో కాఁపురము సేయఁగా
కొనియాడవద్దా నిన్ను కోరిక లీడేరను ॥వెన॥

మంతనాన నీవు నామనసురా మెలఁగఁగా
సంతోషించవద్దా నిన్ను సారెసారెకు
చింతదీర నీవు నాకు చేతికి లోనై వుండఁగా
ఇంత బత్తి సేయవద్దా ఇంపులు మీరఁగను ॥వెన॥

తగవు దప్పక నీవే దయతోడ నేలఁగాను
తగఁ గాఁగిలించవద్దా తమితోడను
మగిడి శ్రీవేంకటేశ మన్నించి నన్నుఁ గూడఁగా
పొగడఁగవద్దా నిన్ను బూమెల్లా నెఱఁగను ॥వెన॥ 345

దేసాళం

ఎఱఁగమా నీగుణము ఇంతవింతవారమా
మెఱసి ఇన్నిటా నిన్ను మెచ్చుటింతేకాక ॥పల్లవి॥

చనవుగలుగువారు జడియఁగనేమిటికి
మనసెరిఁగినవారు మందాడనేల
కనుసన్ననుండేవారు కాఁతాళించనేమిటికి
ననిచి నీచేఁతలకు నవ్వుటింతేకాక ॥ఎఱఁ॥

తగులాయమైనవారు తత్తరించనేమిటికి
మొగమోటయినవారు మొరయనేల
తగవునడపేవారు తప్పించుకోనేమిటికి
సొగిసి నిన్నుఁ దప్పకచూచుటింతేకాక ॥ ఎఱఁ ॥

గుట్టుతో మెలఁగేవారు కొసరఁగనేమిటికి
చుట్టములైనవారు జుణుఁగనేల
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చిట్టకములేక సంతోషించుకొంటగాక ॥ ఎఱఁ ॥ 346

కురంజి

చెక్కుచెమటలతోఁ సిగ్గులకు లోనైతి
తెక్కులివలపులకుఁ దెరఁగేది యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మనసిచ్చి నీవు నాతో మాఁటాడఁగా నేను
వొనర నేమని నీకు నుత్తర మిత్తు
చెనకి వేడుకతోఁ జెయివట్టి పెనఁగఁగా
యెనసి నీయెదుట నే నిఁక నేమిసేతు ॥ చెక్కు ॥

సొక్కుచు నామోము నీవు సూటిగాఁ జూడఁగాను
తక్కక నేనేమని తలఁచుకొందు
పక్కన నీవు నేఁడు నాపైఁ జేయివేయఁగా
దక్కి నే నేరీతి నీచిత్తమురా మెలఁగుదు ॥ చెక్కు ॥

ముచ్చటతో నీవు నామోవితేనె లానఁగాను
ఇచ్చగించి యేరీతి నింపు వుట్టింతు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
మెచ్చఁజేసి నీభావ మేమిటఁ బచారింతును ॥ చెక్కు ॥ 347

ఆహిరి

సుదతి వున్నభావము చూడఁగరాదా నీవే
పదిమారులును నోడఁబరచఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

సేసపాలు దైవారె చిప్పిలీఁగఁ జెమరించె
ఆసలు లోలో వింటె ఆయాలు గరఁగె
రాసికెక్కెఁ దమకము రచ్చఁబడె వలపులు
వేసరక యెందాఁకాను విన్నవించే మీఁకను ॥ సుద ॥

కోరిక లీరికె లెత్తె గుంపులాయఁ బులకలు
వూరెను మోవితేనెలు వొదగె నిట్టూర్పు
నారుకొనెఁ గూరిములు వనిచెఁ జిఱునవ్వులు
తారుకాణగా నెంత తలఁపించే మీఁకను ॥ సుద ॥

కళలు మోమున ముంచె కన్నులఁ జెంగావి మించె
పలుకులఁ బచ్చిదేరె పరగె వేడుకలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
సలిగెఁ గూడె విన్నెంత సాదించే మీఁకను ॥ సుద ॥ 348

రేకు 1459 వరాళి

చెలి యింక నేమిసేసు సేయఁగలపేవ సేసె
నెలకొన్నవిభుఁడవు నీ వెఱఁగవా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవివంచి చెప్పినయట్టిప్రియాలు
తగిలి నీతోఁ గొసరేతలపోఁతలు
మొగము చూచిచూచి మొక్కినట్టిమొక్కులు
నిగిడి నేఁ బ(జెః)ప్పనేల నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥

యిచ్చకముగా నీకు విచ్చినయట్టికానుక
కొచ్చి నీపైఁ జల్లినకూరిములు
విచ్చనవిడిని విన్ను వేఁడుకొన్న వేడుకలు
నిచ్చ నెచ్చరించనేల నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥

పన్నల మోవిచూపిన జాణవారే తేనెలు
కన్నుల నవ్వి చేకొన్న కాఁగిలింపులు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నిన్నుఁ గూడె విన్నియును నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥ 349

కన్నడగౌళ

ఏమని విన్నవించేము యిఁక నీకును
కామినిభాగ్యము మరి కలది నీచిత్తము ॥ పల్లవి ॥

చెలికి నీపు బత్తిసేసినచేఁతలు
తలకొని యేపొద్దూఁ దలపోఁతలు
చెలరేఁగి మరుఁడువ్రాసినవ్రాఁతలు
కొలఁదిమీరిననీకొనగోరిగీఁతలు ॥ ఏమ ॥

ఆకెతోడ నీవు సారె నాడినయట్టిమాఁటలు
కైకొని నమ్మినవె బంగారుమూఁటలు
జోకలుగ మోవితేనెసోనవూటలు
నీకు నేఁడు గలిగె వన్నిటాఁ బూఁటవూఁటలు ॥ ఏమ ॥

చిత్తగిం చిద్దరూఁ గలసినపొందులు
హత్తినలోలోనిమోహపువిందులు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
కొత్తలుగాఁ గూడినసిగ్గుల కివె సందులు ॥ ఏమ ॥ 350

మాళవిగౌళ

చిమ్మిరేఁగినటువలె నేసినదే చేఁతగాక
దొమ్మిసరసములోన తొలఁగఁ జోటున్నదా ॥ పల్లవి ॥

సెలవుల నవ్వ నవ్వి చెంగలిచూపులఁ జూచి
పలుకులఁ దరితీపు పచరించి
నిలుచున్న దిదె చూడు నీవేల సిగ్గువదేవు
వలపులజాజరకు వాసివంతు లెంతురా ॥ చిమ్మి ॥

చన్నులు కానుకచూపి సంగడిఁ గొలువుసేసి
నన్నలనే ప్రియములు చాలాఁ జెప్పి
యిన్నిటా విన్నుఁ గొసరీ యెక్కడ పరాకు నీకు
పున్నమవెన్నెలబొమ్మ పూఁచి కుప్పసేతురా ॥ చిమ్మి ॥

తనువున నిన్నొరసి తమకము పెడరేఁచి
వినుకలిఁ గనుకలి వింతసేసి
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
మనసులోఁ బాలు దాగి మరి లెక్కసేతురా ॥ చిమ్మి ॥ 351

ముఖారి

ఎట్టునేసినా నమరు ఇంతటిదొరవు నీవు
గట్టువాయతనమేల కరుణించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చెలి పవివడి నీతో చెవిలోన విన్నవించఁగా
మలసి వేరొకతెతో మాటలాడేవు
యెలమి నాపె విన్ను నేమీ నవఁజాలక
సెలవుల నవ్వు నవ్వీఁ జిత్తగించరాదా ॥ ఎట్టు ॥

చివ్వన నీసతి నీచేతికిఁ గానుకియ్యఁగా
అవ్వలియాపె నుంగర మడిగేవు
ఇవ్వటిల్ల నిందుకుఁగా నెమ్మి వందాలు సేసుక
పువ్వులవేసి నిన్నుఁ బొందుచూపరాదా ॥ ఎట్టు ॥

ఆనల నలమేల్మంగ అట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
నేసవెట్టే విందరిపై శ్రీవేంకటేశ
యేసుద్దులూఁ దడవక యిన్నిటాఁ బొగడె నిన్ను
లాసి నీరతులకు లాలించరాదా ॥ ఎట్టు ॥ 352

సౌరాష్ట్రం

ఇంచుకంతా నలయిక యెఱఁగ విదేమయ్యా
వంచి శిరసు నీవు వద్దనుండఁగాను ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెమటలు చెంపలవెంట జారీ
బెళకుచుఁ జెలి నీతోఁ బెనఁగఁగాను
మెలుపున నొండొంటితో మీఁదై చన్నులు రాసీ
చలపట్టి నీతో సరసమాడఁగాను ॥ ఇంచు ॥

పైపైఁ బెదవులను పలుకుఁదేనెలు చిందీ
మాపుదాఁకాఁ జనవిచ్చి మాటాడఁగాను
రాపునఁ బెనఁగువడీ రమణిహారములెల్ల
దాపున నీచెనకులు తప్పించుకోఁగాను ॥ ఇంచు ॥

మునుకొని నొసలిపై ముంగురులు జారీని
ఘనమైనరతి నిన్నుఁ గలయఁగాను
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
వినుపాయ విట్టూర్పులు నిన్నుఁ గాఁగిలించఁగా ॥ ఇంచు ॥ 353

శ్రీరాగం

ఏమని తలఁచితివో ఇందాఁకాను
యేమరఁజుమ్మీ నేను యిందాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

తచ్చితచ్చి యిట్టె నీచిత్తము రావలెనంటాను
యిచ్చకములే యాడితి నిందాఁకాను
పచ్చినీచేఁతలు చూచి పదరఁజాలక నే-
నెచ్చరికతో నుండితి నిందాఁకాను ॥ ఏమ ॥

మదిలోన నీవు నన్ను మన్నింతువంటాను
యెదురెదురే చూచితి నిందాఁకాను
కదిసి విన్నుమాయింటికడకుఁ బిలిచేనంటా
యిదివో కాచుకుండితి నిందాఁకాను ॥ ఏమ ॥

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
యెట్టు విన్ను పొలసితి నిందాఁకాను
గట్టిగా నన్నేలితివి కైవశమై నీవు నాకు
యిట్టిట్టివి తెలియను యిందాఁకాను ॥ ఏమ ॥ 354

రేకు 1460 దేశాక్షి

అదివో నీదేవులు పీయక్కునఁ జెలువొందీని
యెదుట నీకు నాపె ఇన్నిటాఁ దగును ॥ పల్లవి ॥

భామ నీకు నేపొద్దు పరతంత్రము
ఆమనిరతులలో మోహనయంత్రము
దామెనపలుకుల మదనమంత్రము
సాము సేసేనీకాఁగిటిస్వతంత్రము ॥ అది ॥

నెలకొన్ననీకు మాణిక్యము
పొలసేచూపులకెల్లా పుష్పచాపము
కలిగె నీ కింతటి (శిం(శృం?)గారరూపము
యిల నీమహిమ వెలయించే(ప్రతాపము ॥ అది ॥

తన్నుఁదానే నీకును చిత్తరంజనము
విన్నుఁ గూడేకళలతో విరంజనము
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
చెన్నగు నీవనేటివిక్షేపాన కంజనము ॥ అది ॥ 355

దేవగాంధారి

అవతియ్యవలె నాకు నడిగే విదివో నిన్ను
వూవినవలపు నాకు నుంకువ లిచ్చితివా ॥ పల్లవి ॥

(ప్రియములు నీవుచెప్పినయట్టయ్యీఁగాని
నయగారినీచేఁతలు నమ్మేదునా
దయదలఁచితే నిన్నుఁదగిలి మెచ్చేఁగాని
వియతపునీగుణాలు నే నెరిఁగేదానవా ॥ అవ ॥

దినదినకొత్తలెల్లాఁ దెలుసుకొనేఁగాని
యెనసిన నీపొందిక నియ్యకొందునా
చనవున మోవిచ్చేవు చవులుచూచేఁగాని
ఘనమైననీమాటతికడచేటిదానవా ॥ అవ ॥

సరసములాడేవి సమ్మతులయ్యీఁగావి
పురిగొన్న నీనేరుపు పొగడుదునా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గరిమ నన్నేలితివి కడు సంతోషింతునా ॥ అవ ॥ 356

పాడి

ఇన్నాళ్లవలెఁ గావు యివే నీమోముకళలు
తన్నుఁదానే మీఁదమీఁద దైలువారీ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెలఁగి యాతఁడు నీకుఁ జెప్పిపంపినమాటలు
వెలఁదిరో నీమలారా వింటివటవే
నొలపక నీకిచ్చినసురటిలో తనరూపు
నిలుకడై నభావము నీమతి నిల్పెనటే ॥ ఇన్నా ॥

నవ్వి నీదిక్కు చూచి నవ్వినయట్టినవ్వులు
పెనఁగి సంతోసాలై పెరిగెనటే
చెనకి విన్నెచ్చరించి చిమ్మిరేఁచినసిగ్గులు
తనివొందించి విన్నింకాఁ దఁడపించెనటవే ॥ ఇన్నా ॥

గుదిగొన నిన్నుఁ దాఁ గూడినకూటమి
కదిసి నిన్ను నేర్పరిఁగాఁ జేసెనటే
యిదె శ్రీవేంకటేశుఁడు యే నలమేలుమంగను
వెదకి నన్నేలె నీకు వేడుకాయనటవే ॥ ఇన్నా ॥ 357

ముఖారి

ఇంతేసి నేరుతుమా నే మిల్లాండ్లము
సంతోసాన వారి నన్నూ సరిగాఁ జూచేవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నవ్వఁగఁదగు కడుఁజేఁతలాడికి
వన్నుల నొత్తఁగఁదగుఁ జలపాదికి
విన్నపాలు సేయఁదగు వెస మాటకారికి
సన్నలు సేయఁగఁదగు చనవరిదానికి ॥ ఇంతే ॥

సిగ్గులువడఁగఁదగు చిన్నిపెండ్లికూఁతురుకు
దగ్గరి వుండఁగఁదగు దంటదానికి
వెగ్గళించి నవ్వఁదగు వెఱపులేనియింతికి
వొగ్గి చెనకఁగఁదగు నుద్దురైనదానికి ॥ ఇంతే ॥

పెనఁగి పిలువఁదగు బీరపుతరుణికి
పనిగొని కూడఁదగు పంతగత్తెకు
విను శ్రీవేంకటేశ్వర నే నలమేలుమంగను
యెనసితి; నాకుఁ దగు నిచ్చకపుదానికి ॥ ఇంతే ॥ 358

సాళంగనాట

ఇప్పుడుగాక నీపగ టీఁకనెన్నఁడే
చెప్పరాదు నీసేఁతలు చెల్లెఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

వంతులకుఁ బెనఁగేవు వాసులకు జువిఁగేవు
యెంతలేదు నీయెమ్మె లేమిచెప్పేదే
పంతములు మెఱసేవు పైకొని జఱసేవు
కాంతుఁ డిచ్చినచనవు గద్దుగా నీకు ॥ ఇప్పు ॥

చెక్కు చేత మోపేవు సిగ్గులెల్ల నాఁపేవు
అక్కఱపుదొరవు నీ వౌదువే మేలు
కక్కసించి సొలసేవు కాఁకల మలసేవు
నిక్కి జవ్వనమదము నిండెఁగా నీకు ॥ ఇప్పు ॥

సన్నలనే మొక్కేవు సారెఁ గాలుదొక్కేవు
పన్నిననీవుదు టీకఁ బట్టఁగరాదే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నన్నుఁ గూడె వేడుకలు నవిచెఁగా నీకు ॥ ఇప్పు ॥ 359

వసంతవరాళి

కన్నులు చల్లఁగా మిమ్ముఁ గనుఁగొంటిని
సన్నలా చాయలా నిఁక జరయఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

అనుమానమెల్లఁ దీరె ఆకె నీవూఁ గూడితివి(రి?)
మనసొక్కటాయఁగా మాటలేఁటికి
చెనకులు గరివడె చెక్కులఁ జెమట నిండె
వెనకముందర లెంచి విచారించనేఁటికి ॥ కన్ను ॥

మొగమోట లోనగూడె ముందర నున్నారు మీరు
తగవాయఁ బనులెల్లా దాఁచనేఁటికి
జిగిఁ గళ లెదురెక్కె సిగ్గులు మూంగిటఁ బడె
తగిలెఁ జుట్టరికము తడఁబాటులేఁటికి ॥ కన్ను ॥

తారుకాణాయ రతులు దక్కె సంతోసములెల్లా
చేరెఁ బంతములు నే డె చింతలేఁటికి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కోరి నన్ను నేలితివి గుట్టుసేయనేఁటికి ॥ కన్ను ॥ 360

రేకు 1461 లలిత

మనసిచ్చి యాతనితో మాటాడరాదా
యెనసినమీఁదట యెరవులు గలవా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరాని ప్రియములు సేయరాని బాసలు
అప్పుడే వింటివిగదే యాతనిచేత
కొప్పుమీఁది సేవలు గోరికొనగురుతులు
ఇప్పుడే నింపించుకొంటి విఁకనేలే సుద్దులు ॥ మన ॥

పెట్టరావిఅనలు పెనఁగరావిచేఁతలు
గట్టిగాఁ గంటివిగదే కాంతునివల్ల
చట్టరికపుఁదనాలు చూపులలో నవ్వులు
గుట్టునఁ జేకొంటివి కొంకనేలే వీకును ॥ మన ॥

తలఁచరానిపొందులు తవియరానిరతులు
కలిగెఁగదే విభునికాఁగిట నేఁడు
అలమేల్మంగను నేను ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
డెలమి నన్నేలినాఁడు ఇయ్యకొనవలెనే ॥ మన ॥ 361

రామక్రియ

ఓపమయ్యా నీతో నవ్వ నూరకే వుండేముగాని
చేపట్టి నీవే యేలితే సేవ సేసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కూరిమిలేనిచోట కుమ్మరించి కుమ్మరించి
సారెసార నవ్వినాను చౌకలౌను
మేరలు మీరేయప్పుడు మేనవారికైనాను
గోర గిరితేఁజాలు గొప్పయేరై వుండును ॥ ఓప ॥

యెగ్గులువట్టేవారు యెచ్చరించి యెచ్చరించి
వొగ్గి సరసమాడినా నొల్లఁబట్టౌను
వెగ్గళించవలసితే వింతలేనివారికైనా
దిగ్గనఁ గొసరితేను తీగెసాగు మాటలు ॥ ఓప ॥

ఆయమెఱిఁగినవారు ఆదరించి యాదరించి
చేయిపట్టి తీసినాను చెమట లూరు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
పాయక నన్నేలితివి పంతమాడేవారమా ॥ ఓప ॥ 362

ఆహిరి

చెప్పవే నీవే బుద్ధి సిగ్గయ్యీ నాకు
చిప్పిలీ వలపులెల్ల చిత్తములో నాకు ॥పల్లవి॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మచ్చికల నోరూరీ
యీటువెట్టీ యీసఁ దివి యేడ నేర్చునే
కోటిసేయ నవ్వు నవ్వీ కొంగువట్టి పెనఁగీని
గాఁటపుపిఱుఁదితో నేఁ గమ్మటి నేమందునే ॥చెప్ప॥

పిలుపులఁ దమి నిండీ ప్రియములఁ బంట వండీ
చలమరి యెటువంటిజాణఁడే తాను
తలపోఁత గడురేఁచీ దప్పిదీర మోవిఇచ్చీ
బలిమికాఁ డితనితో పంతమెట్టాడుదునే ॥చెప్ప॥

కన్నుల సన్నలు చూపీ కాఁగిట నాసలు రేఁపీ
పన్ని ఇన్నిటాఁ దాను పంతగాఁడౌనే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డేనలమేలుమంగను
నన్నుఁ గూడె యెప్పుడు నాకే మోహించునే ॥చెప్ప॥ 363

బౌళి

వట్టిపరాకులు సేయవద్దు నీకు నింకనేల
గుట్టు నే మెఱుఁగుదుము కొంత నీకేఁటికిని ॥పల్లవి॥

వేపరక వూడిగాలు వేమరుఁ జేసీ నీకె
పూనగుచ్చినట్టు నీకు బుద్ధిచెప్పీని
వాసులువంతు లెంచక వద్దనే కాచుకున్నది
నీసముకాన నదిగో నెలఁతఁ జూడరాదా ॥వట్టి॥

కైవసము సేసుకొని కన్నుల నిన్ను నవ్వీని
వావులు నీతోఁ జెప్పి వలపించీని
పూవులు ముడిచి నీతో పొందులు నటించీని
దేవులాయ నిన్నిటాను తెరవేసుకోరాదా ॥వట్టి॥

పానుపుపైఁ గూచుండి పాదాలు పిసికీని
మేనిపై గందము పూసీ మెల్లనే తాను
అనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
పూని నిన్నుఁ గాఁగిలించె పొగడఁగరాదా ॥వట్టి॥ 364

మాళవిగౌళ

ఊరకే నన్ను మెచ్చీని వొద్దికైనదానవంటా
యీరీతి నన్నుఁ బొగడె నేపనికి వత్తునే ॥పల్లవి॥

చనవుగలుగువారు సంగడి నుండఁగఁదగు
మనసునమ్మినవారు మాటాడఁదగు
పనిగలిగినవారు పట్టిపెనఁగఁగఁదగు
యెనసి నన్ను మన్నించె నెందులోనిదాననే ॥ఊర॥

తగవెరిఁగినవారు తరితీపు సేయఁదగు
మొగమిచ్చలాడేవారు మొక్కఁగఁదగు
నగనేరిచినవారు నయము చూపఁగఁదగు
యిగురుమోవి ఇచ్చె నేమనఁగఁగలనే ॥ఊర॥

మేనరికమైనవారు మేకులు సేయఁగఁదగు
పూని పాయరానివారు భోగించఁదగు
యేనలమేలుమంగను యీతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీనెపాన నన్నుఁ గూడె నేమని చెప్పుదునే ॥ఊర॥ 365

శంకరాభరణం 1

శిరసు వంచకు మిఁక శ్రీనరసింహా। నీ–
సిరు లెన్నైనాఁ గలవు శ్రీ నరసింహా ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీతోడపై నెక్కె శ్రీనరసింహా
చెలరేఁగె నీమోము శ్రీనరసింహా
నెలవుల నవ్వుదేరె శ్రీ నరసింహా। నీమై
చెలప చెమట లుబ్బె శ్రీనరసింహా ॥ శిర ॥

చేరఁదేసికన్ను లశ్రీనరసింహా
చీరుమూరాడీ వలపు శ్రీనరసింహా
చీరకొంగంటేవేమీ శ్రీనరసింహా
చేరె నీకు నామేలు శ్రీనరసింహా ॥ శిర ॥

చేవల్లకు వచ్చితివి శ్రీ నరసింహా నా–
సేవలెల్లా మెచ్చితివి శ్రీనరసింహా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీనరసింహా
చేవమీరె నీపేరుక శ్రీనరసింహా ॥ శిర ॥ 366

రేకు 1462 పాళంగనాట

ఎదురుఁగొండ లెక్కి ఇందిర గాఁగిలించఁగా
పెదపెదచన్ను లెంత పిసికేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

ముసిముసినవ్వు నవ్వి మొక్కుచు విన్నుఁ గూరిమి
గొసరఁగాఁ జెలినేం కొంగువట్టేవు
సుసరానఁ జెమటార మరటి చేఁబట్టి నీకు
విసరఁగా నీకె నెట్టు వేసేవు పూవులను ॥ ఎదు ॥

కన్నులను జంకించి కమ్మటి నీచెవిలోన
విన్నవించఁగా నేమి ఉబ్బివీఁగేవు
సన్నలనే వలపులు చవిచూపి నీవొద్ద
కిన్నెర మీటఁగా నెట్టు గిలిగించేవు ॥ ఎదు ॥

పానుపుపైఁ బవ్వళించి పయ్యద నీకుఁ గప్పి
పూని చెనకఁగా నెంత బుజ్జగించేవు
ఆనుక శ్రీవేంకటాద్రి నౌళళాన నిన్నుఁ గూడి
తానకమై తొడెక్కఁగా తగమన్నించేవు ॥ ఎదు ॥ 367

రామక్రియ

చెన్నలర భూపతిచెరువుకాడ నున్నాఁడు
వెన్నెలబాయిట నాడీ వేంకటేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

వాడలవాడలవెంట వనితలపొందు చేసీ
వేడుకకాఁడుగదమ్మ వేంకటేశుఁడు
జాడలు మీరి యప్పటి జాణతనాలాడీని
వీడెపుమోవితోడ వేంకటేశుఁడు ॥ చెన్న ॥

సాదువలె నందరిచన్నులపైఁ జేయిచాఁచీ
[1] నీదరవెల్లితనాల వేంకటేశుఁడు
ఆదిగొని గొల్లెతల నాసలఁబెట్టీఁ దాను
వేదవేద్యుఁడై నట్టివేంకటేశుఁడు ॥ చెన్న ॥

ననుపైనసతులెల్ల వంటువఁ గానుకియ్యఁగా
వినయాలు(వు) చేకొనీ వేంకటేశుఁడు
యెనసి నన్నునేలి యిప్పుడు నావిన్నపాలు
విన నవధరించె శ్రీవేంకటేశుఁడు ॥ చెన్న ॥ 368

---

1. చూడు 269 పాట.

అహిరి

నామన సెఱుఁగుఁ దొల్లె నవిచినదాననౌత
కామించి యేచఁగవద్దు గక్కన రమ్మనవే ॥పల్లవి॥

యెదమాట లాడించి యెంతపొద్దు జరపీనే
అదియాసలనే యెంత అలయించీనే
వుడివోవిచూపులను వురలొడ్డీ నిది యేమే
చిడియనివలపులఁ జిమ్మిరేఁగేదానను ॥నామ॥

మొగమొగా లెదుటను మోహా మెంతరేఁచీనే
నగవునఁ గాఁక లెట్టు నటియించీనే
పగటుఁజేఁతలు చూపి బయలేల యీఁదించీనే
మిగులాఁ దమకముల మించివున్నదానను ॥నామ॥

మన్ననలు నాకు నిచ్చి మద మెంత యెక్కించీనే
కన్నుసన్నలనే యేమి గారవించీనే
వున్నతి శ్రీవేంకటేశుఁ డుద్దగిరికృష్ణుఁడై
వన్నుఁ గూడె తనపొందు నమ్మికైనదానను ॥నామ॥ 369

సామంతం

చూడఁ బిన్నవాఁడుగాని జూటుఁదనాల నెక్కుఁడు
యేడ చూచినాఁ దాను [1]యీవిట్ఠలుఁడే ॥పల్లవి॥

గోవులలో విహరించేగోవిందుఁడు । పెక్కు-
వావుల గోపికలకు వల్లభుఁడు
చేవమీరి ముద్దుల శ్రీకృష్ణుఁడు
యేవల్లఁ జూచినాను యీవిట్ఠలుఁడే ॥చూడఁ॥

1. 'విట్ఠలుఁడు' రేకు.

రావక్రీడలలో విరాజీవాఁడు
అసఁ బదారువేలఁ బెండ్లాడినవాఁడు
బాసతో రుక్మిణీసత్యభామాసమేతుఁడు
యీసుద్దుల వెలసీ నీవిట్టలుఁడే ॥ చూడఁ ॥

వింతమధురాంగనలవేడుకకాఁడు
చెంతఁ గొలవిసతులసిగ్గులవాఁడు
కాంత లక్ష్మిపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యింతటా వినోదించీ నీవిట్టలుఁడే ॥ చూడఁ ॥ 370

ముఖారి

ఎఱుఁగుదు నే నీమోహ మింతిఁ బిలుచుకోరాదా
మొఱఁగి వేసా లింత నాముందర నేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదిమాటలు నీకు విన వింపులౌఁగాని
చలముతోడుత మొగచాటు గాదు
తలకొని మొక్కితేను దయ పుట్టుఁగాని మరి
యెలమిఁ బరాకుసేయ నెంతైనా గొలుపదు ॥ ఎఱుఁ ॥

ఆపెనవ్వినవవ్వులు అందములై యుండుఁగాని
రాపుల నెగసక్కెలై రచ్చకెక్కవు
చూపులఁ దరితీపులు సోద్యములై తోఁచుఁగాని
కైపులై యెంతైనాను కడుఁ జప్పఁగావు ॥ ఎఱుఁ ॥

నీదేవులు చెనకితే నేరుపులై మించుఁగాని
అదిగాని పేసటలై యలపు గాదు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
పోది నెంతైనా తనపొం దెప్పుడు పీడదు ॥ ఎఱుఁ ॥ 371

వరాళి

ఎంత నేరిపితివో యీపెకు నీవు
చెంతలఁ దొల్లి నేరదు చిమ్మిరేఁగీ నిప్పుడు ॥ పల్లవి ॥

ఒత్తిసేసి రమణి నీపైఁ జేతులు వేసి
సత్తుగా వీఁపునఁ దనచన్నులు రాసీ
మొత్తమున వలపులు ముచ్చటల నెగపోసి
కొత్తవుపాయాల నిన్నుఁ గొసరీ నదివో ॥ ఎంత ॥

మనసులోపల నీమంతనములే కోరి
నునుపైననీమోవికి నోరూరీని
చెనకి నీకాఁగిటికి సిగ్గులతోనే చేరి
చనవులు నెరపీని సారెసారె నదివో ॥ ఎంత ॥

చెలరేఁగి నీమీఁదిచిందు లిన్నియునుఁ జాడి
బలిమిసేసి నీతోఁ బంతములాడీ
యెలమి నన్నేలితివి ఇట్టె నిన్ను నాపె గూడి
అలరి శ్రీవేంకటేశ యందిమెచ్చీ నదివో ॥ ఎంత ॥ 372

రేకు 1463 కాంబోది

కాదనేవారెవ్వరు కడుఁజలివానె నీకు
యీదెస ముందువెనక లెంచనేల ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పొందు నీకుఁ గలిగితే పోఁదోయవచ్చునా
అందుకోవయ్యా విడె మాపెచేతను
కందువ నాపెతో పొత్తుగలసినవాఁడవు
విందలకు వెఱవఁగ నీకేల ఇఁకను ॥ కాద ॥

వాడఁబాటు గలిగితే వోపననవచ్చునా
కడఁగి యాపెతోఁ బెనఁగకువయ్యా
వాడిగట్టుకొని యాపె నొద్దఁబెట్టుకున్నాఁడవు
వెఠ విచారాలుసేయ వేరేయేల ఇఁకను ॥ కాద ॥

వావి నీకుఁ గలిగితే వలదనవచ్చునా
వేవేగఁ బెండ్లాడి నీవు వెలయవయ్యా
యీవల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
కైవసమయినమీఁద కడమేల యిఁకను ॥ కాద ॥ 373

భైరవి

నాపై బత్తిగలఁడే నావిభుఁడు
యేపొద్దూ నాసంతోస మేమని చెప్పుదునే ॥ పల్లవి ॥

చెనకక తనతోను సిగ్గువడి నే నుండఁగా
మనసిచ్చి తానే నాతో మాటలాడీనే
తనివొంది నాలో నేనే తలవంచుకుండఁగాను
చనవిచ్చి యప్పటివి సరసములాడీనే ॥ నాపై ॥

చాయసేసుక కంబముచాటున నే నుండఁగాను
చేయివట్టి తీసి నాచెక్కు నొక్కీనే
కాయమెల్లా పయ్యదను కప్పుకొని వుండఁగాను
ఆయములంటి నన్ను నాదరించీనే ॥ నాపై ॥

వేడుకతోఁ దనవొద్ద వేళగాచుకుండఁగాను
వాడుదేర నింత నన్ను వలపించీనే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నే నుండఁగాను
కూడి నన్ను నిందరిలో కొంకక యీడేర్చెనే ॥ నాపై ॥ 374

పాడి

నీవారైనవారి నేము గారవించవద్దా
[1] యీరీతిఁ(యీవిధానః)నే మోరిచినదింతా నీకే నెలవు ॥పల్లవి॥

ఇత్తల నీచెలులను యెట్టైనఁ బొగడేము నీ—
చిత్తము వచ్చితేఁజాలు చింతయేఁటికి
బత్తితో నాపెచేనిమ్మపండు కిందికి జారితే
యెత్తి నే మిచ్చితే నది హీనముఁ గాదు ॥నీవా॥

మంతనాన నీదేవులమాటున బదికేము నీ—
పంతము వచ్చితేఁజాలు పదరనేలా
బంతి నాపె కెచ్చరిక పరాకులు చెప్పితేను
యెంతైనా మా కందువల్ల నెగ్గులూఁ గావు ॥నీవా॥

యీడ నీసతిసలిగె విట్టె విన్నుఁ గూడేము
వేడుక నీకైతేఁజాలు వీఁగనేఁటికి
పాడితో నన్నేలితివి పక్కన శ్రీవేంకటేశ
ఆడ నాపెచెల్లెలనైనది వొచ్చెము గాదు ॥నీవా॥ 375

సౌరాష్ట్రం

నే నెంతటిదానను నీ విన్నిటా ఘనుఁడవు
మోనముతో విన్నుఁ జూచి మొక్కుటింతేకాక ॥పల్లవి॥

అమరఁగ నాయకుఁడు ఆదరించితేఁగాక
తమకించవచ్చునా తరుణులకు
మమకారమునఁ గొంత మన్నించితేఁగాక
సముకాన జంకించి సాధించవచ్చునా ॥నేనెం॥

1. ప్రాసభంగము.

మక్కువతో మగవాఁడు మాటలాడితేఁగాక
కక్కసించవచ్చునా కామినులకు
చక్కఁగా నివ్వితివాపి చనవిచ్చితేఁగాక
పక్కనుండి పంతములు పచారించవచ్చునా ॥ నేనెం ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే చిత్తగించితేఁగాక
సోవలంతే పెనఁగవచ్చునా మాకు
యీవేళ నన్నేలితివి యిటువలెనైతేఁగాక
దేవులనై కొంగువట్టి తెమలించవచ్చునా ॥ నేనెం ॥ 376

హిందోళవసంతం

తలఁచుకో యింకా నీవే తగవులన్నియు నేఁడు
సిలుగులాఁడిసుద్దులు చెప్పలేము గాని ॥ పల్లవి ॥

చేతికిలోనైనసతి చెప్పించుకోదు ప్రియము
సీతియెతిఁగిన దెందూ నేర మెంచదు
ఆతుమలో మెలఁగేది అవుఁగాములు చూడదు
యేతరికత్తెగుణాలే యెఱఁగముగాని ॥ తలఁ ॥

ఇతవరియైనకాంత యెరవులు సేయదు
సతమైన దేమవినా చలపట్టదు
మతి నమ్మికైనది మర్మములు దడవదు
కతకారిదానిమాయ కానలేముగాని ॥ తలఁ ॥

తగులైనమానిని తరితీపు సేయదు
నగనేరిచినది యెన్నఁడుఁ దిట్టదు
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
యెగసక్కెపుదానిజా డెట్టుండునోకాని ॥ తలఁ ॥ 377

కుంతలవరాళి

ఎఱుఁగుదు నీగుణములేల చెప్పేవు
మఱఁగైనట్టే వుండు మర్మములు నోఁకుమ ॥ పల్లవి ॥

నవ్వి నీవెంతేసి మాతోఁ బంతములాడినా నాపెఁ
గన్నులఁ జూచితే నీకుఁ గళ రేఁగుమ
యెన్నఁగ నే గుట్టుతో నెంత వోరుచుకుండినా
నన్న లాపె సేసితే సారెఁ దమివుట్టును ॥ ఎఱుఁ ॥

చెలరేఁగి నీలోన సిగ్గులెంత నెఱపినా
లలి నాపె నవ్వితే నెలకొను నాస
చలపట్టుకొని రాజసమున నూరకుండినా
వెలలేనివేడుకలు వెల్లవిరిసేసును ॥ ఎఱుఁ ॥

వట్టిసటలకు నీవు వలపులు దాఁచినాను
గట్టిమాఁట [1]లాపేడితేఁ గాయ మలరు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చుట్టరిక మెంచితేనే సొంపులెల్లాఁ గలుగు ॥ ఎఱుఁ ॥ 378

రేకు 1464 శ్రీరాగం

పతికి విన్నవించరే పడఁతులాల
సతమై తా నీఁక నాకు చనవు లిమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

వెలలేనివేడుకకు వేస మెంతైనాఁ గాదు
తలపోఁతరతులకుఁ దనివి లేదు
మొలకనవ్వులకును మొగచాటు చెప్పరాదు
యెలమితో నామోహ మెంతని చెప్పుదునే ॥ పతి ॥

1. ఆపె + ఆడితే.

తగులై నమ్మిఁదట తనపొందు విడువదు
జిగిమించేతమకము చెప్పఁగూడదు
మొగివిచ్చుకుండేపిగ్గు మొలచి వసివాడదు
యిగిరించె నావయసు యెటువలె దాఁతునే ॥ పతి ॥

కూడియున్నభావము గుదిగొని పాయదు
పీడెపుమోవిగుఱుతు వింత సేయదు
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్ను నేలె
యీడుజోడయినభోగ మెంతైనాఁ గలదే ॥ పతి ॥ 379

కాంబోది

రాకుంటే దోసముసుమ్మీ రమణివొద్దికి నీవు
జోకగా నేరీతి నాపెఁ జొక్కులఁబెట్టితివో ॥ పల్లవి ॥

సంతోసాన నున్న దిదె సారెఁ జిరునవ్వులతో
మంతనాన నేమంటివో మగువతోను
వింతవింతసింగారాల వీఁగీఁగి వింటితోన
అంతరంగమున నెన్ని ఆసలు వెట్టితివో ॥ రాకుం ॥

గుత్తపుఁజెమటలే కుమ్మరించీని సతి
చిత్తగించి యెట్లాఁ జూచితివో నీవు
బొత్తుగాఁ బాన్పుపై నీపొందులే కోరుకున్నది
ఇత్తల నమ్మిక లెన్ని ఇచ్చితివో నీవు ॥ రాకుం ॥

ఆముకొని తమకించి ఆట్టె నీకాఁగిటఁ గూడి
యేమిసేసన్న నేసితివో యీ ఇంతికి
యీమేరనే శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
నేమముతో నెంతేసి నేరుచుకొంటివో ॥ రాకుం ॥ 380

ఆహిరి

వట్టియలుక లేలే వద్దే నీకు
గుట్టు తెలిసితి విఁకఁ గూడరాదా యితని ॥పల్లవి॥

వొదఁబడఁజెప్పితేను వొక్కమనసై వుండు
కడునమ్మ మెలఁగితేఁ గాదనరాదు
అ(ఆ)డియాలాలు చూపితే ననుమానమే లేదు
తొడరి విభుని నీవు దూరఁ జోటే దిఁకను ॥వట్టి॥

తగవులు నెరపితే దాకొను సంతోషము
చిగిరించ నవ్వితేను చింత దీరును
మొగమోటఁ బైకొంటే మోహములు దైవారు
మగని నొఁగాదన మరియేలే ఇఁకను ॥వట్టి॥

యిఁ(యిం?)టికి విచ్చేసితేను యియ్యకోలొఁ బొందులు
జంట వాయకుండితేను సతమౌఁ బ్రేమ
నంటున శ్రీ వేంకటనగపతి విన్నుఁ గూడె
అంటి నీవితని జరయఁగనేలే ఇఁకను ॥వట్టి॥ 381

ఆహిరినాట

ఆఁటది గర్వించితేను అంతట [1]మట్టెరఁగదు
పాటించి యీతఁడు నీకే పాలుపడె నటవే ॥పల్లవి॥

వంతువెట్టుకొని పతివద్దఁ గాచుకుందానవు
యెంతగద్దే నీవనవు ఇందరికంటే
ఇంతలోనే చెవిలోన నేకతాలూ నాడేవు
చింతదీర నీమాటే నేసునటే యీతఁడు ॥ఆఁట॥

1. మట్టు+ఎరఁగదు

పరగ నాతనికి నీపచ్చడము గప్పేవు
పొరుగున నెన్నటిపొందులే నీకు
తెరవేసుకొనుచు చేతికి విడెమూ నిచ్చేవు
సిరులఁబనులు నీకుఁ జెప్పెనటే యీతఁడు ॥ ఆఁట ॥

కలసిమెలసి నీవు కందువలు చెప్పేవు
చెలరేఁగి నీకు బాన సేసెనటవే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్నుఁ గూడె
తెలిపి విన్నిట్లానే దిద్దెనటే యీతఁడు ॥ ఆఁట ॥ 382

దేవగాంధారి

తా నెరగఁడా యీతగవు లెల్లెడలను
నేనేమైనా తనమీఁద నెపాలు వేసేనా ॥ పల్లవి ॥

రతివేళమాఁటలు రచ్చలకు నెక్కవు
యితవైనవారికి యెగ్గులేదు
పతికిని సతికిని పాయదు చుట్టరికము
అతిమోహములకును అడ్డాఁకలేదు ॥ తానె ॥

సిగ్గుకద్దయంతలోనే చేరదు తమకము
వెగ్గళించినా నవ్వులు వేసటగావు
వొగ్గి వేఁడుకొంటేనే వోదు గదు(దుః)బిరము
కగ్గవిపొందులలోన కపటము లుండవు ॥ తానె ॥

చవరిచేఁతలు సాదింపులు గావు
యెనసినకూటమికి నెర వేడది
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడు కదనె నన్నింతలోనె
వినయముగలచోట వెగటై తోఁచదు ॥ తానె ॥ 383

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఎన్నెసివిద్యలు నేర్చె నీరమణి
చెన్నుమీరె విన్నిటాను చిత్తగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వనితచెమటలనె వావులు గురిసీ నదె
వినుపునవ్వులనె వెన్నెలగాసీని
పనులుసేసేపూర్పుల పయ్యరగాలి విసరి
చెనకీ నీదేవులు చిత్తగించవయ్యా ॥ఎన్నె॥

విరహపువేడుక వేసఁగియెండలు గాసీ
సొరిఁది సిగ్గులనే మంచులు గప్పీని
వరుస మోవితేనెల వసంతకాలము చూపీ
సిరుల నీవేడుకలు చిత్తగించవయ్యా ॥ఎన్నె॥

కందువచూపులనే కడుమెఱుఁగులు చల్లీ
అందపురతులనే వియ్యము లందీని
యిందుకె శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకెను నేఁడు
చిందీ నదె తరితీపు చిత్తగిఁచవయ్యా ॥ఎన్నె॥ 384

రేకు 1435 వేళావళి

ఎవ్వరు నేరుతురు నేఁ డిటువంటినేరుపులు
నివ్వటిల్లుఁజేఁతలను నిన్నె మెప్పించెను ॥పల్లవి॥

వెక్కుచెమట చిడిచె చెలి సురటి విసరె
వెక్కసమై నీ కెంత వేడుకాయనో
చక్క వద్దఁగూచుండి జారినతురుము దిద్దె
మక్కువ నీవలపులు మానుపఁగవసమా ॥ఎవ్వ॥

వాంటినే కొలువుసేసె వాయ్యనే పాదము లొత్తె
పెంటలుగా నీకెంత ప్రియమాయెనో
అంటిముట్టి పెనఁగుతూ నాయములు గరఁగించె
వెంటనే యీవోజ లిఁక విడపించవసమా ॥ ఎవ్వ ॥

సారెకు పయ్యదఁ గప్పె నంగడినే మాటలాడె
కోరిక నీకెటువలెఁ గూడెనో నేఁడు
గారవించి శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితివి
తారుకాణనీనుదులు దాఁచ నిఁక వసమా ॥ ఎవ్వ ॥ 583

గౌళ

అతఁ డేమిసేసినాను అతియు నాభాగ్యమే
కాతరించి నేనెట్టు గఱపింతునే ॥ పల్లవి ॥

కలువపూవుల వేసి కడఁగి యాచేతనే
కులికి విభుని నెట్టు గోర నంటేనే
వలపులు చల్లిచల్లి వరుస నప్పటి నేనే
చలపట్టి యెటువలె జంకింతునే ॥ అతఁ ॥

సరసమాడుచు నవ్వి చక్కఁగా నానోరనే
యిరవుగా పలునోఁకు లెట్టు సింతునే
గిరికుచముల నొత్తి కినిసి యంతటిలోన
విరహము రేఁచి యెట్టు వేరవేరె వుందునే ॥ అతఁ ॥

కందువరతులఁ గూడి కమ్మటి నాకాఁగిటనే
విందువలె సారె నెట్టు వేసరింతునే
అంది శ్రీవేంకటేశుఁడు ఆదరించి నన్ను నేలె
మందెమేళమున నెట్టు మాఁటల మెప్పింతునే ॥ అతఁ ॥ 386

పాడి

మీవలెనే వుండవద్దా మేటియైనజాణలెల్లా
భావించి తెలియలేక పదరఁగ నేలా ॥ పల్లవి ॥

మొక్కలము లేఁటికి మోహముగలవారికి
మిక్కిలి వివేకాన మించుటగాక
వెక్కసపుఁదమకాన వేఁడుకొనె విన్నాతఁడు
తక్కక నీ వందుకుఁ దగ నియ్యకొంటివి ॥ మీవ ॥

కోపగించనేమిటికి కూటమిగలవారికి
వోపికతో విన్నిటికి నోర్చుటగాక
చేపట్టి విన్నాతఁడు చెనకి నవ్వులు నవ్వె
తీపులమోవి యొసఁగితివి నీ పతనికి ॥ మీవ ॥

వింత సేయనేమిటికి వేడుకగలవారికి
అంతరంగాన సంతసమందుటగాక
యింతలోనే శ్రీవేంకటేశుఁడు విన్నేలినాఁడు
కాంతవు నీ వాతనిఁ గాఁగిలించుకొంటివి ॥ మీవ ॥ 387

భైరవి

మేలు మేలనుచు మిమ్ము మెచ్చేఁ గాని
సోలి మీవద్దఁ గూచుండేచో టియ్యవయ్య ॥ పల్లవి ॥

విందముగాని నీవు వేడుకలెల్లా మెరసి
అందముగాఁ జెప్పవయ్యా ఆపెనుద్దులు
చెంది సిగ్గులువడక శిరసు వంచుకొవక
ముందర విలుచుండి నీమోము చూపవయ్య ॥ మేలు ॥

చూతముగాని యాపె నోయగపుగురుతులు
యీతరిఁ బిలువవయ్యా యెటువంటిదో
యేతుల కోపననక యింతటిలోనే నగక
సీతలఁపుఁ దెలుసుకొనే నిందు రావయ్యా ॥ మేలు ॥

ఇయ్యకొందముగాని యీసతిజాణతనాలు
ఇయ్యెడఁ బచారింపించనీవయ్యా నీవు
నెయ్యపుశ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
వుయ్యాలమంచము మీఁద నుండఁగదవయ్య ॥ మేలు ॥ 388

ముఖారి

ఏకతానకు రారాదా యిప్పుడే కావలెనా
కాకుసేసి యిందరిలోఁ గత లడిగేవు ॥ పల్లవి ॥

కనుఁగొనలనే విన్ను కామిని జంకించఁగాను
చెనకేవు సారెసారెఁ జేయి చాఁచి
వనితలు చూడఁగాను వట్టిసిగ్గున నుండక
గొనకొని యాపెనేల కొంగువట్టేవు ॥ ఏక ॥

చక్కఁగా నీమోము చూచి సన్నలు సేయఁగాను
చెక్కిలి నొక్కి యిట్టె సేసవెట్టేవు
తక్కక నీ వింతలోనే తగ గుట్టుసేయక
వొక్కపై చన్నులనే వొరసుకొనేవు ॥ ఏక ॥

తీవుగా రేమోవి చూపి తెరవేసుకొనఁగాను
చేపట్టి కాఁగిట నించి జీరదీసేవు
రావుల శ్రీవేంకటేశ రతుల జంకించితివి
పైపై నింకా నెంత పనలు చూపేవు ॥ ఏక ॥ 389

పూర్వగౌళ

వట్టియభిమానమేల వద్దనున్నాఁ డితఁడు
చుట్టమైనవాని నెంత సోదించేవే ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేసినవాఁడు చేతిలోనివాఁడు కాఁడా
తలఁపులోపలివాఁడు తగులేకాదా
పిలిచినవాఁడు కడుఁబ్రియములు చూపఁడా
సొలసి యాతనినేల చూచి జరసేవే ॥వట్టి॥

యింటికివచ్చినవాఁడు యియ్యకొనిమాటాడఁడా
అంటిముట్టిపెనఁగేవాఁ డాదరించఁడా
చంటిపై గోరొత్తేవాఁడు చనవు లొసఁగఁడా
జంటైనపతితోనేల సాములు సేసేవే ॥వట్టి॥

కూరిమిచూపినవాఁడు కూడినవాఁడే కాఁడా
సారెకు నవ్వినాఁ డిఁక సమ్మతే కాదా
యీరతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా విన్నునేలె
గారవించి యిఁకనేల కతలు సేసేవే ॥వట్టి॥ 390

రేకు 1466 సామంతం

ఇటువలె నుండవద్దా యేకమైనవలపులు
తటుకనఁ దరితీపు దైలువారీని ॥పల్లవి॥

మనసు నమ్మికయైతే మంతనము లింపులౌను
కనుసన్న మెలఁగితే కడువేడుకౌను
తనివి గలిగితేను తాలిములు నిలుచును
యెనసినమీపొందులు యేమని మెచ్చేమే ॥ఇటు॥

మాట లోదఁబడికైతే మచ్చికలు సమకూరు
కూటమి లొద్దికలైతే గుట్టు చెల్లును
పాటించి మొగమోడితే పనులన్నీఁ జక్కనౌను
యీటులేవిమీగుణాలు యెన్నని చెప్పేమే ॥ ఇటు ॥

నగ నేరుచుకొంటే నాఁటుకొనుఁ బ్రియములు
తగులాయమైతేను తమి రేఁగును
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నిన్నుఁ గూడె
ఇగురుఁబోఁడి మీలీల లేమని నుతింతుమే ॥ ఇటు ॥ 391

గౌః

చూడవయ్యా ఇంకా నాపెచొక్కపుఁజక్కఁదనాలు
వేడుకకాఁడవు తొల్లె వెలయకుండుదువా ॥ పల్లవి ॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మక్కువల నోరూరీ
తేటలువారీ నాపె తెలిఁగన్నుల
ఆఁటదానిఁ గంటే నీవు ఆసోదకాఁడవు
పాటించి నీవిది గంటే భ్రమయకుండుదువా ॥ చూడ ॥

నవ్వుల వెన్నెల గాసీ నంటున వింతలు చూపీ
రవ్వలు సేసీని సింగారపుఁజేతల
జవ్వనమదము సంతసమునకుఁ బుట్టినిల్లు
వువ్విళ్లూర వింత గలితే వోర్వఁగఁగలవా ॥ చూడ ॥

చెనకులు దుదిముట్టీ సిగ్గులనుఁ బాలుకట్టీ
వినయములే తొట్టీ వెస రతుల
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యీకెనూ నన్నూ
పెనఁగితి విందువంకఁ బ్రియ మందకుందువా ॥ చూడ ॥ 392

పాడి

వలపు మొగచాటైనవారికి విట్టేకాదా
నెలకొన్నదొరవుగా నీ వేమి సేతువ ॥ పల్లవి ॥

విచ్చలవుజవరాలు నీవద్దనే వుండఁగాను
మచ్చికతోడనే మాటలాడేవు
ఇచ్చగించి వీడెము నీకియ్యఁ గాచుకుండఁగాను
పచ్చిదేర నాచన్నులపైఁ జేయివేసేవు ॥ వల ॥

చనవరిసీదేవులు సరసములాడఁగాను
ననుపున నన్నుఁ జూచి నవ్వు నవ్వేవు
వినయముతో నాపె విందు నీకుఁ జెప్పఁగాను
మొనసి నీ విపుడు నామోవి యడిగేవు ॥ వల ॥

పెండిలాడినాపె నాతోఁ బెనఁగుతా నుండఁగాను
అందనే నన్నుఁ గూడి ఆదరించేవు
విందుకొన్నమచ్చికలు నీపై నారటిల్లఁగాను
కొండలశ్రీవేంకటేశ కోరి నన్ను మెచ్చేవు ॥ వల ॥ 393

దేశాక్షి

అన తియ్యవయ్యా మాకు నామేలు వినేముగాని
'కోమలికిఁ బొంతనాలు గూడెనా నీకు ॥ పల్లవి ॥

చలముగాని యాపెను పారెసారెఁ జూచేవు
మలసి నీకుఁ బెండ్లాడ మనసయ్యీనా
చెలరేఁగి యప్పటిని చేయి మీఁదవేసేవు
యెలమితో వారివారు ఇచ్చిరా నీకు ॥ అన ॥

. "కోనేటిపతి నీకు సరికిఁ గూడెనా పొంతనాలు" అనినసరిపోవునేమో! (పాఠసంగను

తీపులమోవివిండ తేనియలు జొబ్బిలీవి
ఆపెకు నీకును మాట లందెనా నేఁడు
కాఁపుగము సేసేనంటా కాచుకొనివున్నాఁదవు
ఆపాటిచుట్టరికములాయనా మీకు ॥ అన ॥

పానుపుపై నాపెచేతఁ బాదా లొత్తించుకొనేవు
అ(ఆ?)నుకొవి బువ్వముపొత్తబ్బెనా మీకు
పూని శ్రీవేంకటేశ్వర పొంచి నన్ను నేలితివి
మేనరికా లిద్దరికి మెరసెనా ఇపుడు ॥ అవ ॥ 394

సాళంగనాట

మీకు మీకు నమరును మిక్కిలివేడుకలెల్లా
కై కొని నేమెల్లాఁ జూడఁగంటిమిగదే ॥ పల్లవి ॥

సింగారరాయఁడుగదే చిత్తజనురుఁడుగదే
అంగవించి విన్నుఁ బెండ్లాడినవాఁడు
బంగారుపతిమవు పాలవెల్లికూఁతురవు
అంగన నీవు దేవులవైతివిగదే ॥ మీకు ॥

కాంచనపుదట్టివాఁడు కౌస్తుభపుమణివాఁడు
మంచితనమున నీకు మగఁడుగదే
మించుసిరులదానవు మేటితమ్మిపైదానవు
యెంచఁగ నితనివురమెక్కితివిగదవే ॥ మీకు ॥

చేతులు నాల్గిటివాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
అతుమగా విన్ను నేలి అలరెఁగదే
యీతల శ్రీకాంతవు యిన్నిటా నేరుపరివి
యీతని కెప్పుడు నీవు యిరవైతివిగదే ॥ మీకు ॥ 395

బౌళి

వారివారిసహజాలు వన్నెకెక్కి వుండుఁగాని
యీరసానఁ దలఁచితే యిక్కువలై తోఁచవు ॥ పల్లవి ॥

సతులు పెక్కుమాఁటల జరయుదు రూరకైనా
మతిలో నెగ్గుపట్టఁడు మగవాఁడు
చతురతలు మెరసి జంకింతురు సొలతులు
తతి నెంచఁబోతేను తప్పుగాఁ గైకొనఁడు ॥ వారి ॥

జవ్వనులు కాఁతాళించి పణఁగులు రాలుతురు
రవ్వలుగా నలుగఁడు రమణుఁ డెందు
పువ్వులఁగొని వేతురు బుజముల నొరతురు
నవ్వుతానే వుండుఁగాని నలిరేఁగి తిట్టఁడు ॥ వారి ॥

జట్టిగొన్నమానినులు సమరతి మీరుదురు
గుట్టు బయటవేయఁడు గుణవంతుఁడు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కడపలో నన్నేలితి—
వెట్టిఇనాఁ దనవిభుఁడే ఇన్నిటాను ఘనుఁడు ॥ వారి ॥ 396

రేకు 1467 రామక్రియ

తానేల నివ్వలు నవ్వీ దంటలముగామనుచు
పూవి కొలువులో మీరఁబోలదనికాక ॥ పల్లవి ॥

నేరరా పతితో నాడ నెలఁతలు సరసాలు
ఆరయ మందెమేళ మౌననికాక
చేరి చెనకనోపరా చేతులు చాఁచి చాఁచి
సారెకుఁ దమసిగ్గులు జారీననికాక ॥ తానే ॥

జాటుఁదనాన పంతాలు చూపఁగనోపరా
ఆఁటదాని కోటలుగావవికాక
సూటిగాఁ గన్నులఁ జూచి సొలయఁగనోపరా
కాటుకవన్నెలకప్పు గప్పినవికాక ॥ తానే ॥

నెట్టనఁ దమకములు నెరపఁగనోపరా
గుట్టు బయలయ్యీనంటాఁ గొంకుటగాక
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేల్మంగను
చుట్టమై వన్నెలఁగా సోద్యమయ్యీఁగాక ॥ తానే ॥ 397

ధన్నాసి

చిత్తగించరాదా నీవే చెలి యట్లనున్నదో
కొత్తగా నే విన్నవించేగుఱుతు లేమున్నవి ॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీకూటములు దలపోసి తలపోసి
శిరసువంపులతోడఁ జిమ్మిరేఁగెను
పరువ నీకొప్పువీడి వానవటుఁ గడుఁజొక్కి
పరతపుఁదమకాన విన్వేరగై వున్నది ॥ చిత్త ॥

నెమ్మదిఁ జిత్తరువులో నీరూపు చూచి చూచి
పమ్మినకోరికలలో పచ్చిదేరెను
తెమ్మలుగా నీముద్దులు దిక్కులనెల్లా నివి
వుమ్మగిలనిట్టూర్పుల నుప్పునీ నిపుడు ॥ చిత్త ॥

మన్నించఁగా నీకాఁగిట మర్మములు సోఁకి సోఁకి
చన్నులపై పులకల జడిసీ నిదె
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నిన్ను మెచ్చి పొగడుతా వించుకొనెఁ గళలు ॥ చిత్త ॥ 398

దేసాళం

తలఁపించరే చెలు లాతనికి నిది
పలుక నేమున్నది తాఁ బనిగొంటగాక ॥పల్లవి॥

జిగిమించి విన్నపాలు సేయఁగనేర్తునా
తగ నన్ను మన్నించ తనకే పోదు
చిగురుఁజేతులఁ దన్నుఁ జెనకనేరుతునా
బిగివాయ కిలఁ దనభారమింతేకాక ॥తల॥

సొరిదిఁ దనకు నేఁ జుట్టమయ్యేదాననా
దరిచేర్చి బుద్ధిచెప్పఁ దానేకాక
వరుసలఁ దనకు నే పలచేయంతదాననా
గరిమతో దానికీర్తి గట్టుకొనేఁగాక ॥తల॥

పానుపుపైనుండి తన్నుఁ బైకొనఁగవచ్చునా
కానిమ్మని తానే నన్నుఁ గలసినాఁడు
అనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
నానావిధాల నాతో నవ్వినాఁడుగాక ॥తల॥ 399

శంకరాభరణం

అరుదరుదు విన్నుఁ బెండ్లాడినవారిభాగ్యము
సిరులనీవహిమలు చెప్పఁ గొత్తలు ॥పల్లవి॥

ముప్పిరిగొనఁ గని మోవి చూచితే
దప్పులుదేరు నందరుతరుణులకు
కప్పిన నీమేవితావిగాలి విసరితే
అప్పుడే విరహపుజలయిక మూఁపను ॥అరు॥

మనసారా నీతోను మాటలాడితే
ఘనముగా నెమ్మోములఁ గళలెక్కను
చనవిచ్చి నీవు మాసంగడిఁ గూచుండితే
తనివిఁబొందు గక్కానఁ దనువులెల్లాను ॥ అరు ॥

చేతనంటి నీమేవిపేవ సేసితే
కాతరపుఁగోరికలు కడుఫలించు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నీతితో నన్నేలితి(వి)విందు నిఁక కీర్తులు ॥ అరు ॥ 400

సామంతం

ఊరకేల సిగ్గువడే వుపాయాలు నేఁ జెప్పితే
అరీతి నీవిన్నపము లన్నిఁ జేసుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షి నీపతి మజ్జనమింట నున్నవాఁడు
జలక మందియ్యవే సంతోసాన
చెలువుఁడు మైమర్దన చేయుమనునో యేమో
తలగడయుఁ జాపాఁ జేత యామఱకువే ॥ ఊర ॥

శిరసారుచుకో నందే చిత్తగించునో యేమో
విరులివె కొంపోవే విడెము గోవే
గరిమ నలసితేను కడుఁజెమరించునేమో
సురటి గందవొడీ నించు కేమరకువే ॥ ఊర ॥

రతికిఁ బిల్చునో యేమో రానవరాదు నీకు
రతి వింతలోఁ బిల్చి తా నిన్నుఁ గూడె
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చతురుఁడు సన్నా నేలె సవతుల మొదుమే ॥ ఊర ॥ 401

వరాళి

ఆపెకు నీకుఁ దెలుసు నవి యెట్టివేడుకలో
పైపై నవతులము పచారించఁగలమా ॥పల్లవి॥

వింతగా నీమోము చూచి వెలఁది నీతో నవ్వె
ఇంతలోనే గురుతులు యేమిగనెనో
సంతోసముతోడ నీసంగడి నిలుచున్నది
అంతరంగపుమాట యెట్టానతి ఇచ్చితివో ॥ఆపె॥

సముకాన నప్పటిని సన్న సేసి నిను మెచ్చె
తమకాన నీమేనేడ తన్ను సోఁకెనో
చెమటలు గారఁగాను చేతులెత్తి నీకు మొక్కె
ప్రమదాన నెటువంటిపనులు సేసితివో ॥ఆపె॥

కందువ నలమేల్మంగ కాఁగిలించుకొనె విన్ను
చెంది నీమన్నన నెట్టు చేకొనెనో
యిందరి మమ్ము శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటివి
పొందు నీదేవుల కెట్టు పొసఁగఁజెప్పితివో ॥ఆపె॥ 402

రేకు 1468 సాళంగం

కంటిమయ్యా నీచేఁతలు కన్నులతుదల నేఁడు
నంటున లేదంటానే ఆనలు వెట్టుకొనేవు ॥పల్లవి॥

పైపై నీవెక్కడనో వవాకై వుండితేను
ఆపె నీ మొగము చూచీ నంతలోనను
దాపుగా నప్పటి నీవు తనదిక్కు చూచితేను
రాపుగా సిగ్గుతోడ శిరసు వంచుకొనీని ॥కంటి॥

వొద్దిక మలఁగుపైని వొరఁగి నిద్రించితేను
అద్దకొనీఁ జన్నుల నీయందపుఁజేయి
విద్దిరించేదానివలె నెమ్మిఁ గన్నులు మూసితే
తిద్దే నాపెహారమును తేటతెల్లమిగను ||కంటి||

నన్నుఁ గాఁగిలించుకొని నాతో నీవు మాటాడఁగా
వన్నెల మోవి చూపీని సారెకు నాపె
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మిన్న కాపెకతలకు మింగకు గుక్కిళ్లు ||కంటి|| 403

శుద్ధవసంతం

చెల్లు నీ వంతుకు వింత సేయవలదా
కల్లగాదు నీవల్లనే కంటిమి యీనేరుపు ||పల్లవి||

చెక్కు నొక్కి నీవద్దిచెలియకు వింతలోనే
పుక్కిటితమ్ములమిడి బుజ్జగించేవు
ఇక్కువ నెవ్వతెనైనా ఇంటికి రమ్మంటివో
వొక్కమాటే యీపె నింత వొడఁబరచేవు ||చెల్లు||

దొడ్డసొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి తొడిఁబడ నప్పటికి
వెడ్డువెట్టి సారెసారె వేఁడుకొనేవు
అడ్డమై వేరొకతె విన్నానఁ బెట్టినదో
వొడ్డుకొనకుండా వింత వొడఁబరచేవు ||చెల్లు||

సన్నలు నాకుఁ జేసి సరి పెట్టి యీకెఁ గూడి
మిన్నక యెంతేసినమ్మిక లిచ్చేవు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
వున్నతిఁ జనవులిచ్చి వొడఁబరచేవు ||చెల్లు|| 404

ముఖారి

ఎంతగబ్బి ఇదియని యేల తిట్టేవు
మంతనాన నీకది మంచిదేకాదా ‖ పల్లవి ‖

చనవు లొసఁగితేను అవ్వనులు మానుదురా
గొనకొని రమణుఁడు గొసరక
తనువులు సోఁకితేను తమకించకుండుదురా
పెనఁగులాడుతాను ప్రియములు చూపరా ‖ ఎంత ‖

నేసపెట్టి పెండ్లాడితే సిగ్గుతోనే వుందురా
వాసులువంతులుఁ జూపి వలపించక
ఆస నీవు గొలిపితే అట్టె పైకొనకుందురా
రాసికెక్క పచారించి రవ్వసేయక ‖ ఎంత ‖

మరిగించి కూడితేను మట్టుతో నుండుదురా
సరసములాడి మోవి చవిచూపక
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
సిరుఁ గూడితి వాపెచెల్లె లూరకుండునా ‖ ఎంత ‖ 405

ఆహిరి

పదారువేలు(లః) సతులపతివి నీవు
సుదతి వెంగెమాడదుసుమ్మీ యీపట్టుకు ‖ పల్లవి ‖

మొక్కి మొక్కి చెలియ నీముందరనే వుండఁగాను
తక్కక సిగ్గుతోనేల తలవంచేవు
నిక్కి వెరొకతెవద్ద నీ వుండఁగాఁ గనెనో
ఇక్కడ నీ వందుకుఁగా నేఁటికి లోఁగేవు ‖ పదా ‖

వేడుకతో నాపె నిన్ను వేమారు నుతించఁగాను
యీడ మునుఁగువెట్టుక యెంత నవ్వేవు
పాడితో నీ వెవ్వతెకు బాస లియ్యఁగా వినెనో
తోడనే నీవప్పటి విందులకేల కొంకేవు ॥పదా॥

నెమ్మది నలమేల్మంగ నిన్నుఁ గాఁగిలించఁగాను
అమ్మరో నీవెంతేసిప్రియాలు చెప్పేవు
కమ్మి శ్రీవేంకటేశ నీకత లీపె దెలిసెనో
సమ్మతించె నిందుకుఁగా చఁద మెంత సేసేవు ॥పదా॥ 406

సామవరాళి

నేమేమి నెఱఁగము నిజమని వుందుదుము
నీమహిమలెల్లాను నీకే తెలుసును ॥పల్లవి॥

తగవులు చెప్పేవు తరుణులకును మాకు
నగవులు నవ్వేవు నయగారాల
మొగములు చూచేవు మోఁకమీఁదనెల్లాను
మొగసక్కెపునీమోహ మెవ్వతెపై నున్నదో ॥నేమే॥

ఆసలెల్లాఁ బెట్టేవు అందఁ గూచుండుమనేవు
వేసార కందరికిని విడెలిచ్చేవు
సేసలు పైఁ జల్లేవు చేతులు సారెఁ జాఁచేవు
వాసిగా నెవ్వరిమీఁద వలపు నీకున్నదో ॥నేమే॥

పాదాలు పైఁ జాఁచేవు బాగుగ నొత్తుమనేవు
కై దండలు పట్టుకొని కాఁగిలించేవు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పోదితో నన్నేలితివి పొందు లిఁకెందున్నవో ॥నేమే॥ 407

హిజ్జిజి

నే మెంత విన్నవించినా నీవు మాటాడ వేటే
అముకొని మమ్ము సుద్దులడిగేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నుండి యాపె యేమని చెప్పెనో బుద్ధి
ఆకుమడిచి ఇచ్చి యేమని నేర్చెనో
ఆకడ బోనము పెట్టి యప్పు డేమి బోధించెనో
మాకుఁ దెలియదు నీమరకములెల్లాను ॥ నేమెం ॥

సింగారపుఁదోటలోన చేరి యేబాస గొనెనో
సళ్ళగతి గొల్ల్యలో నెట్టు జట్టిగొనెనో
యెంగిలిపొత్తువేళ నేమని ప్రసంగించెనో
చెంగట నెఱఁగము నీచిత్తములోపలను ॥ నేమెం ॥

నెలకొన్నరతివేళ నిన్నెంత నలపించెనో
అలమేల్మంగ శ్రీవేంకటాధీశుఁడా
తలఁచుక వచ్చి నేఁడు తగ మమ్మునేలితివి
మలసి తోఁచదాయ నీమర్మము లెవ్వరికి ॥ నేమెం ॥ 408

రేకు 1469 వరాళి

ఎట్టుసేసిన నీచేఁత కెప్పుడు లోనే నేము
బట్టబయలీఁదవేల భాగ్యము నీచేతిది ॥ పల్లవి ॥

చెలువుఁడవు నీ వేమిచెప్పిన వినేముగాక
చలమరితనమేల సాదించనేల
వలచినవారము వద్దనే వుండేముగాక
అలిగి వందుండనేల అవుఁగాదననేల ॥ ఎట్టు ॥

యేలినవాఁడవు నీయిచ్చ మెలఁగేముగాక
జోలిమాట లాడనేల సొలయనేల
నీలోవివారము విందుకవుందేముగాక
జాలి నీకు రేఁచనేల జంకించనేల ॥ ఎట్టు ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు చేకొని మొక్కేముగాక
పూవుల వేయఁగనేల పొనుఁగనేల
యీవేళ నలమేల్మంగ నిటు నీకాఁగిటిదాన
వేవేలుగాఁ గూడితివి వేపరించనేల ॥ ఎట్టు ॥ 409

మాళవిగౌళ

మాకు పట్టై తోఁచీ నీమర్మము నేఁడు
కాకు సేయరా దీసుద్ది గలిగినట్టున్నది ॥ పల్లవి ॥

చెప్పుదునా వోయి నీచిత్తములోపలిమాఁట
కప్పి సిగ్గులువడవుగదా నీవు
చొప్పులెత్తి నీమొగము చూచితేనే కానవచ్చు
ముప్పిరి నాపెకు నీవు మోహించినట్టున్నది ॥ మాకు ॥

వుపమింతునా వోయి వొడలినీవుద్యే(ద్యో?)గాలు
కపటముతో నవ్వవుగదా నీవు
నెపములే కందు నీవు నిలిచితేనే తెలుసు
యిపుడే నీ కాపెకుఁ బొం దెనసినట్టున్నది ॥ మాకు ॥

యేమపరతునా వోయి ఇరవైననీగుణాలు
గారవముతో మెచ్చవుగదా నీవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
చేరి నన్నేలితి వాకెఁ జేకొనినట్లున్నది ॥ మాకు ॥ 410

పాడి

అటువంటివాఁడా యీతఁ డౌనే నీవు
కుటిలమేలే యెడిఁగుణము లెఱఁగవు || పల్లవి ||

తేనెగారేమాటలాడి తీపులెల్లాఁ బుట్టించి
నానఁబెట్టేవు వలపు నాపతితోను
మేనెల్లఁ జెమరించెను మెరసి యీతని కిట్టె
మానుషగా నిటువంటిమాయలాఁడీమాటలు || అటు ||

విద్దిరించేవాని లేపి నేరుపులెల్లాఁ జూపి
బుద్దులు చెప్పేవు నాప్రియునికి నీవు
కొద్దిమీర నాసు మీరె కూరిమి నితని కిట్టె
పద్దే వుద్దండాలు పట్టిజోలింతెవు || అటు ||

పసలుగా మొక్కిమొక్కి పాదాలు గుద్దేనంటా
వెసఁ గాఁగిలి చేవు శ్రీవెంకటేశ్వరు
యెసఁగ నలమేల్మంగ నేను నాయగఁ డితఁడు
కొసరకువే యెంతకోడెజవరాలవు || అటు || 411

సామంతం

కంటిమి మీవేడుకలు కన్నులపండువు నేము
వింటి మిన్నాళ్లు సుద్దులే వీనులపండుగలు || పల్లవి ||

సిగ్గువడివుండఁగాను చెలివేళ నట్టి తీసి
యెగ్గులేక తొడమీఁద నిడుకొంటివి
అగ్గమై యంతటఁబోక అపెఇంటికే వచ్చి
కగ్గులే కాపెవాకిలిఁ గాచుకవున్నాఁడవు || కంటి ||

తలవంచుకుండఁగాను తక్కక నెమ్మొగమెత్తి
వెలయ మూపుపైఁ జేయి వేసితివి
చలువగా నవ్వుటిని చన్నులపై నివారగి
మెలుపున నాపెతోనే మేలము లాడేవు ॥కంటి॥

గుట్టుతోడ నుండఁగాను కొంక కలమేల్మంగను
నెట్టనఁ గాఁగిటఁ గూడి నించితి కృప
అట్టె శ్రీవేంకటేశ ఆపెకే నీవు మతి
మట్టమై నమ్మనేలి చొక్కుఁబెట్టేవు ॥కంటి॥ 412

సౌరాష్ట్రం

పట్టకువయ్యా మాకొంగు బలిమిసేసి
గుట్టుతోవారముగాక కొసరేటివారమా ॥పల్లవి॥

బిమ్మకాడులంతేసి బిక్కఁజమ్ములవారము
అమ్మరో నీతో మాటలాడఁగలమా
చిమ్ములపిగ్గులలోనే చిందువందయ్యేవారము
నమ్మిచు నీతో సంతేసిపంతములవారమా ॥పట్ట॥

మెల్లనే పిడికెఁడంతమించునడిమివారము
చెల్లఁబో నీతో పొందుసేయఁగలమా
చల్లువలపులచేత జాజరకాదేవారము
వుల్లము గరఁగ నిన్ను నొరసేటివారమా ॥పట్ట॥

పుటపుటమొలచేటిపూఁవవటుమువారము
కటకటా రతి నిన్నాఁగఁగఁగలమా
ఇటు శ్రీవేంకటేశ్వర యేవల మేలుమంగను
తటుకనఁ గూడితివి తప్పులెంచేవారమా ॥పట్ట॥ 413

దేసాళం

మాకుఁ జూడ వింతమేలు మనసు నీ కెట్టున్నదో
చేకొని నీకు నితవు చెప్పితిమి నేము ॥ పల్లవి ॥

వపితవయ్యెదలోనివ్రఁటువచన్నుగుబ్బలు
కమఁగొంటివా వోయి గక్కన నీవు
పెనఁగి నీవురమునఁ బెట్టుకొంటేఁగనక
చెనకేరతుల నీవుచేసినభాగ్యము ॥ మాకుఁ ॥

తెలిపైనమోములోవితేనెగారేయాకెమోవి
తలఁచుకొంటివో లేదో తగిలి నీవు
నెలకొన నీనోరిలో నించుకొంటేఁగనక
తలకొని నీవు సేయుతపము లీదేదను ॥ మాకుఁ ॥

మెచ్చులవలమేల్మంగమేనిమీఁదివాసనలు
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశ యెఱుఁగుదువా
పచ్చిగా నీమేన నిండాఁ బట్టించుకొంటేఁగనక
యిచ్చగాఁ గూడితి నీకు నమరె వలపులు ॥ మాకుఁ ॥ 414

రేకు 1470 మాళవిగౌళ

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నిట్టె నీసతిభావము
కామించినచందమో కడఁగుసింగారమో ॥ పల్లవి ॥

చెలియ నీమోము చూచి చెక్కులఁ జెమట చిందె
వలపులో ఆపెయ జవ్వనమదమో
విలువున నంతలోనె నిట్టూర్పు నిగిడించె
కలపేటి వేడుకలో కందువతమకమో ॥ ఏమ ॥

కాంత నీవద్దనుండి కళలతో రైవారె
చింతావిరహమో చిందెడు ప్రేమో
మంతనపుమాటలాడి మఱి చిరునవ్వు నవ్వె
చెంత నీపై ఆసలో సిగ్గులమొలకలో ॥ఏమ॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నపుడే కాఁగిట నించె
తలకొన్నకోరికో తగులాయమో
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నిన్ను నేపెసె
తలఁపులముచ్చటో తనమనోరథమో ॥ఏమ॥ 415

ఆహిరి

ఇంక నీచిత్తము యెట్లనైనఁ గావుము
పొంకమాయ నాకు నీకు పొందులెల్లఁ దొలుతనె ॥పల్లవి॥

తలఁపు నీ వెఱఁగుదువు తగవు నీకుఁ దెలుసును
మలసి విన్నవించనేల మాఁటిమాఁటికి
బలిమిసేయనేఁటికి పరాకు నీకు లేదు
విలిచి యేడనుండినా నీవారమే ॥ఇంక॥

వింటి నీగుణములు వెలసె నీచరితలు
జంట నాకు నీవు గలవు జరసువలవదు
అంటె నీమోహము అదియు నీస్వభావము
ఇంట నెపుడు నున్నాఁడ యిదియ మాకు లాభము ॥ఇంక॥

చనవు లిప్పుడొసఁగితివి సరసమునఁ జెనకితివి
పెనఁగఁదగదు నీవు నాకుఁ బ్రియుఁడవౌదువు
వినుము అలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తనిపి రతుల మమ్మునింత తగులసేసుకొంటివి ॥ఇంక॥ 416

పాడి

ఏమని యాసతిచ్చేవో ఇందుకు నీవు
వేమరుఁ జెలికత్తెలు విచ్చిచెప్పరాదు ॥ పల్లవి ॥

కాంత నీవు గూడుండఁగా కమ్మటి నొక్కతె రాఁగా
చెంతనే దాఁచుకొంటివి చెరఁగుఁ గప్పి
వింతగా నాకెకొంగు వేరొకవన్నెది సంది-
నంతలోఁ జూచి సందేహము విన్నదిగె ॥ ఏమ ॥

పీడె మాకె ఇచ్చేవేళ వేరొకచెలి రాఁగాను
వోడక మలఁగుదండ నంచుకొంటివి
తోడనె యాకెనీడ గోడపై నుండఁగాఁ గని
జోడు గంటి మేడదని సొలసి నిన్నదిగె ॥ ఏమ ॥

కమ్మి వీణాపె వాఇంచఁగా కిమ్ముల సతి రాఁగా
సొమ్ములలోఁ బెట్టి యీకె నెమ్మిఁ గూడితి
పమ్మి నలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
ఇమ్ముల నాకెఁ గని యేమోసని యడిగె ॥ ఏమ ॥ 417

గౌళ

చుట్టరికమైనచోట సూదువట్టనేఁటికి
గట్టియాయఁ బనులెల్లా కానిమ్మనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి యాపె విన్నుఁజేరి వేఁడుకొనఁగాను
చిక్కినవ్వుతోనేల సిగ్గువడేవు
వుక్కుమీరి యావేళ విన్నారెనో కొనగోరు
ఇక్కడ నందుకేమియు నెంచవద్దు రావయ్యా ॥ చుట్ట ॥

కోరి ప్రియమెల్లాఁ జెప్పి కొంగువట్టి పెనఁగఁగా
తేరకొననేం యాకె దిక్కుచూచేవు
ఆరీతులఁ దొక్కుతొక్కులాడఁగాఁ గాలు దాఁకెనో
సారె నందుకేమి దోసముగాదు రావయ్యా ॥ చుట్ట ॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నటు గాఁగిలించఁగాను
తలపంటుకొని లోలోఁ దమకించేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిక్కువ లెంతసోఁకెనో
కలిసితి రిఁకేమిఁ గొంకఁగవద్దు రావయ్యా ॥ చుట్ట ॥ 418

సాళంగం

ఎవ్వరెంత పెనఁగినా నేమాయను
నవ్వుతా నుండే నేను నావాఁడే యితఁడు ॥ పల్లవి ॥

వలపుగలుగువారు నాయెదుటోయత
మానవులు చెప్పితేను మానుపడాదు
కనుఁగొంటా నుండుదము కాంతలసరితలెల్లా
నను మన్నించు నాతఁడు నావాఁడే యెపుడు ॥ ఎవ్వ ॥

కొలువుసేసేవారు కోరి సేవలుసేసి
వలపులు చల్లితేను వద్దనడు
తెలుతము తమతమతెరఁగులెల్లా నేఁడు
నలి నన్ను మన్నించె నావాఁడే యితఁడు ॥ ఎవ్వ ॥

యేతులఁ బెండ్లాడిన వా రెంతసరసాలాడినా
కాతరించి పెనఁగినాఁ గాదనరాదు
యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
వాతగులై నన్నుఁ గూడె నావాఁడే యితఁడు ॥ ఎవ్వ ॥ 419

ఆహిరి

విన్నపమిదె నీకు వినుము వద్దు పరాకు
ఇన్నిటా నీకు మేలు యిట్టె చెలి నేలు ॥పల్లవి॥

వేడుకకు వెలలేదు వెంఁదికి నీకుఁ బోదు
వాడికైనవల పింక వసముగాదు
యీడువచ్చు నిద్దరికి నింపులు మాయిందరికి
జోడుగూడు విచ్చేయు మాసుదతినగరికి ॥విన్న॥

యెప్పుడుఁ గలదు పొందు యీకెమోవి నీకు విందు
కుప్పలుగా నిన్ను వేఁడుకొన్నదే సందు
చెప్పనేఁటికి యలపు చిత్త మీకెపైఁ గొలుపు
నెప్పునఁ గాఁగిటఁ గూడీ నీకరుణ నిలుపు ॥విన్న॥

అలమేల్మంగదేవులు అన్నిటాఁగూడేవావులు
నెలకొనెఁ గన్నులను విందుఁగావులు
నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నీరతులే ఇంతసేసె
వెలలేనినవ్వుల వెన్నెలలు గాసె ॥విన్న॥ 420

రేకు 1471

వరాళి

కూచుండఁబెట్టుకోరాదా కొమ్మను తొడమీఁదట
యీచాయనేల లోఁగేవు యెవ్వరు వద్దనేరు ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ జెమటగార చెలి నిన్నుఁ గొల్చివచ్చె
జక్కవలఁబోలేటిచన్ను లదర
అక్కర యెంతో నీకు నప్పటనుండీ నాపె-
దిక్కు చూచి సంతోసానఁ దెప్పఁదేలేవు ॥కూచుం॥

క్రుమ్మిడి జారఁగ వింతి కోరి కైదండ నీకిచ్చె
తమ్మిమోమున నిండాను దప్పులుదేరె
కమ్మి నీకరుణ యెంతో కరఁగి ఇందులకుఁగా
సమ్మతిగాఁ జనవిచ్చి సారె బుజ్జగించేవు ॥ కూచుం ॥

మతిచొక్కి వలమేలుమంగ నీకుఁ బాదాలొత్తె
సతముగాఁ బులకలు జాజుకొనను
తతిఁ గూడితి నీకెను దాకొవి శ్రీవేంకటేశ
ఇతవుగా మెచ్చిమెచ్చి ఇంపులుచల్లేవు ॥ కూచుం ॥ 421

ముఖారి

కాదనేమా నీ వాపెఁ గాఁగిలించుకొవఁగాను
యీదెస మమ్మింత భ్రమఇంచకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అట్టె ఆపెకుఁ జుట్టమవైతే నౌదుగాక మమ్ము
వట్టిపరాకులు సేయవలదయ్యా
చుట్టి మాటలాడ సందుచూచుకొంటేఁ గొందుగాక
దిట్టవై విడెము మమ్ముఁ దేనంపకువయ్యా ॥ కాద ॥

చొప్పుగా నీవాపెదిక్కు చూచితే చూతువుగాక
కప్పురము మాకన్నుల గుప్పకువయ్యా
చిప్పిలఁ బొంద ననువుపేనుకొంటేఁ గొందువుగాక
విప్పుచుఁ బచ్చడము పైఁగప్పకువయ్యా ॥ కాద ॥

పిలిచి యాపెకు సొమ్ము పెట్టితేఁ బెట్టుదుగాక
వెలచెప్పి పందేలు వేయకువయ్యా
చెలి యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఇల మమ్ము నేలితి వెంతవాఁడవయ్యా ॥ కాద ॥ 422

పాడి

కలికివి నీవెఱఁగవితగవు లున్నవా
చెలులము నే మింత చెప్పిచూపవలెనా ॥ పల్లవి ॥

వాదికగా రమణుఁడు వలపులుచల్లితేను
యీడనే సిగ్గున శిరసేల వంచేవే
వేడుకతో చందురుఁడు వెన్నెలలు గాసితేను
జోడుగాఁ గలువలు మెచ్చుగ వికసించవా ॥ కలి ॥

మంతనాన నాతఁడు మాటలు విన్నాడించితే
వంతముతో మోనములు పచరింతురా
వంతలేక వనముల వసంతుఁడు పైకొంటే
బంతినే కోవిలలునుఁ బలుకఁగవలదా ॥ కలి ॥

సారె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చటఁ గాఁగిలించితేను
కూరిమి నలమేల్మంగ కూడితి వౌనే
మేరతోఁ గొండమీఁద మేఘము వాలితేను
చేరిచేరి మయూరాలు చెంగలించి ఆడుఁగా ॥ కలి ॥ 423

దేసాళం

ఎక్కడ పరాకో నీకు నెఱఁగము
యిక్కడఁ గొలువునేసే మిదివో నేము ॥ పల్లవి ॥

పట్టెమంచముమీఁదటఁ బవ్వళించి నీ వుండఁగ
అట్టె పాదాలొత్తి నాకె అందఁగూచుండి
చిట్టంటు నేఁతల నీకు సేవసేసేరు గొందరు
ముట్టి సారెసారె నీకు మొక్కేము నేము ॥ ఎక్క ॥

చేతిమీఁద నీ విట్టె శిరసు వెట్టుకుండఁగా
యీతలను తొడచాఁచె [1]నీకె నొకతె
కాతరాన వేళ్లఁ జిటుకలుదీసేరు గొందరు
జాతిగా నీమేను చూచి సంతోసించేము నేము ॥ ఎక్క ॥

పన్ని యలమేలుమంగ పైపై సన్నలు సేయఁగా
వున్నది శ్రీవేంకటేశ వురముమీఁద
వన్నెఁతో విడుమేలా పలపించేరు గొందరు
మన్నించి మమ్మేలితివి మలసేము నేము ॥ ఎక్క ॥ 424

కాంబోది

ఏమి సేతు నావలపే యింత సేసె నన్నును
కాముకులై నహరికత లిటువంటివి ॥ పల్లవి ॥

చక్కని నీ మోము చూచే సందడి పరాకున
మక్కువతో నీకు మొక్కమఱచితిని
వెక్కసపు నీకతలు వినే పరాకున
చిక్కని ప్రియము నీకుఁ జెప్పమఱచితిని ॥ ఏమి ॥

సారెసారె నీతో సరసములాడే పరాకున
చేరి కానుకియ్య మఱచితి నపుడు
మేరలేక నీతోనవ్వేమిక్కిలి పరాకున
పేరుకొని మాయింటికిఁ బిలువ మఱచితి ॥ ఏమి ॥

కొలువు నీకుఁ జేసేటి కూరిమి పరాకున
వలపి విన్నుఁ జెనకమఱచితి
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ
తలిపి నన్నేలితే నుతించమఱచితివి ॥ ఏమి ॥ 425

1. ఈ తెయునే + ఒకతె.

మంగళకౌశిక

అపుడైనా నాపెచెప్పినట్టెల్లాఁ జేయవద్దా
నెపమున నన్నుఁ జూచి నీవు సిగ్గువడేవు ॥పల్లవి॥

వలపులు చల్లిచల్లి వాడికగా నిన్నింటికి
పిలువఁగ వచ్చెఁగా ప్రియురాలు
వాలిసీనాల్లమితో నీ వూరకే వుండితేను
తెలిపి నీవాడివట్టి తీనెఁగా విన్నను ॥అపు॥

దయవుట్టఁ జెప్పి నీతోఁ దమయింటఁ బెండ్లియని
ప్రియమున నక్షంతలు పెట్టెఁగా నీకు
క్రియ యెఱిఁగియు నీవు కిమ్ములఁ బరాకైతే
నయమున మొక్కి నంటునను వేఁడుకొనెఁగా ॥అపు॥

పెనఁగి విన్నందలానఁ బెట్టి ఇంటి కట్టె తెచ్చి
చనవునఁ గూడెఁగా సారెసారెకు
యెనసి యలమేల్మంగ కిరవై శ్రీవేంకటేశ
నను నేలితివి యాకె నవిచెఁగా నీకు ॥అపు॥ 426

రేకు 1472

నాదరామక్రియ

ఆసపడ్డవారి నింత అలయింతురా
దోసము రాకుండాను కందువ నుండవోయి ॥పల్లవి॥

వన్నెలెల్లాఁ బెట్టుకొని వద్దనే కొలువుసేయు-
చున్నది యీపెఁ జూడవోయి నీవు
సన్నలెల్లాఁ జేయుచును సారెకు నేఁకరి నీకు
మన్నించి వట్టివరాకు మానవోయి ॥ఆస॥

వేడుకతో నీవద్ద విసుపులేక సారెకు
వూడిగాలు సేసీఁ జూడవోయి నీవు
నీడవలెఁ బాయక నీకె తపము సేసీని
జాడతోఁ జిత్తానఁబెట్టి చనవియ్యవోయి ॥ ఆప ॥

అంటిముట్టి సరసములాడీ సారె నీతో
వాఁటి యాపెఁ గాఁగిలించవోయి నీవు
ఇంటనే శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
జంట సేలితి వాకెతో సరినవ్వవోయి ॥ ఆప ॥ 427

లౌళి

పంతమునఁ గసరితేఁ బతికి నేవ సుగును
చెంత నేసుకొనరాదు వివేకవుసతికి ॥ పల్లవి ॥

సోలి సవతులు యెన్ని సొలసి మాటాడినా
తాలిమే వలెను వుత్తమురాలికి
యేలాటా మా(లా?)డి మగని కెంతయెమ్మెలు చూపినా
వాలాయించి సంతోసించవలె నేరుపరికి ॥ పంత ॥

తవిలి తనసాటికి తరుణులు వెనఁగితే
చవిచేసుకొనవలె జాణకత్తెకు
రవళి దాఁ జూడఁగానె రమణువితో నవ్వితే—
నవలఁ దాఁ గూడి నవ్వవగు నయగారికి ॥ పంత ॥

పొరుగువారతవికిఁ బొంచి సన్నలుసేసితే
పరాకు సేయఁగఁదగు బాగరికిని
ధర నలమేల్మంగ హాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరుసఁ గూడి తిట్టుండవలెఁ జతురికకు ॥ పంత ॥ 428

ముఖారి

అంతేసిదొరతనాలయాకె యీపె
కొంతపుఁజూపులఁ జట్టిగొనినాకె యీపె ॥ పల్లవి ॥

మట్టుమీరి లేకలంపి మాటమాత్రముననే
అట్టె యింటికి రప్పించినాకె యీపె
చుట్టములెల్లనే నీసొమ్ములెల్లాఁ దనమెడఁ
బెట్టుకొని నన్ను మెప్పించినయాకె యీపె ॥ అంతే ॥

చెంగటనే నేఁడుదానిచేఁత సేసి నీవలపు-
లంగడిఁ బెట్టినయట్టియాకె యీపె
కొంగువట్టి నీతోను కూరిములు గొసరుచు
అంగవించి చన్నులొత్తినాకె యీపె ॥ అంతే ॥

వెలవుల నవ్వునవ్వి వెక్కులు నొక్కుచు నిన్ను -
నలుకలుదీర్చినయాకె యీపె
అలమేలుమంగను నేననఁగా శ్రీవేంకటేశ
కలసితి విదె నాసంగడియాకె యీపె ॥ అంతే ॥ 429

శ్రీరాగం

నీవే నన్ను విట్టె మన్నించేవుగాక
భావించి నీతో నింత పదరఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁజూచిననీవు కరుణించనేరవా
విన్నప మేమినేసేము వేగినంతాను
నన్నుఁగొలిపించుకొని చనవియ్యనేరవా
ఇన్నిటా నిన్నుఁ గొసరి యెచ్చరించనేఁటికి ॥ నీవే ॥

మాట లాడినవాఁడవు మఱుఁగఁగనేలవా
పీటికిమాటికి విన్నుఁ జెనకనేల
యీటునఁ బాదాలు చాఁచి యెనయఁగనేరవా
చోటిమ్మని యప్పటిని సొలయనేమిటికి ॥నీవే॥

నవ్వినవాఁడవు నాతో నంటుసేయనేరవా
రవ్వసేసి నీమతి కరఁచనేఁటికి
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పువ్విల్లాకిఁ గూడితివి పొరయఁగనేఁటికి ॥నీవే॥ 430

శంకరాభరణం

చెప్పఁగలబుద్ధి నీకుఁ జెప్పితి మిదె
యెప్పుడూ మావల్ల దోసమేమీ లేదుసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

పక్కనఁ జెలిచన్నులపైఁ గేలు చాఁచేవు
యెక్కుడుగొండలవంటి వింత కోపేవా
చక్కవలవంటివి చన్నులు నావి యైతేను
చొక్కముగ నీమనసు చూచుకొనరాదా ॥చెప్పఁ॥

యేనిగెతొండాలఁబోలేటింతితొడలమీఁదట
ఆనించేవు నీపాదము లంతకోపేవా
పూని యనఁటికంబాలపోలికే నాతొడలైతే
దీనివల్ల నీయనువుఁ దెలుసుకోరాదా ॥చెప్పఁ॥

అదరుచు నద్దపుమోమాపెను మోవిమ్మనేవు
తదవి శ్రీవేంకటేశ దానికోపేవా
ఇదె నలమేల్మంగను పద్మము నామొకమైతే
కదఁగి నన్నేలితివి కనుకోరాదా ॥చెప్పఁ॥ 431

వరాళి

నెమ్మదినీవోజలు నే నెఱఁగనా
అమ్మరో నే నిన్ను నుద్దు లడిగితినా ॥ పల్లవి ॥

వింటివి మాటలు సారె వేఁడుకొనే వెంత నన్ను
యింటికి విచ్చేతుగాక యీడనేఁటికి
అంటే ననరాదుగాక ఆవలేల పెట్టేవు
నంటున నీవిసయాలు నమ్మనంటినా ॥ నెమ్మ ॥

వోడక నాకొంగువట్టి వాడఁబరచే విప్పుడు
యేడలేవిసరసము లీడనేఁటికి
వీడెమిచ్చేయప్పుడే వేడుకలయ్యీఁగాక
తోడనే కాఁగిలించే విందుల కెగ్గుపట్టినా ॥ నెమ్మ ॥

గుట్టున నన్నేలితివి కోరి బత్తిగలనని
యిట్టె సాకిరి దెలిపే వీడ నేఁటికి
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చుట్టరికపుమనసు సోదించవచ్చితినా ॥ నెమ్మ ॥ 432

రేకు 1473

రామక్రియ

ఇది యెంతగర్వియని యెంచేవుగనక నీవు
మది నింతయును నీమన్న నేసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

ఆఁటదానఁగనక విన్నటు సొలయుదుఁగాక
గాఁటాన నే నుండేది నీకరుణేకాదా
వీటిలో చవులువుట్ట వెంగెములాడుదుఁగాక
వీటున నే మెలఁగేది నీలాలనేకాదా ॥ ఇది ॥

జవ్వనిఁగనక నిన్ను సాదించి జంకింతుఁగాక
చివ్వన నావలపు నీచేతిదేకాదా
నవ్వుతా నీకిచ్చకమునకుఁ బెనఁగుదుఁగాక
రవ్వల నాసేవలు నీరచనేకాదా ॥ఇది॥

అలమేల్మంగఁగనక ఆసకొలుపుదుఁగాక
కలుగునాపంతము నీమనతేకాదా
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వినోదముసేతుఁగాక
సలిగెతో నారతి నీసమ్మతేకాదా ॥ఇది॥ 433

శ్రీరాగం

ఇట్టుండవలదా మోహ మెంచిచూచితే
అట్టె చెలులు చూచి అచ్చెరువందేరు ॥పల్లవి॥

చెంగలించు నీమోము చెలిఁ గనుగొంటేనే
చెంగటఁ జేరితే కళ చిమ్మిరేఁగు
అంగమెల్లఁ బులకించు ఆకెమాటలు వింటేను
యింగిత మెఱిఁగితివి యెంతమేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥

వడదేరుదువు నీవు వనితఁ బేరుకొంటేను
అడియాలములు చూచి హరుషింతువు
తడబడుఁ దమకము తగ నాపెఁ దలఁచితే
యెడయక కంటివి నీ వెంతమేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥

ఆయాలు గరఁగుదువు అలమేల్మంగ ముట్టితే
చాయదేరు నీమోవి చవిగొంటేను
పాయక కూడితి విదె భావించి చిక్కెఁ జూచేవు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యెంతమేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥ 434

బౌళి

ఎవ్వరు వెంగెములాడనేల నిన్నును
వువ్విళ్లూర సంతోసాన నుండుదువుగాక
॥ పల్లవి ॥

మరువ తేనెలుగార మాటలాడితే నీకు
తెగనిరతులతరితీపు లౌఁగాక
నిగనిగనిమోవి వెన్నెలనవ్వు నవ్వితేను
అగపడి కడుఁజల్లనౌఁగాక నీమనను
॥ ఎవ్వ ॥

సుదతి తమ్మిరేకుల చూపుల నిన్నుఁ జూచితే
కొదలే కింపు గుబులుకొనుఁగాక
అదనఁ జెమటలతో ఆపె నీపాదా లొత్తితే
కదిసి తనివిఁబొందుఁగాక నీతనువు
॥ ఎవ్వ ॥

చెలియ తీగెలవంటిచేతులఁ గాఁగిలించితే
బలువలపులపంట వండుఁగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
నెలవై నన్నేలితివి పండుఁగాక కరుణ
॥ ఎవ్వ ॥ 435

పళపంజరం

ఆసపడుదురు నీకు నంగనలు గనుఁగొని
దోసముగా దండులకు దొరవై తేనేమి
॥ పల్లవి ॥

యెనలేనిమోహమున నెవ్వతైనా బొలయును
మనసిచ్చి యెవ్వతైనా మాటలాడును
వనువున నెవ్వతైనా నవ్వుఁజూచు నీతోను
వినయము సేయదంటా వెసఁ గోపించకుమీ
॥ ఆస ॥

దంటయైనది యొకతె తమకించు నీకుఁగాను
వొంటి నుండితే నొకతె యొడివట్టును
అంటి చన్నులనే వొత్తు నండనేయుండి యొకతె
ఇంటిలోనే మొక్కుదంటా నెగ్గులు పట్టకుమీ ॥ అన ॥

బత్తిగలజవరాలు పైకొని చెనకును
అత్తుకొన్నముద్దరాలు ఆయము లంటు
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
సత్తుగ నీయాలనైతి సాదించెసనకుమీ ॥ అన ॥ 436

కాంబోది

పొద్దువోనిచెలులాల బూటక మేమి సేసేరె
వొద్దికి నాతనిఁ దేరె వానగూడి నన్నియు ॥ పల్లవి ॥

యెక్కుడలేనిచలువ లెన్నైనాఁ గలిగినాను
మక్కువ వెన్నెలవేఁడి మాన్పఁబోయినా
వెక్కసపుచెలులాడేవేడుకమాట లెన్నైనా
వొక్కకోవిలకూఁత మఱుపఁబోయినా ॥ పొద్దు ॥

వట్టివేళ్లఁ గట్టి యాలవట్టా లెన్నివిసరినా
తట్టి మలయానిలభూతముఁ జోపినా
ఇట్టె కేళాకూళిలోన నెంత యీఁదులాడించినా
ముట్టినవిరహపునాములు దించీనా ॥ పొద్దు ॥

బచ్చెనచిత్తరు చూపి పరాకు లెంత సేసినా
అచ్చపుమనసిజుని నడఁచేరటే
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
వచ్చి తానే నన్నుఁగూడె వారించీనా వలపు ॥ పొద్దు ॥ 437

భైరవి

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నింతికి నీచందములు
ప్రేమము నీచిత్తమునఁ బెట్టుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలియకు నీ విప్పుడు చేరి మోము చూపితేను
కలువలకును శశిఁగనినట్లాయ
వలచి నీవు వద్దికి వచ్చితే పవనమునకు
యెలమి వసంతుఁడు యేతెంచినట్లాయ ॥ ఏమ ॥

కోమలికి నీ వింతలో కోరి పొందు సేసితేను
తామరలకు రవి నేస్తమైనట్లాయ
కామించి నీ విట్టె కాఁగిలించుకొంటేను
గోమునఁ గొండలపై మేఘుఁడు వాలినట్లాయ ॥ ఏమ ॥

నెలఁతపై నీవు చూపు నిల్పితే జవ్వనసీమ
వొలిసి మరువిత్తొక్కటుంచినట్లాయ
అలమేల్మంగఁ గూడితి వదె శ్రీవేంకటేశ్వర
నెలపై బొందిఁ బ్రాణుఁడు నిలిచినట్లాయ ॥ ఏమ ॥ 438

రేకు 1474

ఆహిరి

ఇంతకంటె మరి ఫల మేమని చెప్పఁగలదు
సంతతమైనవలపే సంసారఫలము ॥ పల్లవి ॥

సతికి జవ్వనమె జన్మమందినఫలము
పతి యాదరించినదె ఫలము
మతికి నింపుగా మంచిమాటాడినఫలము
అతికాంక్ష నెప్పుడుఁ బాయకుండుటే ఫలము ॥ ఇంత ॥

నను పున ామముచూచినప్పుడు నవ్వుటే ఫలము
చనవిచ్చి ఆదేసరసమే ఫలము
మనసు తనివిదీర మర్మములంటుటే ఫలము
కనుఁగొనఁ జూచిచూచి కరఁగుటే ఫలము ॥ ఇంత ॥

పి(ప్రి)యముతో మేముసోకఁ బెనఁగినదే ఫలము
నయమునఁ జూపేటిసన్నయే ఫలము
జయమై శ్రీవేంకటేశ్వర యలమేల్మంగను
నియతిఁ గూడితి వికనీవే ఫలము ॥ ఇంత ॥ 439

దేసాళం

విన్నప మేమిసేసేము వేగినంతాను
యెన్నికగా నాపెవన వీడేరించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁత నీ కిచ్చినకానికఁ దలఁచుకోవయ్య
తలకుఁగన్నులసన్న దలఁచవయ్యా
అలరి సేసినవినయము దలఁచుకోవయ్య
యెలమి నాపెకడకు నీవైటె రావయ్యా ॥ విన్న ॥

మక్కువతో నాడినమాఁట దలఁచుకోవయ్య
తక్కక యాపెవలపు దలఁచుకోవయ్యా
మొక్కిన చివ్విచేతులమోడ్పు దలఁచుకోవయ్య
యిక్కువనున్నది యిటై యిఁటికి రావయ్యా ॥ విన్న ॥

వడి విన్నఁగొల్చినభావము దలఁచుకోవయ్యా
తడయక సేసేసేవ దలఁచుకోవయ్యా
అదరి శ్రీవేంకటేశ అకె యలమేలుమంగ
యెడయక కూడితివి యిప్పుడు రావయ్యా ॥ విన్న ॥ 440

సామంతం

నీవు రాఁగా వలపుల విందెను బండారములు
చేవదేరెఁ బనులెల్లా చిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వవిత్రమై చెమటలవానలు నిండాఁ గురిసె
మనసెల్లాఁ జిగిరించె మచ్చికలకు
ఘనమైనపులకల కమ్మని జాజుబమించె
కనుఁగొనవయ్యా చనుకసుఁగాయలు నవె ॥ నీవు ॥

సతిమోవితేనెల బాలాఁ బంటలు పండె
తతిఁ గళించే వసంతము వచ్చెను
సతమై విట్టూర్పుల చల్లగాలి విహరించె
రతిఁ జూడవయ్యా మోహరసములును నవె ॥ నీవు ॥

కూరిమి వలమేల్మంగకోరికెఁ దీగెలువారె
గారవపుతమకము కాఁగిటఁ బాఁకె
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె యేలితివి
సారె భోగించవయ్యా జవ్వనవన మదె ॥ నీవు ॥ 441

శ్రీరాగం

ఎట్టి పరవశమో యెటువంటితమకమో
బెట్టి[1] మాఁ(ముం?)జేతిచిలుక పిల్చినా నెఱఁగదు ॥ పల్లవి ॥

విన్నుఁ జూచేపరాకున నెలఁత చన్నులమీఁద
సన్నదువ్వటపుకొంగు జారినది యెఱఁగదు
మన్నించి నీవు దనతో మాటలాడేపరాకున
వున్నతి నీకొనగోర నొత్తిన నెఱఁగదు ॥ ఎట్టి ॥

1. 'బెట్టు' కు వ్యావహారికరూపము కాఁబోలు,

పలుమారు నీతో నవ్వేపరాకునఁ జెంగటిన–
వలిపపుచెమట పైనదినంటుటెఱఁగదు
తలపోఁత నీమీఁదఁ దగిలినపరాకున
తెలిపి నీవు చెయివట్టితీసినా నెఱఁగదు ॥ఎట్టి॥

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడేపరాకున
అట్టె అలమేలుమంగ అలయు నెఱఁగదు
గట్టునఁ దిరుపతిలో గోవిందరాజవై యుండే–
మట్టుఁ దెలిసి పొందులు మఱవనెఱఁగదు ॥ఎట్టి॥ 442

వరాళి

పాఁతవలపో ఇది పరగఁ గొత్తవలపో
యీఁతలు మోఁతలనై యిటువలె నుండెను ॥పల్లవి॥

తటుకున నిన్నుఁ జూచి తలవంచుకొనె నాకె
యెలమిఁ దా వాసి నీకు నేమౌనో కాని
మలసి యీ భావము మాకుఁ జూడనైతేను
వలపులవల వేసి వంచితీసినట్లుండె ॥పాఁత॥

గక్కన మాటాడఁ జూచి కడపు దా గుక్కుకొనె
చక్కని మీయిద్దరిలో సన్న లెట్టివో
యిక్కువ లివి మాటోన నెరిఁగి తెలుసుకొంటే
మక్కువమచ్చులు చూపి మంత్రించినట్లుండె ॥పాఁత॥

నెలవుల నిన్ను నవ్వి చేరి కాఁగిటనుఁ గూడె
నలి మీచుట్టరిక మెన్నటిదో కాని
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
యిల మీరే చంద్రుడు వెన్నెలవలె నుండె ॥పాఁత॥ 443

ముఖారి

నే నేమిటిదానను నేరు పెంతగలిగినా
పూని నాకుఁ జనవు నీవొసఁగ నీభారమే ॥పల్లవి॥

నిక్కముగ నే నెంత నీమీఁద మోహించినాను
నెక్కొని యీడేరించ నీభారమే
వెక్కసమై యేపొద్దు నీవేళ నేఁ గాచుకుండినా
మక్కువతోఁ జేకొని మన్నించ నీభారమే ॥నేనే॥

దట్టముగా నే నప్పటి దయవుట్ట మాటాడినా
నెట్టుకొని కరుణించ నీభారమే
చుట్టు చుట్టి నీపై నేను సొలపులు చల్లినాను
చిట్టకములేక భువిఁ జెల్లించ నీభారమే ॥నేనే॥

చెలరేఁగి నేనెంత సేవలు సేసినాను
నిలిపి మెచ్చులు మెచ్చ నీభారమే
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అలరఁ గూడితి వింక నన్నియు నీభారమే ॥నేనే॥ 444

రేకు 1475 దేశాక్షి

అడుగరే యీమాట అవునో కాదో
బడిబడి నిందరిలోఁ బచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

యీతల నేవిన్నవించేదేమి సారెసారెకు
అతఁడే యెరుఁగునే అన్నియును
ఘాతల నామీఁదనే కరుణఁగలఁడు తొల్లె
నీతులుగా నింక వేరే నేరుపఁగవలెనా ॥అడు॥

పూనిపట్టి నే నిప్పుడు పొంచి యెచ్చరించేదేమి
తానే యెఱుఁగునే తలఁపులెల్లా
యీనెలవులనే నన్ను యేలుకొని వున్నవాఁడు
నీమల నే నింతేసి వివరించవలెనా ॥ అదు ॥

మఱవకుమని నేను మరి వేఁడుకొననేల
యెఱుఁగునే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
అఱిముఱి నన్నుఁ గూడె నలమేల్మంగను నేను
గుఱిసేసి యింకా మఱి కొసరఁగవలెనా ॥ అదు ॥ 445

ఆహిరినాట

ఉత్తమనాయకుఁడవు వువిదలయడాటాన
బత్తిసేయవివాఁదవా పదరితిఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నన్ను నీవు మఱచేవా నాలోనితమకమున
పన్ని చెలుల చేఁ జెప్పిపంపుదుఁగాక
మన్నించకుండుదువా మనసుపట్టఁగలేక
విన్నపములెల్లాఁ జేసి వేగిరింతుఁగాక ॥ ఉత్త ॥

కరుణించవా నీవు కాఁకల కోర్వఁగలేక
పరుల నెచ్చరికగా వేతుఁగాక
పరగ నింటికి రాక పరాకులు సేతువా
సరి నిన్ను రమ్మనుచు సారెఁ బిలిచేఁగాక ॥ ఉత్త ॥

చన వీయవా నీవు సారెసారెఁ బెనఁగుతా
చెనకి ప్రియము నీకుఁ జెప్పేఁగాక
విను శ్రీవేంకటేశ్వర నే నలమేలుమంగను
యెనసితి విందుకుఁగా నెలిఁగింతుఁగాక ॥ ఉత్త ॥ 446

సామంతం

ఎంతప్రియము గలిగె నంత పొదలు వలపు
వింతలే కాఁటదానికి వినయమే నేరుపు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమురా మాటలాడి చెలువునిమీఁదట
ఒత్తిచూపవలెఁగాక పడఁతికిది
కొత్తగా నేరాలువేసి కూరిమిఁ గొసరుకొంటా
హత్తి పెంగెములాడేది అది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

నముకాన విలుచుండి సరసములాడి పతిఁ
దమకించవలెఁగాక తరుణికిది
జమళి వద్దనే వుండి సారెకు నలుగుకోఁటా
అమరవికాఁక చల్లే దది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
గలయఁగవలెఁగాక కామినికిది
పెలుచఁదనాన రతిఁ బెనగులాడుకొంటాను
అలయించి చొక్కించే దది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥ 447

అహిరి

ఇన్నిటా మన్నించితివి యిప్పుడు నేఁ గాదంటినా
సన్నల జంకించ మచ్చరమా నాకు ॥ పల్లవి ॥

కనగూడి పీకరుల గలిగితేఁ జాలుఁగాక
ననతుల సాదించ చలమా నాకు
ఇనళి నీ విట్టె వుంటే నంతోసించుకొందుఁగాక
వివరించి వాదడువ వేడుకా నాకు ॥ ఇన్ని ॥

చింతదీర నాసేవ చేకొంటేఁ జాలుఁగాక
కాంతల నంకించి తిట్ట గర్వమా నాకు
ఇంత నన్నెత్తుసేసితే ఇటు విన్ను మెత్తుఁగాక
పంత మందరితోనాడ పగటా నాకు ॥ ఇవ్వి ॥

కొద్దిమీరి నన్నీరీతిఁ గూడితేఁ జాలుఁగాక
వొద్దివారినెల్లా దూర నొరటా నాకు
గద్దరినా యలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశ్వర
వొద్దిక నన్నుఁ గూడితి వొడఁబాటా నాకు ॥ ఇవ్వి ॥ 448

రామక్రియ

మగువ యెంతటిదైనా మగవానికిఁ గిరుదే। యీా-
తగవు నీ వెఱఁగి యీాతనికి మొక్కఁగదే ॥ పల్లవి ॥

మంచి మాటాడితేఁ బతిమనసు గరఁగుఁగాక
ఇంచుక విష్టూరమైన ఇయ్యకోలౌనా
వంచన కలిగితేనే వాడిక లింపవుఁగాక
మించి నడవఁగఁబోతే మెరమెర వుట్టదా ॥ మగు ॥

సరసములాడితేను చవులెల్లాఁ బొదముఁగాక
విరసాన నుండితేను వేడుకలౌనా
మరుగఁజేసుకొంటేను మచ్చిక విలుచుఁగాక
యెరవుసేసుకుండితే నెనయునా పొందులు ॥ మగు ॥

ముందరనే నవ్వితేను మొగమోట వుట్టుఁగాక
సందడిఁ దలవంచితే సమ్మతులౌనా
అంది యలమేల్మంగ వాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ
డిందు విన్నుఁ గూడె వీఁక నిచ్చకమే మించదా ॥ మగు ॥ 449

తెలుఁగుఁగాంబోది

చే దాఁచవయ్యా నీకుఁ జిక్కెఁ గావికె
కాచినపూచినకలగంపలతో కాపికె ॥పల్లవి॥

చెనకినగోరొత్తులచేకానికె
మొనలచన్నులు నీకు మునుగానికె
చనవులనవ్వు దరిశనకానికె
కనుచూపులే మంచికప్పురపుఁగానికె ॥చేదాఁ॥

వలపుల మొక్కు దీపావళికానికె
కలయికమాఁటలు వుగాదికానికె
వెలలేనిమోవిపండు విందుకానికె
కలికిసిగ్గులు మించుఁగప్పురకానికె ॥చేదాఁ॥

ననుపులకూటమి కట్నముకానికె
పొమఁగుమోవినోఁకులు బూమికానికె
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నీ
పవిగానేరతులు పైపై తొల్లెకానికె ॥చేదాఁ॥ 450

రేకు 1376 మాళవశ్రీ

మమ్ము నేమియడిగేవు మాపుదాఁకాను
సమ్మతిగా సేసలు చల్లుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చెలికి వలతువట చెప్పనేల నీసుద్దులు
కలయ నీవాడకు గక్కన రారాదా
కలిమిని యీపెవుంగరము నీచేతనుంచే
తెలుపనేల వావి గద్దియపై నుండరాదా ॥మమ్ము॥

చెలువునికి మొక్కితే చేరి నీవు దీవించేవు
యిల నెంత నేర్పరివే యేదనుద్దులే
వెలవి నే నవ్వితేను సిగ్గులు నీవు వదేవు
కలికి యాతవిచేతకు గురి నీవటవే ॥ విన్నే ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితే చేత నన్ను మెచ్చేవు
నీ వలమేలుమంగ వన్నిట జాణవే
అవేళ నేఁ జుట్టచ్చితే అతు నీ వందుకొనేవు
దేవుల నితవికట్లు తెలిసితివటవే ॥ విన్నే ॥ 451

సామంతం

కోరివచ్చె ఆయ నీకు గోవిందుఁడా । మా—
కూరిమి మఱవకుమీ గోవిందుఁడా ॥ పల్లవి ॥

క్రామ్మెఱఁగుచూపుగోవిందుఁడా
కుమ్మరించేవు వలపు గోవిందుఁడా
కుమ్మెవో గోర నొత్తకు గోవిందుఁడా । నీ —
కొమ్మలెల్లా నవ్వేరు గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥

కొలవిలోవారము గోవిందుఁడా । నీకుఁ
గొలువు పేపేము గోవిందుఁడా
కొలముగొల్లెతలము గోవిందుఁడా
కొంకొంల నవ్వెదురా గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥

[1] కుందణపుదాయమేవిగోవిందుఁడా
గొందివేల నవ్వళించ గోవిందుఁడా
చెందె వి న్నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశ విన్నాడు—
కొందుమునుమ్మీ నేము గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥ 462

1. కుందాయ యుగభేదములో సరిపెట్టుకోవలెనేమో?

బౌళి

ఎక్కడు గొసరఁబోతే యేసవికివచ్చునయ్య
మక్కువ గలిగినంత మన్నించవయ్య ॥పల్లవి॥

సంతముకోలఁదులే సలుకులెల్లా
మంతనముకోలఁదివే మనవులును
బంతి వడ్డించేకోలఁదే పరఁగవిందు
చెంతఁ జేరినకోలఁదే చేకొన్నచనవులు ॥ఎక్క॥

ననుపుకోలఁదివే నగవులును
చనవుకోలఁదివే సరసములు
పెనఁగినకోలఁదివే ప్రియములును
వినయముకోలఁదివే వెనఁ జుట్టరికాలు ॥ఎక్క॥

కూడినకోలఁదివే కూటములు
వాడికకోలఁదివే వంపులును
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
వేడుక నేలితివి వావికోలఁదే వర్తన ॥ఎక్క॥ 453

పాడి

రావయ్య మాఇంటికి రవ్వసేయ మాకేఁటికి
భావించి నీయిచ్చలోనే పరగేముగాక ॥పల్లవి॥

కందువైనజవ్వనపుకాంతల కేఁటిచలము
చెంది పతికిఁ బ్రియము చెప్పుటేకాక
మందలించి పారెసారె మరియేఁటిమాటలు
పొందులు దెలిపి నీతోఁ బొసఁగుటేకాక ॥రావ॥

యెచ్చట మానాపతులకేల వెంగెములాడను
నిచ్చ నీసేవలు సేసి నిక్కుటగాక
పెచ్చువెరిగి యిందాఁకాఁ బెనఁగఁగవచ్చు నీక
విచ్చనవిడివి నిన్నే వేఁడుకొంటగాక ॥ రావ ॥

ఇట్టె వలచినదావి కింత పెనఁగఁగనేల
గుట్టున నలమేల్మంగఁ గూడుటగాక
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నీకు నాలనే
వొట్టినసీరతులలో నోలలాడుటగాక ॥ రావ ॥ 454

రామక్రియ

నేనేమి బాఁతే తననెలఁతలెల్లా నుండఁగ
మేనఁ గాఁగిలించి యేమి మెచ్చీనే నన్నును ॥ పల్లవి ॥

కందువైననాపై తనకరుణ గురుతుగాక
యిందులో నాచక్కఁదనా లెంతచెప్పీనే
మందలించి నాతోవన్నమాటలే గుఱుతుగాక
పొందుల నానేర్పులెల్ల పొగడీనే తాను ॥ నేనే ॥

కిమ్ముల నన్నేలేతనకీరితే గుఱుతుగాక
యిమ్ముల నామంచిగుణ మేమిచెప్పీనే
సమ్మతించి నాకిచ్చినచనవే గురుతుగాక
పమ్మి నేఁ దనకుఁజేసేబత్తి యెంతో చూపీనే ॥ నేనే ॥

కోరి తా నన్నుఁగూడినకూటమే గురుతుగాక
యీరీతి నావినయము లేమిసేసీనే
ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
చేరి నన్నుఁ గూడెను నాచేఁత లేఁటిచేఁతలే ॥ నేనే ॥ 455

సామంతం

అల్లనాఁ దెలుఁగవా ఆకెవో యీకె
పెల్లుగా నీతమ్ములము పెట్టించుకొనవదా ॥ పల్లవి ॥

అంగనతో మాటలాడి ఆయములు గరఁగుతా
సంగాతాలు నేయవా చావడిలోను
సంగడినే నిలుచుండి సారెఁ జెమరించుకొంటా
కొంగుఁగొంగు మోయఁగఁ గొలిపించుకొనవా ॥ అల్ల ॥

భావించి చూచిచూచి పరవశమందుకొంటా
వావులు దెలుపవా వాకిటనుండి
పూవుల వేసి మోహాన బుసకొట్టుకొంటాను
వోవగా సతిచే నాకుచుట్టింపించుకొనవా ॥ అల్ల ॥

గుట్టుతోనే నవ్వి మేను గుబ్బతిలఁ బులకించి
ఇట్టె కాఁగిలించుకోవా ఇంటిలోనను
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చుట్టి నన్నేలి యీకె కీసుద్దులెల్లఁ జెప్పవా ॥ అల్ల ॥ 456

రేకు 1477 పళవంజరం

వద్దనేమా నిన్నును వలపు దాఁచవచ్చునా
బుద్ధులెల్లా నీకు నేను బోధించేదావనా ॥ పల్లవి ॥

సేసకొప్పు వంచివంచి చెలి నీకు మొక్కఁగాను
చేసూటినే నీవేల సిగ్గువడేవు
ఆసపడి యప్పటి నీఅంద నిలుచుండఁగాను
మూసినముత్యమవై నామోమేమిచూచేవు ॥ వద్ద ॥

చేతులు చాఁచి నీకు చేరి కానుకియ్యఁగా
నాతికి నీవేల సన్నలు సేసేవు
కాతరాన నీదిక్కు కన్నుల నాపె చూడఁగా
యీతల నాతోడుత నేఁటికి నవ్వేవు ॥వద్ద॥

సారెకు నిన్నాకె గూడి సరసములాడఁగాను
గారవించి నన్నెంత కాఁగిలించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మేరమీరి నన్ను నేమి మెచ్చు మెచ్చేవు ॥వద్ద॥ 457

ముఖారి

ఇందుకొరకే వచ్చితి నిదె నీపనుకానకు
చందము సేయఁగ నీవే చతురుఁడవయ్యా ॥పల్లవి॥

చేరఁడంతలకన్నులచెలి నిన్నుఁ జూచితేను
మూరెఁడంతపొడవుక్రు(క్రొ)మ్ముడి వీడెను
యీరుదియ్యఁ బేమవచ్చె నిదివో నీపై వలపు
సారెసారె యీపనులు చక్కఁబెట్టవయ్యా ॥ఇందు॥

జాట్టెఁడేసిపాదములజోటి నీవద్దికి రాఁగా
పట్టెఁడేసిచన్నులపై పయ్యద జారె
అట్టె కలి ముదిరి మెట్టాను నీతో పొందులు
నెట్టన నీతబ్బిబ్బులు నీవే దిద్దవయ్యా ॥ఇందు॥

గోరెఁడంతచంద్రవంక గురుతు నీకుఁ బెట్టితే
బారెఁడు గాఁగిటఁ గూడి పంతమిచ్చేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నీరుకొద్దితామరాయ నేఁడు మెచ్చవయ్యా ॥ఇందు॥ 458

బౌళి

ఏఁటికయ్యా నీతో మాట యేలాటములాడను
చీటికిమాటికి, సంతోసించుటే కాక ॥ పల్లవి ॥

మలతమా నీతోను సొలపి మాటాడేది
అలరి నీ కిచ్చలాడేఆఁటదానను
తలవంచుకొని నీదండ నిట్టె కాచుకుంది
చెలఁగి నీ చెప్పినట్టు సేసే దింతేకాక ॥ ఏఁటి ॥

గరువమా నాకు నిన్నుఁ గదిసి తప్పకచూడ
ఇరవుగఁ బెండ్లాడినయిల్లాలను
వరుసతో నీచిత్తమువచ్చినట్టే సేవసేసి
బెరసి నీచేత మెప్పించుకొంటగాక ॥ ఏఁటి ॥

యెమ్మెలా నీతో నేమ యెలయించి నవ్వునవ్వ
నెమ్మి నలమేల్మంగను నీదేవులను
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వుమ్మడిరతులఁ గూడి వుందు టింతేకాక ॥ ఏఁటి ॥ 459

శ్రీరాగం

అకె యదె పిలువరే అందరు నోచెలులాల
చేకొని పతివేడుక చెల్లించవలెను ॥ పల్లవి ॥

మగువ దమనాడినమాటలు దలఁచుకొంటా
తగినచక్కఁదనాలు తలఁచుకొంటా
నగుతాఁ బొందుసేసినసమవుఁ దలచుకొంటా
వొగి లోనఁ బవళించి వున్నాఁడు రమణుఁడు ॥ అకె ॥

పరఁతిపక్కనమందినభావము దలఁచుకొంటా
తరఁబాటురతులెల్లాఁ దలఁచుకొంటా
కడుమనోరథములు కల్పించి తలఁచుకొంటా
వుడివోనివేడుకతో నున్నాఁడు రమణుఁడు ॥ ఆకె ॥

అలమేలుమంగచేఁత లన్నియుఁ దలఁచుకొంటా
తలకొన్న నేరుపులు దలఁచుకొంటా
కలసి ఇప్పుడు తొంటికతలు దలఁచుకొంటా
వెలయుచున్నాఁడు శ్రీవేంకటరమణుఁడు ॥ ఆకె ॥ 460

పాడి

ఎంత నేరుచుకొంటివే ఇన్నిటికి గురిగాను
కాంతునిఁ జూపి మెఱఁగవియట్టుండానవు ॥ పల్లవి ॥

అంది పతితో నేకతమాడ నేరుతువుగాని
అందరిముందర మాటలాడనేరవే
కందువ నన్ను నప్పటి గయ్యాళిఁ జేసి, విన్న -
నొందిలి యేమాడిన నోరుచుకుందానవు ॥ ఎంత ॥

పిలిచి యాతని వింటఁ బెట్టుకోనేర్తువుగాని
అలరి మావరుసకు నంపనేరవే
పలుమారు నేవచ్చినపనులు రట్టు కెక్కించి
చలమునే పాదించితే సాదవై యుండానవు ॥ ఎంత ॥

కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడఁగనేర్తువుగాని
చేరి మాకు వినయాలు సేయనేరవే
నేరిచి నన్నితదేలె నే నలమేలుమంగను
సారె నే నవ్వితే సంతోసాననే వుండానవు ॥ ఎంత ॥ 461

గౌళ

పూవులవాసనలెల్లా పుణుఁగున బట్టినట్టు
వావులే మీలోమీకు వైపులాయనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కొలఁది మీర నీకిఁతి కొలువులు సేయఁగాను
నిలిచి యాపెమోము నీవు చూడఁగా
వలపు తీఁగెలువారి వరుస మీయిద్దరికి
అలరి మీకాఁగిళ్ల నల్లుకొనెనయ్యా ॥ పూవు ॥

పచ్చిదేర నీతో నాకె పలుమారు మాటాడఁగా
విచ్చన విడిగా నీవు వినఁగాను
కుచ్చి మీమనసు లివి గుడిగొనఁ జిగిరించి
తచ్చి మోవులలో నేస్తాలు సేసీనయ్యా ॥ పూవు ॥

అక్కునఁ దిరమై నీకు నలమేల్మంగ వుండఁగా
దక్క సొమ్ములలో నీవు దాఁచుకుండఁగా
వక్కణ మీకోరికలు ఫలించి శ్రీవేంకటేశ
చొక్కపుమీరతు లీడుజోడాయనయ్యా ॥ పూవు ॥ 462

రేకు 1478

ఆహిరి

ఎంత వుపకారివి యేమని పొగడుదును
వింతచేఁతలను నాకు వేడుక సేసితివి ॥ పల్లవి ॥

ఆసలుగా నీగురుతు లటు గొన్ని పెట్టి పంపి
పాసివున్న విరహతాపము మాన్పితి
సేసవెట్టినగురుతు చెప్పిపంపి అప్పటివి
వేసటలు దీర నన్ను వెద్దువెట్టితివి ॥ ఎంత ॥

తనివార నాకు నేఁడు తళితో నీరూపు చూపి
మనసులోపలిచింత మానిపితివి
చెనకి చేయిమీఁద చేయివేసి యింతలోనే
తనువుపైకాఁకలార దప్పులు దేర్చితివి ॥ ఎంత ॥

గక్కన వింటికి వచ్చి కాఁగిట నన్నుఁ గూడి
ఇక్కడ నాకోరికె లీడేర్చితివి
విక్కము శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చొక్కపురతుల నన్నుఁ జొక్కించి యేలితివి ॥ ఎంత ॥ 463

పాళంగనాట

ఏఁటిజోలి చేకొంటివి యెంతవిరాళి
నీటున వింతికడకు నేఁడే రారాదా ॥ పల్లవి ॥

కలికికన్నులచూపు కడలేనితరితీపు
మొలకచన్నులు నీవు మోఁచేటిమోపు
తెలిసిచూడ వలపు తెగరానిరాఁపు
కలిగె వింతికడకు గక్కన రారాదా ॥ ఏఁటి ॥

పవితచిగురుమోవి వన్నెలైనచెంగావి
దివదినము నీకు తియ్యనిబావి
చెనకి మీయిద్దరికిఁ జెప్పితి నే విందువావి
యెనసె వింతికడకు నిప్పుడే రారాదా ॥ ఏఁటి ॥

అలమేలుమంగమాఁట అమరుఁ గోవిలపాట
కలయికలకు విదె కాఁగిటిపూఁట
మెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితి విచ్చోట
తలఁచి యింతికడకుఁ దప్పక రారాదా ॥ ఏఁటి ॥ 464

శ్రీరాగం

ఇంక నీచిత్తముకొలఁ దెట్టయినాఁ గరుణించు
అంకెల మావిన్నపము లవధరించవయ్యా ॥పల్లవి॥

సలిగె గలిగితేను సరసము లమరును
వెలినున్నవారికి వేసాలందురు
కలసినచుట్టాలైతే సొలయఁగఁజెల్లును
బలిమి వింతవారికిఁ బనిలేదు ॥ఇంక॥

యెనసినవారలైతే యేమిసేసినాఁ జెల్లు
మనసురానివారికి మాయలందురు
ననుపైనకాంతలు పెనఁగితే నీడేరు
చెనకఁ బెరవారికి చేతికి లోఁగారు ॥ఇంక॥

తగులైనవారికిఁ దమకించఁ బాడియౌను
సొగయనివారికి సోద్యమందురు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేమంగను
మొగి నన్నేలితివి కిమ్ములవారి కబ్బదు ॥ఇంక॥ 465

దేసాళం

ఔదువే దొడ్డదాన నతని దక్కఁగొంటివి
యీదెస నీనేరుపులే యెన్నికాయఁ జెలియా ॥పల్లవి॥

యెలమిఁ గొలువుసతు లెందరు లేరు పతికి
తలఁపునఁ బాయనిదే తరుణిగాక
వల పెంతలేదు మరి వంతులకు వలవఁగా
కలయిక కింపైనదే వలయుఁగాక ॥ఔదు॥

పూని మాట లెన్నిలేవు పొలఁతు లాడితేఁ బతి-
నీమలఁబట్టినవే వేడుకగాక
నానఁబెట్టే దేమరుదు నవ్వుల నెలవులను
నానాఁటిసరసముల నాఁటవలెఁగాక ॥ఔదు॥

చెలిమి యెంతలేదు శ్రీవేంకటపతికి
అలమేల్మంగ నీపొందే యమరుఁగాక
మెలుపున నన్నుఁ గూడె మేలింకా నెంతలేదు
అలరి నీవలె మెఱయఁగవలెఁగాక ॥ఔదు॥ 466

సాళంగం

ఆనతియ్యవయ్య నాకు నందముగ వినేఁగాని
నానదుగదా నవ్వితే ననుపు గావలెను ॥పల్లవి॥

ఆసపడి నాయింటికి నటు సారెఁ బిలువఁగ
వేసట గాదుగదా వింతలై నీకు
వాసితో నీతొడ యెక్కి వలపులు చల్లఁగాను
దోసము గాదుగదా తొడిఁబడ నిపుడు ॥ఆన॥

వొగ్గి యందరిలో విన్న నొడివట్టి పెనఁగఁగా
సిగ్గులు గావుగదా చేకొని నీకు
అగ్గమై చన్నులదాఁక నంద నేఁ గూచుండితేను
యెగ్గయి తోఁచదుగదా ఇప్పుడు నీకు ॥ఆన॥

పలుమారు నే నీకు పాదము లొత్తఁగాను
అలయిక గాదుగదా అంతలో నీకు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి మొగచాటు గాదుగదా నీకు ॥ఆన॥ 467

బౌళి

అన్నివిన్నపములును అందులోనే వున్నవి
వున్నతిఁ జెలికత్తెం మొద్దికతో నేము ॥ పల్లవి ॥

ఆపెయంపినకానిక యవధరించితివా
చూపులఁ దప్పక లెస్స చూచితివా
చేపట్టి ముక్కునఁ దావి చిత్తగించితివా
ఆపనుల కేమంటి వానతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥

యింతియంపినవారము యెఱఁగుదువా మమ్ము
చెంతల మావినయములు చెవి సోఁకెనా
వింతలైనగురుతులు విచారించుకొంటివా
అంతరంగానఁ బట్టెనా ఆనతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥

అలమేలుమంగ వచ్చె నంఢఁబెట్టుకొంటివా
వెలయఁ గాఁగిట గారవించితివా
ఇల శ్రీవేంకటేశ్వర ఇన్నిటా జాణవు నీవు
అలరె మాపనులెల్లా నానతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥ 468

రేకు 1479

సామంతం

మట్టుమీరి మెలఁగితే మరేమున్నది
చుట్టరికమెరిఁగినసూటికత్తెలకును ॥ పల్లవి ॥

ప్రియముచెప్పుట మేలు బిగియకుండుట మేలు
నయగారివతికివి నాథునితోను
క్రియతో మాటాడవలె కివియకుండఁగవలె
నియతమైనయట్టినెలఁతలకు ॥ మట్టు ॥

చెప్పినట్టు సేయఁదగు చేతికి లోనుగాఁదగు
తప్పనిమగువకును తనపతితో
చొప్పెరిఁగి నవ్వుదొప్ప నొలయకుండుట యొప్పు
ముప్పిరి గొనఁగఁ గడుమోహించినవారికి ॥ మట్టు ॥

కొలువు సేయుట పాడి కూరిమిచల్లుట పాడి
కలికియైనచెలికి కాంతునితోను
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నలమేల్మంగ గూడె
యొలమి నిదేబుద్ధి యిల్లాండ్లకును ॥ మట్టు ॥ 469

వరాళి

ఊడిగపుదానను వునిదను నీకు నేను
వేడుకకాఁడ మీకత వెలయించరాదా ॥ పల్లవి ॥

యీకాంతను వలపించి ఇంతసేసినయందుకు
దాకొని నీచేఁతలు తలఁచరాదా
రాక నీ విందాఁకానుండి రవ్వసేసినందుకు
నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కి నిలుచుండరాదా ॥ ఊడి ॥

పంతాన నీకెఁ బిలిచి పరాకై వుండినందుకు
కొంతగొంత నే విన్నుఁ[1] గొనేడరాదా
అంతలోఁ దలఁచుకొని ఆదరించినయందుకు
సంతోసించుకొని విన్ను సారె మెచ్చరాదా ॥ ఊడి ॥

కమ్మర నీకెఁ గూడి గడుసువడినందుకు
చిమ్మరేఁగి ప్రియములు చెప్పఁగరాదా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నీదేవిని
నమ్మి మిమ్మిద్దరినిఁ దప్పక చూడరాదా ॥ ఊడి ॥ 47

1. "కొనియాడుట"కు వ్యావహారికము.

పాడి

అది చూచి నాకు వేడుకాయను నేఁడు
యెదలోన నీకప్పు డెట్టుండెనో కాని ॥ పల్లవి ॥

చెలివి చెవిలోపలఁ జేరి యేకతాలాడఁగ
పులకించె మేను గొబ్బున నీకును
మొలకనవ్వులు నీపై ముంచిముంచి చల్లఁగాను
జలజలఁ జెమరించె చక్కని నీచెక్కులు ॥ అది ॥

కోమలి నీకు లోనికోలాఁవులు సేయఁగాను
అముకొనఁ జెంగలించె నదె నీమోము
కోమలపుచనుఁగవకొనలు దాఁకించఁగాను
ప్రేమతో మూపులు మూఁరై పెనగొనె నీకును ॥ అది ॥

వనిత యెదుటనుండి వలపులు రేఁచఁగాను
ఘనత నీమర్మములు వుప్పొంగెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
పెనఁగి నీకాఁగిటఁగా బెరసెను కళలు ॥ అది ॥ 471

సాదరామక్రియ

సిగ్గున మాఱకుండితే సేసినవాఁడవే నీవు
బెగ్గిలక పాకిరిచెప్పే నేను నీకును ॥ పల్లవి ॥

కలలోన వేరొకతె కాఁగిటిలో విన్నుఁగని
వెలఁది మేల్కని నీతో వెంగెమాడీని
యెలమిఁ దెలియులేక యేలపెట్టుకొనే దాన
కలికియు నీవుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥ సిగ్గు ॥

వొక్కతెతో రతి నీకు నూహించి తానే భ్రమసె
చక్కనినీమోము చూచి సాదించీని
చెక్కుచేతితో నేల చింతించే విందుకుగా
గక్కన విద్దరుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥సిగ్గు॥

పొరుగాపె పొందులు పోలికలు చూచుకొని
సరికిబేసికి నిన్ను జంకించీని
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యాకె
కరుణించి నిన్నుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥సిగ్గు॥ 472

కన్నడగౌళ

చెలిఁ గావు మరుఁ డింత సేయఁజొచ్చెను
నెలవులనవ్వులే సిగ్గురేఁచఁజొచ్చెను ॥పల్లవి॥

చెక్కుపైఁ జేయిడుకొని చింతించఁగాఁ జెలియకు
వుక్కుమీరి పెంజెమట లూరఁజొచ్చెను
వెక్కసపువిరహాన వెరగుతో నుండఁగాను
మిక్కిలినిట్టూరుపులు మించఁజొచ్చెను ॥చెలిఁ॥

యెదురుచూచి నీరాక కేఁకరుచునుండఁగాను
పొదలుచుఁ దమక ముప్పొంగఁజొచ్చెను
ఆదన నీపొందులకు నలయుచునుండఁగాను
తుదలేనికోరికలు తొడరఁగఁజొచ్చెను ॥చెలిఁ॥

తగిలి నీవలపులదప్పులఁ బొరలఁగాను
దగదొట్టి సందు లదరఁజొచ్చెను
జిగి నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశుఁడ నిన్ను
మిగులఁ గూడఁగా మేలు మెరయఁగఁజొచ్చెను ॥చెలిఁ॥ 473

బౌళి

పలికెనంటే గడుఁబచ్చిదేరును
చెలపచెమటలతో చెక్కులు నొక్కినది ॥ పల్లవి ॥

మనసున నెన్నటికి మఱవకు మీఁక నీవు
ననుపున విటు నన్ను నమ్మించినది
యెనసి మరినొకటి యెఱుఁగుదు వది నీవు
పెనఁగి యేకతమునఁ బ్రియము చెప్పినది ॥ పలి ॥

వడి నాచుట్టరికము వదలకు మీఁక నీవు
కడలేక బత్తి నాపైఁ గలిగినది
చిడుముడిఁ దొల్లె నాకుఁ జెప్పవంపితివి
అడియాలముగ నాఁడె యానలఁబెట్టినది ॥ పలి ॥

పరగ నాకాఁగిటఁ బాయకు మీఁక నీవు
సిరుల నాపై దయసేసినది
విరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
గరిమఁ గూడితివి తార్కాణలయినది ॥ పలి ॥ 474

రేకు 1480 బౌళి

ఇంకనేల వెంగెమాడ నిద్యుకోలై నపనికి
నంకెలేనిచనవున జట్టిగొంటగాక ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవిమీఁద చిమ్ముచుఁ దీపులు చల్లి
మగువ విన్నుఁజే మాటలాడఁగా
వగవచ్చునా నీతో నంటుచేసుకొని నాకు
వొంగి బరాకులు చేసుకుండటగాక ॥ ఇంక ॥

సొలపుఁ జూపులలోన సూటిమెఱుఁగులు చల్లి
జలజాక్షి నిన్ను సారె జంకించఁగా
పిలువవచ్చునా నిన్ను పెనఁగచు మాయింటికి
కొలువులో నవ్వుచేసుకొనుటగాక ॥ఇంక॥

కామరేగుబ్బలచేత గురుతులు సోఁకించి
రమణి నిన్నేకతాన రతిసేయఁగా
ఆమర నలమేల్మంగ నాదును శ్రీవేంకటేశ
తమి నిన్నుఁగూడి యిట్టె దైవారుటగాక ॥ఇంక॥ 475

ముఖారి

చూచేవారికిఁ జూడ చుట్టమువలెనున్నాఁడు
యేఁచి యీతనికతలు యెన్నియైనాఁ గలవు ॥పల్లవి॥

ఆసలనే పెట్టిపెట్టి ఆయములంటి సన్ను
బోసరించి కడుసలపులు రేఁచెనే
వోసరించి జూజాలాడి వూరకే ముద్దులుచెప్పి
వేసాలు చేసినాఁడే వేఁగినంతా నితఁడు ॥చూచే॥

సరసములాడియాడి సన్నలనే మోవిచూపి
మరిగించి ప్రియముల మచ్చికలు చూపెనే
సొరిది పీడెములిచ్చి సొమ్ములెల్లా మెడఁబెట్టి
తెరమఱుఁగున దప్పిదేర్చె నితఁడు ॥చూచే॥

మచ్చికలు రేఁచిరేఁచి మన్ననలు నాకొసగి
హెచ్చి ఇంతసేసి నేఁ డిటు గూడెనే
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె పువ్వులను వేసి
రచ్చఁబెట్టి ఇందాఁకా రాఁపుసేసె నితఁడు ॥చూచే॥ 476

సాధి

ఏఁటికి వేగిరపడే విప్పుడే నీవు
 కేటతెల్లమైనప్పుడు తెలిసీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కొమరెసాయపునతి కొలువులో నుండఁగాను
 భ్రమసినున్నాఁ డతఁడు పలికీనటే
సముకాన నాపె వచ్చి చనవులు పుట్టించఁగాను
 తమకించివున్నవాఁడు తలఁచీనటే ॥ ఏఁటి ॥

చక్కఁదనములయాపె సరసములాడఁగాను
 చొక్కినాఁ డెదిరివారిఁ జూచీనటే
చెక్కునొక్కి మరియును చేఁతలెల్లాఁ జేయఁగాను
 అక్కరతో నున్నవాఁడు ఆదరించీనటవే ॥ ఏఁటి ॥

పొందులు చేసినయాపె పొత్తుకు వచ్చివుండఁగా
 విందుచెప్పవచ్చితేను వినీనటవే
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నిన్నుఁగూడె
 మందెమేళమైనవాఁడు మఱచీనటే ॥ ఏఁటి ॥ 477

కాంబోది

పదరేవు రతులకు పంతమా యిది
 వదపడి బిగిసేవు వంతమా యిది ॥ పల్లవి ॥

మొదలిచ్చి ప్రియముతో వింటికిఁ బిలువఁగాను
 పదఁటితోఁ బెనఁగేవు పంతమా యిది
చిదుముడి నీతో నవ్వి చెమరించె మేనెల్లా
 ఇదలిక చూడవు పంతమా యిది ॥ పద ॥

జలజాక్షిచన్నులు నీసంగడినే వున్నవంటా
పలుమారు బిసికేవు పంతమా యిది
కలికికన్నులచూపు కాఁడిపారె విన్నునంటా
బలిమితోఁ దిస్తేవు పంతమా యిది ॥పద॥

తరుణి నీపాదాలకు దండములు వెట్టఁగాను
పరసతులఁ జూచేవు పంతమా యిది
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి విన్నిటా నీఁక
పరగఁ దమకించేవు పంతమా యిది ॥పద॥ 478

నాగవరాళి

నేరుపరి నందువు నెలఁతలలోనెల్లా
కూరి మెంతగలిగినా కొసరఁగవచ్చునా ॥పల్లవి॥

వలచినదాననంటా వాసికత్తెనంటాను
చెలరేఁగి పతితోడఁ జెప్పేవు నీవు
చలివాసివుందానవు చన వెంతగలిగినా
పొలఁతికి తన్నుఁదానే పొగడుకోవచ్చునా ॥నేరు॥

విన్నే నమ్మితినంటా నేఁ బాయనోపనంటా
యెన్నేసివేసాలు సేసే విప్పుదే నీవు
పన్నుకొని వచ్చితివి బలిమికత్తెవైతేను
కన్నియకు నింతేసి కరతలు గలవా ॥నేరు॥

చేయెత్తి మొక్కితినంటా సిగ్గుతో నుందాననంటా
ఆయములంటి కూడితి వంతలో నీవు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె నన్ను దొరవైతే
పాయపుదానికి నింత పచ్చిసేయఁదగునా ॥నేరు॥ 479

సామంతం

చెలఁగి కొలువులోన సిగ్గులువడఁగవద్దా
జలువుఁడవై తేనే [1] ప్రహ్లాదవరదా ॥ పల్లవి ॥

వడియుఁజెమటతోడ వంచినమోముతోడ
తొడమీఁదఁగూచున్న తొయ్యలితోడ
జడిసేసీవలపులు సంకి జేపికిఁ జూచి
పడఁతులెల్లా నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥

నిట్టూరుపులు మీర నిద్దుర గన్నులఁ దేర
గుట్టుతో విన్నాపె గోర గీర
గట్టిగా నీవాపెను కాఁగిలించి వదలక
పట్టుకుండఁగా నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥

సింగపుమోము మెఱయ చిమ్మఁజూపులు బెరయ
అంగన కాఁగిట నొయ్యన దొరయ
రంగుగ శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడవై మన్నించఁగా
పంగెనల నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥ 480

రేకు 1481 సాళంగనాట

నాచెను నీకూరిమి నారసింహా
నాటకములెల్లాఁ గంటి నారసింహా ॥ పల్లవి ॥

కోమలు లిందరు నీపైఁ గోరి సేసలు చల్లఁగ
నామొగ మేమిచూచేవు నారసింహా
వేమరు వాడవారెల్లా విన్నపాలు వేయఁగాను
నామాటే చవులాయ నారసింహా ॥ నాచె ॥

1. 'ప్రహ్లాద' రేకు.

యేతులఁ జెంచెత నీతో నేతతమాడినసుద్ది
నాతో దాఁచఁగనేల నారసింహా
జాతులఁ బెట్టుచు నీవు సారెనేల చెనకేవు
నాతులు నీకేమిబాఁతి నారసింహా ॥నాతో॥

వనితో విద్దరమునఁ బాయక కూడుండఁగా
ననిచె మనపొందులు నారసింహా
తనిసి నీరతుల దయఁజూచి యేలితివి
నను శ్రీవేంకటగిరినారసింహా ॥నాతో॥ 481

రామక్రియ

అట్టునేయ కిఁక నీవు ఇట్టె దాఁగదే
వట్టపుదేవులవై వలవంతురాలవు ॥పల్లవి॥

యెదురుఁగొండ లెక్కితివేమే వోచెలియా
యెదురఁగొండఁజన్ను లెద నుండఁగా
పదలక నల్లఁగలువల వేసే వదియేమే
కదిసి నీచూపులే కలువలై వుండఁగా ॥అట్టు॥

యేరు నడుమఁ బెట్టుక యెలయించే విదియేమే
యేరువంటియారు నీకు నిదె వుండఁగా
సారెకు లేఁతతీగెలు జకిపించే విదియేమే
గారాపుతీఁగెలే నీకరములై వుండఁగా ॥అట్టు॥

పొంది వొక్కచోఁ దరితీపులు వుట్టించేవేమే
ముందుముందే తీపులు నీమోవి నుండఁగా
అందపుశ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునను
ఇందిరవు నీకు నేనే ఇరవైవుండఁగను ॥అట్టు॥ 482

అహిరి

వనిత నీపతి నేఁడె వచ్చేఁగాక
మనసులోనివలపు మలయుచుండఁగను ॥పల్లవి॥

దప్పిదేరె వదియేమే తరుణి నీ వింతలోనె
చిప్పిలుమోవితేనెలు చిమ్మిరేఁగఁగా
కప్పినకాఁకలతోడ కరువనివాదె వదియేమే
కప్పురవునగవులు కలిగుండఁగాను ॥వని॥

వుమ్మగిలె విదియేమే వుబ్బిన నీవూరువుల-
తెమ్మెరలచెమటలు తేటపడఁగా
కుమ్మరింపుఁజెమటలు కురిసేవు నీ విదియేమే
కమ్మి చూపుచాతకాలు కలిగివుండఁగను ॥వని॥

పీడనెంచేఁకటి వెలఁదిరో నించేవేమే
తోడనే మోముకళలు తొలఁకఁగాను
అడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డప్పుడే నిన్నుఁగూడె
యేడాలేనిమఱపేలే యింపు నీ కుండఁగను ॥వని॥ 483

సామంతం

ఔనే మంచిదానవు అతఁ డటువంటివాఁడా
పూని వేఁడుకొనఁగదే పొందుగలవాని ॥పల్లవి॥

కన్నులు గొప్పలంటాను కరుణింతురటవే
మన్నించి విన్నేలినమగవాని
పన్నులు సేసుకుంటా పాదింతురటవే
ఇన్నిట జాణఁడవటువంటివాని ॥ఔనే॥

వాఁటముల చేతులంటా వడిఁ దెవఁగుదురటే
మేటితనాన నుండేటిమేనవాఁడివి
మాటలు నేరుతువంటా మగుడ నాడుదురటే
కూటమికి గురుతైనకొండవంటివాఁడివి ॥ ఔనే ॥

చన్నుల గట్టులంటాను జడియ నిగింతురటే
విన్నాణపునేర్పుల శ్రీవేంకటేశుఁడవి
కిన్నెరకు నేర్తువంటా గీఁటి చూపుదురటే
వన్నెవట్టివలపులపట్టమేలేవాఁడివి ॥ ఔనే ॥ 484

బౌళిరామక్రియ

మాతో నేమిచెప్పేవే మాపుదాఁకాను
అతనిది చిలుకచే నాడించవలదా ॥ పల్లవి ॥

చేరి నవ్వవచ్చుఁగాక చేయివోఁకఁ జెనకితే
వోరుచు కెవ్వరికైనా నుండవచ్చునా
ధీరత ఇంతలేకుండితే నవ్వదే యతనిపై
కోరి వేరొకటివెట్టి దూరువేయవలదా ॥ మాతో ॥

జూదమాడవచ్చుఁగాక మలభావ గెలిచితే
వాదులేక యీము విడువఁగవచ్చునా
పాదుకొని ఏవింత పంతమాడేదానవు
మోదపు నీచెలులచే మోనపుచ్చవలదా ॥ మాతో ॥

తమి రేఁచవచ్చుఁగాక తగురతిఁ గిదిసితే
తెమల కందుకు సమ్మతించవచ్చునా
అమర శ్రీవేంకటేశు నటు గూడినదానవు
మముబోంట్లచే మారుమలయించవలదా ॥ మాతో ॥ 485

సామవరాళి

ఎదురుబడి యున్నారు యిద్దరు నేకతమున
అదను చూచి యీడకు నాతని రప్పించవే ॥పల్లవి॥

వన్నెల నాతనితో పరపములాడనీవే
కిన్నెరమీటుల గిలిచంచనీవే
విన్నపము లేమైనా వెలది చేసుకోనీవే
వన్నెల పిలిచేవు వడుమ నీవాడకు ॥ఎదు॥

బత్తిగలిగినట్టాఁ బాదాలు పిసుకనీవే
గుత్తపుగుబ్బలఁ బతిఁ గుమ్మనీవే
కొత్తగా నవ్వులు నవ్వి కూరిమి గొసరనీవే
వొత్తులకాఁగిటనేల వొదుగుమనేవు ॥ఎదు॥

తిరముగా లోలోనే తెరవేసుకోనీవే
గిరికుచములంట భోగించనీవే
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నుఁ గూడె
మరతపురహస్యాలచొప్పు వెదకుదురా ॥ఎదు॥ 486

రేకు 1482 సామంతం

ఎంతవనికోకాని యెఱఁగ నేను
చెంతనే తెలుసుకో నేఁ జెప్పితి నీముద్దులు ॥పల్లవి॥

వదలేబారుఁదురుము వైపుగా ముడుచుకొంటా
కదలుఁగన్నులచూపు కాఁడిపారఁగా
మదమువలెనే పెంజెమటలు చెక్కులఁ గార
వెదకీ నెవ్వతో విన్ను వీదులవీదులను ॥ఎంత॥

అఱఁచి చన్నులపైఁ బయ్యెద బిగియించుకొంటా
కదలేవినిట్టూర్పులు కడుమఁగాను
తడఁబడఁ బెదవుల తమ్మకెంట్లు రాలఁగా
అడిగి నీవున్నచోటు అంగనలనెల్లాను ॥ ఎంత ॥

పుక్కిమీరి కరముల వాడిమీఁదఁ బెట్టుకొని
మిక్కిలి నీకాపె పొందు మీఁదెత్తఁగా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడేవు
చొక్కుచు నీమేడదిక్కు చూచీఁ దా నదివో ॥ ఎంత ॥ 487

సాళంగనాట

వేడుకకాఁడుగదమ్మ [1] విట్ఠలేశుఁడు
నీడెమియ్య వచ్చీని విట్ఠలేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

సరుస రుక్మిణీదేవి సత్యభామయుఁ జెనక
వెరవులు వెదకీని విట్ఠలేశుఁడు
సరసములాడుకొంటా సారెకు వలపులు చల్లీ
విరులదండలతోడివిట్ఠలేశుఁడు ॥ వేడు ॥

చన్నులంటి గోపికల సన్నలఁ దిట్లు దిట్టీ
వెన్న దిన్నవారితోడి విట్ఠలేశుఁడు
కన్నులఁదప్పక చూచి కలువపువ్వుల వేసీ
వెన్నెలనవ్వులతోడి విట్ఠలేశుఁడు ॥ వేడు ॥

అగడవుఁజేఁత సేసి ఆయములొత్తీఁ గూడె
పెగిరకాఁడు గదవే విట్ఠలేశుఁడు
బాగుగ శ్రీవేంకటాద్రిఁ బాయక వన్నెలి మెచ్చి
వేగ(గుః)జామునునుండి విట్ఠలేశుఁడు ॥ వేడు ॥ 488

1. 'విఠల' రేకు

రామక్రియ

భూపతిచెరుపుకాడఁ బొంచి తిరువేంకటేశుఁ-
డేపున నన్నేలయించి యెంతచేసెనే ॥పల్లవి॥

యిట్టె సింగారించుకొని యింటికి నే రాఁగాను
గుట్టుతోనే వచ్చి తా నాకొంగు వట్టెనే
వొట్టువెట్టి నేఁ దన్ను వొద్దనఁగానే పెఁడి-
వట్టెమంచ మెక్కించుక పచ్చిచేసెనే ॥భూప॥

మలసి వెన్నెలలోన మట్టెలమోతతోడ
మెలఁగఁగా వచ్చి నాతో మేలమాడెనే
చెలరేఁగి తప్పించుక సిగ్గుతో నే నుండఁగానే
కులుకుగుబ్బలమీఁద గురుతులు నించెనే ॥భూప॥

మిన్నక పసుఁగుతోడ మేడమీఁద నెక్కఁగానే
వన్నెచేసి నామోవి చవిగొనెనే
కన్నుల నే నద్దవించి కలకల నవ్వఁగానే
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడెనే ॥భూప॥ 489

దేసాళం

ఏమి దప్పకచూచేవు యెగసక్కెమాడ నేను
వేమారు మొక్కే నేను వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడా ॥పల్లవి॥

కోడెకాఁడవై నీవు కోరి చన్నులంటఁగాను
వాడుమోముతోఁ దలవంచేఁ జెలి
ఆడనీడాఁ దిరిగాడి అన్ని నేరుచుకొంటివి
వీడె మియ్యఁగదవోయి వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడ ॥ఏమి॥

గొల్లెతలవాడలోన గోళ్లు మీటఁగాను
తెల్లమి నొకతె వచ్చి తిట్టీ విన్న
బల్లిదుఁడ వౌదువు బావలు సేయకు మిఁక
వెల్లవిరాయఁ బనులు వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడ ॥ఏమి॥

సేసవెట్టుతానే వచ్చి చిమ్మిరేఁగఁ గూడఁగాను
వాసులు వంతులు నీపై వంచీ నీకె
ఆసల శ్రీవేంకటాద్రి నంతలో నన్నేలితివి ॥ఏమి॥ 490
వేసారకు రతులను వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడా

మాళవిగౌళ

ఈవేళ నీమన్నన యిన్నేసి కలిగెఁగా
కైవశమైతే నీమతి కరఁగీఁగాని ॥ఈవే॥

చీటికిమాటికి నీవు సిగ్గువడినా నీతో
మాటలాడఁ గలిగెఁగా మాపుదాఁకాను
చాటువగా నేఁ దప్పటి సరసమే చాలదా
కూటమిగలప్పటికిఁ గూడేవుగాని ॥ఈవే॥

భావము నీకెక్కడను పరాకై వుండినా నీకు
సేవసేయఁ గలిగెఁగా చేచేతను
వావులు దెలుపుచు నీవద్దనుండుటే చాలదా
యేవేళనైనా నీమోవి యిచ్చేవుగాని ॥ఈవే॥

యెవ్వతెకాఁగిట నీవు యెందుండినా నీతోను
నవ్వు నవ్వఁగలిగెఁగా వనుపుగాను
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
రవ్వగాఁ గూడితి విట్టే రతించేవుగాని ॥ఈవే॥ 491

సౌరాష్ట్రం

కాదనేనా ఇఁక నీపైఁ గాఁతాళించేనా
సాదపైతి వన్నిటాను సంగతాయఁ బనులు ॥ పల్లవి ॥

చేయరావిచేఁత చేసి చెకు(క్కు?)వట్టి వేఁడుకోఁగా
ఆయనాయ విందువంకనైనదేమి
నాయ మెవ్వరు చెప్పేరు నాకు నీకు వకుమను
చాయకుఁ దెచ్చుకొంటివి సంగతాయఁ బనులు ॥ కాద ॥

జాలిఁబెట్టి మాటలాడి సమ్మతిగాఁ జేయఁగాను
చాలఁజాలు నిందువంక సాదించేదేమి
తాలి మెక్కడ నున్నది తవిసితి మిద్దరము
పోలికలు చూపేవు పొసఁగె నీపనులు ॥ కాద ॥

వెంట నాకెఁ దోడితెచ్చి వేరేమరఁగు వెట్టఁగా
కంటిఁగంటి విందువంకఁ గలిగేదేమి
ఇంటివద్ద శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
జంటవై నెలకొంటివి చక్కనాయఁ బనులు ॥ కాద ॥ 492

రేకు 1483 రామక్రియ

ఎన్నిలేవు నీసుద్దులు యెరిఁగినవేళ కన్న -
నన్నులు నేసేవు కడుసాదువలెనె ॥ పల్లవి ॥

కాతరాన నాపె నీపై కప్పురము చల్లెనంటా
యేతులకు నందరితో నేమి చెప్పేవు
చూతముగా నీవాకెతో చుట్టరికము మానేవా
నీతితోడ మాటాడేవు నిజమరివలెనే ॥ ఎన్ని ॥

వాకుచ్చి యప్పటి నాపె వరుసతోఁ దిట్టినంటా
పాకిరేల పెట్టేవు పతులనెల్లా
యీకడనే పచ్చిదేరీ నిదివో నీయాచారాలు
పైకొని పాదించేవు పంతగానివలెనే ॥ ఎన్ని ॥

రవ్వలుగా నేఁ డాపె రచ్చలోఁ జెనకెనంటా
నవ్వులు నవ్వేవు నీవు నాతులెదుట
చివ్వన నన్నేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
తవ్వేవు వలపులెల్లా తగవరివలెనే ॥ ఎన్ని ॥ 493

తెలుఁగుఁగాంబోది

చెలులము మామాఁట సేయవచ్చు నిదివేళ
చెలఁగి యిదే నెపము చేసుకొనఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

పలుమారుఁ బిలిచినాఁ బలుకవు పతితోడ
చలపాదితనమేలే సకియతను
అలిగినందుకు గుణుతౌనిది మెచ్చితిమి
వల పిఁక నాఁపరాదు వల దియ్యకొనవే ॥ చెలు ॥

అంకెలఁ బెనఁగఁగాను అతనితో బిగిసేవు
మంకుఁదన మిదియేలే మగువతను
జంకించి వంచుకొన సందౌనిది నీకు మేలు
లంకె వాపరాదు యిఁక లలిఁ గాఁగిలించవే ॥ చెలు ॥

నేసవెట్టఁగా నవ్వేవు శ్రీవేంకటేశుతోను
బేసబెల్లితనమేలే ప్రియురాలికి
చేసినపొందుల కివి చెల్లు నే మెఱఁగితిమి
వాసిఁ గూడి మానరాదు వచ్చి మోవి ఇయ్యవే ॥ చెలు ॥ 494

పాడి

మఱవఁగఁబోదురు మనసులోపల మీరు
తఱితోడ నేనైనాఁ దలపించే వీఁకను ॥పల్లవి॥

మేడమీఁదఁ గూచుండి మేమువచ్చే దెఱఁగక
ఆడరా జాణతనా లాపెయు నీవు
అడనెకాదా మరినందుకొంటిరి విడేలు
వేడుకై నే నడిగితే వెఱగందే రిపుడు ॥మఱ॥

సింగారపుఁదోఁటలోన చేరి నేము నుండఁగానె
అంగవించి నవ్వుకోరా ఆకెయు నీవు
చెంగట నవ్వుదేకాదా చేనవ్వు చేసుకొంటిరి
సంగడి నేఁ జూచితేను సాదించే రిపుడు ॥మఱ॥

పట్టెమంచముమీఁదను పాదాలు నే నొత్తఁగానే
అట్టె కాఁగిలించుకోరా ఆకెయు నీవు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
చుట్టరికాలు చెప్పితే సోద్యమందే రిపుడు ॥మఱ॥ 495

సాళంగనాట

ఊరకే తానేల నన్ను నొత్తుకవచ్చీనే వీఁడు
పోరచిగాఁ జెలులాల బుద్ధిచెప్పఁగదరే ॥పల్లవి॥

తియ్యవిమోవులఁ గావా తెఱవలు వెంగేలాడి
చయ్యాటాలఁ బతులను సాధించేది
వయ్యదలోనున్న యట్టిపాలిండ్లేకావా
గయ్యాళిరతులలోన కడునాఁటేవి ॥ఊర॥

చల్లనిచూపులే కావా సారెసారె భ్రమయించి
వల్లెవేసి వలపుల వలఁబెట్టేవి
పెల్లున మంచినున్ననిపిఱుఁదు లివే కావా
జల్లన గుండెగరఁచి నడిఁబెట్టేవి ॥ ఊర ॥

నయగారితనములనగవు లివే కావా
ప్రియము పుట్టించి పెడరేఁచేవి
వియతి శ్రీవేంకటాద్రివిలయుఁడు నన్నుఁ గూడె
క్రియతో నారూపేకాదా కెరలించేది ॥ ఊర ॥ 496

కాంబోది

ఈమాట విన్నవించరె యింతులాల విభునికి
దీమసపునాగుణము తెలియదా మీకు ॥ పల్లవి ॥

బాస దప్పవద్దుగాని పరకాంతల వింటికి
వాసితోడఁ దెచ్చుకొంటే వలదనేనా
ఆసకొల్పవద్దుగాని అక్కడఁ దా నెటువలె
వేసా లెన్నిచేసినా వెంగెమాడేనా ॥ ఈమా ॥

పంతమాడవద్దుగాని భావించి నామే లెఱఁగి
యెంత నాతో నవ్వినా నేఁటికనేనా
వింతసేయవద్దుగాని వేడుకకాఁడవై ఇల్లు
వంతోసానఁ దిరిగినా సాదించేనా ॥ ఈమా ॥

జోలిఁబెట్టవద్దుగాని చోటిచ్చి పానుపుమీఁద
యేలాగునఁ గూడినా యెమ్మెలాడేనా
వేళతోడ నన్నును శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె కూడె
మేలములెన్నియాడినా మితిమీరేనా ॥ ఈమా ॥ 497

పాళంగం

అడుగరే యీమాట ఆతని మీరందరును
  యెడయనిచోటను ఇగిరించుఁ బ్రియము ॥ పల్లవి ॥

పొరపొచ్చమగుచోట పొసఁగవు మాటలు
  గరిమ నొరసితేను కలఁగు మతి
సరవులు లేనిచోట చలము వెగ్గళమవును
  వొరసి పెనఁగేచోట నుమ్మగిలు పలపు ॥ అడు ॥

వొలసినొల్లనిచోట వొనరవు నగవులు
  బలిమి చేసేటిచోట పంతమురాదు
అలుకలుచూపేచోట అమరదు వినయము
  చలివాసివుండేచోట చండిపడుఁ బనులు ॥ అడు ॥

ననుపులేనిచోట నమ్మికచాలదు పొందు
  అనుమానమైనచోట నంటదు రతి
యెనసినాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు వచ్చింతలోనె
  తనివిలేనిచోట దైవారుఁ గోర్కులు ॥ అడు ॥ 498

రేకు 1484 వరాళి

ఏల సాములు సేసే వింతితోడను
  జాలిఁబెట్ట కిఁక మోవిచవులియ్యరాదా ॥ పల్లవి ॥

వాయిటఁ బవ్వళించి పదఁతిచన్నులు నీవు
  చేయిచాఁచి పిసికేవు సిగ్గువడఁగా
రాయిడేల చేసే వారయ రాలవంటివి
  వేయైనా నీచేతులకు వెనకతీసీనా ॥ ఏల ॥

యేఁకటతోఁ దానుప్పై యిరవైవుండినయింతి
సోఁకముడి విడిచేవు సొంపులఁగాను
వేఁకపువలపులకు వేసినముడియ యిది
తేఁకువ నీచేఁతలతో దీకొనీనా ॥ఏల॥

మాఁగినమోవితోడ మంతనాన వున్నసతిఁ
గాఁగిటనే కుచ్చేవు కడునవ్వుఁగా
దాఁగరానిచోటది తమితో శ్రీవేంకటేశ
పాఁగినసీయావలకు పంతమిచ్చీనా ॥ఏల॥ 499

ఆహిరి

చలమేలే యీతనిచనవు చేకొంటగాక
పెలుచైనవానితోఁ బెనఁగఁగరాదు ॥పల్లవి॥

తడయక పతి యెంతతరితీపులఁ బెట్టినా
పడఁతికి వేసరఁగఁ బాడిగాదు
చిడుముడి మరి నేమి సిగ్గులమోవనాడినా
కొడిమ లెన్ని యతనిఁ గోపగించరాదు ॥చల॥

కమ్మటి నేలినవాఁడు కాఁక యెంత నేసినాను
కొమ్మ కెప్పుడు నొడ్డించుకొనఁగరాదు
కమ్మకావి యంకలోనే కడుబలిమి వేసినా
దిమ్మరేఁచి యతనితో దీకొనఁగరాదు ॥చల॥

పొందైనవాఁ డెట్లు పొద్దులు గడపినాను
చందనగంధికి మీరి సాదించరాదు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డదివో విమ్ముఁ గలసె
అందగాఁ డితని నెందు వలశించరాదు ॥చల॥ 500

హిజ్జిజి

తనలోనే సిగ్గువడి తలవంచుకొన్న దిదె
మనవి చేకొని ఇట్టె మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

పతి నీపైఁ జేయివేసి సంగాతాలెల్లాఁ జేసి
రతికిఁ దిఱుపఁగాను రమ్మనవద్దా
ఇతవరివైనదెల్లా నిందుకొరకా నీకు
మతిలోనిమే లెఱిఁగి మన్నించవయ్యా ॥తన॥

మంతన మిందాఁకా నాడి మచ్చిక పాటలు వాడి
ఇంతలో మోవెదుగఁగా నియ్యఁగవద్దా
ఇంతి నీచుట్టరికము వరాకుసేవేకొరకా
మంతుకెక్క సేసపెట్టి మన్నించవయ్యా ॥తన॥

వేడుకతోఁ జెక్కునొక్కి వేమారు నీకు మొక్కి
వాడికచూపఁగా నీవు వలవవద్దా
కూడె విన్నలమేల్మంగ కొనరేకొరకా మేడా
మాడుగు శ్రీవేంకటేశ మన్నించవయ్యా ॥తన॥ 501

సామంతం

గొల్లదానఁ గదవయ్య గోవిందుఁడా
చిల్లరచేఁత లేఁటికిఁ జేసేవు గోవిందుఁడా ॥పల్లవి॥

వుంగరమేఁడిగేవు వువిదలు చూడఁగాను
కొంగువట్టితీసి నీవు గోవిందుఁడా
అంగవించి యొనఁగితి వల్లనాఁడె నాకు నిది
సింగారాలు నీకు నాఁతే చెల్లఁబో గోవిందుఁడా ॥గొల్ల॥

వాడి యేల సోదించేవు వూడిగపువా రుండఁగా
కాడిమెల కోప నేసు గోవిందుఁడా
కడలేనిరతులను గాఁగిలించితి వప్పుడే
తడవకు మర్మము లుద్దండపుగోవిందుఁడా ॥గొల్లి॥

చన్నులేల పట్టేవు సవతులు నవ్వఁగాను
కొన్నేసిసుద్దులు చెప్పి గోవిందుఁడా
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటాద్రి శిరసై నన్నేలితివి
మన్నించి పాలుతుమీ ప్రేమమున గోవిందుఁడా ॥గొల్లి॥ 502

పాడి

కామిని యందరిలోనాఁ గడుగోల
నీమనసుకొలఁదికి నేర్పవయ్యా కతలు ॥పల్లవి॥

నెలవుల నవ్వఁగాను చేతులెత్తి మొక్కఁగాను
చలము సాదింతురా సతులతోను
అలిగివుండినదని అగడుసేసే వూరకే
చెలి యేమిసేయవలెఁ జెప్పవయ్యా బుద్దులు ॥కామి॥

గుట్టుననే వుండఁగాను కొలువులు సేయఁగాను
ఒట్టుబయలీఁడింతురా పడఁతులను
గట్టువాయతనమని కన్నవారితోఁ జెప్పేవు
చుట్ట మీకె నీవు చేసిచూపవయ్యా చేఁతలు ॥కామి॥

చెంతనే కూచుండఁగాను జిగిఁబాదాలొత్తఁగాను
పంతములాడుదురా భామలతోను
ఇంతలోఁ గూడి శ్రీవేంకటేశ కదుఁ గొసరేవు
వింతలే విడెంకాఁ జదివించవయ్యా రతులు ॥కామి॥ 503

బౌళి

తేనెలు మోవి నూరె తెల్లవారెను
నానేఁ జెమటల మేను నవ్వితి శేనవవే ॥ పల్లవి ॥

గోరికొన [1]వాఁడేయ కుచములు [2]వేఁడేయ
గాదవాన నేఁడు తనకాఁగిటిలోన
తారుకాణ లిదె వచ్చె తమకము గడుహెచ్చె
చేరి నన్ను మన్నించి చిత్తగించుమనవే ॥ తేనె ॥

పిట్టూర్పులు బెట్టాయ నేరుపులు రట్టాయ
వట్టరావివయనుతో పానుపుమీఁద
నెట్టుకొనె నదియాప నిజమాయఁ దనబాస
యెట్టునాఁ దనమాట లియ్యకొంటివనవే ॥ తేనె ॥

వేడుకలు మతి నిండె వెస వలపిదె పండె
మాడుపుటింటితో తెరచుఱఁగునను
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె నన్ను వింతలోనె
వీడే లంచుకొంటి మీఁక వేసరవద్దనవే ॥ తేనె ॥ 504

రేకు 1485 దేసాళం

పికొలఁదివారమూ వేమెల్లాను
పైకొని మమ్ముఁజూచి బతుకఁగఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

వలపే గుఱిగాక వనితకుఁ బతికిని
సొలపి సొలసి యేమి సోదివ్వేవే
పిలుపే గుఱిగాక ప్రియములగలయందుకు
బలవంతములేల పచారించేవే ॥ పికొ ॥

1. వాఁడి + అయ. 2. వేఁడి + అయ.

పాయమే గురిగాక బిగివాయవివారికి
    చాయలా సన్నలా నేమిపాదించేవే
కాయమే గుఱిగాక కడలేవిరతులకు
    నాయములేల గడించి నవ్వు నవ్వేవే ॥ఏకా॥

వేడుకే గురిగాక వెంటేవిపొందులకు
    ఆడా నీడాఁ గూడి యెంత ఆలయించేవే
పాడితో శ్రీవేంకటాద్రిపతి నన్ను నిదె యేలె
    జోడుగూడి నీవేల చొప్పులెత్తేవే ॥ఏకా॥ 505

రామక్రియ

ఇప్పుదే పిగ్గువడే విందరము నంతఁగాను
    ముప్పిరి నేర్పుకొంటివి మునుప నీముద్దులు ॥పల్లవి॥

పరవములాడితేను చవివుట్టు వలపులు
    తరితీపు సేసితేను తమిరేఁగును
వారకౌరపి నవ్వితే నల్లములు గరఁగును
    పొరిది నీపతి నిటె చొక్కించఁగదవే ॥ఇప్పు॥

తప్పకచూచితేను తలకొను నాసలు
    నెప్పునఁ బెనఁగితేను విందు ముదము
దప్పిదేరఁ గొసరితే కటపోఁత లుప్పతిల్లు
    చిప్పిల నీ పతికి సేవసేయఁగదవే ॥ఇప్పు॥

పారెసారెఁ బెనకితే పమ్మతించు మనసులు
    కోరి కాఁగిలించుకొంటే కూడుఁ బ్రేమము
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
    మేరతో నీవునుఁ గూడి మెప్పించఁగదవే ॥ఇప్పు॥ 506

లలిత

వివరాదు నీసుద్దులు విని వూరకుండరాదు
ఘనుఁడై నపతినేల కరకరించేవే ‖ పల్లవి ‖

చేరివచ్చి విన్నాతఁడు చెక్కునొక్కి వేఁడుకోఁగా
పారెపార నీవేం సాదించేవే
కూరిమి గొసరి నీకుచ్చల వట్టితిసితే
దూరి నీవెంతేసి దుండగాలాడేవే ‖ వివ ‖

విందువలె మోవిఇచ్చి విడెము చేతి కియ్యఁగా
సందడిం దాతని నెంతజంకించేవే
కళదువనుండి పెనఁగి కాఁగిలించుకొనఁగాను
మందెమేళమున నెటు మారుకొనేవే ‖ వివ ‖

ఇంటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె విన్నుఁ గూడఁగాను
అంటిముట్టి రతి నెంత అలయించేవే
నంటున నెలవులను నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
దంటవై కమ్మటినేల తమకించేవే ‖ వివ ‖ 507

మంగళకౌశిక

ఈరీతి వేరొకతైతే ఇద్దరివి వింతపేమ
పైరణతో నున్నదెంతసాదోకాని ‖ పల్లవి ‖

పువ్వుల నాపెను నీవు వూఁచివేయఁగాఁ జూచి
నివ్వెరగుతో నీకె నిలుచున్నది
యెవ్వరి నేమీ ననదు యెగసక్కెములాడదు
అవ్వలి కావలిది యెంతసాదోకాని ‖ ఈరీ ‖

పతిపై నీవు గడువవంతమాడఁగఁ జూచి
తనలోనే తాను చింతతో నున్నది
కనలి కోపించదు కాతరాన నలుగదు
చనవుమెరసీ నెంతసాదో కాని ॥ ఊరీ ॥

పట్టపుదేవులు నీవుఁ బైకొని కూడఁగాఁ జూచి
గట్టిగాఁ గాఁగిట నిన్నుఁ గలసున్నది
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేమీ నిన్నుఁ దడవదు
జట్టిగాని మొక్కీ నెంతసాదో కాని ॥ ఊరీ ॥ 508

నాదరామక్రియ

బుద్ధి చెప్పవయ్యా నీపొలఁతికిని
వుద్దండాన నీవలనివుపేక్ష యిదెవరా ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వతో నీవెంట వచ్చి యెమ్మెలెల్లా నాడుకోఁగా
నవ్వటిల్ల నీకె విని నిన్ను దూరెను
పువ్వువలె నీకుఁగానే పూనుకవచ్చీఁ దాను
యెవ్వరైనా నీమతక మిదియెల్లా ననరా ॥ బుద్ధి ॥

కావరించి యెప్పటిని కటారువట్టుక వుండి
నీవద్ద నే వత్తుఁగాను నిన్ను దూరెను
ఆవేళఁ దా నందుకుఁగా నోఁగాదనవచ్చుని
యీవల నీపలిగెలే యెంతసేసీ ననరా ॥ బుద్ధి ॥

జట్టిగానేదియుఁగాక పదుసనే కూచుండి
నెట్టనఁ గాఁగిలించఁగా నిన్ను దూరెను
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మాచెలిని
అట్టుగా నీతగవు లాడిఁబడె ననరా ॥ బుద్ధి ॥ 509

దేసాళం

ఎంతవాడిదాఁ గానే నీయెలయింపులు
పంతము లిచ్చీడే నీవు పచరించఁదగునా ॥ పల్లవి ॥

వెలయ నవ్వీఁ జేసినవిభుడే వేఁడుకొనఁగా
చలపాదితనమేల వకియకును
వలచినవలపులు వడి నెదలో నుండఁగ
వెలుపల వట్టిగుట్టు వెదచల్లఁదగునా ॥ ఎంత ॥

ఆనలఁ బెట్టియేఁచినయాతఁడే పైకొనఁగాను
వేసదారియలుకేలే వెలఁది నీకు
నేనవెట్టినపెండ్లి చేతిలోనే వుండఁగాను
బేసబెల్లిబిగువులు పెనఁచఁగఁదగునా ॥ ఎంత ॥

వెక్కసపుసద్దుల శ్రీవేంకటేశుఁడే కూడఁగా
కక్కసించ నింతయేల కాంతరో నీకు
మిక్కుటపురతినొంపు మేనిమీఁద నుండఁగాను
జక్కవగుబ్బల నొత్తి జలియఁగదగునా ॥ ఎంత ॥ 510

రేకు 1486 శుద్ధవసంతం

కాంతలెల్లా నెఱిఁగిరి కందువ మీముద్దులు
చెంతనుండి ఇంత రట్టుసేసుకొందురా ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షికొప్పులోనివసంపెంగపువ్వులు రాలె
పెలుచఁదనాన నీవు పెనఁగఁగాను
తిలకించి యవ్వలివి తెరలోనికిఁ దియ్యఁగ
గలగల వందెలు గజ్జెలుఁ గదలెను ॥ కాంత ॥

అంగనగుబ్బలమీఁదిహారములు చిక్కువడె
రంగుగా నంటిముట్టి సరసమాడఁగా
చెంగటనే గిలిగించి చిమ్మిరేఁగ నవ్వఁగఁగా
సింగారపుఁబయ్యెదల్లా చెమటఁ దడిసెను ॥ కాంత ॥

కామినివిట్టూర్పుల గాలి విసరఁగఁ దొప్పె
అమరిరతుల నాకె నలయించఁగా
యేమరించి శ్రీవేంకటేశ నీ వీకెఁ గూడఁగా
దోమటిమోవితేనెలు తొటతొట నూరెను ॥ కాంత ॥ 511

సా॥

ఇన్నాళ్ల నెఱఁగనైతి నింతేసి నీవు
సన్నలా దాయలా నాపె చదివించెఁ ॥ పల్లవి ॥

యితరపతులతో నీ వెప్పుడు మాటాడకుండా
వ్రతము పట్టించెనా వనిత నీకు
సతమై నమ్మినచోట చలము సాదింతుమని
మతికెక్క బుద్ధులెల్లా మారిపోసెనా ॥ ఇన్నా ॥

యేచి రతివేళ మోవి యెంగి లంటించకుమని
ఆచారాలు నేరిపెనా అంగన నేఁడు
చేచేతఁ గాఁగిలించితే సిగ్గులువడేయట్టుగా
లాచి నీమనసులో మొలవఁబెట్టెనా ॥ ఇన్నా ॥

తడవి చెనకినాను తలవంచుకొనుమని
గడుసరిఁ జేసెనా కామిని నిన్ను
అదరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
వుడివో కీగుణ మాకె వుపదేశ మిచ్చెనా ॥ ఇన్నా ॥ 512

సౌరాష్ట్రం

నీ కెంత ఇతవై నదో నే నెఱఁగను
కాఁకసేసి నవ్వేరు కాంతలెల్లా మిమ్మును ॥పల్లవి॥

పంతములకే వచ్చీని సరాకుచేసినాఁ బోదు
వంతులకే పెనఁగీని వనిత నీతో
యెంత చనవిచ్చితివో ఇందరిలో నీసెకు
వింత లివి గమఁగొని వెరగయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥

వాదికనవ్వులు నవ్వీ వద్దన్నా మానదు
యీడువెట్టుకొనవచ్చీ నింతి నీతోను
యేద బాసలిచ్చితివో యీకె వింతసేసేనని
చూడఁజూడ వింతలోనే సోద్యమయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥

చలములకే పైకొనీ చాలునన్నా విడువదు
బలుములే చూపీని భామ నీతోను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
అలరి యీపెముద్దుల కరుదయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥ 513

ముఖారి

కొమ్మలిద్దరు నుండఁగాఁ గొంకీఁగాని
చిమ్ముఁజూపులతో లాచీ నిదె నీయెదుట ॥పల్లవి॥

వేడుకై నసుద్ది నీతో విన్నవించ సిగ్గువడీ—
నాడ నాకె నావెట్టి యడుగవయ్యా
బేడుకోలఁదనమున పెండ్లిమాట గాఁబోలు
చూడు మునిమునినవ్వు చూపీ నీయెదుట ॥కొమ్మ॥

కలికి మాటునమంది కామకలియ్యా సిగ్గువడీ
తిలకించి చేయిచాఁచి తీసుకోవయ్యా
అలనాఁ డేమంటివో నేఁ డాపనికిఁగాఁబోలు
తెలుసుకో లాలించితే తెలిపీ నీయెదుట ॥కొమ్మ॥

ముందర నీకు విలిచి మొక్కీ తానే సిగ్గువడీ -
వందుకఁ గాఁగిట నీవు వలమవయ్యా
విందువలె నన్నుమ శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
అందుకో విడెము నీకు నందిఇచ్చీ యెదుట ॥కొమ్మ॥ 514

శంకరాభరణం

ఇద్దరుఁ గూడితి రీసు లిఁకనేల
వొద్దికాయ నాతనితో నొక్కటి గాఁగదవే ॥పల్లవి॥

చనవు వెగ్గళమైతే జడియనేల
మనసు లేకములైతే మరుగనేల
వావరిసపొందులైతే నొరయనేల
వినయానఁ బతిచేతివిడె మందుకొనవే ॥ఇద్ద॥

యితవులై వుండితేను యెరవులేల
రతు లొనగూడితేను రవ్వలేల
ప్రతినలు చెల్లితేను పంతములేల
మతకములెల్లా మాని మాటలాడఁగదవే ॥ఇద్ద॥

వేడుకలు వుట్టితేను వేసటలేల
జోడై వుండినచోట సోదించనేల
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను
జాడతో నాతనిమోవి చవిగొనఁగదవే ॥ఇద్ద॥ 515

మాళవిగౌళ

నీవెట్లా నుండినాను నీకేమయ్యా
మావంటివారికి నేమము వలెఁగాక ॥ పల్లవి ॥

మగవాఁ డేమిసేసినాను మరి యేడా నెగ్గులేదు
తగవులు దప్పినాను తప్పులెంచరు
జిగిమీరి సిగ్గువిడిచినాఁ గాదనియనరు
మగువలమై తేము మనసు లోరతురు ॥ నీవె ॥

దొరపాటివానికి దోసము గలదనరు
విరసాలు చేసినాను వెలుపులేదు
పొఁపొచ్చాన నుండినా బుద్ధులుచెప్ప రెవ్వరు
తరుణులమాఁటలే తగ అట్టుసేతురు ॥ నీవె ॥

వేడుకకాని సేఁతలు వెల్లవిరిగాఁ జేయరు
యేడనుఁడి వచ్చినాను యేమీననరు
కూడితివి నన్ను నేఁడు కూరిమి శ్రీవేంకటేశ
చేడెలు నీవద్దనుంటే చెలఁగి నవ్వుదురు ॥ నీవె ॥ 516

రేకు 1487 శ్రీరాగం

రమ్మనవే రమణుని రతికేలికి
పమ్మివతరితీపులబావ మొక్కుచే ॥ పల్లవి ॥

చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగేసింగారాలే వింతగావి
తమకము వరియే తనకు నాకు
మమకారములతోడిమాఁటలే వింతగావి
సముఖపుమొగమోటమావు లొక్కుచే ॥ రమ్మ ॥

నగువేళ నెలవులనవ్వులే వింతగాని
తగులమి సరియే తనకు నాకు
అగపడ్డప్రియములఆసలే వింతగాని
వెగటుగానిమోవులవిందు లొక్కటే ॥రమ్మ॥

పలుమారుఁ గాఁగిటిలో పంతములే వింతగాని
తలఁపులు సరియే తనకు నాకు
అలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
కలకాలముఁబాయనికాంక్ష లొక్కటే ॥రమ్మ॥ 517

అహిరి

ఎంతచేసినా నీకు నెదురాడేనా
బంతినే మమ్మేల వొడఁబరచేవు నీవు ॥పల్లవి॥

మాట లెన్నిలేవు నీవు మాపుదాఁకా నాడితేను
చాటువగా నేము విన్నఁజాలముగాక
వాఁటమై యుండాఁకా నాపెవద్ద నుండి వచ్చి నేఁడు
పాటించి మమ్మేల వొడఁబరచేవు నీవు ॥ఎంత॥

చేఁత లెన్నిలేవు నీవు చెంతనుండి చేసితేను
వూఁతగాఁ దప్పకచూడనోపముగాక
పాఁతపడఁతికి నిట్టె బాసలెల్లాఁ జేసివచ్చి
బాఁతితో మమ్మేల వొడఁబరచేవు నీవు ॥ఎంత॥

మొక్కు లెన్నిలేవు నీవు మునుకొని మొక్కితేను
నెక్కొని సమ్మతించనేరముగాక
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పక్కన మమ్మేల వొడఁబరచేవు నీవు ॥ఎంత॥ 518

పా॥

అప్పటిఁ గొసరనేల ఆమోదమా
తప్పక నన్నుఁజూచితగవిదె చాలదా ॥పల్లవి॥

అరిదిననె మాయింటి కటు నీవు వచ్చితేను
సరుసకు రానంటా వాదింతునా
గరిమ నీపాటిపుపకారము చేసినసిను
సరుస మెచ్చుటగాక సాదించవచ్చునా ॥అప్ప॥

మచ్చిక నెట్టకేలకు మాటలు నీవాడితేను
ఇచ్చకములాడనంటా యీసడింతునా
విచ్చ నీచుట్టరికము నెరపినయట్టి నన్ను
రచ్చ సతించుటగాక రాఁపుసేయవచ్చునా ॥అప్ప॥

చేయిచాఁచి ఇన్నాళ్లకు చెనకి కాఁగిలించితే
కాయము చొక్కించనంటా కాఁతాళింతునా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పాయకవుండుటగాక సంగించవచ్చునా ॥అప్ప॥ 519

దేసాళం

సాదించనేఁటికి నీవు సారెసారెకు
భేదములేక కూడితే పెనఁగులాడేమా ॥పల్లవి॥

చెంగటనుండి నీవు చేసినదెల్లాఁ జేయఁగా
అంగనలము మాలో నేమాడుకోరాదా
సంగతిగా నీవు తొల్లె సాదువలె నుండితేను
సంగించి విన్నటు భంగపరచవచ్చేమా ॥సాదిం॥

వుదివోవిచిన్నలు నీవొళ్లిమీఁద నుండఁగాను
పడుచు మాలో నేము నవ్వుకోరాదా
పదిలేనిగుణముతో చక్కఁగా మెలఁగితేను
కొడిమెలు గట్టి విన్ను కోపగించేమా ॥పాదిం॥

కప్పి యందరివి నీవు కాఁగిలించికూడఁగాను
చొప్పులు మాలో నేము చూచుకోరాదా
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశ యెదయిక యేలితేను
తప్పలెంచి నీముద్దులు తారుకాణించేమా ॥పాదిం॥ 520

గౌళ

మంచివానివలెనే మాటలాడేవు
అంచెల వచ్చితి విట్టె అ(అః)ప్పు డెందువోయేవు ॥పల్లవి॥

చింతతో నే నుండఁగాను చెవిలో నేకతమాడే-
వెంతలేదు నీవలపు యేమిచెప్పేది
కాంతచేఁ బిలువనంపి కాచుకుండితి విందాఁకా
అంతటా వెదకించితి నప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥

విరహాన నే నుండఁగా వెవకనే నిలుచుండి
యొరపులు చేసుకొనే వేమి చెప్పేది
పరుగ నీరాకలకు పగివాలు చూపించితి
అరుదుగా బత్తిసేసే నప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥

విన్వైరగై నే నుండఁగా నీవె నన్నుఁగూడితివి
యెవ్వరుండుటా వెఱఁగ వేమి చెప్పేది
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతికి విన్నే కోరితి
అవ్వలిమోమై నవ్వే నప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥ 521

సామంతం

ఇట్టుండవలదా ఇద్దరివలపులు
దట్టమాయ రతితమకము లిపుడు ॥ పల్లవి ॥

కల గవి రమణుఁడు కాంతకుఁ జెప్పఁగ
కలకలనవ్వీఁ గదు నాకె
తలకొని యందేమి తగులఁగ నాడెనో
కలుగఁబోలు నిదె కంటిమి సిగ్గు ॥ ఇట్టుం ॥

పొద్దు వోకకత పొలిఁతికిఁ జెప్పఁగ
అద్దలించె మరి యాతవివి
వుద్దండా లందులో నున్నవి యేఁటివో
కద్దుగాఁబోలును కంటిమి సిగ్గు ॥ ఇట్టుం ॥

వరుసతో నీతఁడు వావులు చెప్పఁగ
వొరసి గోరఁ జెలి యూఁదె నిదె
సిరులఁ గూడె నీశ్రీవేంకటేశుఁడు
కరఁగఁబోలును కంటిమి సిగ్గు ॥ ఇట్టుం ॥ 522

రేకు 1488 అహిరినాట

ఏమేమి నీవు నేసినా నితవే నాకు
గామిడితనాన నిమ్మఁ గాదుగూడ దవను ॥ పల్లవి ॥

వొద్ద నీవ్వొతెఁ బెట్టుకున్నా సంతోసముగాని
గద్దించి నీమీఁద మతి గలఁగదు
పొద్దున రాకుండితేను బుద్దులు చెప్పుదుఁగాని
అద్దపుమోము చిన్నఁబో దందుకల్లా నాకును ॥ ఏమే ॥

ఏ పొందు వలచినా నేను సమ్మతింతుఁగాని
ఆవలిచెలులతోడ వాదుకో నేను
చేవమీర నేడసుద్ది చెప్పినా నవ్వుదుఁగాని
వేవేలైనా నిన్ను వెంగెముగా నాడను ॥ఏమే॥

వొక్కతెబొమ్మల నీమైమంచుఁ బొగడుదుఁగాని
గక్కన నేనెంతైనాఁ గాఁతాళించను
నిక్కపు శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
మక్కువ నన్నేలితివి మఱవ నే నీకును ॥ఏమే॥ 523

సామంతం

చిత్తమెట్టో యెఱుఁగను చెలువుఁడ నేనీకు
మెత్తనిమనసుదాన మిక్కిలి మోహింతును ॥పల్లవి॥

వెలి నెవ్వతైనా నిన్ను వెంగెమాడి నవ్వఁగాని
పొలసి నేనైతే నిన్నుఁ బొగడుదును
పొలయలుకఁ గొందరు పొంచి బిగ్గెలయ్యేరు
కలికిలనే వూడిగము సేతు నీకును ॥చిత్త॥

కాతరించినది నిన్నుఁ గన్నుల జంకించుఁగాని
చేతులెత్తి మొక్కుదును చేరి నేనైతే
యేతరివాండ్లు నిన్ను యెంతైనాఁ బిలుతురు
యీతల నిల్లాలనై నీఇంట నే నుండుదును ॥చిత్త॥

చలమరైన దొరతె సాదించుఁగాని నిన్ను
పిలిచి ప్రియము సేతుఁ బ్రేమ నేనైతే
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అలర నేలితివి నిన్నన్నిటా నే మెత్తును ॥చిత్త॥ 524

పాడి

నావంక నేమిచూచేరే వడుమ నోచెలులాల
ఆముకొని నావిభునిఆత్మలో నుండాసను ॥ పల్లవి ॥

ప్రేమమునఁ బవనిత ప్రియములు చెప్పఁగాక
యేమైనా రమణుని కెదురాడునా
కామించి వచ్చినది కడు భక్తిసేసుఁగాక
సామాన్యపుఁ బనులకు సాధించునా ॥ నావ ॥

తగుచుట్టమైనది తలఁపులో వచ్చుఁగాక
వెగటుగా వడచిన వేసాలునా
నగ వెరిఁగినది మిన్నక ఇయ్యకొనుఁగాక
యెగసక్కెమాడినా యీసడించునా ॥ నావ ॥

కడుహితవరైతేను కాఁగిటఁ జొక్కించుఁగాక
యెడసినతప్పులెల్లా నెంచుకొనునా
బడి నలమేల్మంగను పతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
తడయక నన్నేలెవింతటి గోరకుంను(దు?)నా ॥ నావ ॥ 525

అహిరి

విరహమే తోఁచదు విభుఁడ నీతో నాకు
మరిగినయిటువంటిమరు లెటువంటివో ॥ పల్లవి ॥

తక్కక యేపొద్దు నాకుఁ దగులై వుండువుగన
పక్కనున్నట్టే వుందువు పాసివున్నాను
అక్కరతో ముచ్చటాడే అలవాటు గద్దుగన
వొక్కటైమాటాడినట్టేవుండు వూరకుండినాను ॥ విర ॥

కాచు కెప్పుడు మోముపై గట్టినట్టుందువుగన
చూచినట్టుందువు నీవు చూడకున్నాను
యేచి కలలోనా నీవే యెనసివుందువుగన
యీచొప్పే మతిలో నుందు యే పరాకైనాను ॥ విర ॥

యెలమి నాఇంటిలోనే ఇరవై వుండువుగన
తలఁపులోనే వుందువు దండనున్నాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
అలముకొందువు నీ పరుదైవున్నాను ॥ విర ॥ 526

వరాళి

తానేల సిగ్గువడీనే తడవీ నేను
పూని తన్నుదేవరఁగాఁ బూజింతు నేను ॥ పల్లవి ॥

అలసివచ్చినవాని కటు విసరుదుఁగాని
అలరి యూపసులెల్లా నడుగ నేను
చెలపచెమటలెల్లా చేతనే తుడుతుఁగాని
జలకమాడి రమ్మని సాదించ నేను ॥ తానే ॥

విదుర కన్నుల నుండే నేఁ బాదాలొత్తుదుఁగాని
చెదరుచు యెఱుకలు సేసుకో నేను
పెదవుల వాడితే దప్పికి విడెమిత్తుఁగాని
వొదిగి మొగము చిన్నఁబుచ్చుకొన నేను ॥ తానే ॥

చిత్తజచిహ్నాలు చూచి చేరి కాఁగిలింతుఁగాని
వొత్తి యూడవని మరి నొరయ నేను
హత్తెను శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
కొత్తలుగా నేలె వీఁక కొసర నేను ॥ తానే ॥ 527

ముఖారి

ప్రియములు చెప్పఁగాను బిగియనేల
  రయమున లోనికి రమ్మనవే నీవు ॥పల్లవి॥

వలచినదానికి వాసు లెంచుకోఁదగదు
  చెలిమిగలదానికి చింత వలదు
  కలసినయిల్లాలికి కాదుగూడదనరాదు
  పిలువవే నీమగనిఁ బేరుకొని యిపుడు ॥ప్రియ॥

పాయలేనిదానికి పంతాలకుఁ బనిలేదు
  పాయపుదానికి నెగ్గుపట్టనేఁటికి
  దాయకత్తైనదానికి సాదించి పోరఁగూడదు
  చేయిపట్టి తియ్యఁగదే చెనకి యీతనిని ॥ప్రియ॥

చుట్టమైనదానికి సోదించి చూడఁగరాదు
  గుట్టెరిఁగినదానికి గుంపించనేల
  ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను నింతలోనె
  ముట్టి కాఁగిలించుకోవే ముదమందీఁ దాను ॥ప్రియ॥ 528

రేకు 2489

సాళంగనాట

ఏమయ్యా నీతో నాకు నెంతమందెమేళము
  నీమోము చూచుకుండుటే విధానముగాదా ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చితివంటాను జాణతనాలాడేదా
  వినయముతో నీమాట వినుటగాక
  చెనకితివంటాను చేతులు పైఁజాఁచేదా
  మనసెరిఁగి మొక్కుటే మంచిదిగాక ॥ఏమ॥

కై దండ వట్టితివంటాఁ గాళ్ల విన్నఁ దొక్కేదా
ఆదెన పీదయగత్తె వయ్యాఁగాక
పాదవంటాఁ బొగడితే చన్నులు దాఁకించేదా
పోదితో గర్వములేక పొదుగుటగాక ॥ఏమ॥

కలపితివంటా బింకముతోఁడఁ బెనఁగేదా
మెలుపుపీరతులకు మెచ్చుటగాక
అలమేల్మంగను నేను అట్టె శ్రీవేంకటేశ్వర
తలఁపులో మెలఁగుటే తగవుగాక ॥ఏమ॥ 529

దేసాళం

చెలులభాగ్య మాతవిచిత్రముగాక
తలకొవి [1]యాఁకారఁ దమకేఁటికి ॥వల్లవి॥

పెక్కుఫతులమగఁడు ప్రేమ వాకతెపైనుంటే
తక్కునకాంత అడుగఁ దమకేఁటికి
చిక్కనిచెమటమేనఁ జిప్పిలఁగ దొరకొంటే
తక్కరితనాల నవ్వఁ దమకేఁటికి ॥చెలు॥

మనసుపెట్టినవాఁడు మాటాకతెతో నాడితే
తనువులఁ గాఁకరేఁగఁ దమకేఁటికి
కనుఁగొని యాతవికాంతలు దీరకుంటే
తవియఁదంటా దూరఁ దమకేఁటికి ॥చెలు॥

కడువేడుక్కై(కై)నవాఁడు కాఁగి లొకతె కిచ్చితే
తడఁబడి పైకొనఁ దమకేఁటికి
పడఁతెలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
తడయ కేలితే పిగ్గ దమకేఁటికి ॥చెలు॥ 530

1. 'ఏఁకారు' ఈ వ్యావహారికము గాదోలు.

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఎంత చెప్పుదును మోహ మీతనిమీఁద
చింతించఁజాల నే కక్కసించినట్టానను ॥ పల్లవి ॥

కడుసింగారపుమేను కనుగందునోయని
జడిసి తప్పకచూడఁజాలనే నేను
యెడయక తనముద్దు లెవ్వతె విసీనోయని
మడుగఁగఁజాలనే నోరెత్తి నేను ॥ ఎంత ॥

నెమ్మది విందుమనసు పిరై కరఁగునోయని
సమ్మతిఁ జమ్మల నొత్తఁజాలనే నేను
కమ్మటి వలలఁబెట్టి కదిమినట్టానోయని
చిమ్ముచు నవ్వఁజాలనే పెలపుల నేను ॥ ఎంత ॥

చిమతురతిఁ జెమట చిమ్మిరేఁగునోయని
పెనఁగఁగఁజాలనే బెట్టుగా నేను
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
తనివొందించఁజాలనే తమితోడ నేను ॥ ఎంత ॥ 531

సామంతం

ఓయమ్మ నేనెంతదాన మాడిగము సేసేఁగాక
పాయనివోనకులాల పతికో మీరనరే ॥ పల్లవి ॥

వెక్కసమై తనకు నే విన్నపాలు సేమకోఁగా
యెక్కడ నుండునో చిత్త మేమిసేతునే
చక్కనితనరూపము సారెఁ జూడఁగా నెవ్వతె-
దిక్కు చూచునో రెంట దెప్పరమైవుండఁగా ॥ ఓయ ॥

యేకతానకువచ్చి నే నింపులువుట్టించేనంటే
యేకాంతమ రమ్మన్నాఁడో యెఱఁగఁగదే
చేకాను కిచ్చితేను చెలికై దండ వదలి
పైకొని విమ్మపండ్లకార మానవలెఁగా ॥ ఓయ ॥

కనుసన్నలనే వచ్చి కాఁగిలించుకొనేనంటే
పెనఁగేటిరతులలో ప్రియ మెట్టిదో
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చనవిచ్చినాఁడు తానే సంతోసించవలెఁగా ॥ ఓయ ॥ 532

ఆహిరి

వెలఁది యిట్టుండితేను విభునిచిత్తము వచ్చు
బలవంతకోరైతే పలుక నేమున్నది ॥ పల్లవి ॥

పతి పరాకైవుండితే పైపై నెచ్చరించవలె
మితితో సన్న యెఱఁగి మెలఁగవలె
యితవై నమాటలాడి యింపుల మెప్పించవలె
తతితోఁ గొలువుసేసి దండ నుండవలెను ॥ వెలఁ ॥

మొగమెత్తి చూచితే మోహము చల్లఁగవలె
నగితేఁ గమ్మటి మారు నగవలె
బిగువుఁబన్ను లంటితేఁ బ్రియపడి వుండవలె
జిగిఁ జెనకితే గుట్టుచేసుకోవలెను ॥ వెలఁ ॥

వేడుకతో మన్నించితే వినయము చూపవలె
జోడై యేకతాన రతిఁ జొక్కించవలె
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
కూడితి నిందరి కిదే గుణాలు గావలెను ॥ వెలఁ ॥ 533

బౌళి

తగిలి నాచేఁతలలో తప్పులు లోఁగొనవయ్య
మొగిచినచేతులతో మొక్కెను నీకును ॥పల్లవి॥

శిరసు మజ్జనమార్చి విరులు నే ముడువఁగా
అరిది నాగోరెదసంటెనో విన్న
గరిమ నీమేన నిండా కస్తూరి నేఁ బూయఁగాను
వొరసి నాగుబ్బ లెంత వొత్తెనో విన్న ॥తగి॥

మిక్కుటపుసొమ్ములు నీమేన నిండాఁబెట్టఁగాను
[1]చెక్కుల నాచెమటెంత చిందెనో నీపై
అక్కరతో విడెమిచ్చి అంద నిలుచుండఁగాను
గక్కన నానీడ యెంత గప్పెనో నీపైని ॥తగి॥

గాఁటపునీరతుల నేఁ గాఁగిలించి కూడఁగాను
నూటి నావిట్టూర్పు లెంత సోఁకెనో నేఁడు
యీటున శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
తాటించి నావలపెంత తగిలెనో నేఁడు ॥తగి॥ 594

రేకు 1490 ముఖారి

బాపుబాపు నీవంటిపతికి విల్లాలనైతి
నీపై వలపే నాకు నిచ్చకల్యాణము ॥పల్లవి॥

యెంత నోమునోఁచెనో యీచమఁగొండలు, నేఁడు
వంతుల నీకరపల్లవములు ముంచె
యింత లెట్టిభాగ్యము గావించెనో చెక్కుటద్దాలు
యెంత నీరూపమునీడ నెలయఁగలిగెను ॥బాపు॥

1. 'నాచెక్కుల చెమట' అనుట సహజము.

యేమి దపము చేసెనో యీకమ్మఁగలువలు
నీముఖచంద్రుని బొందు నెమ్మిఁ గలిగె
కామించి యేమిపుణ్యమో కందువ నామోవిపండు
వోముచు నీమూర్తికి నుపారమాయ ॥ దాపు ॥

యెన్నటితగులాయమో యీబాహులతలకు
వన్నె నీరతిచెమటవాన గలిగె
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
కన్నెనాటనుండి నీతోఁకాఁపురము గలిగె ॥ దాపు ॥ 535

భైరవి

ఏమని పొగడుదు నీ విట్టివాఁడవు
కామినులపాలిటికి కల్పవృక్షమైతివి ॥ పల్లవి ॥

మగువలు యేమాడినా మనసే కలఁగునా
తగునీగుణము సముద్రమువంటిది
సొగిసి యెంత సోదించి చూచినాఁ గానవచ్చునా
మిగులా నీమన సిట్టె మిన్నునేలవంటిది ॥ ఏమ ॥

కిమ్మల నెవ్వతె విన్ను కివిసినాఁ జెదరునా
నమ్మిననీదయ నిధానమువంటిది
నెమ్మి యెంతగలిగినా నెట్టనఁ జంచలించునా
పమ్మిననీమన్నన పైఁడికుండవంటిది ॥ ఏమ ॥

చిక్కించు కెవ్వరు విన్ను చెందినా మొగచాటౌనా
తక్కక నీరతి యమృతమువంటిది
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మిక్కిలి వన్నెలితివి మేలుగలవాఁడవు ॥ ఏమ ॥ 536

సామంతం

నిలుచున్నాడదె నీయెదుటా
నిలువునఁ గాఁగిట నించఁగదే ॥పల్లవి॥

చలమునఁ బతి విటు సాదించకువే
బలిమి చూపి కడుఁబదరకువే
వెలిఁబడ నణఁగులు వెదచల్లకువే
నెలకొని యెమ్మెలు నెరపకువే ॥నిలు॥

పంతము లీగతిఁ బచరించకువే
కొంతపుఁజూపులఁ గొసరకువే
దొంతరబీరాలు తొరలించకువే
చెంతల నూరక చెనకకువే ॥నిలు॥

యెదుటనుండి బసు రేఁడించకువే
పెదవుల గొణఁగుచు బిగియకువే
యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నేలె
అదన రతుల నీ వలయకువే ॥నిలు॥ 537

అహిరి

మరునిబలాలమీఁద మనకేల వైరము
పరగఁ గూడినమీఁద వగ యెంచఁదగదు ॥పల్లవి॥

తుమ్మెదలఁ బోల్చితే తొయ్యలికొప్పు నెరులు
తెమ్మలుగా పువుటమ్ములతేనెలు దాగు
తమ్మిరేకులఁ బోలుచఁదగు కాంతకన్నులు
నెమ్మి నావేళఁ జంద్రుఁడు నిలువరా దెదుట ॥మరు॥

ధరఁ గొండలఁ బోల్చితే తరుణి చన్నుఁగవ నేఁ-
డిరవై గాలి మెలఁగ నెడమియ్యదు
కరికుంభాల చెలిపిరుఁదు వోలిచితేను
సరిఁ జెఱకువిల్లవి దప్పరించును ॥మరు॥

అతివను బంగారుబొమ్మవి తగఁబోల్చితేను
ఇతవై మన్మథకళ లిపెనే చేరు
ఇతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డీలేమ యలమేల్మంగ
మతి ఏద్దరిఁబోలితే మదమవి గెల్తురు ॥మరు॥ 538

గౌళ

చక్కఁదివాఁడ వన్నిటా జాణవు నీవు
యిక్కడ నాసంతోస మెంతవఁగవచ్చును ॥పల్లవి॥

కన్నుల నన్నుఁజూచితే కాఁగిలించినట్టవును
సన్న సేసితే వలపు చల్లినట్టౌను
చిన్ని నవ్వు నవ్వితేను సేసవెట్టినట్టౌను
విన్నవించ నెట్టువచ్చు వేడుక నాలోవిది ॥చక్క॥

సారె మాటాడితే మోవి చవిగొవినట్టౌను
చేరితేనే మేలెల్లా వచ్చినయట్టౌను
నేరుపుతోఁ జెనకితే నెమ్మిఁబెండ్లాడినట్టౌను
పేరుకొన నెట్టువచ్చు ప్రియములు నాకు ॥చక్క॥

మతి నీవు దలఁచితే మర్మము సోఁకినట్టౌను
రతిఁ గూడితేను కరఁగినట్టౌను
యితవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
తతిఁ బాయకుండితేను దక్కినట్టౌను ॥చక॥ 539

పాళంగం

నావోజలే రమణుఁడ చక్కు వింతసేసీఁగాక
నీవొళ్ల నేమైనాను నేరములు గలవా ॥ పల్లవి ॥

హత్తి నీతో నే మాటలాడ సిగ్గువడితేను
చిత్తములో తమకము చిమ్మిరేఁచీని
మొత్తావఁ గూరిమిదాఁచి మోమువంచుకొంటేను
యెత్తించీఁ గమ్మటిఁ దామే ఇవివో నాయాసలు ॥ నావో ॥

అదఁకువతో నే నాయగ్గలిక మాన్పుకొంటే
నడుమ నావేడుకలు నవ్వించీని
బడినుండే నామనసు పరాకుసేసుకుంటే
బెడిదపుజవ్వనము పెదరేఁచీని ॥ నావో ॥

కదిసి నే వినయానఁ గాఁగిలించుకుందితేను
యిదె నామైమఱపులు యెనయించీని
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
పొదిగి నా పొందులే బోదించీని ॥ నావో ॥ 540

రేకు 1491 మాళవిగౌళ

ఇట్టుండవద్దా పతికి నీడుజోడై నవవిత
మట్టుమీర దెంతైనా నమ్మతి నుండుఁగాని ॥ పల్లవి ॥

వలచినకామిని వాసివంతు లెంచదు
చెలరేఁగి చెప్పినట్టు సేసుఁగావి
తలఁపులో మెలఁగేది తనగర్వము చూపదు
నెలకొన్నప్రియములే వించుఁగావి ॥ ఇట్టు ॥

మరిగిన దెప్పుడును మనసు విరుచుకోదు
తరితీపు దప్పకుండా తగులుఁగావి
సరిఁ బొందుజరపేది సణఁగులు రాల్చదు
కరఁగమాటాడి అలుకలు దేర్పుఁగావి ॥ ఇట్టు ॥

కలపుకోలై నది కడువేపరించదు
పొలపి రతిఁ జవులు పుట్టించుఁగావి
అలమేలుమంగ గూడె నదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ—
డెలిపి తెలిపి రతిఁ దేలించుఁగావి ॥ ఇట్టు ॥ 541

పాడి

ఇతవే నెరపవలె యీరీతి నీవలె
మితిలేనినీగుణాలు మెచ్చితినే చెలియా ॥ పల్లవి ॥

నెపములు వేయరాదు నేరుపరిపతిమీఁద
వుపమించి యాదరాదు వొడ్డుకోరాదు
కపురులు చూపరాదు కాఁక వచరించరాదు
యెపుడూ సాదించరాదు ఇల్లాలికి ॥ ఇత ॥

మనసు నొప్పించరాదు మరి మారుకోరాదు
గునియరా దలయించి కొసరరాదు
చనవున మీరరాదు సవతులఁ దిట్టరాదు
తనుఁ బొగడుకోరా దుత్తమురాలికి ॥ ఇత ॥

తగ వడుగఁగరాదు తారుకాణఁ బెట్టరాదు
పగటు మెరయరాదు పదరరాదు
తగు నలమేల్మంగ వాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
మగఁడాయ నీవంటిమంచిప్రియురాలికి ॥ ఇత ॥ 542

శ్రీరాగం

ఎటువంటివేడుకలో యెదలోనే గుబ్బతిలీ
కుటిలకుంతలివేడ్క కొనసాగీనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలఁగి తప్పకచూచు సిగ్గుతోఁ దలవంచు
తలఁపులో నీరూపు దలపోసును
నెలవులనే నవ్వు చెలికిఁ బ్రియముచెప్పు
కలికిభావము చెప్పఁ గతలాయనయ్యా ॥ ఎటు ॥

కోరును మనోరథాలు గుట్టుతోడనే కరఁగు
సారె నేకాంతాన నుండు సంతోసించును
చేరి మాటాడ నూహించు చెమరించు మేనెల్లా
నీరజాక్షిచందములు నీవే యెంచుకోవయ్యా ॥ ఎటు ॥

పవళించు పానుపుపై భావరతి నోలలాడు
కవగూడి నీవు రాఁగాఁ గడుమెచ్చును
ఇవల శ్రీ వేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
జవరాలికూటములు సంగతేయనయ్యా ॥ ఎటు ॥ 543

సామంతం

తానే వచ్చీఁగాక తరవులు వెట్టనేల
కానుకలు మీచేనంపి కక్కసించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులఁ దారితేనే తనువులు సోఁకినట్టు
అలయించి యతనిమే నంటవలెనా
చెలిమిసేసితేనే చేతికిలోనైనట్టు
చెలులచే రమ్మని చెప్పించవలెనా ॥ తానే ॥

కమ్మి ముద్దులు వింటేనే కాఁగిలించుకొన్నట్టు
నమ్మికచేసి చేతులు దాఁచవలెనా
పిమ్మటఁ బేరుకొంటేనే ప్రేమఁ దనివైనట్టు
రమ్మని పిలిపించి రతిసేయవలెనా ॥తానే॥

యీరకు విచ్చేసితేనే యెడవాయకుండినట్టు
జోడై యుండ నొరఁబులుచుకోవలెనా
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిక్కువ నలమేల్మంగను
జాడతోడ తనమోవి చవిచూపవలెనా ॥తానే॥ 544

నాదరామక్రియ

విభునిఁ దోడుకవచ్చే వెన నన్ని మంచివయ్యీ
యిభయానకుఁ జేయరే యిట్టే వుపచారాలు ॥పల్లవి॥

వెలఁదికిఁ జందురుఁ డీవేళఁ జుట్టమవుఁగాని
కలువలు కొప్పున గక్కన వించరే
కలపుకోలున చల్లగాలి మన్నించుఁగాని
మలయజ మఁటఁదరే మందుగాను మేనను ॥విభు॥

ముద్దియకుఁ దాపరవి మొకమోడి వుండుఁగాని
వొద్దికఁ దామరపైఁ గూచుండఁబెట్టరే
గద్దరివసంతునకుఁ గడువిచ్చకమౌఁగాని
పొద్దువొద్దునకు పైపైఁ బుప్పొడి చల్లరే ॥విభు॥

పన్నుకొని మేఘానకుఁ బరిణామ మవుఁగాని
చిన్న నెమ్మళ్లవా(వ్రా?)సినచీర గట్టరే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డీకె యలమేలుమంగ
యిన్నిటా విచ్చేసికూడె యింటనే వున్నాఁడు ॥విభు॥ 545

సౌళి

వట్టిపెనఁగులాటల వలపు చవులు గాదు
గుట్టుతో మెలఁగితేను గుణములు హెచ్చును ॥ పల్లవి ॥

మనసు లెనసితేను మాటలు ప్రియములౌను
నమపు గలిగితేను నమ్మికలౌను
చనవులు నతమైతే సరసము లింపౌను
వినయాలు చూపితేను వేడుకౌను పొందులు ॥ వట్టి ॥

పిగ్గువడ నేరిచితే చేఁతలు తరితీపౌను
యెగ్గులెల్లా మానితేను ఇతవౌఁ బొందు
వెగ్గళించి పొగడితే విభవాలు చెలరేఁగు
వొగ్గి వేఁడుకొంటేను వుల్లములు గరఁగు ॥ వట్టి ॥

తలపోఁత లౌనరితే తమకము గదురేఁగు
నెలకొన నవ్వులను నిఁ(విం?)డు ముదము
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి మిద్దరముఁ గలుగుఁ జనవులు ॥ వట్టి ॥ 546

రేకు 1492 ముఖారి

అన్నిగుణాలను నీవే అరితేఁడవు
కన్నె నిన్నుఁ బొగడుతా కడుసంతోషించెను ॥ పల్లవి ॥

మొగమోటగలవాఁడు మోనాన నూరకుండు
తగవెరిఁగినవాఁడు దయదలఁచు
వగవెరిఁగినవాఁడు వంటునను నమ్మతించు
తగులమిగలవాఁడు దండఁ బాయకుండును ॥ అన్ని ॥

వలచినవాఁడు కైవసమై మచ్చికవేసు
తలఁపొక్కటైనవాఁడు దాఁటఁడు మాట
విలుకడైనవాఁడు నెట్టుకొని పొందువేసు
పలుకనేర్చినవాఁడు పచరించుఁ గూరిమి ॥ అన్ని ॥

పన్నయెరిఁగినవాఁడు సరసుఁడై మెలఁగును
మన్నించనోపినవాఁడు మర్మములంటు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
పన్నికూడితివి పీపంతము లీదేరెను ॥ అన్ని ॥ 547

పాడి

కడలేనిపరాకులు గలవాఁడవు
జడియ కెప్పుడును మాచనవు చేకొనుమీ ॥ పల్లవి ॥

చేపట్టి యెప్పుడును చిత్తాన మఱవకుమీ
ఆపె నీకు నాచేఁ జెప్పియంపినమాట
చూపట్టివున్నది శిరసున ముడుచుకొనుమీ
మాపటంత వేసినకమ్మవిరవిమ్మపూవు ॥ కడ ॥

చెలరేఁగి నీయరచేతనే పట్టుకుండుమీ
విలిచి కానుకిచ్చినవిమ్మపండు
పలుమారు కన్నులను భావించి చూడుమీ
వలమగా మరటిపైవా(వ్రా?)సినచెలిరూపు ॥ కడ ॥

చక్కఁగా తరితీపుతో చవిసేసుకొనుమీ
మొక్కుతాఁ జూపినయట్టిమోవిపండు
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ గూడె
తక్కక యేపొద్దును దయ నేలుకొనుమీ ॥ కడ ॥ 548

ఆహిరి

తానే యెఱుఁగుఁగాక తలవాతిపనులు
పూనిపట్టి తమనెట్టు బోధించవచ్చునే ॥ పల్లవి ॥

పట్టరానిది వయసు పంచరానిది వలపు
కట్టిపెట్టరానివి కనుచూపులు
మెట్టరానిది మనసు మీరరానివి వాసులు
యెట్టుపేసినా విభుని నేమని సొలతునే ॥ తానే ॥

చెప్పఁగరానిది సిగ్గు సేయరానిది నగవు
కప్పిపెట్టరానివి చక్కఁదనములు
తిప్పరానిది గుణము తెంచరానిది కోరికె
అప్పటి నీతనిఁ గాదన నెట్టువచ్చునే ॥ తానే ॥

తవియరానిది రతి దాఁటరానిది పొందు
మొనపి మానరానిది మొగమోటము
యెనపె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చనవిచ్చెఁ దను నెట్టు సాదించవచ్చునే ॥ తానే ॥ 549

దేసాళం

రమణుఁడు పిలిచీని రావే చెలియ నీవు
తమకమే వలెఁగాక తరుణులకు ॥ పల్లవి ॥

తలఁపుకొలఁది మంచితనమే వలెఁగాక
చలపాదితనమేల సరసులకు
వెలలేవిమాటల వినయమే వలెఁగాక
సొలపువెంగెములేల సుగుణలకు ॥ రమ ॥

కాంబోది

కోటిసేయ వలపులు కుమ్మరించవలెఁగాక
పీటుతో గర్వములేల నేర్పరులకు
మేటిసరసములాడి మెఱయఁగవలెఁగాక
జాటుఁదనములేఁటికి సొంపుదొరలకును ॥ రమ ॥

నయగారితనమున నవ్వు నవ్వవలెఁగాక
రయమున దాఁగనేల రసికులకు
వియతి నన్నేలినాఁడు నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
క్రియతో వేసరనేల కిమ్ముల దేవుళ్లకు ॥రమ॥ 550

పాడి

ఇన్నిటా జాణవైనవా రెరుఁగుదు రీయింపు
చెన్నుగా దైవము తొల్లె సేసిన దీయింపు ॥ పల్లవి ॥

వేసగికాలమునాఁటివెన్నెల లింపు
పేసలువెట్టేయప్పటి సిగ్గు లింపు
వేసరక అత్తవారివిందులు యింపు
మోసపోసియట్టిరతి మోవితేనె లింపు ॥ ఇన్ని ॥

అట్టే వసంతపుచల్లులాట లింపు
జట్టిగొన్నప్పటిసరసము లింపు
వెట్టదీర దప్పికి వీడెము లింపు
గుట్టుతో నుండేయప్పటికొనరులే ఇంపు ॥ ఇన్ని ॥

కదుఁజెమటకు చల్లగాలి యింపు
గుడిగొన్నకాఁగిటికి కూటము లింపు
అడరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగకు నీకు
నొడఁబాటుమాటల వుచితము లింపు ॥ ఇన్ని ॥ 551

నాదరామక్రియ

ఈకెకు నీకుఁ దగు నీడుజోడులు
వాకుచ్చి మిమ్ముఁ బొగడవసమా యొరులకు ॥పల్లవి॥

జట్టిగొన్న నీదేవులు చంద్రముఖి గనక
అట్టె నిన్ను రామచంద్రుఁ డనఁదగును
దిట్టమై కృష్ణవర్ణపుచూపుల యాపె గనక
చుట్టుకొని నిన్ను కృష్ణుఁ డనఁదగును ॥ఈకె॥

చందమైనవామలోచన యాపె యౌఁగనక
అందరు నిన్ను వామనుఁ డనఁదగును
చెంది యాకె యప్పటిని సింహమధ్యఁ గనక
అంది నిన్ను నరసింహుఁడని పిల్వఁదగును ॥ఈకె॥

చెలువమైనయాపె శ్రీదేవి యగుఁ గనక
అల శ్రీవత్సుఁడవని యాడఁదగును
అలమేల్మంగ యహిరోమాళి గలదిగన
యిల శేషాద్రి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును ॥ఈకె॥ 552

రేకు 1493 ఆహిరి

చిత్తగింతువు రావయ్య చెలియభాగులు నేఁడు
ఇత్తల విన్నవించ నే నెంతవాఁడను ॥పల్లవి॥

వలిపపయ్యదలోని వట్రువచనుగుబ్బలు
తొలుత నీకాఁగిలి కెదురుచూచేయట్టున్నవి
తిలకించి(చ?) నీదేవుల తేనెలయధరములు
చెలఁగి నీకు విందులుచెప్పేయట్టున్నవి ॥చిత్త॥

వెక్కసపుఁదళుకులవెడదకన్నులచూపు
    మిక్కిలి నిన్నుఁ బూజించ మీఁదెత్తినట్టున్నది
    తక్కక ఇంతిచేతులు తలఁబాలు వోయు నీపై -
    నక్కుమీర మాత్రవెట్టి వొడ్డినట్టున్నవి ॥చిత్ర॥

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీ కలమేల్మంగమేను
    కమ్మి నీమెరఁ దాకిగాఁ గట్టేయట్టున్నది
    పమ్మి నీవే దయఁజూచి పడఁతిఁ గూడితి విట్టె
    సమ్మతి నీకు నీపై వొనరినట్టున్నది ॥చిత్ర॥ 553

ముఖారి

గుట్టుసేసుకున్నాఁడవు కోరి యందరిముందర
    తొట్టైనో పేరుకలెల్లా దొరవై వున్నాఁడవు ॥పల్లవి॥

[1] అతివఁ జూచినచూపు అచ్చొత్తినట్ల నీ -
    మతిలో మన్నదో మాటలాడవు
    తతి నాకెమాటలు తలఁపై నీచెవులలోఁ
    బతినాదా లిచ్చినో పరాకైతివి ॥గుట్టు॥

అంగనమోవితేనెలఅన్ను వట్టెనో నీకు
    వుంగిటిగొన్నట్టు వూరకున్నాఁడవు
    సంగడి నాపెమైతావి సారె వాసనవచ్చెనో
    అంగవించి యందే వోలలాడుతున్నాఁడవు ॥గుట్టు॥

అలమేలుమంగరతు లట్టె మరిగితివో
    వెలయుచు నిలువున వెరగందేవు
    అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆకె నిన్ను బోధించెనో
    తలఁచి నన్నుఁగూడి తమకించేవు ॥గుట్టు॥ 554

1. అరసున్న ప్రామాదికము కావచ్చు. "అతివచూచినచూపు" అనియుండదగు.

కాంబోది

[1] ఉపచరించఁగరావా వునిద గరువలనె
నెపమున వురుటెల్ల నెరపీ నీమీఁదను ॥ పల్లవి ॥

నలినాక్షి గరిడిలో నంటునఁ గేళిసేసె
మలసి చెక్కులను చెమటగారఁగా
వల పందులోనె చల్లి వాసనగుబ్బలు మోఁపి
నలువంక నీకు నభినయము చూపీని ॥ ఉప ॥

తెరమఱఁగున వచ్చి దేశిశుద్ధాంగములను
సరవి నాడి చూపులు నటుపుచును
తిరుపుగొని కమ్మటి తీగెచేతు లటు చాఁచి
పరగ నంగరంగవైభవము మెరపీని ॥ ఉప ॥

పదములఁ జిందుజక్కిణి బహుతాళమానముల-
నిదె నాట్యమున నిన్ను నింతి మెప్పించె
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగా నీవు
గదిసి చూడఁగా మతిగరఁగించీని ॥ ఉప ॥ ౯౫౫

వేళావళి

ఏల తమకించేవయ్యా ఇంతలో నీవు
మేలిమిసగినములు మించీని యెదుటను ॥ పల్లవి ॥

అలలఁ జూడవయ్యా అంగనతురుముమారు
చెలఁగి యద్దాలఁ జూడు చెక్కులమారు
అల చందురునిఁ జూడు మాకెమొగముమారు
అలుకదేరె; నాకె నీయందకు వచ్చీని ॥ ఏల ॥

1. ఇందు నాట్యసంకేతము లెక్కువ.

చిగురులు చూడవయ్య చెలియధరముమారు
తగులతలఁ జూడు హస్తములమారు
పొగిపి జక్కవలమఁ జూడు కుచములమారు
మగువ తెరదీసి నెమ్మది నిన్నుఁ గూడీని ॥ఎల॥

హస్తి తామరలఁ జూడు మమరుఁబాదాలమారు
పుత్తడిబొమ్మఁ జూడు పొలఁతిమారు
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
ఐత్తితోఁ గలసె నింకఁ బాయకవుండీని ॥ఎల॥ 556

పాడి

ఎఱఁగినవారలది ఇట్టిమోహము
మఱవరా దాలికి మగనికి మోహము ॥పల్లవి॥

వినయము చేసితేను వెగ్గళించు మోహము
ననుపు చక్కనయితే నాటు మోహము
మొనసినమాటలైతే యూదేరు మోహము
మనసురా మెలఁగితే మానసీదు మోహము ॥ఎఱఁ॥

యేపొద్దుఁ గాచుకుండితే యిరవౌను మోహము
యేపుమీరి పైకొంటే ఇంపు మోహము
కోప మెందు లేకుండితే కొనసాగు మోహము
చూపు నెట్టుకోఁ జూచితే సులభమౌ మోహము ॥ఎఱఁ॥

ఇచ్చకమే నెరపితే నియ్యకోలౌ మోహము
నిచ్చకొత్తగాఁ గూడితే నిండు మోహము
వచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడే వదలక నన్ను నేలె
తచ్చితచ్చి కొనరితే తగులౌను మోహము ॥ఎఱఁ॥ 557

వాళి

వారిబత్తి ఇయ్యకొనవలెఁగాక
యేరీతినైనా మేరే యేమిసేయవచ్చును ॥ పల్లవి ॥

యేలమి నీ వాడానీడా నెందరిఁ బెండ్లాడినాను
చలమరిదానవా సాదించ నేను
కలరు నీకుఁ బట్టాలు కామినులు యెందరైనా
యేలయింతు రందుకు నీ కేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥

బెరసి యెవ్వతె వెంటఁబెట్టుక నీవు దెచ్చినా
విరవపుదాననా వెంగేలాడను
సరవు లెఱుఁగుదు నా జాడలన్నియు వింటి
ఇరుమేలా మందేముగా కేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥

ఇంతలో నాముందర మీరిద్దరునుఁ గూడినాను
వింతయైనదానవా విడనాడను
ఇంతట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
యెంతలేదు నీయానోద మేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥ 558

రేకు 1494 రామక్రియ

చెప్పేదాఁకాఁ దరితీపు చేరి వించే వేడుక
చొప్పుగా నీకత నాకు సూచించవే చెలియ ॥ పల్లవి ॥

పసిఁడితీగెను మంచిపద్మము వికసించె,
కసరక పాసేల కాచుకున్నది
యెసగి మొల్లమొగ్గలు ఇందుకె కూటమి గూడె
దెసల నీకత నాకుఁ దెలుపవే చెలియా ॥ చెప్పే ॥

కంతుబాణమున నారికడపుఁగాయలు గాచె
చెంతఁ బోఁకబోదె యేల చెలువొందెనే
అంత పింగారదామము లందుకుఁ దోడువచ్చె
బంతినే యీకత నాతోఁ బలుకవే చెలియా ॥ చెప్పే ॥

పూవుమీఁదికొమ్మ కల్పభూజముతోఁ బెనగొనె
వావిరి మెఱుఁగుమొయిలు వన్నెవెట్టెను
యేవేళ శ్రీవేంకటేశు కీయలమేలుమంగ
దేవులాయ నీకతతెఱఁగేదె చెలియా ॥ చెప్పే ॥ 559

బౌళి

ఈ సుద్దులు విన్నవించ మెఱఁగఁదేమో తాను
వేవరక రమ్మనవే విచారించుఁ బనులు ॥ పల్లవి ॥

తమ్మి చందురునితోడ దాకొని యేకాంతమాడె
యిమ్ముల సూర్యుఁ డంతలో యెండలుగాసె
కమ్మర నందుకుఁగానే కప్పుకొనె మేఘము
రమ్మనవే చూచుఁగాని రమణుని పిదకు ॥ ఈసు ॥

వట్టివేసగిని గాలివానలు గురియుఁగఁజొచ్చె
పట్టపగలు చీఁకటిపంట పండెను
చుట్టుక మరునమ్ములు సురనుర మక్కెనవె
అట్టుపేయక పతిని ఇట్టె రమ్మనవే ॥ ఈసు ॥

పొదిగొన్నతీగెలు పూచి పువ్వొది రాలె
యెదిరించి చకోరము లింపునొందెక్కె
ఇదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
కదిసినాఁ డిట్లానే తమ్మటి రమ్మనవే ॥ ఈసు ॥ 560

సామంతం

వాకిట వచ్చివున్నాఁడు వాఁడివో నీరమణుఁడు
చేకొని వుపచారాలు చెప్పవలదటవే ॥ పల్లవి ॥

పొంతనే చుట్టరికాన పొందులు చేసినవారు
యెంతైనా యెగ్గులుఁదప్పు లెంతురటవే
చింతదీర మాఁటపట్టుచేసుకొన్న యట్టివారు
వింతవా రేమిచెప్పినా వినసేర్తురటవే ॥ వాకి ॥

వొనరఁగఁ బ్రాణములు వొక్కటైవుండినవారు
తనివోవిముచ్చటలు దాఁటురటవే
చనవున రతికి నాసలఁబొరలేటివారు
పెనఁగక సిగ్గులెల్లాఁ బెంతురటవే ॥ వాకి ॥

విచ్చనవిడిని తాము వేడుకపడినవారు
కొచ్చికొచ్చి గుట్టునఁ గొంకుదురటవే
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవునీవు
తచ్చి కూడితిరి నవ్వఁదగవులౌనటవే ॥ వాకి ॥ 561

మాళవిగౌళ

ఇట్టిది కాలమహిమ ఇఁకనేల మరఁగు
గుట్టుదెలిసినవారు కూడఁజెప్పఁగదరె ॥ పల్లవి ॥

వంటువ జక్కవలపై నల్లఁబులుగులు వాలె
అంటి తామరఁ జిగురు [1]నల్లిబెల్లేయ
పెంటతుమ్మిదలపై పిచ్చిలఁ బాలు గురిసె
జంటితేనె దొంతవండు చూరలాడెను ॥ ఇట్టి ॥

1. అల్లిబెల్లి + అయ

వెదకి చిలుకలూఁ గోవిలలూఁ జీరుమూరాదె
గుదిఁ జంద్రశకలాలఁ గూర్మ మెక్కెను
చెదరి యద్దములలో చీఁకటి తీగెలువారె
పొదిగెఁ గారుమెఱుఁగుఁ బువ్వులదండలు ॥ ఇట్టి ॥

పువ్వుమీఁదివాసనకుఁ బొంచి డాసెను మొయిలు
తువ్వాలై మరురాజ్యము కొటారుకెక్కె
మవ్వపుటలమేల్మంగమగఁడు శ్రీవేంకటేశు-
నివ్వల నడిగి మాకు నెఱిఁగించరే ॥ ఇట్టి ॥ 562

వరాళి

ఏమిసేసితివో కాని ఇంతిని నీవు
చేముట్టక పువ్వులచెండున వేసీని ॥ పల్లవి ॥

ముక్కర గదలఁగాను ముసిముసినవ్వు నవ్వి
చెక్కుచేతితో చెలి సిగ్గువడీని
చుక్కబొట్టువెట్టినకస్తూరిబేంట్లు రాలఁగా
చక్కనివిన్ను బొమ్మల జంకించీని ॥ ఏమి ॥

మించులమొగపుతీగె మెఱువఁగా మళ్లిచూచి
అంచె నిన్నుఁగని శిరసటు వంచీని
కంచపుమోవితేనె కడు నుట్టిపడఁగాను
పెంచి వలపుల నీతో బీరములాడీని ॥ ఏమి ॥

కంకణాలు గల్లనఁగా గక్కనఁ బాదాలొత్తి
పొంకముగాఁ గూడి గొబ్బున మెచ్చీని
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
కుంకుమచెమటలెల్లాఁ గురిసీ నీపైని ॥ ఏమి ॥ 563

దేసాళం

ఏరుపరచఁగరావు యెవ్వరిసొమ్ములో యివి
చేరి విన్న నడిగేము చెప్పవయ్య తగవు ॥ పల్లవి ॥

అలులు నరచంద్రుడు వతమనివిండ్లును
కలువలు సంపెఁగయుఁ గమ్మఁజిగురు
పలుచనియద్దములు పచ్చిపోఁకయు శ్రీలు
చెలియసింగారాలో చిత్తజునిపొఁజులో ॥ ఏరు ॥

తిన్ననిసంక్కును మంచితీగెలునుఁ దామరలు
చిన్ని జక్కవపిల్లలు సింహమును
యెన్నరానిచిష(మిః) తరి(ఱిః) ఇసుకదిబ(బ్బ)లును
కన్నెసింగారాలో ఇవి కాముని బలములో ॥ ఏరు ॥

అనటికంబములును అమ్ములపొదులును
మినుకుఁగూర్మములు మించువజ్రాలు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
వనితసింగారాలో వలరాజుమూకలో ॥ ఏరు ॥ 564

రేకు 1495 మంగళకౌసిక

మగువకు లోఁగనేల మగవాఁడవు
వగిడి బుద్ధులుచెప్పి వలిపే నే నాపెను ॥ పల్లవి ॥

బత్తి నేఁ జేయఁగా నీవు పరాకున నున్నాఁడవు
చిత్తములో తలపోఁత చెప్పరాదా
యెత్తల నెవ్వతైనా విన్నేమైనా నాడినాను
వుత్తరువు చెప్పే నేను వొద్దు నీకు వెరపు ॥ మగు ॥

అకుమడిచియ్యఁగాను అవ్వలిమోమైనాఁడవు
దీకొని చూచేచూపు తిప్పుకోరాదా
యీకాంత లెవ్వరైనా నిన్ను నేరాలెంచితేను
నీకు వద్దమయ్యేఁగాని నిమ్మలాన నుండుము ॥మగు॥

చెయ్యెత్తి మొక్కఁగాను సిగ్గుతో మున్నాఁడవు
తియ్యనినోరను నన్ను దీవించరాదా
వొయ్యనే శ్రీవేంకటేశ వొద్దికై నన్నేలితివి
చయ్యాటాలు మాన్పేఁగాని సతిఁ జూపు నాకు ॥మగు॥ 565

బౌళి

ఆతని కొక్కతెవే నీ వాలవై తివా
యేతులు నెమ్మెలు నీవు యిందే చూపేవా ॥పల్లవి॥

యిచ్చకములెల్లా నాడి యితవరివై విభుని
మచ్చికలు రేఁపి భ్రమలఁ బెట్టేవు
కచ్చుపెట్టి నేమెల్లాఁ గాచుకుండఁగా నీకు
యిచ్చోటఁ జెల్లుబడి ఇఁక నెంత గలదే ॥ఆత॥

పట్టినవ్వులెల్లా నవ్వి వద్దనుండి యాతని-
చుట్టమవై మాటలనే చొక్కించేవు
అట్టె నే మిందరమును ఆసపడివుండఁగాను
నెట్టుకొని నీబలిమి నెరపఁగవలెనా ॥ఆత॥

చెనకి కాఁగిట నించి శ్రీవేంకటేశ్వరుని-
మనసు రంజిల్లఁజేసి మరిగించేవు
మొనసె నీతఁడే మమ్ము సిదుజోడైతిమి నేము
తనియవు నీ వింకా తమకించఁదగునా ॥ఆత॥ 566

వరాళి

ఆపె నెంతపొగడేవు అన్నిటా నేర్పరియని
తీపులు పుట్టించేవారు తిట్టినా దీవెనలు ॥పల్లవి॥

చనవుగలసతులు సాదించితే నమరు
నమ్మైనవారలు నవ్వితేఁ జెల్లు
మనమువచ్చినవారు మంతనమాడఁగఁదగు
యెనసినచోటిపొందు లితవులై తోఁచును ॥ఆపె॥

చుట్టరికమైనవారు సొలసినా వేడుకౌను
గుట్టైతెఁగినవారు దీకొనినా మెచ్చు
పొట్టఁబొరుగువా రేతప్పులువట్టినాఁ బొసఁగు
దిట్టసతు లొడివట్టితీసితే సమ్మతము ॥ఆపె॥

ఆసపడివచ్చినవా రాయములంటినా మేలు
బాసగొన్నవార లెంతపైకొన్నా లెస్స
వాసితో నన్నేలితివి వలచి శ్రీవేంకటేశ
నేసవెట్టినవా రెంతచెనకినా మంచిది ॥ఆపె॥ 567

సామంతం

పిలిచి చేకొనవయ్యా ప్రియురాలిని
సులభాన వచ్చె మేలు జోలి ఇంతవలెనా ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి చూచి చొరువల కిటు లాచి
యెలయించీ నిన్ను నీకె యెవ్వతోకాని
యెలమి నీవేళనే యెక్కడ వరాతు నీకు
వలపు తనంతరాఁగా వద్దనఁగవచ్చునా ॥పిలి॥

వచ్చివచ్చి మాటలాడి వన్నెలుగాఁ బాటపాడి
ఇచ్చీ నీకు విడెము యెవ్వతోకాని
వచ్చిగా నీకివేళ పనులెల్లాఁ గలిగెనా
మచ్చికచుట్టరికము మఱవఁగఁదగునా ॥ పిలి ॥

వినయములెల్లాఁ జేసీ వేడుక చన్నులంటి
యెనసె విన్నపుడే యెవ్వతోకాని
వినుము శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేలుమంగను
చెనకి దక్కఁగఁగొంటి సిగ్గు నెరపుదురా ॥ పిలి ॥ 568

భైరవి

పట్టరానికాఁతాళానఁ బదరేఁగాని
దిట్టవదానవు నీకు దీకొనఁగఁజెల్లునే ॥ పల్లవి ॥

కాంతుఁడిచ్చినసలిగెగలదానవుగనక
పంతములాడఁగవద్దా పలుమారును
బంతినుండి యాతనితో పకపక నవ్వేవు
ఇంతటిదానవు నీకు నెట్టుండినాఁ జెల్లునే ॥ పట్ట ॥

ఆతఁడున్నగద్దె యెక్కి ఆండవాయవుగనక
యేతులు నెరపవద్దా యిచ్చటను
చేతులు చాఁచి పతిఁజేరి సాములు సేసేవు
నీతి(తుఃి)లేనిదానవు పెనఁగఁగఁజెల్లునే ॥ పట్ట ॥

బలిమి మగనిచేత బాసగొంటివి గనక
చలము సాదించవద్దా సారెసారెకు
యిల నన్నేలె శ్రీవేంకటేశుఁడని మెచ్చేవు
అలమేలుమంగవు నీకమరు నన్నియును ॥ పట్ట ॥ 569

ఆహిరి

నీమన వెఱఁగనా విన్న దూర దోషము
కామించినవారిపొందు కై కొందువుగాక ॥పల్లవి॥

అంగనలు చెనకితే నొఁగాదనేవాఁడవా
అంగవించి యందుకు లోనౌదువుగాక
కొంగువట్టితీసినాను కోపగించేవాఁడవా
ఇంగిత మెఱిఁగి చనవిత్తువుగాక ॥నీమ॥

వెలఁదులు మాటాడితే వేసరేటివాఁడవా
వెలయు నెంతవడైనా వింటువుగాక
వలపులు చల్లితేను వద్దనేటివాఁడవా
కెలన నియ్యకొని భోగింతువుగాక ॥నీమ॥

పెనఁగి కాఁగిలించితే బిగిసేటివాఁడవా
యొనసి రతులఁ జనవిత్తువుగాక
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కై కొని వన్నెలితివి
మనసిచ్చి యందరిని మన్నింతువుగాక ॥నీమ॥ 570

రేకు 1496 రామక్రియ

ఒకరు చేసినభాగ్య మొకరికి నేల వచ్చు
మొకము చూచినప్పుడే మొక్కేవి కాను ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి నీతో సుదతి మాటాడఁగాను
పొలసి కానేమి నినీ పొంచులు యీకె
కలువరేకులవంటికన్నుల నాపె చూడఁగా
విలుచున్నది యెదుట నెరవాదై కాను ॥ఒక॥

నినుపుచ నాపె నీతో నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
పనివడి తానేమి పైకొనీ నీకె
చనవుఁ దనమోవిచవు లాపె చూపఁగాను
నినుపునఁ దానేమి నోరూరీ నీపె ॥ ఒక ॥

చెక్కునొక్కి నేఁ డాపె సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
కక్కసించి యేల యాపె కాఁగిలించీని
మక్కువ శ్రీవేంకటేశ మరి నన్ను నేలితివి
తక్కక యింకానేమి తడవీఁ దాను ॥ కట ॥ 571

వసంతవరాళి

వద్దు వద్దు సతి నింత వలలఁబెట్టకు మీఁక
సుద్దులు చెప్పఁగఁబోతే సూడువట్టును ॥ పల్లవి ॥

శిరసువంచినదాని సిగ్గులువడినదాని
వారసి చెనకఁబోతే వొట్టువెట్టును
మరలి చూచేదాని మాటలాడి దూరేదాని
గరిమఁ గరకరైతే కాఁతాళించును ॥ వద్దు ॥

కూరిమిచల్లేదాని కొంగువట్టితీసేదాని-
నారసి యడ్డగించితే నద్దలించును
సారెకు నవ్వేదాని సంగడికి వచ్చేదాని
వూరుకొని వలదంటే మచ్చరించును ॥ వద్దు ॥

ఆసపడివున్నదాని ఆయములంటేదాని
పాసి యెలయించఁబోతే పంతమాడును
సీసొమ్ముయివదాని నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడ
సేసవెట్టి కూడితివి చెలి నిన్ను మెచ్చును ॥ వద్దు ॥ 572

హిజ్జిజి

అంటదాని కిచ్చకమే యమరుఁగాక
చీటికిమాటికి ఱట్టుసేయఁగవలెనా ॥ పల్లవి ॥

రాయడించనేమిటికి రమణునియెడకును
సేయఁగలవిన్నపాలు చేసుకోరాదా
చాయగా నయము చూపి సాధించుకొనేమేలు
ఆయాలు మోవనాడితే నది సంగతౌనా ॥ అంట ॥

చనవుగలదంటాను జంకించనేమిటికి
మనసురా సేవసేసి మరుపరాదా
ననుపుగా మోవి యిచ్చి నాటించుకొనేవలపు
పెనఁగి రచ్చఁబెట్టితే ప్రియములై వుండునా ॥ అంట ॥

బలిమికత్తెనంటాను పదరఁగ నేమిటికి
యెలమి నురమెక్కితి వెనయరాదా
అలమేల్మంగవు నీవు అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలయించితే రతి లావటమైవుండునా ॥ అంట ॥ 573

శుద్ధదేశి

ఎంతలేటియానోద మేది గొలఁది
సంతోసాన లోలోనే జడిగొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

తగవులు చెప్పఁగానే దప్పిదేరీ నీమోవి
అగదేల పన్నీట నద్దుకోరాదా
తగుబాస లియ్యఁగానే తనువెల్లా బడలెను
పగటునఁ గొం తవడి పవళించరాదా ॥ ఎంత ॥

చెంది నేసలు చల్లఁగానే చెమరించె మేనెల్లా
చందముగా గందవొడి చల్లుకోరాదా
అంది యింటింటి కేఁగఁగా అట్టె శివటలు రేఁగె
పొందుగాఁ గొంతపూరట పుచ్చుకోరాదా ॥ ఎంత ॥

చెలుములు సేయఁగానే చిత్తమెల్లాఁ గరఁగెను
చెలఁగి గుండెబలిమి చేసుకోరాదా
నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
కలసితి విన్నిటాను కరుణించరాదా ॥ ఎంత ॥ 574

ముఖారి

అన్నిటాను దొరవైతే నైతివిగాక
నిన్ను నిట్టె మెప్పించనేరనా నేను ॥ పల్లవి ॥

పడఁతికి మగనితో బలిమి వద్దనికాక
వాడిపట్టి నిన్నుఁ దియ్యనోపనా నేను
కడలేనినిబ్బరానఁ గాలుదాఁకీవనికాక
పుడివోనిసరసాన కోపనా నేను ॥ అన్ని ॥

చెల్లఁబో నీలోనివే సిగ్గుపడేవనికాక
వొల్లనే నీతో మాటాడనోపనా నేను
పల్లదపురతులను శ్రమసేవంటాఁగాక నీ-
వుల్ల మిట్టే కరఁగించనోపనా నేను ॥ అన్ని ॥

పుక్కట నీపెదవి కెంపులురేఁగినవికాక
పుక్కిన నీమోవి యాననోపనా నేను
నిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేలుమంగను
వొక్కట నేలితి వెందు కోపనా నేను ॥ అన్ని ॥ 575

సాళంగనాట

అప్పటి వత్తురుగాని ఆడనుండి యీడకు
యెప్పుడు మాయిల్లె మీకు నిక్కువైనచోటు ॥ పల్లవి ॥

యెంతపని గలిగెనో యేకతమాడీ నాకె
వింతలు సేయక నీవు వినరాదా
కాంత యప్పటనుండి కాచుకున్న దిందుకే
యింతటఁ దెరలోనికి విద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥

పట్టుకున్నది కానుక పయ్యద మూసీ యేఁటిదో
అట్టె చేతులుచాఁచి అందుకోరాదా
చుట్టిచుట్టి లాచీని సుదతి తా నిందుకే
ఇట్టె కంబముమాఁటు కిద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥

యేపున నన్నులుచేసీ నెందుకో యలమేల్మంగ
చూపుల శ్రీవేంకటేశ చూడరాదా
యీపట్టున నన్నెలితి వింతి గోరినందుకే
యేఁపక నామంచముపై కిద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥ 576

రేకు 1497 సాళంగనాట

ఏమిటికి బిగిసేవు ఇందరుఁ జూడఁగాను
ప్రేమ పుట్టించి యాతవిఁ బిలిచి తేఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

పెలుచవై వంతులకుఁ బెనఁగేవు రమణువి
వలపించుకొంటివా నావలెనే నీవు
పొలఁతివై పుట్టితేనే భోగములు సరియౌనా
పొలసి నేర్పులఁ జవిచూపవలెఁగాక ॥ ఏమి ॥

వడిగా నాసంగడికి వచ్చేవు నాయకువి
కడుఁ బనిగొంటివా నాకై వడి నీవు
వడుమ సవతివైతే నావోజ నీకు వచ్చినా
పెడఁబాయ కాతని మెప్పించవలెఁగాక ॥ ఏమి ॥

పుక్కట సేసలు చల్లి పొత్తుగలసే వాతని
దక్కఁగొంటివా నాచందమున నీవు
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు న న్నేలెఁడె యేలె
వెక్కమైతే నీవు నిట్టే నేరవలెఁగాక ॥ ఏమి ॥ 577

శ్రీరాగం

చల మికఁ బనిలేదు జలజాక్షి కడుపాదు
యెలమితో నిట్టె మాయింటికి రారాదా ॥ పల్లవి ॥

చేర యింతి ప్రియములే చెప్పి నిదే నీకుఁ జాటి
కోరికలైతే మదిఁ గోటానఁగోటి
మేర మీరరాదు యీపె మేనరిక మికఁ బోదు
యీరీతి మమ్ము మన్నించి ఇంటికి రారాదా ॥ చల ॥

కొమ్మ నిమ్నఁ దలపోసి కురిసీఁ జెమటవాన
చిమ్మిరేఁగేవలపైతే సేనాసేవ
నమ్మినచుట్టాలు మీరు నంటున నొద్దికైనారు
ఇమ్ముల నీకు మొక్కేము ఇంటికి రారాదా ॥ చల ॥

యెన్నఁడుఁ బాయవిసతి యీకె నీమోహపుటాలు
విన్నపములెల్లాఁ జేసీ వేవేలు
చిన్ననాఁడె యాడుచూపె శ్రీవేంకటేశుఁడ; యీపె
యెన్నికగాఁ గూడితివి ఇంటికి రారాదా ॥ చల ॥ 578

గౌళ

ఇంతిదిక్కు చూడరాదా యెక్కడి పరాకు నీకు
అంతలోనే యేడలేనిఆసలు రేఁచీని ॥ పల్లవి ॥

ముసిముసినవ్వులు నవ్వి మోవిచవులు చూపి
కొసుగాటువలపులు కాంత చల్లీని
ఇసుమంత మాటాడి యెదుటనే నిలుచుండి
కొసరికొసరి నీకొలువు సేసీని ॥ ఇంతి ॥

తప్పక నిన్ను చూచి తగిలి వేమారు మొక్కి
దప్పిదేరఁ గాఁగిటికిఁ దమకించీని
వుప్పతిల్లి సన్నచేసి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
కప్పురపులప్ప నీకుఁ గానుకిచ్చీని ॥ ఇంతి ॥

చెలరేఁగి సేవచేసి చేతులు నీపైఁ జాఁచి
వెలసినసంతోసాన పిఱ్ఱిపీఁగీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
అలమి నిన్నాకె గూడి యరుదఁ(దం?)దీని ॥ ఇంతి ॥ 579

శ్రీరాగం

కరుణించు మీచెలి కడుఁబిన్నది
సరసమాడేనంటా సముకాన నున్నది ॥ పల్లవి ॥

నెలకొన్న వేడుకతో నీ వెప్పుడు వత్తువంటా
కలికి యప్పటనుండీఁ గాచుకున్నది
మలసి తనతో నీవు మాటలాడినందాఁకా
తిలకించి లోలోనె తిమురుచునున్నది ॥ కరు ॥

మొనసి యెప్పుడు నీమొగము చూతునోయంటా
తనివోవితమకానఁ దగిలున్నది
చనవున విన్నుఁజేరి సరసమాడినదాఁకా
యెనలేనిమనసెల్లా నిక్కడనే వున్నది ॥ కరు ॥

కందువ విన్నుఁ గాఁగిటఁ గాఁగిలించుకొనేనంటా
పొందులెల్లా మతిఁ దలపోయుచున్నది
యిందువచ్చి కూడితివి యీకెను శ్రీవేంకటేశ
విందులుగా మోవితేనె వేఁడుకొంటా నున్నది ॥ కరు ॥ 580

ఆహిరి

ఎంత విన్నునెలయించీ నిదివో చెలి
కాంతుఁడవు విన్నింత కరఁగించె నీచెలి ॥ పల్లవి ॥

పక్కన నవ్వుతానే పంతములాడీఁ జెలి
చెక్కు నొక్కుతానే గోరఁ జెనకీఁ జెలి
చక్కఁగాఁ దప్పకచూచి సారెకు జంకించీఁ జెలి
మొక్కుతానే చన్నులమొనలు చూపీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥

సంగడిఁ గూచుండుతానే చలము సాదించీఁ జెలి
జంగిలిమాటలాడి జరసీఁ జెలి
చెంగలించి మోవి యూవి చిన్నలు వించీఁ జెలి
సింగారించేయందులోనే చిమ్మిరేఁగించీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥

పాటలు నీపైఁ బాడి బయలీఁదించీఁ జెలి
చీటికిమాటికి రతిసేసీఁ జెలి
నీటున శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
కోటిసేయ వి న్నప్పటిఁ గొసరీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥ 581

ముఖారి

అమరనిమాటలేల ఆడేవు నీవు
తమకము గడునిండె దట్టమాయఁ గొంకులు ॥పల్లవి॥

దాఁపురమేల సేసేవు తరుణితో విందాఁకా
కాఁపురము సేయవా కంటిఁబో నేను
యేఁపకు వచ్చిఁక నీవు యేలపెట్టుకొనే వాన
రాఁపాయ నీవలపు రచ్చకెక్కె సుద్దులు ॥అమ॥

పోల బొంకనేమిటికి పొలఁతితో విందాఁకా
మేలములాడుకొనవా మెత్తిఁబో విన్ను
జాలిఁబెట్ట కిఁక నీవు సారె నొడఁబరచకు
చాలుకొనెఁ దమకము జారఁజొచ్చె సిగ్గులు ॥అమ॥

వేసాలకేల లోఁగేవు వెలఁదిమీఁదట విట్టె
సేసలెల్లాఁ బెట్టవా చేకొని నీవు
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
పోసరించె వేడుకలు పొలుపొందె రతులు ॥అమ॥ 582

రేకు 1498

సామంతం

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు యేమనినాఁ గెరలేవు
సన్నల నెవ్వతెచేతివడికి లోనైతివో ॥పల్లవి॥

ఇంతి యెంత దూరినాను యెగ్గుగాదు విభునికి
వింతవింతసంతోసాలై వెలయుఁగాని
పంతగారితనమునఁ బదరే వదేమి నీవు
మంతనాన నెవ్వతెచే మాటఁబడినాఁడవో ॥ఇన్నా॥

మగువ కాఁతాళించితే మగనికి నెగ్గుగాదు
మిగులా వేడుకలై మెరయుఁగాని
తగవులఁబెట్టి సారెఁ దడవే వదేమి నీవు
పగటున నెవ్వతెచే భంగపడినాఁడవో ॥ ఇన్నా ॥

రమణి కాలుదొక్కితే రమణునికెగ్గుగాదు
తమితో సమరతులే తగులుఁగాని
జమళి శ్రీవేంకటేశ జరసే వదేమి నీవు
అమర నెవ్వతెచేత నప్పణ గొన్నాఁడవో ॥ ఇన్నా ॥ 583

దేసాళం

అప్పణిచ్చి రిందుకు నీయంగనలెల్లా
చెప్పితి సంతోసాలు సిగ్గులెల్లాఁ దేరెను ॥ పల్లవి ॥

యేడనైనాఁ దిరిగాడి యేమైనాఁ జేతువుగాక
వేడుకకాఁడవు నీకు వెరపేఁటికి
ఆదేవారెవ్వరు నిన్ను అనుమానించకు మిఁక
తోడనే మగవానికి దోస మెందూ లేదు ॥ అప్ప ॥

విమ్మపం దెగరవేసి నీటు చూపుదువుగాక
యెమ్మెకాఁడవు వినయ మిఁక నేడది
నమ్మతించి రిందరుమ సటలుసేయకు మిఁక
నెమ్మది మేనవానికిని నింద లే దెప్పుడును ॥ అప్ప ॥

కొంకులేక కూడితివి కూరిమితో నిటు నన్ను
అంకెకాఁడ విఁక నీకు వలపున్నదా
పొంకమైరి నీసతులు పొందుము శ్రీవేంకటేశ
వుంకువవెట్టినపతి కొడుగఁగవలదు ॥ అప్ప ॥ 584

పాడి

తనువుఁ దనువు సోఁకె తమకము దైవారె
చెనకఁగా వద్దనఁగఁ జెల్లునటే ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పవ్వళించియుండినపతి పాదా లొత్తుమనఁగాను
నవ్వులు నవ్వుదురటే నాలిక త్తెవై
యెవ్వరుఁ జూడకుండాను ఇట్టె నేఁ దెరవేసేను
చివ్వన సిగ్గులువడఁ జెల్లునటే ఇఁకను ॥ తను ॥

ఆసపడి నిన్ను నిట్టె అకుమడిచిమ్మనఁగా
వేసాలు సేతురటవే వింతదానవై
వోసరించ కిటు మీకు నొడఁబడఁజెప్పే నేను
సేసవెట్టి తలవంచఁ జెల్లునటే ఇఁకను ॥ తను ॥

ముందె కాఁగిలించుకొవి మోవితేనె ఇమ్మనఁగా
మందెమేల మొదురటే మంకుదానవై
గొంది నలమేల్మంగవు కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
చెందె మేలెల్లా జరయఁజెల్లునటే ఇఁకను ॥ తను ॥ 585

హిందోళవసంతం

ఇందుకు మెచ్చిరి నీఇంతులెల్లాను
చందమాయ నీపనులు చక్కఁగూచుండవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతపాదముతోడ నీపాదము పెవచి
విలుచుండి కాఁగిట వించే వాకెను
అలిగి లోవికిఁబోయేయప్పు డింత సేసితివి
ఇలలో జాణవౌదువు ఇట్టె కూచుండవయ్యా ॥ ఇందు ॥

మొనసి చెలిపయ్యెద మునుజేతఁ జుట్టుకొని
తనివారఁ బిసికే వందపుగుబ్బలు
పెనఁగి తప్పించుకోఁగా ప్రేమతో సాదించితివి
ఘనుఁడవైతివి నేఁ డిక్కడఁ గూచుండవయ్యా ॥ఇందు॥

అలమేల్మంగచెక్కునఁ నటు నీచెక్కు వొందించి
తలవంచుకొన్నాపెచింత మాన్పితివి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పంతపాకెఁ గూడితివి
అలరితి రొక్కమనసాయఁ గూచుండరయ్యా ॥ఇందు॥ 586

సాళంగం

దేవులవయ్యేనంటా తివిరీఁ దాను
చేవదేర నాపెఁ గొంత చేపట్టఁగరాదా ॥పల్లవి॥

చుట్టమనై నీతోను సుద్దులెల్లాఁ జెప్పఁగాను
వెట్టికి వచ్చి తానేల వెంగెమాడీని
గట్టిగా నాపెకు విది కడువేడుకై తేను
అట్టె కడమమాటెల్లా నడుగఁగరాదా ॥దేవు॥

బత్తిచేసి నేనీకు పాదాలు పిసుకఁగ
తత్తరించి తానేల తప్పువట్టీని
హత్తి తనకు నేరుపు లంతేసి కలిగితేను
కొత్తలంపెట్టో తెలుసుకొని చూడరాదా ॥దేవు॥

అలమేలుమంగనై విన్నటు గాఁగిలించుకోఁగా
యెలమిఁ దానేల వచ్చి యేఁకారీని
అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆస లాపెకుఁ గల్గితే
పిలిచి యిందూఁ గొంత పెనఁగించరాదా ॥దేవు॥ 587

శంకరాభరణం

ముద్దులుగారీ మోమునను
    వొద్దిక నేమైన నొసగరె చెలులు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటాఁ జెమటలు గారీ
    యెక్కడ నాడెనో యిందాఁకా
    చక్కఁ గృష్ణునికి జలకము సేయరె
    నెక్కొని కాఁగిట నించరె చెలులు ॥ ముద్దు ॥

పొరిఁబొరి పిట్టూర్పులు గడురేఁగెను
    పరువులు వెట్టెనో పడుచులతో
    నరుగన నై త్యే(త్యో?)పచారము సేయరె
    యిరవుగ నయ్యల విదరే చెలులు ॥ ముద్దు ॥

చుట్టుకొన్నజడ చొల్లెము జారెను
    వుట్టులు గొట్టెనో వుదుటునను
    పట్టి యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁ-
    డిట్టిపనులవా రెంచరె చెలులు(?) ॥ ముద్దు ॥ 588

రేకు 1499 సామంతం

కంకణము గట్టవయ్యా కలికికిని
    అంకెల నీకుఁ దలఁపయ్యేటట్టుగాను ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు నీమనసులో వింతిని మఱవకుండా
    కుప్పెలువంటిచన్నులు గుఱుతుచూచుకోవయ్యా
    నెప్పునఁ జెక్కుసతులనేస్తముగలవాఁడవు
    తప్పక వారిలో నీకె తడఁబడకుండాను ॥ కంక ॥

ఇందుముఖి యందరిలో నెరతై వుందేయట్టుగా
ముందే చక్కఁదన మురమున వా(వ్రా?)సుకొనవయ్యా
పొందు లెందైనాఁ జేసి భోగించేవాఁడవు
సందడి ననుమానము సారె రాకుండాను ॥ కంక ॥

ఇదె యలమేలుమంగ నేలితివి ననుపుగా
పదిమారు లీకెపేరు పాటము సేసుకోవయ్యా
పదరి శ్రీవేంకటేశ పదారువేలనేలితి-
వెదుగా నందు వెదకి యెంచుకోకుండాను ॥ కంక ॥ 589

బౌళి

ఆడనుండే లాగవేగా లాడవద్దు
యీడనే నీకాఁగిలి నాకిప్పుడే యిమ్మా ॥ పల్లవి ॥

చెలిగట్టినచెంగావిచీరకొంగు గానవచ్చీ
మలసి నీపచ్చడము మాటునను
నెలఁత నీవద్దలేదని విజము నెరపేవు
తెలిసె నాపానుపుమీఁదికి నీవు రమ్మా ॥ ఆడ ॥

తరుణిసొమ్ములకాంతి తళుకున మెరిచీని
సరి నీనిలువుమేనిసందుసందుల
అరుదై యెవ్వతె దాఁచనవి వాదఁబరచేవు
పరగ నిప్పుడే నాపక్కకు రమ్మా ॥ ఆడ ॥

వనితతనువువింతవాసనలు పొలసీని
వినువుఁజెమటగారేనీచెక్కులను
యెనసితి వేంకటేశ నేనలమేల్మంగ-
నొనర నాకెనుఁ జూపే నొద్దికతో రమ్మా ॥ ఆడ ॥ 590

పాడి

ఎవ్వరి నేమనఁగల మిప్పుడు నేము
వివ్వటిల్ల మిమ్ముఁజూచి నవ్వే మింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

నేరుపులన్నియుఁ జూపి నెలఁతపయ్యదకొంగు
సారెఁ దీసి యిట్టె సరసములాడేవు
అరితేరి విన్ను నాపె ఆనవెట్టి పలుమారు
దూరుతాను పెంజెమట గోరఁ జిమ్మీని ॥ ఎవ్వ ॥

వేడుకలు వుట్టించి వెలఁదిచన్నులమీఁద
తోడనే కుంకుమ వూసి దొమ్మిసేసేవు
వీడినతురుముతోడ వెస విన్ను నద్దలించి
మేడెపురతికి నాకె మీరివచ్చీని ॥ ఎవ్వ ॥

కందువఁ గాఁగిటఁ గూడి కాంతను శ్రీవేంకటేశ
సందడి మోవితేనె చవిచూచేవు
మందలించి విన్ను నాకె మనసు రంజిలఁజేసి
ముందుముందె నీమర్మములు ముట్టీని ॥ ఎవ్వ ॥ 591

ధన్నాసి

మాకు నీవు వెలిచేవా మాటమాటలా
ఆకెఁ బేరుకొనియైనా నావందించేవుగాక ॥ పల్లవి ॥

తెలతెలవారఁగానే తెలివమొగముచూచి
వలపు చద్దిగట్టుక వచ్చితివి
చలాన నే వలిగితే జడిసేవా నీవేమైనా
తలపోఁతనైనాఁ గొంత [1] తనుతువుగాక ॥ మాకు ॥

1. 'తనియు' ధాతువుపై లాడర్థరూపము.

పానుపు దిగుతా నీవు భామమోవి చవిచూచి
తేనెతావులు దప్పికిఁ దెచ్చుకొంటివి
పూని నేఁ బిలువకుండే పొగిలేవా నీవేమైనా
దానియాసపలనైనాఁ దనుతువుగాక ॥ మాకు ॥

కన్నులు దెఱచుతానే కాఁగిటిలో నాకెఁ గూడి
అన్నిటా రతిసంబళా లందుకొంటివి
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యెదసేవా నీవేమైనా
తన్నూ నన్నూఁ గూడితివి తనుతువుగాక ॥ మాకు ॥ 592

దేశాక్షి

మీకుమీరే తెలుసును మీఁదమెత్తు
పైకొని పూరివారికి పను లిందుఁ గలవా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులు నీవు నొక్కితే నెలవుల నవ్వె నాకె
యెక్కువతక్కువలు నే నెఱఁగము
తక్కక చెలుల మింతే తగవు లేమడిగేరు
యిక్కడ సాకిరు లెవ్వరెట్టు చెప్పే రిఁకను ॥ మీకు ॥

కన్నుల నీవు చూచితే కాఁతాళించి పల్కె నాకె
వున్నసుద్దులు దెలియ వూరకే మాకు
యెన్న నూడిగపువార మేఁటికి గురిసేసేరు
పన్ని ఇందు కెవ్వ రొదఁబరచవచ్చేరు ॥ మీకు ॥

కలయ నీవు వచ్చితే కాఁగిలించుకొనె నాకె
తలఁపు లేర్పరచ నెంతటివారము
కొలువువారము వేఁడుకొనకు శ్రీవేంకటేశ
చలపట్టెవ్వరు మిమ్ము సాదించఁగలరు ॥ మీకు ॥ 593

గౌళ

మగవాఁడవు నీవు మగువను నేనైతే
వెగటువ విన్నుఁ గదువెగ్గళించవచ్చేమా ॥ పల్లవి ॥

కంటకమాడఁగ లేదు కసరుకొనఁగ లేదు
నంటున నే నీతోను నవ్వరాదా
వొంటే నందుకుఁగా నీవు వూరకే సాదించేవు
బంట(టు?)పంతాలకు నీతో పైకొనవచ్చేమా ॥ మగ ॥

కాలఁదిమీరఁగ లేదు కొంగువట్టి తియ్యలేదు
సొలసి విన్నుఁ దప్పకచూడరాదా
చెలికత్తెలకు నీవు చెప్పిచూపే విదియెల్లా
చలమిబలుములను జంకించవచ్చేమా ॥ మగ ॥

జోలిఁబెట్టలేదు విన్ను సోదనగొనఁగలేదు
మేలుమేలనుచు విన్ను మెచ్చరాదా
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను వింతలోనె
గేలిసేసి యిఁక విన్నుఁ గెరలించవచ్చునా ॥ మగ ॥ 594

రేకు 1500 శుద్ధవసంతం

చేసినవెల్లాఁ జేసి సిగ్గువడనేమిటికి
బాసలు తన్నుఁజేయించి భంగపెట్ట వేఁకను ॥ పల్లవి ॥

వొడఁబరచేఁగాని వొద్దికి రమ్మనవే
యెదమాట లాడించఁగా నేమి వచ్చీవి
పడఁతు లెందరినైనా బడిఁబెట్టుక రానీవే
కొడిమలు గట్టి తన్నుఁ గోపగించ వేఁకను ॥ చేసి ॥

మొక్కులు మొక్కీఁగాని మోము చూపుమనవే
అక్కడ నుండఁగాఁ దన కయ్యేదేమి
చొక్కి వారిచ్చినయట్టిసొమ్ము తోనే రాసివే
దక్కె నాకుఁ దను నేమీ తప్పు లెంచ నిఁకను ॥ చేసి ॥

పాదము లొత్తేఁగాని పవ్వళించుమనవే
సాదుసలెఁ గూచుం డేమి సాదించీని
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ దేలెఁ దానె రాసివే
ఆదిగాని అట్టునేసి అలయించ నిఁకను ॥ చేసి ॥ 595

రామక్రియ

వేడుకకాఁడై నయట్టివిభుఁడు గాక
కోడెతనాలు సేసీని [1]గోలవాఁడా యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పసిఁడికుండలవుట్లు బాలకృష్ణుఁడు గొట్టఁగా
వెస నొక్కతె చన్నులు వీఁపు నాటఁ బట్టీనె
యెసఁగి యాకుండలే యే(యీ)వి యని తానంతలో
పిసికీఁ జేతులఁబట్టి పిన్నవాఁడా యీతఁడు ॥ వేడు ॥

కొనలజుంటిపెరలగుదులప్పట్టి గొట్టఁగా
తేనెమోవిని గోవిందుఁ దిట్టె నొకతె
మోనమున నాతేనెమోవి తేనెగా నవి
పానిపట్టి చవిచూచీ పసిబిడ్డా యీతఁడు ॥ వేడు ॥

పాలవుట్లు శ్రీవేంకటపతి గొట్టఁగా నొకతె
పాలవంటినవ్వు నవ్వి పదరి సిగ్గువరచె
పాలదియే పదఁతిసెలవినంటా
నాలితో వారవట్టీ సన్నపువాఁడా యీతఁడు ॥ వేడు ॥ 596

---

1. గోల=ముగ్ధుఁడు, ముగ్ధ అని శ. ర. వా. ని. ఇక్కడ 'గోల' శబ్దము అమాయకత్వమని ధర్మవాచకమై 'దొంగవాఁడు' వలె ప్రయోగింపబడినదా?

దేవగాంధారి

కంటివా వోయి యీగయ్యాళితనాలు
గొంటరిసతులు కొంకుదురా ॥ పల్లవి ॥

ప్రియముచెప్పి నేఁ బిలుచుకరాఁగా
నయాన తానేల వచ్చీ నీతో
భయమెఱఁగనిపడఁతు లెందైనా
యుతాన నుండనేరుతురా ॥ కంటి ॥

కానుకిచ్చి నేఁ గన్నుల మొక్కఁగా
తానేల దీవించీ దండనుండి
పూని సిగ్గుదలపోయనికాంతలు
కానీలే తగవుగ్గె కొందురా ॥ కంటి ॥

గక్కన నే నిన్నుఁ గాఁగిలించుకోఁగా
మిక్కిలి తానేల మించీ నీకె
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ లాఁతివారు
తక్కనసుద్దులు దలఁతురా ॥ కంటి ॥ 597

ముఖారి

ఏల యెమ్మెలు చెప్పేవే ఇందరితోను
వాలాయించి యెంత నీవు వక్కాణించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

సతులలో నీవుండఁగా జాణతనా లాడెఁగాక
అతనికి నీకుఁ దొల్లి యెంతపొందా
ఐతిమా లింటికి రాఁగా పాదాలు పైఁజాఁచెఁగాక
ఇతవె నీపైబత్తియేమి చెప్పేదే ॥ ఏల ॥

దిట్టవై నీవు నవ్వఁగా దిష్టించి చూచెఁగాక
నెట్టన నాతఁ దేవూరే నీ వేవూరే
చుట్టపువరుసగాఁగా చోటు నీకు నిచ్చెఁగాక
పట్టిచూచితేను నీపై పస యేమున్నదే ॥ఏల॥

పిన్నదానవుగాఁగాను ప్రేమఁ జన్ను లంటెఁగాక
నిన్నుఁగూడ నాతఁడెంత నీవెంతే
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
నన్నల మీఇద్దరికి నవు లేమి చెప్పేదె ॥ఏల॥ 598

హిజ్జిజి

నీవు చేసినచేఁతలు నీకు నెరి ఫలియించె
యీవల నిందుకే చెలు లిందరు నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

కొలువు సేసేదానిఁ గొప్పువట్టితీసి నీవు
లలి నోరిలోఁ దమ్ములము వెట్టఁగా
బలిమి నాకె నీమోవిఁ బచ్చిసేఁతలెల్లాఁ జేవి
మెలుపునఁ బంతములు మెరయక మానునా ॥నీవు॥

కదలనున్నదానిఁ దొడలసంది నిడుక
జడియుచు నీవు సరసములాడఁగా
వడిసి కస్తూరిబొట్టువన్నె నద్ది వేల నందు
ఆడియాలముగ నాపె అచ్చు వా(వ్రా?)యఁదగదా ॥నీవు॥

దండనున్నదాని నుద్దండాన శ్రీవేంకటేశ
గండుమీరి వేడుకతోఁ గాఁగిలించఁగా
బెండుపడ నీవురము బిగువుఁజన్నుల నొత్తి
చండిపెట్టి రతిఁ జొక్కించఁగ నిఁక వలదా ॥నీవు॥ 599

దేసాళం

ఇంత తమకింతురా యిందరిలోనా
పొంతనే కట్టుసేతురా పొందైనచోటను ॥పల్లవి॥

చెక్కుపైఁ జేయిడుకొని సిగ్గువడియున్నచెలిఁ
గక్కసింతురా రతికిఁ గాఁకలు సేసి
పిక్కటిల్లఁజన్ను ఒట్టి పిసికి నంతటిలోనె
మొక్కళపుఁదనమేల మోహించినచోటను ॥ఇంత॥

పడఁతిమాఁటుననుండి భావించిచూచేఇంతి—
నొడివట్టి తీతురా వొరయుచును
తొడిఁబడ నీ వప్పుడే తొక్కేవు పాదములు
గడుసరితనమేల కలసినచోటను ॥ఇంత॥

పానుపుపై గుట్టుతోడఁ బవ్వళించి యున్నసతి
ఆనవెట్టి కూడుదురా ఆయములంటి
మోనాన శ్రీవేంకటేశ మోవి పిప్పిసేసితివి
[1] దీనకపుఁదనమేల తిరమైనచోటను ॥ఇంత॥ 600

1. దీసకపుఁదనమ్ము=దైన్యము.

1. వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ, సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
అమరసింధు	.... 324.
అహిరి	.... 1, 5, 9, 11, 15, 51, 58, 60 97. 162, 188. 202, 220, 248, 261. 276, 291, 299, 348. 368, 369, 381, 406, 416, 420. 439, 448, 463, 483. 500, 518. 526, 533, 538, 549, 558, 570, 581.
అహిరినాట	.... 68, 219, 284 338, 382 446, 523.
కన్నడగౌళ	.... 263, 350, 473
కాంబో(భో)ది	.... 64, 65, 69, 94, 180, 184, 227, 240, 277, 285, 307, 373, 380, 425, 437, 478, 497, 555.
కుంతలవరాళి	.... 378.
కురంజి	.... 347.
కేదారగౌళ	.... 262, 336.
కొండమలహరి	.... 167.
గుండక్రియ	.... 3, 53, 83, 95, 101, 104.
గుజ్జరి	.... 21.

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
గౌళ	.... 32, 186, 249 288, 301, 386, 392, 418, 462, 521, 539, 579, 594.
తెలుగుకాం(గాం)భోది	... 33, 41, 44, 140, 156, 207, 221, 316, 334, 494, 531.
తోండి	.... 56, 218.
దేవగాంధారి	.... 12, 168, 259, 271, 356, 383, 597.
దేశా(సా)క్షి	.... 119, 318, 334, 355, 394, 445, 598.
దేసాళం	.... 7, 91, 196, 231, 256, 268, 287, 298, 322, 331, 346, 399, 414, 424, 440, 466, 490, 505, 510, 520, 530, 550, 564, 584, 600
ద్రావిళభైరవి	306.
ధ(ద)న్నాశి(సి)	.... 203, 398, 592.
నాగగాంధారి	.... 197.
నాగవరాళి	.... 105, 270, 479.
నాదరామక్రియ	.... 50, 130, 142, 170, 191, 198, 216, 251, 308, 427, 472, 509, 545, 552.
పడ(డి)(ళ)మంజరం	.... 436, 457.
పాడి	.... 26, 27, 75, 92, 179, 188, 198, 232, 247, 268, 275, 294, 314,

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
	330, 344, 357, 375, 387, 393, 411, 417, 423, 450, 454, 461, 471, 477, 495, 503, 525, 542, 548, 551, 557, 585, 591
పూర్వగౌళ	 390
బౌళి(భవుళి)	.... 57, 80, 81, 87, 124, 139, 144, 161, 230, 243, 258, 264, 265, 282, 293, 318, 327, 364, 396, 428, 435, 453, 459, 468, 474, 475, 504, 512, 519, 534, 546, 558, 560, 566, 590.
భవు(భౌ)(బౌ)ళి రామక్రియ	.... 128, 133, 172, 234, 272, 485
భూపాళం	.... 96, 160.
భైరవి	.... 42, 71, 166, 297, 329, 374, 388, 488, 536, 569
మంగళకౌశిక	.... 47, 54, 129, 246, 295, 341, 426, 508, 565.
మధ్యమావతి	.... 29, 317.
మాళవి	.... 8, 61, 269,
మాళవిగౌళ	.... 49, 148, 155, 236, 257, 274, 323, 351, 365, 410, 415, 491, 516, 541, 562.

రాగము	సంకీర్తన సంఖ్యలు
ముఖారి	.... 2, 10, 14, 20, 32, 38, 68, 70, 76, 78, 84, 88, 99, 106, 107, 116, 132, 145, 148, 154, 158, 164, 177, 178, 189, 192, 195, 199, 201, 225, 286, 290, 296, 309, 328, 332, 339, 352, 358, 371, 389, 405, 422, 429, 444, 458, 476, 514, 523, 535, 547, 554, 575, 582, 598.
మేచబౌళి	 185
రామక్రియ	.... 4, 16, 36, 93, 108, 137, 141, 150, 176, 187, 204, 210, 214, 224, 233, 239, 241, 254, 300, 302, 305, 310, 362, 368, 397, 433, 449, 455, 482, 489, 493, 506, 559, 571, 596.
రీతిగౌళ	.... 212.
లలిత	.... 46, 55, 73, 103, 111, 153, 175, 181, 217, 267, 315, 345, 361, 507.
వరాళి	... 98, 194, 215, 237, 244, 280, 321, 333, 340, 349, 372, 402, 409, 421, 432, 443, 470, 499, 527, 563, 567.

వసంతవరాళి .... 320, 260, 572.

వేళావళి .... 102, 312, 385, 556.

శంకరాభరణం .... 17, 19, 23, 28, 37, 45, 52, 59, 72, 74, 79, 85, 90, 120, 134, 157, 165, 182, 190, 206, 211, 223, 245, 260, 303, 335, 366, 400, 481, 515, 588.

శ్రీరాగం .... 13, 22, 24, 30, 35, 67, 86, 115, 122, 163, 242, 252, 253, 292, 354, 379, 430, 434, 442, 460, 465, 517, 543, 578, 580.

శుద్ధదేశి .... 574.

శుద్ధవసంతం .... 133, 235, 255, 337, 404, 511, 595.

సామంతం .... 6, 25, 31, 34, 39, 40, 43, 48, 62, 77, 89, 100, 110, 113, 114, 117, 118, 121, 125, 127, 131, 146, 149, 159, 171, 174, 200, 205, 209, 213, 222, 226, 250, 273, 279, 289, 304, 325, 342, 343, 370, 391, 401, 412, 441, 447, 452, 456, 469, 480, 484, 487, 502, 522, 524, 532, 537, 544, 561, 568, 583, 589.

సామవరాళి	.... 826, 407, 486.
సారంగం	.... 109, 126, 185, 147, 151, 169, 186, 288, 895, 408, 419, 467, 498, 540, 587.
సారంగనాట	.... 18, 66, 112, 128, 152, 228, 229 278, 819, 859, 867, 451, 484, 481, 486, 496, 529, 576, 577.
సౌరాష్ట్రం	.... 858, 876, 418, 492, 518.
హిందోళం	.... 811.
హిందోళవసంతం	.... 178, 208, 266, 281, 877, 586.
హిజ్జిజి	.... 408, 501, 578, 599.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి.

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంగన చేసిన	మాళవి	61
అంగన లాతని	దేశాక్షి	119
అంతకోపితే	ముఖారి	84
అంతసిగ్గువడక	లలిత	46
అంతసిగ్గువడకు	రామక్రియ	4
అంతేసిదొర	ముఖారి	429
అందరికి	అహిరి	15
అందుకంటె	సామంతం	218
అక్కడఁజెలి	ముఖారి	201
అటుగాననీకు	సామంతం	62
అటుగానబలిమి	దేవగాంధారి	259
అటువంటి	పాడి	411
అట్టెకాదా	బౌళిరామక్రియ	172
అడుగరే	దేశాక్షి	445
అడుగరే	సాళంగం	498
అతనితలఁపు	లలిత	55
అతిరాజసపు	మంగళకౌశిక	295
అతివయేగతి	శంకరాభరణం	19
అదిచూచి	పాడి	471
అదియేకాదా	రామక్రియ	176
అదివోకనుఁగొను	ముఖారి	68
అదివోనీ	దేశాక్షి	355

సంకీ ర్తన మొదలు	రాగము	సంకీ ర్తన సంఖ్య
అదెచూడరే	హిందోళవసంతం	208
అన్నిగుణాలను	ముఖారి	547
అన్నిటాను	ముఖారి	575
అన్నిపనులు	శంకరాభరణం	74
అన్నియునీ	దేసాళం	7
అన్నియును	సామంతం	113
అన్నివిన్నపములు	బౌళి	468
అపుడైనా	మంగళకౌసిక	426
అప్పటిఁగొసర	బౌళి	519
అప్పటినాతో	భైరవి	297
అప్పటినీ	గుండక్రియ	104
అప్పటనుండి	సాళంగం	151
అప్పటివత్తురు	సాళంగనాట	576
అప్పణిచ్చి	దేసాళం	584
అప్పుడైనా	వరాళి	98
అమరనిమాట	ముఖారి	582
అయ్యోయితన	అహిరినాట	284
అయ్యోయేమి	బౌళి	139
అరుదరుదు	శంకరాభరణం	400
అల్లదివో	సామంతం	149
అల్లనాఁడెరఁగ	సామంతం	456
అవియునవి	మాళవిగౌళ	236
అవియే	శంకరాభరణం	190
అసురల	గౌళ	186
అఁటదాని	హిజ్జిజి	573
అఁటది	అహిరినాట	382

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఆకెయదె	శ్రీరాగం	460
ఆడకేల	పాడి	294
ఆడనుండే	శంకరాభరణం	211
ఆడనుండే	బౌళి	590
ఆణికాఁడ	మాళవిగౌళ	49
ఆతఁడు	రామక్రియ	214
ఆతఁడేమి	గౌళ	38౮
ఆతనికి	వేళావళి	102
ఆతనికొక్క	బౌళి	566
ఆతనితో	కన్నడగౌళ	283
ఆతురమే	పాడి	26
ఆనతియ్యవయ్య	సాళంగ	467
ఆనతియ్యవయ్యా	దేశాక్షి	394
ఆనతియ్యవలె	దేవగాంధారి	356
ఆపెకునీ	వరాళి	402
ఆపెనెంత	వరాళి	567
ఆపెఋఁగు	సాళంగనాట	278
ఆయనాయ	రీతిగౌళ	212
ఆరజమేల	దేసాళం	196
ఆరజమైతి	ముఖారి	32
ఆసపడుదురు	పళవంజరం	486
ఆసపడ్డచెలుల	శ్రీరాగం	252
ఆసపడ్డవారి	నాదరామక్రియ	427
ఇంకనీచిత్తము	ఆహిరి	416
ఇంకనీచిత్తము	శ్రీరాగం	465
ఇంకనేల	బౌళి	475

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇంచుకంతా	సౌరాష్ట్రం	358
ఇంతకంటెనెవ్వరి	ముఖారి	178
ఇంతకంటెనేమి	ఆహిరి	248
ఇంతకంటెమరి	ఆహిరి	489
ఇంతకంటెవేడుక	హిందోళం	311
ఇంతతమకింతు	దేసాళం	600
ఇంతలోననే	ఆహిరి	51
ఇంతలోనేఁడిట్టె	రామక్రియ	93
ఇంతలోనేవిభుఁడ	ముఖారి	38
ఇంతవిరహాగ్ని	తెలుఁగుఁగాంబోది	316
ఇంతసేయఁగా	మంగళకౌశిక	54
ఇంతసేయకుండ	వరాళి	333
ఇంతిచెలువమే	శంకరాభరణం	45
ఇంతిదిక్కు	గౌళ	579
ఇంతియేమి	బౌళి	327
ఇంతిసింగారము	నాదరామక్రియ	170
ఇంతులే	బౌళి	318
ఇంతేనాతల	సాళంగం	185
ఇంతేపో	బౌళి	81
ఇంతేసి	ముఖారి	358
ఇందరివినోదాన	దేసాళం	268
ఇందాఁకానే	హిందోళవసంతం	281
ఇందుకుఁగా	శ్రీరాగం	115
ఇందుకుమెచ్చి	హిందోళవసంతం	586
ఇందుకుసిగ్గు	గౌళ	249
ఇందుకెల్ల	కాంబోది	94

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇందుకే	సామంతం	250
ఇందుకొరకే	దేసాళం	331
ఇందుకొరకే	ముఖారి	458
ఇందుమీఁద	ముఖారి	76
ఇటమీఁదనీ	సామంతం	146
ఇటమీఁదమీ	భైరవి	42
ఇటులానే	కేదారగౌళ	336
ఇటువంటిదాత	వరాళి	340
ఇటువంటివోజ	మాళవిగౌళ	323
ఇటువలెనుండ	సామంతం	391
ఇటువలెనే	ముఖారి	116
ఇట్టిదికాల	మాళవిగౌళ	562
ఇట్టుండవద్దా	మాళవిగౌళ	541
ఇట్టుండవలదా	సామంత	522
ఇట్టుండవలదా	శ్రీరాగం	434
ఇట్టెపోధర	శంకరాభరణం	85
ఇతరము	తోండి	218
ఇతవే నెరవ	పాడి	542
ఇదిఇట్ల	ముఖారి	20
ఇదియెంత	రామక్రియ	483
ఇదివోదిష్టము	తెలుఁగుఁగాంబోది	88
ఇదియేనా	దేసాళం	256
ఇదియేపరమ	శంకరాభరణం	206
ఇదివోనా	ఆహిరి	261
ఇద్దరికిద్దరే	సామంతం	125
ఇద్దరిగుణంబు	ఆహిరి	1

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇద్దరి తలఁపు	నాగవరాళి	105
ఇద్దరుఁ గూడితి	శంకరాభరణం	515
ఇన్నాళ్లవలెఁగాదు	సామంతం	583
ఇన్నాళ్లవలెఁగావు	పాడి	357
ఇన్నాళ్లు నెఱఁగ	బౌళి	512
ఇన్నిఁజూచేవు	శుద్ధవసంతం	235
ఇన్నిటాజాణ	పాడి	551
ఇన్నిటానేనీకు	సామంతం	43
ఇన్నిటానేర్పరి	సాళంగనాట	319
ఇన్నిటామన్నించి	ఆహిరి	448
ఇన్నియుఁగన్న	ముఖారి	107
ఇప్పటనుండి	బౌళి	87
ఇప్పుడాతని	కాంబోది	227
ఇప్పుడుగాక	సాళంగనాట	359
ఇప్పుడునీవు	శ్రీరాగం	242
ఇప్పుడేవిచారించు	శంకరాభరణం	23
ఇప్పుడేసిగ్గువడే	రామక్రియ	506
ఈకెకు	నాదరామక్రియ	552
ఈకెసంది	వరాళి	280
ఈపాటివాఁడ	నాగవరాళి	270
ఈమాటవిన్న	కాంబోది	497
ఈరీతి వలపు	ఆహిరి	5
ఈరీతివేరొక	మంగళకౌశిక	508
ఈవేళనీ	మాళవిగౌళ	491
ఈసుద్దులు	బౌళి	560
ఉత్తమనాయకుఁడ	ఆహిరినాట	446

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఉపచరించఁగ	కాంబోది	555
ఊడిగపు	వరాళి	470
ఊరకున్న	నాదరామక్రియ	50
ఊరకెయిందరి	వరాళి	244
ఊరకే తానేల	సాళంగనాట	496
ఊరకేనన్ను	మాళవిగౌళ	365
ఊరకేమరు	సామంతం	48
ఊరకేఁసిగ్గు	సామంతం	401
ఎంతకెంతచలములు	రామక్రియ	310
ఎంతకెంతజాణతనా	సామంతం	131
ఎంతగబ్బిఇది	ముఖారి	405
ఎంతగబ్బితనమే	ముఖారి	2
ఎంతగబ్బితనమే	శంకరాభరణం	79
ఎంతగుణవంతు	లలిత	315
ఎంతచెప్పుదును	తెలుఁగుఁగాంబోది	581
ఎంతచేసినా	ఆహిరి	518
ఎంతనిన్ను	ఆహిరి	581
ఎంతనేరిపితివో	వరాళి	372
ఎంతనేరుచు	పాడి	461
ఎంతనేర్చె	ఆహిరినాట	68
ఎంతప్రియము	సామంతం	447
ఎంతలేటి	శుద్ధదేశి	574
ఎంతలేచాతని	రామక్రియ	108
ఎంతవడి	దేసాళం	510
ఎంతవనికో	సామంతం	487
ఎంతవుపకారివి	ఆహిరి	468

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంతవేడుకో	నాదరామక్రియ	251
ఎక్కడపరాకో	దేసాళం	424
ఎక్కుడుగొసర	బౌళి	453
ఎగ్గుపట్టఁబని	బౌళిరామక్రియ	234
ఎటువంటిభాగ్య	సామంతం	325
ఎటువంటియాఁట	సామంతం	343
ఎటువంటియాగడ	హిందోళవసంతం	266
ఎటువంటివాఁడ	వరాళి	321
ఎటువంటివేడుక	శ్రీరాగం	543
ఎటువంటివోఁజ	సామంతం	342
ఎట్టయిన	శ్రీరాగం	22
ఎట్టి పరవశమో	శ్రీరాగం	442
ఎట్టుదప్పించు	రామక్రియ	300
ఎట్టునేసిన	వరాళి	409
ఎట్టునేసినా	ముఖారి	352
ఎదురుఁగొండ	సాళంగనాట	367
ఎదురుబడి	సామవరాళి	486
ఎన్నఁడు	సామంతం	89
ఎన్నిటికిఁగఁదానె	లలిత	153
ఎన్నితేవు	రామక్రియ	493
ఎన్నేసివిద్యలు *	తెలుఁగుఁగాంబోది	384
ఎప్పుడూనా	పాడి	232
ఎప్పుడెప్పుడంటా	సామంతం	205
ఎఱఁగమా	దేసాళం	346
ఎఱఁగించ	శ్రీరాగం	24
ఎఱఁగిన	పాడి	557

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎఱుఁగుదునీ	కుంతలవరాళి	378
ఎఱుఁగుదునే	ముఖారి	371
ఎఱుఁగుదుమమ్మ	నాదరామక్రియ	142
ఎవ్వగము	సామంతం	25
ఎవ్వరినేమనఁగల	పాడి	591
ఎవ్వరునేరుతు	వేళావళి	385
ఎవ్వరు వెంగెము	బౌళి	435
ఎవ్వరూనేమి	ముఖారి	332
ఎవ్వరెంత	సాళంగం	419
ఎవ్వరేమి	తెలుఁగుఁగాంబోది	156
ఏఁగివచ్చుఁగాని	ముఖారి	199
ఏఁటికయ్యా	బౌళి	459
ఏఁటికిఁగొసర	పాడి	275
ఏఁటికివేగిర	సాడి	477
ఏఁటిజోలి	సాళగంనాట	464
ఏఁటిమాఁట	సాళంగనాట	152
ఏఁపులేల	సామంతం	118
ఏకతపువేళ	శంకరాభరణం	157
ఏకతానకు	ముఖారి	389
ఏకతానమీఁదుండఁగా	సామంతం	222
ఏడఁగన్న	తెలుఁగుఁగాంబోది	44
ఏచాయనేమి	ముఖారి	182
ఏనెంతనీ	అమరసింధు	324
ఏమనిచెప్పుఁగ	భైరవి	488
ఏమని చెప్పుఁగ	మాళవిగౌళ	415
ఏమనిపొగడుదు	భైరవి	536

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమనియానతి	పాడి	417
ఏమనివిన్నవించేము	కన్నడగౌళ	350
ఏమమ్మమగువా	నాదరామక్రియ	198
ఏమమ్మాయీ	ద్రావిళభైరవి	306
ఏమయ్యా	సాళంగనాట	529
ఏమాయనందుకు	వరాళి	215
ఏమాయనింతలో	శ్రీరాగం	67
ఏమిటికి	సాళంగనాట	577
ఏమిటికే	తెలుగుగాంబోది	207
ఏమిదప్పక	దేసాళం	490
ఏమిదలచు	తోండి	56
ఏమినేరుపే	సాళంగనాట	228
ఏమిపంతాలాడే	సాళంగనాట	229
ఏమిమాయ	నాదరామక్రియ	180
ఏమిసేతువా	కాంబోది	425
ఏమిసేతునీకు	ఆహిరి	97
ఏమిసేసితివో కాని	వరాళి	568
ఏమిసేసితివో యింతిని	ముఖారి	154
ఏమిసేసీనింటిలో	రామక్రియ	288
ఏమిసేసేవో	తెలుగుగాంబోది	221
ఏమిసేసేవిక్కడ	ముఖారి	296
ఏమిపొద్యమే	సామంతం	279
ఏమేమినీవు	ఆహిరినాట	528
ఏమైన	ముఖారి	164
ఏరుపరచగ	దేసాళం	564
ఏల తమకించే	వేళావళి	556

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏలనాతో	బౌళి	293
ఏలనిన్ను	సాళంగం	238
ఏలయెమ్మెలు	ముఖారి	598
ఏలసాములు	వరాళి	499
ఒకటికొకటికి	పాడి	183
ఒకటికొకటిగూడ	రామక్రియ	204
ఒకటిగూడినను	శంకరాభరణం	120
ఒకటిపైనొకటి	లలిత	78
ఒకరుచేసిన	రామక్రియ	571
ఒకరొకరికే	సామంతం	40
ఒకరొకరిమనసు	గౌళ	82
ఒక్కటికి	సామంతం	31
ఒక్కమాఁటే	బౌళి	80
ఒక్కరీతినే	దేవగాంధారి	168
ఓడలుబండ్లు	గుండక్రియ	101
ఓపపయ్యా	రామక్రియ	362
ఓపోశాలకి	లలిత	175
ఓయమ్మనేనెంత	సామంతం	582
ఔదువేదొడ్డదాన	దేసాళం	466
ఔనేమంచిదానవు	సామంతం	484
ఔలేనేనే	ముఖారి	106
కంకణము	సామంతం	589
కంటిమయ్యా	సాళంగం	408
కంటిమిగా	రామక్రియ	305
కంటిమినీ	సామంతం	412
కంటిరానీ	శంకరాభరణం	182

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కంటివాహోయి	దేవగాంధారి	597
కందువమీ	మంగళకౌసిక	129
కటకటా	గుండక్రియ	53
కడలేనిగుణము	దేశాక్షి	384
కడలేనిపరాకులు	పాడి	548
కదిసినమీఁద	ముఖారి	78
కనుఁగొనరే	ముఖారి	88
కన్నచోటనే	శంకరాభరణం	335
కన్నచోటి	ముఖారి	189
కన్నవారెవ్వరు	మాళవిగౌళ	143
కన్నులుచల్లఁగా	వసంతవరాళి	360
కరుణించు	శ్రీరాగం	580
కలికివినీ	పాడి	423
కాంతనీవు	శ్రీరాగం	163
కాంతయేమి	ఆహిరి	9
కాంతలెల్లా	శుద్ధవసంతం	511
కాఁకలనోక	దేసాళం	322
కాదనివేసరేవా	దేవగాంధారి	271
కాదనేవా	సౌరాష్ట్రం	492
కాదనేమా	ముఖారి	422
కాదనేవారెవ్వరు	కాంబోది	578
కానీలేవే	గౌళ	301
కామినియందరి	పాడి	503
కాముకులైవ	దేశాక్షి	313
కాయముఁబ్రా	సాళంగనాట	13
కూచుండఁబెట్టు	వరాళి	421

పంక్తి త్రవ మొదలు	రాగము	పంక్తి త్రవ సంఖ్య
కొమ్మలకు	గౌళ	288
కొమ్మలిద్దరు	ముఖారి	514
కొలచినా	బౌళిరామ్క్రియ	188
కోరిసైటె	సామంతం	452
కోరిబిడ్డఁడఁ టూఁగంటి	లలిత	108
గరిమతోనిన్నిటూఁగల	పాడి	27
గుట్టుతోనుండుచే	శ్రీరాగం	258
గుట్టునేసుకున్నాఁడవు	ముఖారి	554
గొల్లదావఁగద	సామంతం	502
ఘనుఁడనీవలన	బౌళి	144
ఘనుఁడన్నిటూఁదాను	వేళావళి	312
చక్కనిమాసిసి	ముఖారి	195
చక్కని వాఁడ	గౌళ	589
చలమిఁకఁబని	శ్రీరాగం	578
చలమేలే	ఆహిరి	500
చలమోపలమో	శంకరాభరణం	245
చాలదావాకింత	కాంబోది	184
చాలుఁజాలు	సాళంగం	169
చాలునేనీమాఁట	లలిత	217
చిత్తగించరాదా	ధన్యాసి	398
చిత్తగింతువు	ఆహిరి	558
చిత్తమెట్టో	సామంతం	524
చిమ్మిరేఁగి	మాళవిగౌళ	351
చుక్కలు	సామంతం	200
చుట్టరికమైన	గౌళ	418
చూచేవారి	ముఖారి	476

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చూడఁజూడ	గుజ్జరి	21
చూడఁబసికారి	ఆహిరి	60
చూడఁబిన్న వాఁడు	సామంతం	370
చూడ మూకు	ఆహిరి	291
చూడరమ్మ	ధన్నాసి	203
చూడవమ్మ	రామ క్రియ	210
చూడవయ్యా	గౌళ	392
చూతువురా	లలిత	267
చెక్కిటిచే	ముఖారి	14
చెక్కు చెమటల	కురంజి	347
చెన్నలర	రామక్రియ	368
చెప్పఁగల	శంకరాభరణం	431
చెప్పరాదా	పాడి	263
చెప్పరాదు	భైరవి	166
చెప్పవే నీవే	ఆహిరి	363
చెప్పేదాఁకాఁ	రామక్రియ	559
చెలఁగికొలువ	సామంతం	480
చెలిఁగావు	కన్నడగౌళ	473
చెలియిఁక	వరాళి	349
చెలులభాగ్య	దేసాళం	530
చెలులము	తెలుఁగుఁగాంబోది	494
చెలులాలచూడరే	మాళవిగౌళ	274
చెలులాల మీ	రామక్రియ	241
చెలులాల వూహించి	సామంతం	6
చెలులు తన్నెవ్వరెంత	సామంతం	289
చెల్లఁబో	భైరవి	71

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చెల్లు నీవందుకు	శుద్ధవసంతం	404
చెల్లెఁగద	సామంతం	159
చేరినన్నుఁజూచి	సామంతం	273
చేరినన్నుఁజూచి	వసంతవరాళి	320
చేసినదే	సామంతం	174
చేసినవెల్లాఁజేసి	శుద్ధవసంతం	595
జవ్వనమందరి	పాడి	92
జీరదీసేవా	రామక్రియ	254
తగిలినాచేఁత	బౌళి	584
తనలోనే	హిజ్జిజి	501
తనిసితి	రామక్రియ	36
తనువుఁదనువు	పాడి	585
తనువుతనది	సామంతం	117
తనువ్రుబడలె	ఆహిరి	202
తర వాతి	కొండమలహరి	167
తరుణికిచ్చక	తెలుఁగుఁగాంబోది	41
తలఁచ మైత్రిమి	పాడి	247
తలఁచరా	ముఖారి	158
తలఁచుకోనా	ఆహిరి	220
తలఁచుకోయింకా	హిందోళవసంతం	377
తలఁపించరే	దేసాళం	399
తలఁపోకటి	వరాళివిగౌళ	155
తావట నన్నట	ఆహిరి	58
తానిఁక నెప్పుడు	ఆహిరి	299
తానెంతనేనెంత	శుద్ధవసంతం	255
తానేఁగఁడా	దేవగాంధారి	388

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
తానెఱఁగఁడా	శంకరాభరణం	260
తానేయెఱుఁగుగా	ఆహిరి	549
తానేలనవ్వులు	రామక్రియ	397
తానేలసిగ్గు	వరాళి	527
తానేవచ్చీఁగాక	సామంతం	544
తీపులతన	కాంబోది	64
తెఱవకు	మంగళకౌశిక	47
తెలిసె నీగుణమెల్లా	గుండక్రియ	95
తెలుసుకో	భూపాళం	96
తేనెలుమోవి	బౌళి	504
తొయ్యలి	హిందోళవసంతం	173
దయవుట్టి	మంగళకౌశిక	341
దేవ దుందుభులు	శ్రీరాగం	30
దేవులనయ్యే	సాళంగం	587
దొడ్డిపట్టు	శంకరాభరణం	59
నగవింతే	ముఖారి	10
నమ్మరానా	మధ్యమావతి	29
నయగారి	సామంతం	171
నవ్వకురా	దేవగాంధారి	12
నవ్వినవ్వి	రామక్రియ	141
నాకునివియే	రామక్రియ	16
నాకెట్లఁదెలుసు	ఆహిరి	11
నాచెను నీ	సాళంగనాట	481
నాపైబత్తి	భైరవి	374
నామనసె	ఆహిరి	369
నామనసేమి	పాడి	525

పంక్తి ర్తనమొదలు	రాగము	పంక్తి ర్తనసంఖ్య
నాలుకతుద	రామక్రియ	224
నావలెఁగావు	కాంబోది	180
నావిన్నపము	ఆహిరినాట	338
నావోజలే	సాళంగం	540
నిండుజాణ	నాదరామక్రియ	216
నిక్కమన్మ	శంకరాభరణం	165
నిక్కమానతియ్య	శంకరాభరణం	90
నిక్కినాతమకానకు	సామంతం	121
నిచ్చఁబండుగలు	ముఖారి	145
నిన్నుఁజూచి	కాంబోది	240
నిన్నేమనేదే	సాళంగనాట	451
నిలుచున్నాఁడదె	సామంతం	537
నీకునాపె	సామంతం	227
నీకునిచ్చకమాడ	రామక్రియ	187
నీకునీవే	సాళంగం	126
నీకు వలయు	సాళంగం	186
నీకెంత ఇతవైన	సౌరాష్ట్రం	513
నీకొలఁది	దేసాళం	505
నీగుణమెఱఁగే	దేసాళం	231
నీచిత్తమే	నాదరామక్రియ	308
నీటముంచు	కాంబోది	69
నీదాకవలె	శంకరాభరణం	228
నీమనసె	ఆహిరి	570
నీముందరికి	బౌళి	264
నీమోహము	భైరవి	329
నీయిచ్చలో	దేసాళం	287

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీవనఁగ	శ్రీరాగం	86
నీవారైనవారి	పాడి	375
నీవుచేసిన	హిజ్జిజి	599
నీవురాఁగా	సామంతం	441
నీవు సేసిన	పాడి	330
నీవు సేసేటి	శ్రీరాగం	292
నీవెట్లానుండి	మాళవిగౌళ	516
నీవెప్పుడూ	రామక్రియ	302
నీవేనన్నునిలె	శ్రీరాగం	430
నీవేనన్నుమన్నించే	ముఖారి	290
నీసుద్దులు	బౌళి	265
నెమ్మదినీ	వరాళి	482
నెమ్మదినున్నాఁడ	శంకరాభరణం	17
నేనితఁడు	బౌళిరామక్రియ	272
నేనెంతటి	ముఖారి	286
నేనొంతటి	సౌరాష్ట్రం	376
నేనెఱఁగనా	గుండక్రియ	3
నేనేమిటి	ముఖారి	444
నేనేమి బాఁతే	రామక్రియ	455
నేనేమినెఱఁగ	కాంబోది	307
నేమెంతవిన్నవించి	హిజ్జిజి	408
నేమేమినెఱఁగ	సామవరాళి	407
నేరుపరి నందువు	నాగవరాళి	479
పంతమాడ	అహిరినాట	219
పంతము	బౌళి	428
పచ్చిసేయ	లలిత	181

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
పట్టకువయ్యా	సౌరాష్ట్రం	418
పట్టరాదు	సామంతం	77
పట్టరాని	భైరవి	569
పడఁతిఇటని	సామంతం	39
పతికివిన్నవించ	శ్రీరాగం	379
పతిబెడబాసి	పాడి	198
పదరేవు	కాంబోది	478
పదారువేలు	ఆహిరి	406
పలుకుఁబంతము	సామంతం	100
పలుకుల	ముఖారి	177
పలికెనంచే	బౌళి	474
పాఁతవలపో	వరాళి	448
పాయపురమణుఁడ	ముఖారి	148
పిలిచిచేకొన	సామంతం	568
ప్రియములు	ముఖారి	528
పులుఁగునెక్కేటి	సాళంగనాట	112
పూవుల వాసన	గౌళ	462
పొద్దువోని	కాంబోది	437
పొలఁతిదేవా మే	నాదరామక్రియ	191
పొలఁతిజవ్వనము	మాళవి	8
బలిమిసేయఁగ	మధ్యమావతి	317
బాపు బాపునీ	ముఖారి	535
బాపు బాపుమా	బౌళి	161
బాలకిగాని	శుద్ధవసంత	188
బుద్ధిచెప్పవయ్యా	నాదరామక్రియ	509
భువిఁదనవారిఁబాసి	ఆహిరి	162

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
భూపతిచెరువు	రామక్రియ	489
మంచివాని	గౌళ	521
మంజుతనో	శంకరాభరణం	28
మందులు	సాళంగనాట	66
మగవాఁడవు	గౌళ	594
మగవాని	మంగళకౌసిక	246
మగువకు	మంగళకౌసిక	565
మగువయెంతటి	రామక్రియ	449
మట్టుతోనే	ముఖారి	328
మట్టుమీరి	సామంతం	469
మనసిచ్చి	లలిత	361
మనసిజ	శంకరాభరణం	52
మనసులు	శంకరాభరణం	184
మరలియేపని	సామంతం	34
మరునిబలాల	ఆహిరి	588
మఱవఁగఁబోలు	పాడి	495
మఱియేఁటి	ముఖారి	389
మాఁటలేల	ఆహిరి	188
మాకుఁజూడ	దేసాళం	414
మాకునిట్టె	మాళవిగౌళ	410
మాకునీవు	ధన్నాసి	592
మాకేలేఖటు	పాడి	314
మాతోనేఁటికి	ముఖారి	192
మాతోనేమి	బౌళిరామక్రియ	485
మించికాలము	శ్రీరాగం	35
మీకు మీకునమరు	సాళంగనాట	395

కీర్తన మొదలు	రాగములు	కీర్తన సంఖ్య
మీకు మీకే కాన	వరాళి	194
మీకు మీకే తెలుసు	దేశాక్షి	593
మీరిద్దరువొక్కచే	బౌళి	258
మీరెఱఁగరటకే	కేదారగౌళ	262
మీరేమి దూరకు	శ్రీరాగం	122
మీవలెనే	పాడి	387
ముందునివ్వె	బౌళి	243
ముద్దుగారఁగా	భూపాళం	160
ముద్దులుగారీ	శంకరాభరణం	588
మూసిమంతనము	ముఖారి	309
మెలుఁత	కాంబోధి	285
మేకులాఁడి	బౌళి	57
మేరకుమేర	ముఖారి	70
మేలు మేలనుచు	భైరవి	388
మేలు మేలుఇన్నిటా	శంకరాభరణం	72
మేలు మేలుగా	సాళంగనాట	128
మేలు మేలునీజాడ	సామంతం	110
మేలు మేలు	తెలుఁగుఁగాంబోధి	140
[illegible]	ముఖారి	99
[illegible]	పాడి	75
మొదలనే	సాళంగం	109
[illegible]	సామంతం	114
[illegible]	బౌళిరామక్రియ	128
రమణుఁడుదావై	సామంతం	127
రమణుఁడుపిలిచీ	దేసాళం	550
రమణునికడ	రామక్రియ	187

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
రమ్మనవే	శ్రీరాగం	517
రమ్మనిరావయ్య	శంకరాభరణం	37
రాకుంటే	కాంబోది	380
రావయ్యమా	పాడి	454
రాసబలువు	రామక్రియ	150
ఱట్టుసేయ	రామక్రియ	482
వట్టిపరాకులు	బౌళి	364
వట్టి వెనఁగులాట	బౌళి	546
వట్టియనుమాన	పూర్వగౌళ	390
వట్టియలుక	ఆహిరి	381
వద్దనేమా తానే	బౌళి	282
వద్దనేమా నిన్ను	పళవంజరం	457
వద్దునన్నుఁ జెనకకుర	గుండక్రియ	83
వద్దువద్దు సతి	వసంతవరాళి	572
వనితకు నెంత	బౌళి	230
వనితనీపతి	ఆహిరి	488
వలచినదానఁగా	పాడి	179
వలపు మొగ	పాడి	393
వలపెందుఁజల్లి	లలిత	111
వాఁడివో	దేసాళం	298
వాకిటఁగొలువు	పాడి	450
వాకిటనేల	సామంతం	304
వాకిటవచ్చి	సామంతం	561
వారిబత్తి	బౌళి	558
వారివారి	బౌళి	396
వాసులు	శంకరాభరణం	303

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వింతచెలి	ముఖారి	225
వినరాదు నీ	లలిత	507
విన్నపమిదెనీకు	ఆహిరి	420
విన్నపమేమి	దేసాళం	440
విపరీతము	నాగగాంధారి	197
విభునిఁదోడుక	నాదరామక్రియ	545
విరహమే	ఆహిరి	523
వెంగెమాడేవా	పాడి	344
వెదకరేచెలులాల	మేఁచబౌళి	185
వెనకతియ్యే	లలిత	345
వెనకనీకు	రామక్రియ	289
వెలఁది యిట్టుండి	ఆహిరి	538
వెలఁదివిరహ	బౌళి	124
వెలలేని	సామవరాళి	326
వేగిరించి	ఆహిరి	276
వేడుకకాఁడ	వరాళి	287
వేడుకకాఁడు	సాళంగనాట	488
వేడుకకాఁడైన	రామక్రియ	596
వేసరనివలపు	శుద్ధవసంతం	337
వేసాలెల్లాఁజేసే	మాళవి	269
శిరమువంచకు	శంకరాభరణం	366
సంతోసించు	కాంబోది	277
సకలలోకేశ్వరులు	సామంతం	209
సతిగామన్నించ	మాళవిగౌళ	257
సతిజేసు లవియివి	సాళంగం	147
సాదించనేఁటికి	దేసాళం	520

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
సిగ్గున నూరకుండితే	నాదరామక్రియ	472
సుదతినొకటొక	కాంబోది	65
సుదతివున్న భావము	ఆహిరి	348
సూడగదవమ్మ	శ్రీరాగం	13
సేయనీవే	దేసాళం	91